Jurnalul cărţilor esenţiale
Dumitru Popescu
MUZEUL DE CEARĂ
*
EDIŢIA A II-A
Hoffman
DTP: Hoffman Design
Tipar: Hoffman Print
Coperta: Dumitru Popescu
Redactor: Vasile Vasiescu
Pe copertă: James Ensor, *The intrigue,* 1911 (detaliu), The Minneapolis Institute of Art
Prima ediţie a apărut în anul 1984 la Editura Eminescu.
© Dumitru Popescu
© Editura Hoffman, 2021, pentru prezenta ediţie.
Această carte este protejată prin Copyright. Reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale și se pedepsesc penal și/ sau civil în conformitate cu legile în vigoare.
EDITURA HOFFMAN SRL
Fax: 0249 460 218
Tel: 0740.984.910
contacteditura hoffman.ro www.Editura Hoffman.ro
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
POPESCU, DUMITRU
Muzeul de ceară / Dumitru Popescu.
— Caracal: Editura Hoffman, 2021
2 vol.

ISBN 978 – 606 – 46 – 1560 – 2
Vol. 1. – 2021.
— ISBN 978 – 606 – 46 – 1550 – 3

Ce bine e, îşi zise, să nu te gândeşti la nimic. Clătină mulţumit cuburile de gheaţă din paharul înalt, aspirând parfumul discret al băuturii şi sorbi câteva picături strivindu-le de cerul gurii, pe jumătate atent pe jumătate indiferent la senzaţia cunoscută, compusă, întortocheată. Conştiinţa că se autoironizează îi aduse pe buze un imperceptibil surâs. Niciodată nu-i reuşise experimentul. Medicii recomandă: „Nu vă gândiţi la nimic zece minute, urmăriţi cum vi se îngreunează pleoapele, globii oculari”. Închidea ochii şi-i strângea până la roşu. Afurisitele gânduri ieşeau pe furiş, ca omizile, unduindu-şi micile burdufuri păroase, cucerind podişul interior sau ce era, curăţat energic cu numai câteva secunde înainte. Şi din nou nu mai rămânea locşor gol, din nou fojgăiala. Sau se iscau din senin ca firele de păianjen, se legau şi se ţeseau într-o pânză deasă lipită pe meninge şi pe retină. Chiar şi acum, după ce pronunţase formula magică, ce făcea? gândea. Stătea ca o barcă fără vâsle pe luciul lacului nemişcat. Dar barca se mişca. O purta un curent ascuns, răsuflarea apei, ori pur şi simplu mişcarea de rotaţie a pământului. Evident, nu poţi scăpa de propria natură, dar nu sensul acesta îl avusese exclamaţia. Ştiuse bine la ce se referă. Bucuria simţurilor, deschiderea lăuntrică, asta sărbătorea. Aluneca în sine, spre tărâmuri mai adânci. Paradoxal, despovărarea de gânduri – nu de gândurile spontane, uşoare, imponderabile – ducea la o reală interiorizare. Se putea asculta… De pildă, senzaţia de confort biologic, mulţumirea vaselor sanguine încălzite, dezmierdate. Ciudată anestezie! Doar apăsarea dispărea, povara; restul rămânea neatins, ba ieşea din amorţeală, se încărca de o anumită tensiune.

Se putea defini astfel clipa de după căderea serii, când aştepta la un capăt al mesei ovale din sufragerie, într-o cămaşă uşoară şi pantaloni scurţi, cu picioarele goale în papuci? Se putea defini în multe feluri. De pildă şi

ca o recâştigare, pentru foarte scurt timp, a gustului singurătăţii, în cursul zilei izolarea îl deprima, deși uneori o căuta, o dorea, dar prelungindu-se îi crea o psihoză de om părăsit, uitat. Lumea se retrăgea din faţa lui ca o maree, lăsându-l pe un teritoriu pustiu, dezolant. O ghicea frământându-se în larg puternică, neliniștită, grandioasă și amenințătoare. Pătrundea până la el un ecou vag (acest ecou se afla poate în urechi) de clevetire, de conspiraţie, făcându-l să-și închipuie că împotriva lui complotează. O cunoștea bine și știa că e de ajuns să pierzi o singură dată contactul ca să-ţi devină potrivnică, să ajungi din favorit indezirabil. În timp ce aici, acum, departe de a-l speria, singurătatea îl îmbrăţișa și mângâia dezinteresată. Auzea lumea în jur, dar o lume cuminte, supusă, fidelă; potolita ei agitaţie de dincolo de uși avea ca obiect, cu certitudine, nu vreo conjuraţie agresivă, ci lucrul pentru el, pentru confortul și bunăstarea sa, pentru deplina lui mulţumire trupească și sufletească.

Și așa putea fi definită: clipa reintrării în certitudine. Când toate măsurile de precauţie devin inutile, când nu mai ai nevoie de un grilaj de fier forjat ca la banca de tezaur, când nu te mai interesează confuzul zgomot înconjurător, din care oricând poţi selecta note cu încărcătură dubioasă, gata să se transforme în bubuituri, în trăsnete, în șuierături. Când îţi poţi răsturna indiferent capul pe spătarul de piele și freca încet talpa goală de covorul mătăsos, răcoritor, cu un sentiment de securitate și libertate garantat de zidurile groase ale micuţei cetăţi, de frontul închis ermetic al supușilor, de admiraţia și devotamentul lor. Lumea se topea pe fundul sondei de cristal, odată cu sonorele cuburi de gheaţă, și o sorbea într-o dulce și odihnitoare detașare, ca un căpcăun îmblânzit.

Și spaţiul îl despresura. Cu cât se închidea mai bine în fortăreaţă, cu atât această dimensiune a vieţii se lărgea, conectându-l direct universului. Treceau prin el, ca printr-un paratrăsnet, efluvii misterioase, îndepărtate, mesaje și semnale obscure, o bolboroseală frenetică, ceea ce dincolo

nu se întâmpla niciodată. Asemenea emoţii mai putea încerca doar în faţa oceanului, a munţilor, a marilor păduri. Acum însă ieșeau la iveală singure, fără niciun impuls imediat, vizibil, imensităţile se mutau în sine răvășindu-l cu o binefăcătoare baie de neant.

Apoi timpul. Nu-l mai simţea de plumb, ca foiţă subţire mulată pe umeri și pe creștet, pe inimă și pe ochi, sau bloc greu, insacabil. De fapt nu-l mai simţea deloc, dispărea. Trăia în afara acestei categorii tiranice, ieșea din detenţia în minute. Nu mai auzea împroșcând alicele sau lovindu-i tâmplele pliscul de ciocănitoare. A te plasa dincolo de timp, a-l face neputincios pentru o oră, pentru o jumătate de oră, *ce* performanţă! Cum ajungea aici? Nu ţinea să-și explice. Puteau să ţăcăne toate ceasornicele din lume – avea și el la mână unul cu un minutar neliniștit –, nu-i mai spuneau nimic. Mașinării fără rost, mișcare în sine, aparenţă.

Îşi pregăti al doilea pahar cu aerul că-și administrează medicamentaţia după regulile precise ale unui tratament homeopatic. Cunoștea foarte bine ordinea efectelor. Acum urma ultimul: uitarea. Amintirile zilei se topeau ca o scamă de fum în văzduhul limpede, lacom, se prăbușeau brusc în beznă precum o grămadă de lucruri într-o cameră după stingerea becului. Vârful scamatoriei: liniștea de vată, de spital, ecranul alb, pur. Se curăţa în uitare ca într-un botez. Redevenea prunc, mintea se imacula. De aici încolo putea aștepta ca mâna destinului să scrie o altă frază dar nu-l zorea căci nu-l încerca nicio curiozitate.

De la o vreme reușea să se însoţească în această aventură. Înainte se bucura de reușită și atât. Se mulţumea să constate binele și nu accepta să piardă nicio picătură din el obosindu-se să-l fotografieze, să-l înţeleagă. Nici acum nu înţelegea, dar vedea. Cu o a doua pereche de ochi observa cum se leapădă și se eliberează. Desigur, numai pe un prag, dar de unde poţi să întinzi mâna, să cobori sau să urci, să faci tot felul de năstrușnicii. Dedublarea îl costa ceva. Insidios, la marginea ei îşi făcea

apariţia, foarte eterică deocamdată, neliniștea. Nici neliniștea nu se străduia să o înţeleagă, dar ghicea că e legată de efemerul stărilor de graţie. Vedea mai clar, încă de la început, sfârșitul lor. Și, când înainte de a gusta o plăcere te gândești că se și termină ce plăcere mai e? Astea sunt renghiurile pe care ţi le joacă întotdeauna cunoaşterea! îi veni să râdă de preţiozitatea ideii cu aceeași conștiinţă orgolioasă că se autoironizează.

Cineva intrase să mai aprindă un bec, lamentându-se cu o voce dulce, melodioasă, că fusese lăsat aproape în întuneric… și singurel… și părăsit și… și… Buzele ţuguiate ca de copil alintat – el fiind evident copilul – i se lipiră de obraz într-o sărutare castă, sărutare de credincios pe argintul icoanei. Surâse absent fără să întoarcă privirea. Se obișnuise cu scurtele incursiuni în imperiul liniștii, motivate de nevoi practice imediate și transformate de fiecare dată, după un protocol anume, în mici ritualuri afective. Fulgurantele prezenţe nu-l deranjau, dimpotrivă, adăugau și ele, în aerul narcisiac suprasaturat, o picătură de narcotic, o aromă moleșitoare. Îndepărtându-se, vocea nu mai simula candoarea copilului răzgâiat, ci reproșul unei mame către alte mame ale aceluiași odor ieșit pentru un moment din atenţia lor vinovată. Celelalte voci exprimau căinţă și o vie nevoie de îndreptare. Ceea ce-l odihnea era nuanţa de familiaritate a adulaţiei colective, asemănătoare supuşeniei și veneraţiei oamenilor pentru atotputernicul. Numai respectul lipsit de iubire este inhibat, iubirea, de oricât respect ar fi dublată, e în primul rând comuniune, schimb profund de intimitate. Doar acest gen de autoritate accepta, numai o astfel de admiraţie îl convingea, îi crea ambianţa miraculoasei detașări nirvanice.

Începea să-i dorească. Venise timpul libaţiunilor. Într-adevăr se iveau, căci totul se desfășura după un orar riguros. Semnalul îl dădu Despina, făcându-și apariţia în toaletele ei vaporoase, ultrafeminine. Despina detesta masculinizarea vestimentară a sexului slab, ţinea piept societăţii de consum nu numai prin argumente de mare

pertinenţă, ci și prin succesul propriei demonstraţii, sprijinită în secret pe aceleași jurnale de modă citite altfel. Buclele blonde moi, studiat dezordonate, îi încadrau neglijent obrazul famelic, luminat de tristeţea obosită a cearcănelor. (Cât o invidiau prietenele pentru acest avantaj!) Depuse o sărutare parfumată, și ea puţin tristă, pe obrazul bărbatului, cu o răbdare atemporală, dând prospeţime și actualitate frazei stereotipe din fiecare seară: „Putem începe, Sergiu?” După primirea încuviinţării sufrageria se animă ca prin farmec. Sergiu luă act de societatea înconjurătoare, înregistrând micile modificări survenite în componenţa ei (de la o seară la alta), prin vagi saluturi din priviri, din sprâncenele ridicate, din gestul leneș al mâinii. Știa că ei ţin la acest semn de recunoaştere sau acceptare și că înainte de a-l primi nu îndrăzneau să-și părăsească poza de timidă bună-cuviinţă. Manifesta o ușoară nerăbdare când convenţionalismul se prelungea deși, în fond, îl măgulea. Nu-l mira lipsa de tranziţie dintre „poză” și starea de dezinvoltură și exuberanţă de după receptarea mesajului. Se stabilise o comunicare mută, rapidă și eficientă de natură să simplifice relaţiile fără a suprima doza necesară de ceremonie. Femeile îl asaltară cu oferte îmbietoare. Dar și aici exista un cifru. Salatele, sosurile, peștele, friptura nu erau simple mijloace de potolire a foamei, ci materializări ale râvnei de a-i face plăcere. Se apără de elanurile lor, în timp ce Despina pendula între ocrotirea bărbatului, și indulgenţa faţă de femei. „Nene, îl îmbia implorator Tita, ia numai o lingură, atât, o lingură, ce dumnezeu. Preîntâmpina o imaginară opoziţie. Zău, te rog eu mult, nene”. Ochii Titei implorau și Sergiu nu le putu rezista. Ce poţi face în faţa unui talent rănit, a unei iubiri sângerânde? Nu mai ușor îi veni s-o refuze pe Nataliţa, maestra „en titre” a artei culinare. Pentru Tita gastronomia constituia un hobby, orice ar fi făcut rămânea o amatoare. Sergiu auzise odată asemenea cuvinte adresate surorii mai mici. I se reproșa că-și inventase pasiunea – altfel bărbatului ei de ce nu-i gătește, de ce întotdeauna improvizează? Minodora o întrebase, cu

binecunoscuta ei francheţe brutală. În schimb, Nataliţa face bucătărie din vocaţie, ca unică și supremă împlinire. Se dedică acestei arte, acestei ştiinţe dacă vreţi, ca o cercetătoare, ca o poetă nebună. Mai avea nevoie să se laude? Soţul, de faţă, rubicond, cu obrazul roz, cu degetele scurte și pline ca niște crenvurști și cu pântecul ocupând tot spaţiul dintre gât și coapse, stătea mărturie chemării Nataliţei de a semăna fericire. Ce poţi face în faţa unor argumente invocate prin muţenie dojenitoare și așteptare jignită? Sergiu luă vârtos dar și acuzator, prinzându-și între degete demonstrativ cuta de osânză de deasupra curelei. Nu se lăsa decât de formă rugat, apetitul lui nu avea nevoie de stimuli speciali. Dar femeile, ca și când le-ar fi fost teamă de contrariul, supralicitau continuu. Văzându-l prins între atâtea focuri, Minodora nu întârzie să-i sară în ajutor. Cu o voce în stare să acopere și un cor bisericesc, veșnic revoltată împotriva cuiva sau a ceva, refuzând să se lase intimidată sau impresionată, adversară declarată a ceea ce considera fasoane, indiferent de la cine ar fi venit, pe muchie de cuţit între glumă și atac vehement, puse capăt presiunii. Ele ripostară, dar fără nicio șansă de a-i ţine piept, fără perspectiva de a mai fi auzite, ocazie prielnică pentru Sergiu de a-i face obișnuitul semn cu ochiul lui Sam. Atât Sam cât și Biba, amândoi cu gura până la urechi, unul rânjind iar celălalt hohotind, se precipitară pe ușă. Sergiu îi urmări cu simpatie. Mereu bine dispuși, unși cu toate unsorile, pricepuţi și utili oricând, la orice, gata să sugă, după caz, o sondă, o fiolă de marcă sau o damigeană de motorină, în stare să legumească două pahare toată seara sau să umple spaţiul de sub masă cu „morţi”, să rămână treji sau să se îmbete rapid, după împrejurări, Sam și Biba erau „nebunii” lui. Foarte bine sincronizaţi în tot ce făceau și foarte diferiţi. Sam înalt, ciolănos, ţigan, hâtru, cu aerul că știe mult mai mult decât spune, Biba scund, spălăcit, cu gesturi de timid, încercând să pară mai nevinovat decât era, de multe ori monosilabic, cu o ușurinţă de a râde funciară. Sergiu îi socotea, fără ironie, pe acești doi fraţi ai Despinei, zestrea

cea mai de preţ. În special Sam, numele îl americanizase Sergiu datorită pasiunii lui Samuilă pentru limba cow-boylor. Ajunsese să pronunţe câteva cuvinte aproape corect, într-o aparentă coerenţă. Sergiu îl stârnea: „All right Sam?”. „O.K., boss” răspundea serios. La următoarea întrebare, Sam îşi depăna grav, pronunţând rar și răspicat, formula: „After tomorrow morning. Together”, iar de aici încolo orice i s-ar fi spus răspundea invariabil „maybe”, dar într-o infinitate de tonuri și nuanţe putând fi pe rând afirmaţie, întrebare, îndoială, ironie, negaţie și așa mai departe. Sam pretindea că absolut în orice limbă poţi să te descurci de minune, cu acest „poate”, un cuvânt inventat de clasele de sus ca tertip lingvistic pentru derutarea și înșelarea poporenilor, folosibil în împrejurările când vrei să rămâi pe o poziţie de neangajare, să-ţi lași portiţe deschise, să-l determini pe partener să-și dea cărţile pe faţă, să spună mai mult decât intenţiona, să se lase prins în capcană. Sergiu îi privi cât de frumos turnau în pahare și, după ce încercă gradul de răcire a vinului, îi lăudă cercetând cu coada ochiului felul lor copilăros de a-și exterioriza mulţumirea torcând molcom ca două mâţe mângâiate. Minodora îşi impunea punctul de vedere într-un nou domeniu, al prăjiturelelor de casă, unde de altfel le bătea de departe pe celelalte.

Îi iubea pe toţi, așa cum erau, cu micile lor defecte și cu marile lor calităţi, din care cel puţin una valora aur, necondiţionată dăruire și afecţiune. Vinul îl ajuta să simtă mai intens atmosfera de dragoste și admiraţie. Băieţii se pricepeau să dea vinului o aureolă mistică. Luând paharul în mână, îl ridicau pentru a face sticla și lichidul să capteze și să reflecte sclipirea electrică, nelăsând ascunsă nicio nuanţă, îl apropiau de nas și, cu chipuri transfigurate, inspirau. Abia după aceea duceau la gură licoarea înghiţind-o cu extaz și suferinţă picătură cu picătură, perle sacre. Femeile îi ocărau cum fac muierile când socotesc de datoria lor să biciuie viciile bărbaţilor, dar de ochii lumii. Când nu se simţeau observate oficiau și ele. De altfel, cina în întregime căpăta un caracter liturgic. Hrana, trecută

mai întâi prin suflete, ca prin purgatoriu, se sfinţise. Ca și vinul, izvora din sensibilitate și iubire. Mâncarea și băutura lăudau armonia lumii și Sergiu se simţi o părticică a ei.

Se curăţă masa. Faţa de masă curată întinsă peste cealaltă impunea respect. Comesenii adoptară alt ton, măsurat, solemn pe alocuri. Adevărata înţelepciune constă în a ști să te oprești la timp și să faci faţă noii situaţii. Tita aducea la cunoștinţă ca pe un fapt divers dar făcând parte dintr-o suită, continuând o idee permanentă, că ultimul număr al unei reviste de tehnologie publica un articol amplu și elogios despre lucrarea lui Sergiu. Nu lămuri prin ce minune îi căzuse în mână revista aparţinând unui domeniu la antipodul preocupărilor ei de învăţătoare la școala elementară de cartier și nici Sergiu nu-și puse întrebarea. Tita reproduse titlul articolului, numi autorul și cită cu aproximaţie fraza de concluzie, adăugând că o cunoștinţă de-a ei, un bun specialist în materie, declarase că lucrarea lui Sergiu este una din principalele contribuţii la teoria și practica respectivei tehnologii. Sublinie în treacăt că fusese de faţă și Fane al ei, a cărui absenţă o scuză. O învălui pe fată într-o privire duioasă. Frumos se înălţase; când o adusese în București se temuse că va rămâne o mică provincială mărginită și rebarbativă, un animal primitiv, egoist, avid și cam atât. Tita riposta atunci oricărei intenţii de a i se controla, îngrădi sau călăuzi viaţa. Ajunsese o fată aproape cultă, oricum dornică să se cultive în toate direcţiile. O vedea la curent cu polemicile gazetelor literare, poseda un adevărat „Who’s who” al personalităţilor intelectuale, știa cu o lună înainte programul filarmonicii, putea relata despre opinia criticii la ultima premieră teatrală și așa mai departe. Despre Sergiu oferea tot felul de informaţii fără a lăsa impresia că le caută cu tot dinadinsul, mai degrabă că vin ele spre ea. Se felicita că o plasase în școală, deși împotriva preferinţelor ei. Se acomodase, începuse să-i placă, îl rugase s-o treacă în învăţământul mediu, să-i obţină grad de profesoară. Zilele trecute îşi dezvăluise suferinţa

morală provocată de nesansa lui Fane, nevoit să tragă din greu la cursele interne ale taromului, fără nicio satisfacţie și niciun avantaj pentru familie. Îi leza spiritul de dreptate faptul că unui om ca Fane îi erau preferaţi mediocrii și incapabilii. Nu venise timpul, îl întrebase patetic pe Sergiu, ca cineva cu simţul echităţii și cu influenţă să-i ia apărarea oropsitului? Un act de compensaţie absolut normal ar fi trecerea lui Fane pe liniile internaţionale. Adusese vorba despre dorinţa de a avea un copil, pentru că anii trec, tinereţea se duce șiizbucnise în plâns… condiţiile vitrege nu-i permiteau.

Între timp Georgeta, soţia lui Biba, începuse să vorbească în felul ei colorat, cu lux de amănunte. îl sfredelea cu privirile pe Sergiu, obligându-l s-o asculte cuvânt cu cuvânt; în ardoarea de a menţine comunicarea nemijlocită se întrezărea teama de a nu fi bruiată, căci se știa pizmuită pentru darurile reportericești. „Când vine dânsul prin fabrică sau la conducere, cum a fost săptămâna trecută, spunea Georgeta, colectivul, până la ultimul om, e cuprins de o adevărată febră. Dânsul nici nu-și închipuie cât e de iubit și admirat, cum se mândresc oamenii noștri cu el”. îl amuza pe Sergiu această persoană a treia folosită de Georgeta când i se adresa de faţă cu alţii, un fel de „son Excellence”. De altminteri, nu-i vorbea decât în prezenţa celorlalţi, nu-și amintea să fi avut vreodată un „fete a fete”. Ca și cu bărbatu-său, Biba, acest „bon viveur” atât de expansiv în public și timid, literalmente șters în particular. Dispunea și Biba de o formulă originală, îi spunea „to a şi”, însă nu ca apelativ direct, ci ca referinţă, de obicei ca punct de susţinere într-o apreciere, în definirea unui grad comparativ: „ca atunci cu to a şi”, „cum am mai băut la to a şi”, „cum a zis și to a şi”. Celorlalţi, bărbaţi sau femei, chiar copii, le spunea „dom’le”. Din împerecherea eliptică a celor două cuvinte scotea propoziţiunea: „dom’le… to a şi…”, ceea ce în limbajul său criptic se traducea prin: „măi, fraţilor… a spus dânsul…” Tot ascultând relatările Georgetei – curios, în loc să piardă aliura, să-și epuizeze verva, femeia se încingea,

probabil simţea că secundele îi sunt numărate și condensa tot ce acumulase în atâtea tăceri – Sergiu ajunse în faza în care vinul și conversaţia pestriţă, sacadată îi excitau simţul umorului. Remarcă dintr-odată, cu un sentiment de ușurare, ca și când până atunci s-ar fi chinuit degeaba să descopere, că Georgeta seamănă cu o știucă. Faţa spelbă, ochii bulbucaţi și albicioși, dinţii de sus rari și înclinaţi în afară făcând ca buza superioară să se lungească aproape orizontal… Ştiucă, ştiucă, ce mai tura-vura, ştiucă vorbitoare. Şi Biba! Ce corespondenţe exacte au oamenii în lumea lighioanelor! Biba seamănă cu un broscoi comediant, un broscoi clovn, vesel și hilar, trebuie să existe un astfel de tip prin colectivitatea batracienelor.

Îl smulse pentru o clipă din reveria umoristică trompeta incoruptibilei, intolerantei Minodora, sastisită de pălăvrăgeala Georgetei. „Da’ o mai vrea și altcineva să deschidă gura, ce, tu nu știi să pui punct? De asta nu mai ai, soro, scăpare, întinde gumilasticul…” Nataliţa, împăciuitoare, îi luă apărarea vorbitoarei, dar numai pentru a continua ea. Se știa, dădu din umeri cu condescendentă, ce merite avea Sergiu la slujbă și peste tot, nu e de mirare, toată lumea recunoaşte că e deștept… deștept de-i crapă capul. De-aia îl și invidiază atâţia și au, au de ce. Deștept, silabisi dulce, prinzându-i capul în palme și strângându-i-l la piept, fiindcă între timp ajunsese în spatele scaunului lui Sergiu. Dar ea altceva voia să declare sus și tare, și anume că Sergiu e OM și asta i se părea mai presus ca orice, lucrul acesta nu poate și nu are voie să-l uite niciunul. Trecând la loc, didactic, dădu glas cu un patos abia reţinut recunoștinţei pentru ceea ce făcea Sergiu ca viaţa tuturor să fie bună, și nu în ultimul rând pentru minunatele seri petrecute în casa cumnatului, om mare, important, care ar putea să trăiască în alte sfere, dar uite, preferă oamenii simpli, mici, ca ei, punând preţ nu pe rang, ci pe inimă, pe sinceritatea și credinţa inimii omenești. Și să nu se uite nici ce înseamnă pentru ei toţi minunata fiinţă care e Despina, soţie pe măsura soţului, suflet ales, nobil… și așa mai departe. Sergiu nu mai auzi

ce urmă pentru că, gâdilat de spiridușul umorului, identifică în chipul Nataliţei ceva între dovleacul furajer (porcesc i se spunea înainte) și o drugă de porumb incomplet depănușată, cu dinţii mari ai boabelor dezveliţi, decorată strident de buclele mătăsii roșii-cărămizii. Nataliţa avea ceva de nevastă de bulibașa, cu gura mare, mobilă, aptă să înfulece cu poftă și să declame vorbe mari, lipicioase, laude și preziceri din ghioc, cu ochii dilataţi de dorinţi sau plăceri ascunse, și claia de păr prost vopsit, multicolor, îngrijit ostentativ de mâna unei coafeze de mahala. De bulibașă, dar unde e bulibașa? Bietul Sache, cu mutra lui de copil matur, aproape îmbătrânit, îndesat în pântecul de o frumuseţe geometrică rară, învăluit în vesta nelipsită – bizară vestă cu harul ei de a ocupa locul principal în vestimentaţie! – semăna tot mai mult cu o sarma împachetată de degetele abile ale nevestei și scoasă de la fundul ceaunului, din zeama fierbinte și grasă. „Măi Sache, nu se putu stăpâni să nu-l întrebe, de ceţi pui tu vestă pe zăpușeala asta, ce te fierbi tu în cârpoaia aia, scoate-o dracu’ și respiră”. Sache zâmbi flatat de atenţia acordată în timp ce Biba râse să se prăpădească și aplaudă frenetic, gălăgios ca la circ, până ce vocea i se înecă într-o tuse energică. Sam chicoti semnificativ, ca și când ar fi avut ceva foarte important să împărtășească dar ezita. Sergiu îl încurajă din priviri apoi îl îndemnă cu voce tare, cerând liniște. Sam se mai codi, deși faţa încreţită toată de o veselie inspirată arăta că a ajuns aproape de punctul optim. Catadicsi în sfârșit să vorbească, dar nu impetuos cum ai fi presupus după încordarea extremă, ci în surdină, strecurând cuvintele prin gâtlejul crispat ca pe niște hoţi, tiptil: „Păi ce-ar zice «ţărăniștii»? «Ce e cu boier Sache, ajunse iar proletar?» Cum s-ar mai deosebi de șefii de piaţă? Să coboare la cinci la sută? De la douăzeci?” Nataliţa sări ca arsă, îi afurisi gura spurcată, îl făcu cioroi, Minodora contestă dreptul ei de a-i pune lacăt la gură, cu atât mai mult cu cât, trâmbiţă necruţătoare, cu cât „e adevărat”. Sam se prăpădea de un râs mut, chipul boţit i se devastase. Aruncase o bombă și, modest, pitit în colţul

lui, gusta deplin, pe îndelete și îndelung efectele, în timp ce toţi ceilalţi se dădeau de ceasul morţii. Cam asta se înţelegea. Nataliţa, schimbând tactica, dând-o pe glumă, se duse și îmbrăţișă umerii înguști ai bărbatului și, cu obrazul lipit de chelia congestionată, începu să-l legene matern și protector. „Că de ce îmi oropsiţi băiatul” murmura parcă ar fi îngânat „nani-nani”, „că ce-aveţi cu el, nu muncește și el ca toată lumea, nu e și el respectat?” Și, scoţând pe neobservate vârful unui ghimpe, „iar când aveţi nevoie la cine apelaţi, nu la Sache? și-n loc să-i mulţumiţi mi-l luaţi la vale”. Minodora, la postul ei, i-o reteză scurt, pretinzându-le lor, amândurora, să-i mulţumească lui Sergiu, că el îl făcuse pe Sache om băgându-l la inspecţia pentru pieţe a sfatului popular, iar Nataliţa, conștientă că acesta nu e subiect de glumă, își lăsă baltă, inspectorul și din nou dreaptă, înflăcărată, continuă litania la adresa scumpului protector.

Sergiu asculta cu îngăduinţă. Orice ar fi făcut ei, în orice direcţie ar fi luat-o, până la urmă tot în jurul persoanei sale se învârteau. Erau legaţi de el nu doar prin legăminte, ci prin sfori groase, priponiţi ca niște cai la roata grădinarului. Nu-i displăcea sentimentul de proprietar de cai cu hăţurile în mână. Într-un fel, tocmai această posesiune îi dădea siguranţă. E confortabil să știi că un număr de fiinţe trăiesc prin tine, și într-o măsură pentru tine. Iar aceste fiinţe nu sunt doar entităţi biologice sau vag morale, ci funcţii publice mai mult sau mai puţin importante dar active și potenţial utile. La drept vorbind nu potenţial, ci efectiv. Utilitatea lor constă deocamdată în această măruntă dar tonică, reconfortantă „curte”. În condiţiile vieţii sale s-ar putea lipsi de ea? Și cu ce s-o înlocuiască? Nici pomeneală, nu exista nimic, știa foarte bine.

Pe Sergiu îl mânca limba, nu spusese mai nimic toată seara și așa se întâmpla de regulă, musafirii aveau prioritate, îşi luau ei acest drept, îşi închipuiau că le revine de la sine, drept sau îndatorire, conţinutul celor două noţiuni se confundă. îl întrebă pe Sam dacă are habar cine

e solistul de pe banda casetofonului și acesta rânji enigmatic și complice în sensul că numai ei știu. Amuzant Sam ăsta, șmecher ocnă! Georgeta, geloasă, clipind des încât un timp nu i se mai văzură ochii spălăciţi, alt fel al ei de a-și arăta emoţia, îl rugă pe „dânsul” să le spună. După ce citi pe casetă numele americanului, mai întrebă, ca o școlăriţă curioasă și ascultătoare, dacă e adevărat că nu știu ce actriţă de la Hollywood s-ar fi sinucis. Sergiu nu auzise de respectiva, dar ca să n-o dezamăgească dădu un răspuns evaziv, pe deplin mulţumitor. Sam iar îşi încreţise faţa ca o smochină, obrazul tăbăcit din nou strălucea de ilaritate și nu se putea trece peste acest fapt, nu puteai să te faci că nu-l observi. Ca atare, Sergiu obligă asistenţa să asculte, știind că de fapt asta era marea vanitate a lui Sam, să dobândească ascultare la intervenţia personală a „boss”-ului, toţi să se întrerupă și să ciulească urechile. Rugat, așteptat, deschise gura mare lăsând să-i cadă, rare și moi, ca niște pere coapte, cuvintele: „Să ne spună Georgeta câte zile i-au trebuit să înveţe pe dinafară numele artistei. Și cu ce profesor a luat lecţii”, după care se retrase scuturat din cap până în picioare de râsul mut, devastator. Molipsit, Sergiu izbucni în hohote convins că haimanaua are geniu. Chiar Biba, deși la început se prefăcuse că nu aude, aclamă. Se răzbună însă în felul lui, luând sticla din faţa lui Sam, prea ambalat ca să intervină la timp, și umplând cu o înclinare de mare eleganţă paharul „te-aş”-ului.

Răspunzând dorinţei lui Sergiu de a mai afla ce e nou, Tita relată o întâlnire recentă cu părinţii. Nataliţa îl îndemnă pe Sache să raporteze ce știa de prin pieţe. Acesta nu se lăsă antrenat, nu-l auzise nimeni aventurându-se în naraţiuni, nu avea darul vorbirii. Se putea citi pe faţa lui reproșuri acide adresate nevestei, cât și o umilă dezvinovăţire către Sergiu. „La noi… cu trenurile, îngăimă Biba la somaţia privirilor lui Sergiu. Vin, pleacă, mai și întârzie, ca la cefere! și îşi înclină capul oblic pe piept cu o expresie de madonă. Lume multă, mai adăugă după o clipă de cugetare, mai ales acum vara, dar

și iarna la fel”, și râse bucuros că a dus treaba la bun sfârșit. „Și la voi la «service» Samule, ce e, tot lume multă?” Sam închise ochii și gemu, îi deschise din nou și îi miji, căscă gura, o ţinu așa un timp și hotărându-se glăsui moale: „Șmecherie multă, boss, asta e”. Sergiu vru să afle și de ce, dar la capitolul acesta se considera cea mai tare Minodora, justiţiara familiei. Îi murise bărbatul, avusese mult de tras cu boala, cu moartea, cu ce urmase după moarte, și de altfel, de când o știa Sergiu, manifestase înclinaţii de procuror și de Casandră. Minodora poseda simţul tragicului. Acuza gravele racile ale omenirii și ceea ce o revoltase personal într-o împrejurare, inclusiv la cel din faţă dacă îl prindea în faptă, în vorbă sau în gând, cât de puţin, cu cioara vopsită. Anatemiză nedreptatea, exploatarea. Sergiu știa că așa numea ea înșelarea reciprocă a oamenilor – abuzul, necinstea, indiferenţa celor mari, lăcomia de avere și așa mai departe –, iar când, epuizând gama generalităţilor, vru să-și ilustreze teoria, trecu, a câta suta oară? la practicile din spitale, la apucăturile medicilor și surorilor, la venalitatea din cimitire, la birocraţia celor de la pensii, până ce murmurele crescură, gurile se strâmbară a lehamite, braţele se ridicară a oprire, picioarele tropăiră de nerăbdare, totul în jur fu protest „Ho, strigă Nataliţa, cobe! ne-ai stricat toată dispoziţia”. „Dispoziţia! repetă Biba scandalizat. Toarnă mă la to’aşu, și dă aia mai tare să spălăm aerul”. Sam împreunase mâinile a rugăciune și se pleca încet înaintea Minodorei cu genunchii spre podea, implorând îndurare. Toţi izbucniră în râs. Sergiu o strânse la piept pe soru-sa, oferindu-i cu un gest larg protecţia. Biba dădu drumul la un nou ropot de aplauze scandând „trăiască to’aşu, trăiască to’aşu” și toţi închinară pentru momentul mișcător.

Despina fu cea care auzi prima telefonul și, ca de obicei, foșnind din mătăsurile parfumate, se duse să răspundă. „E pentru tine” îi aruncă în treacăt lui Sergiu, îi plăcea să îndeplinească rolul de secretară și o făcea cu dexteritate. De multe ori obţinea să nu fie deranjat Sergiu,

asumându-și anumite obligaţii, amânând, iar când devenea inevitabil, înainte de a-i trece receptorul îi furniza câteva elemente preliminarii pentru a nu fi luat prin surprindere. Urmărindu-i mersul aerian, puţin legănat, Sergiu nu putu să nu-i admire eleganţa rafinată, armonia rezultată din complementaritatea nuanţelor părului, ochilor, tenului și rochiei, a mâinilor cu încheieturi subţiri și brăţărilor masive, grele, a gâtului fildeșiu, lung și colierului de aur vechi. Draga de ea, se gândi cu o ușoară compătimire duioasă, câtă resemnare îi trebuie să-și poarte graţia între acești patru pereţi. Cu fantezia subtilă și gustul ei desăvârșit ar fi putut străluci oriunde… îşi dă osteneala să fie fericită și așa, oferindu-se privirilor Nataliţei, Titei… ale lui bineînţeles, și se gândi că făcea parte integrantă din decorul vieţii sale, era una din principalele surse de desfătare, o răsplată binemeritată în schimbul a ceea ce dădea lumii dinafară. Poate așa trăiau și castelanii medievali între sângeroasele războaie și turniruri, odihnindu-și privirile asprite de cruzime pe busturile strânse în brocarturi, catifea și dantele ale femeilor, pe frunţile lor palide împodobite de diademe și coroane scânteietoare. Femeia, ca simbol al dăruirii de sine, fiinţa biblică supravieţuind în exemplare rare, consumându-și destinul claustrat, melancolic, eroic în întregime pentru bucuria bărbatului. Respingând orice mondenitate, ferindu-se să se risipească, ţinând piept cu aparent slabele ei puteri presiunii universului social gata să-i strivească perechea, stabilind un uimitor echilibru, un armistiţiu fragil și totuși rezistent, salvându-l miraculos de la prăbușire și fărâmiţare. O asemenea femeie este ea, dedicată în întregime reconsolidării zilnice a argilei lui friabile mereu pe punctul de a se sparge în ţăndări, transformând-o într-un aliaj flexibil, tenace, insacabil.

Despina îl chema, ceea ce însemna că e ceva plictisitor, o intruziune a exteriorului în tihna orei intime. Directorul tehnic aducea o știre de ultimă oră agasantă. Unitatea X îşi întrerupsese producţia într-o secţie de bază. La faţa locului se găsea o comisie a judeţenei, ministerul

trimitea și el pe cineva. În aceste condiţii cerea permisiunea să plece cu trenul de noapte. Papahagi adăugase cu voce mai coborâtă, abia se auzea, că va încerca să-i telefoneze dimineaţa înainte de ședinţa de la minister. Dădu indicaţiile de rigoare, puse receptorul în furcă dar rămase lângă telefon. Realitatea exterioară pătrunsese în citadelă prin cablu. Acest fir era locul vulnerabil, calul troian. Tot ce fusese mai înainte se șterse – compoziţie plastică alcătuită din nori purtaţi de vânt, decor de teatru smuls fulgerător din scenă de scripeţi și sfori. Scăzuse dulcea temperatură a sângelui reflectată în strălucirea ochilor și îmbujorarea obrazului, pielea se zgribulise, luminile arseseră fulgerător ca un bliţ defectat cu fum scurt, înecăcios. De undeva, furișându-se pe sub piele, spre intestine, o senzaţie de greaţă. Știa ce nume poartă dar nu vru să recunoască. Dacă șocurile vin în serie se neutralizează unul pe altul, există un fel de adaptare a nervilor, o blazare senzorială. Probabil și fizic e mai suportabilă o bătaie în regulă decât o palmă într-un moment de euforie. Euforia e riscantă, primejdioasă. Sentinela e prinsă visând cu pușca neîncărcată. Slăbiciune intolerabilă într-un perpetuu front. Când nu te-ai decât pe tine… Ăștia rămân totdeauna destinși. Ce riscă ei, ce șocuri îi pândesc? înfloresc la umbra lui, și el stă cu rădăcinile pe buza prăpastiei. Aerul tare al înălţimilor și toate celelalte. Vorbe… I-ar conveni să poată aţipi liniștit, fără trezirile bruște… Să se poată lăfăi ca ăștia, nepândit de nimic, în fericirea imbecilă a nepăsării. Îi invidia, le invidia zodia porcească. îl aveau pe el, de ce ar mai fi trebuit să se zbuciume dacă există boss-ul. Menirea lor era să bea, să râdă, să debiteze inepţii. A lui să alerge pe muchii de cuţit, să înfrunte la loc deschis primejdiile. Nesimţiţii! Strivi cu furie o furnică pe consola ferestrei, se întoarse brusc, iritat, hotărât să alunge paraziţii. Lângă el se afla Despina învăluindu-l în priviri blând răvășite. „S-a întâmplat ceva, Sergiu?” Vocea bătea tremurător din aripi, ca o pasăre în înaltul cerului. Intuise că trebuie să se interpună? Sergiu îngână ceva și declară că se culcă. „Nu

stai să-și ia rămas bun?” „Nu, pot să se care și așa”. îl mai secundă câţiva paşi: îi vizitase Nelu și-i invita la Movilele la bâlci și ea făcuse unele promisiuni ţinând seama de vechea lui dorinţă. Ar putea merge sâmbăta viitoare, dacă e de acord le telefonează dimineaţa. Nelu spusese că i-ar face plăcere să-i aducă pe Niky și cu Viky, pretinzând că au discutat odată aicea și s-au înţeles. „Să se ducă dracului cu bâlciul lui, idiotul. De-asta îmi arde mie?” și trânti uşa dinspre dormitor lăsând-o pe Despina să evacueze casa în cea mai deplină liniște, alungând cât mai puţin ofensator musafirii deveniţi indezirabili.

II

Îşi lăsă servieta și dosarul cu ordinea de zi în sala de consiliu, marcându-și locul ca toţi ceilalţi, și reveni în holul de la capul scării, în aerul suprasaturat de fum. împrăștiaţi în grupuleţe, foarte atenţi la ceea ce se întâmplă în jur deși părând absorbiţi de conversaţii, colegii răspunseră la moţăielile din cap ale lui Sergiu cu gesturi familiare. Se uită în jos, sprijinindu-se cu palmele pe piatra rece, unsuroasă a balustradei, spre o presupusă scenă de pe scări. Cele câteva clipe îi trebuiau să-și aranjeze figura adoptând o mină surâzător-impasibilă, indiciu al deplinei seninătăţi și liniști interioare, al certitudinii superiorităţii. Mâna omului cu treburile în perfectă ordine, fort inexpugnabil cu ţevile abia mascate gata să tragă pentru a le străpunge pe cele mai slabe, inoportun plasate înaintea lui. Instinctul îl servea ca un aparat electronic ascuns în măruntaie, în adâncul vâscos. Îi repugna orice undă de slăbiciune, ori acel indefinit tremur pe care se aplecase să-l reprime energic – tremur al pielii, sângelui, celulelor nervoase – ce altceva trăda? Papahagi nu telefonase și deși trimiterea adjunctului îl punea la adăpost – momentan întreprinsese tot ce se cuvenea – îi lipsea „diagnosticul indiscutabil”. Acel as de pică scos în împrejurări speciale, când un număr de perechi de ochi aţintite asupra lui cântăreau, întrebau, semnalizau neîncredere, curiozitate sau plăcerea sadică de a-l vedea chiţcăind ca un șoarece în cursă. Ecusonul de înalt specialist, de șef-mașină,

principalul său blazon heraldic, nu-l putea agăţa, nu-l avea în buzunar și de aici senzaţia de gol, de vulnerabil, tremurul difuz, iritant, greţos. Nenorocitele breșe-surpriză, de nepreîntâmpinat, în aliniamente, în sistemul de fortificaţii, după ce ţi-ai bătut capul să le pui la punct, spargeri datorate unor tembeli, imbecili, zdrenţe de oameni. Lua-i-ar dracul o să le răsucească gâtul, o să-i toace sub ţintele bocancilor.

Cu coada ochiului îşi alese grupuleţul convenabil și, edificat asupra celor văzute pe scară, vag amuzat cum îi sta bine unui iniţiat obișnuit să reflecteze asupra a ceea ce vede, se apropie afabil-ironic și amical-distant. Strânse atletic mâinile întinse. Cu aerul că se interesează de proaspăta lui călătorie în Canada, Tufescu, ţinându-i mâna, îl trase deoparte. Întrebă cum e pe acolo, care e situaţia economiei și așa mai departe, dar nu avu răbdare să asculte și, cu o expresie de suferind, începu să-și fricţioneze tâmplele. „Îmi plesnește capul, gemu, azi-noapte n-am aţipit decât o oră, nu mai pot să dorm deloc, o să mă ia dracu’, ar trebui să mă internez, nu mai știu ce să fac”. Nu-și găsea locul în niciun chip, ca un animal înainte de cutremur. „Ești în faza dumitale depresivă, Tufescule, îl luă de după umeri Sergiu. Pariez că data viitoare o să zburzi”. „Dumitale ce-ţi pasă, îl invidie Tufescu, ești asigurat la Dacia, mereu în depășire, premii după premii, dar eu?; n-am făcut nici planul pe primul semestru și suntem în august. Ce m-a bubuit Cuţaftache, îmi venea să-mi iau câmpii și n-a fost decât un apetitiv, să vezi astăzi! De trei-patru luni numai în focuri… Și-am o durere de cap! O să fac congestie. Într-o zi, pac! termin cu tot. Nu se poate, așa nu se poate, aia n-ai, aia n-ai, aia n-ai, cum să faci planul? dar Cuţaftache nu vrea să știe. Mă duc la banc, domnule, în secţie, să-mi fac meseria, ce-mi trebuie mie centrală?” Pe de o parte logoreea lui Tufescu îl agasa pe Sergiu, pe de alta îi făcea bine. În dispoziţia sa oarecum labilă, lamentaţia namilei transpirate, cu ochi holbaţi, goi, scurși, cu cele trei guși marţiale căzute, aproape violacee, avu un efect reconfortant. Din când în când îşi surprindea

un chicotit interior, un icnet de ilaritate, desigur de natură nervoasă, produs de constatarea că alţii o duc mai rău. Prin contrast situaţia i se ameliora întrucâtva și asta îl decontracta. Dar nu găsea demn rolul de confesor al lui Tufescu în starea de criză acută a acestuia, cu accente protestatar-revendicativireverenţioase la adresa lui Cuţaftache. Și amorul propriu și-l simţea lezat de faptul că ajunsese să jubileze la mizeria grăsanului, să-și tragă curaj din plânsul lui, să asculte cu înţelegere justificări de factură joasă îndeobște respinse rece, ironizate acid. îl scoase din încurcătură Suditu, smulgându-l din loc, răsucindu-l și îmbrăţișându-l. O vreme Sergiu crezuse că bătrânul Suditu l-a îndrăgit în mod special, dar observase că așa saluta pe toată lumea – în realitate nu chiar pe toată, exista un criteriu de diferenţiere, preferaţi! fiind cei cu poziţie solidă, influenţi, mai bine văzuţi etc. – și că îmbrăţișările erau lipsite de efuziune, indiferente, strict formale. S-a gândit că așa îţi manifești atenţia faţă de progenitura antipatică a unei amfitrioane în graţiile căreia ai interesul să intri necondiţionat, și ideea îl jignise și îl înstrăinase de Suditu. Ori de câte ori îi stătea în puteri zădărnicea manevra îmbrăţișării gustând senzaţia învingătorului la șah. Suditu mototolit, cu cearcăne vineţii, marcat de oboseală, vorbind însă jovial, ca de obicei, îl luă, ţinându-l de cot, să facă împreună câţiva pași. Deși şchiop – purta un pantof ortopedic cu o talpă foarte groasă –, făcea cu toţi interlocutorii pe culoare, prin holuri, „câţiva pași”. Nu discuta decât umblând, fie că trata afaceri, intra în intimităţi sau pur și simplu pălăvrăgea. Avea două chestiuni și le abordă frontal și expeditiv, în stilul său caracteristic. Una, ceru doi oameni pentru niște motive obscure (de fapt Sergiu cunoștea motivele, știa că Suditu îi folosește, un racolaj mascat, iar asentimentul i-l cerea doar ca cetăţenii să nu fie nevoiţi să-și dea demisia). Îi displăcea profund dar nu putea să-l pună la punct, să-l refuze, avea nevoie de Suditu, nu demult îi ceruse o favoare, o lucrare prioritară, și omul nu făcea decât să reclame contraserviciul cuvenit. A doua, propunea adoptarea unei

poziţii comune în Consiliu, în legătură cu o cooperare. Nu-i trebuiau decât răspunsuri monosilabice, se mulţumea și cu mai puţin, un semn din cap, spre deosebire de alţii, pisălogi, neîncrezători, obligându-te să repeţi și să reconfirmi de o sută de ori. Din acest punct de vedere, adevărat manager. Cavaler al bursei decis, calculat, exact, în stare să joace capitalul unui concern bizuindu-se pe o singură clipire a ochilor. Încredere în parteneri, în flerul de a-și alege partenerii? Siguranţa nonșalantă impunea, Sergiu nu-și amintea să-l fi auzit plângându-se că s-a înșelat, că a fost înșelat. Odată tranzacţia încheiată, Suditu îl măsură cu alţi ochi, animat de o curiozitate personală dezinteresată, poate și ea mimată, dumnezeu știe, dându-i să priceapă că a trecut la alt capitol. Afacerea nu fusese decât un accident, ceva secundar. Un alt truc. „Treaba noastră e cu fiecare zi mai grea, dragul meu, lucrurile se agravează, economia e tot mai complexă. Nu mai poţi să conduci cu metodele vechi, trebuie supleţe, viteză de adaptare, de toate. Tu te descurci, n-ai prejudecăţi, ești flexibil, rapid. Și eu. Vezi alţii cum înoată în noroi? Dar e dificil, și să fiu sincer încep să mă resimt”. Îşi lăsă buza de jos, vrând să spună nu atât că se resimte, ci că s-a săturat, că nu mai are elan, că aleargă în virtutea inerţiei dar nu mai știe cât, până unde, parcă mai degrabă ar da în primire. Sergiu se întreba ce e sincer și ce e jucat în blazarea lui. S-a săturat cu adevărat Suditu? Se îndoia. Omul avea o putere de muncă ieșită din comun, efectiv trăgea ca un cal. Inginer de forţă, mare diplomat, poseda arta de a se feri de amănunte, de fleacuri – cimitirul proștilor, mărginiţilor, rutinaţilor. Putea fi găsit zi și noapte la uzină, ca să nu exagerăm – de dimineaţa până noaptea. Cum se împăca Suditu cu viaţa lui? în ce-și găsea satisfacţii? Deși știa cât se zbuciumă, Sergiu intuia din o mulţime de elemente inefabile că lui Suditu nu-i plăcea propriu-zis munca, mai ales nu o preţuia. Nu-l auzise vorbind despre uriașul său consum de energie decât cu nemulţumire. Probabil o formă de revoltă împotriva factorilor obiectivi ce-l determinau să se întrebuinţeze

prea mult cu rezultate nu pe măsura pretenţiilor și așteptărilor lui. O ipoteză. Ce-l ţinea în picioare, ce-i alimenta disponibilitatea la efort, voinţa de a rezista? Plăcerea puterii în sine, deprinderea de a comanda, ordona, de a fi ascultat, de a lega și dezlega apele pe o arie limitată dar importantă a societăţii? La tatonările și sondările lui, Suditu rămânea neconcludent. Încercă și acum să forţeze nota. „Îmbătrânim, nea Suditule, și cu ce ne alegem?” „La vârsta ta? Și cu o nevastă așa frumoasă? îl demontă subtil, strângându-l de braţ cu ostentativă afecţiune.

Tu ai pentru ce să te zbaţi”. Sergiu se grăbi să schimbe vorba. Soţia lui Suditu de câţiva ani trăia mai mult prin spitale, iar unicul copil, o fată cu studiile neterminate, îi amăra zilele. Nu vorbea niciodată despre dezagrementele familiale, brava, voia să lase impresia, și reușea, că toate acestea nu-l pot răpune. Scuturându-i încă o dată braţul, Suditu îl părăsi lăsând în urmă un impersonal „mai vorbim”. Se depărtă şchiopătând spre cineva care tocmai apăruse. Invidiindu-l pentru echilibrul psihic, propunându-și să-l mai studieze ca să-i afle secretul tăriei sau înţelepciunii, Sergiu se îndreptă spre cei cărora le strânsese la început mâinile.

Gurău juca rolul indiferentului, dar nu se prindea. Asculta concentrat ceea ce spunea Meltei și ca să nu piardă niciun cuvânt îşi plecase capul până ce bărbia i se lipise de piept. Sergiu le făcu semn să nu se întrerupă și li se alătură prinzând din mers firul discuţiei. Gurău nu voia să se creadă că e ahtiat de spusele lui Meltei. Îşi ridică privirile, îşi potrivi pe buze cel mai luminos surâs ce-i dezvelea dinţii frumoși ca o protează, și-l lăsă baltă pe vorbitorul căruia îi trebuiră câteva clipe bune să-și tempereze surescitarea, să-și șteargă colţurile gurii înălbite de spuma salivei și să-și pună în ordine trăsăturile feţei mulate pe subiectul dezvoltat. Cu regret se desprindea de el, investise prea mult și de la starea de indispoziţie trecu la una de absenţă, cu gândurile oprite în virtutea inerţiei. Sergiu îl încurajă să continue, deși

cunoștea genul de povestiri melteiene, melodramatice, moraliste, mereu în aceeași gamă. La curent cu neplăcerile și nenorocirile colegilor deplângea întotdeauna nefericirea cuiva. Gurău, dispus să-i dea ascultare, nu scăpa ocaziile să-l ironizeze. „Te bagă în sperieţi, râse, e la zi cu toate controalele. Povestea ce e la Tufescu. Zice că se clatină”. Sergiu le aruncă ambilor o privire bănuitor-cercetătoare, întrebându-se dacă de Tufescu fusese vorba sau de el. Meltei colporta știri, Gurău le stoca. Primul devenea dezagreabil și prin ce-ţi transmitea și prin ceea ce știai că va transmite de la tine, prin nimicurile debitate cu aerul că te iniţiază în marile secrete ale lumii și prin pretenţia de a te povăţui, preveni, avertiza, de a-ţi deschide ochii și sugera strategia imediată ori de perspectivă de natură să te scoată la liman. Sergiu se convinsese că e dezinteresat, deși înfocarea te îndreptăţea să-l suspectezi de contrariu. În schimb, Gurău nu aduna informaţii de florile mărului. Trăgând cu urechea, tot timpul cu capul plecat spre gura cuiva, îşi făcuse adevărate dosare conţinând întâmplări, evenimente, afirmaţii, caracterizări, precum și judecăţi sintetizatoare proprii, legături cauzale, pronosticuri. Marea specialitate a lui Gurău consta în dezvăluirea celor mai neașteptate asociaţii și emiterea de previziuni. Vedea destinele profesionale de la primul pas până departe, în viitor. Sergiu bănuia că Gurău nu crede orbește în propriile-i pronosticuri, nu se lasă călăuzit de ele în raporturile cu oamenii. „O ţine sus și tare că Tufescu e terminat, explica indulgent, iar eu îi spun că se pripește. Oamenii au, domnule, uluitoare resurse de relansare. Cine nu a trecut prin momente grele?” Nu părea să fie o aluzie. „Eu vă spun, Tufescu poate ieși din recesiune, se poate relansa”, îşi strecură cu modestie prognoza folosind o terminologie potrivită mai degrabă crizei mondiale. „După tot ce i-a aruncat în cap Cuţaftache alaltăieri?” exclamă Meltei pe jumătate surprins de naivitatea omului, pe jumătate speriat că pierde teren, rugându-l pe celălalt să-și retragă pronosticul, să nu-i anuleze bogatul material documentar. „Dragă, știi cum se întâmplă în cazuri de

astea? Omul îşi mai iese din pantofi. Greșeala ta e că te ţii scai de vorbe. Ehei, câte săpuneli n-am primit eu. Trebuie să iei în calcul și restul elementelor, amice. Ce-ai zice, de pildă… de o înrudire… a lui Tufescu… în viitorul nu prea îndepărtat (făcea pauze ca să sporească efectul) … cu… ministrul?” Ce să zică Meltei? Pe obrazul prelung, smead se scurgea lichefiată nimicnicia. „Cu ministrul?” abia suflă, și nemaiîndrăznind să se uite în ochii lui Gurău îşi sprijini privirile leșinate pe Sergiu. Gurău îşi gusta succesul fără cea mai mică emfază, cumva jenat că putuse produce această senzaţie, punând rezultatul obţinut mai mult pe seama slăbiciunii auditoriului. Adăugă alb: „Și apropo de vorbe, crezi că dacă cineva a fost lăudat, chiar recent, nu poate să păţească nimic? De pildă tu, și îl măsură insistent pe Meltei, sau eu, sau Sergiu Harnagea. Mă rog, poate el nu e cel mai potrivit exemplu, mă refeream în general… ca principiu”. Sergiu surâse dar primi înţepătura chiar în locul de unde se părea că pornesc vibraţiile reci. Ţinu să-și precizeze poziţia: „Sunt de acord, nu vorbele contează. Mai ales cele ocazionale. Dar n-aș fi nici atât de relativist în ce privește omul, roadele muncii sale și n-aș pune un accent atât de mare pe întâmplare, pe factori exteriori, mai ales incerţi. N-aș neglija capacitatea în niciun caz”. Părându-i-se că a devenit prea ritos, exprimând o încredere exagerată în categoriile fundamentale, în contradicţie de fapt cu starea lui de spirit (vedea riscul ca tocmai ea să-l împingă spre o notă rigidă, exclusivistă), o dădu pe glumă. „Sigur, zeii sunt capricioși. Chestiunea e dacă mai credem în zei. Ca și în auguri. Meltei dragă, ai ceva noutăţi în chestia asta?” Râseră, deși Meltei, gânditor, mișcându-și greu buzele groase nu arăta nici urmă de veselie. Simţindu-și braţul atins de o mână străină, Sergiu se întoarse cu acel simulacru de ilaritate pe faţă și dădu de Cuţaftache, și el bine dispus, cu un rest de glumă pe buze, sau cu ecoul unei poante bune în urechi. „Vă distraţi, vă distraţi a, mormăi, dar planul? Vedeţi voi pe dracu’ acum și icni o dată, scoţând un «hă»! scurt, ceea ce însemna că a râs. Apoi direct lui Sergiu: Sunt la curent

cu chestia ta. Bine, rapid și eficient. Ni s-a telefonat că ai și pus-o pe roate” și bătându-l pe braţ, se depărtă. Sergiu văzu că traversează holul fără să se mai oprească și intră în cabinetul ministrului. Îşi închipui silueta enormă, pătrată pătrunzând în „sanctuar” și vocea răstită punându-l la curent pe ministru cu noutatea. În clipa aceea locul tremurului dizgraţios pornit din plex, din coronariene sau din parasimpatic îl luă o căldură plăcută. Toracele se umplu de ceva melodios. Intrând în sala de consiliu se izbi în ușă de Tufescu, transfigurat ca prin farmec, numai zâmbet și voie bună, turuind ca o meliţă, împărţind cuvinte prietenești în dreapta și în stânga, cu aerul că e gata să-i ia pe toţi sub înalta și puternica-i oblăduire. Sergiu știu că el fusese omul cu care glumise Cuţaftache în trecerea meteoritică prin imensul hol, și-l căută din ochi pe Meltei, convins că pe undeva observă și notează.

Deși ferită de soare și aclimatizată, bineînţeles prin metode empirice cum ar fi deschiderea concomitentă a ușilor și ferestrelor, sala se încălzi repede peste limita acceptabilă. Câţiva, cu spiritul de observaţie mai atrofiat sau cu memoria slabă, îşi fâlfâiau pulpanele hainelor gata să se dezbrace la cel mai mic gest de receptivitate sau bunăvoinţă. Întâmpinară priviri glaciale, imobile, încărcate de un dispreţ strivitor și, rușinaţi, se resemnară. Dând cu ochii de ministru chiar și cei mai grei de cap pricepeau că nu era loc pentru iluzii. Sergiu „începând să transpire și el în cămașa subţire și în haina răcoroasă de in se întreba dacă șeful are altă temperatură corporală decât muritorii de rând. împlătoșat în vestonul bleumarin croit la patru nasturi, cu gâtul prins ca în copcă în gulerul lat și scrobit, tovarășul Ion Ionescu (Sergiu nu auzise niciodată spunându-i-se doar Ionescu, de altfel el însuși când căuta pe cineva la telefon se anunţa cu garnitura onomastică întreagă: „aici Ion Ionescu” închipuindu-și probabil că astfel se individualizează, delimitându-se atât de puzderia de Ioni cât și deşi mai numeroșii lonești ai căror părinţi sau nași nu avuseseră inspiraţia originalei împerecheri) nici nu părea că bagă de seamă căldura, necum să sufere

din cauza ei. „Pince nez”-ul cu rame de aur, că și pieptănătura linsă a părului cărunt, rar și moale, completau o poză gravă, monumentală, de autoritate și în același timp de cărturar erudit de pe la începutul secolului. Ca om, ministrul nu-l complexa, nu pentru că n-ar fi fost destul de exigent, de categoric, ci fiindcă nu găsea în el o forţă dominatoare, un ascendent, acea scânteiere vizionară proprie personalităţilor autentice. Ion Ionescu se ridicase – îi plăcea să vorbească în picioare și dacă avea de spus doar câteva cuvinte – și furniza explicaţii suplimentare asupra ordinii de zi. Sergiu știa dinainte ce avea să audă și își camuflă un căscat. Vorbitorul depăși, intră în textul pregătit pentru concluzii. I se întâmpla adesea, și Sergiu bănuia că o face din teama, ivită spontan, de a nu minimaliza prin laconism însemnătatea momentului, de a nu sugera că subapreciază problematica în discuţie. Exprimându-se în fraze ample, uneori neterminate, reușea să dea spuselor rezonanţă, acuitate. Poseda meșteșugul de a accentua cuvintele cheie, încărcându-le de tensiune, oricât ar fi fost de comune. În general, Sergiu era de părere că Ion Ionescu face faţă relativ onorabil funcţiei, conferindu-i și o anumită distincţie. Nu știa cum e văzut de superiori; mai de sus oamenii impozanţi apar în altă lumină. Cu toate acestea ceva la șeful său îl decepţiona. Chiar acum, în timp ce vocea căpăta o sonoritate festivă, iar pronunţia precisă, severă a unor cuvinte te ducea din nou cu gândul la oratorii proteice de la începutul veacului, o anumită strâmbătură dizgraţioasă a buzei de sus, ca a școlarilor grăbiţi, speriaţi să nu uite lecţia, introducea o notă discordantă. Pentru prima dată Sergiu își lămuri pricina insatisfacţiei. Ion Ionescu nu era ceea ce părea. Din vina cui? A aparenţei, că nu corespundea esenţei, sau invers? Deși la prima vedere e același lucru, Sergiu făcea distincţie. Poţi fi valoros, dar dacă arăţi ca un geniu fără să vrei, te faci de râs. Sau dimpotrivă, ţii morţiș să faci impresie fără să fie nimic de capul tău. Nu-l plasa pe Ion Ionescu în niciuna din aceste categorii. Deși intuise fenomenul, îi scăpa natura lui. Oricum, îl lua în serios pe

ministru fără să-și mai pună întrebarea dacă din cauza calităţilor intrinsece sau datorită fetișismului funcţiei. Nu-l cunoscuse înainte de a ocupa acest post și nu și-l imagina nici deposedat de el. De altfel mai mult îl interesa cum îl vedea ministrul pe el. îl trata cu deferenţă, nu șovăia să-i aducă unele elogii, atât în particular cât și în public, folosind vorbe mari, fraze sforăitoare, tot ca la începutul secolului, în stilul marilor figuri. Îşi puse problema dacă ar găsi la nevoie un sprijin în Ion Ionescu, fără să-și precizeze despre ce sprijin e vorba. Nicio siguranţă. De ce? Din cauza vorbelor inconsistente, lipsite de convingere, prea patetice? Din pricina pedanteriei? Spera că la mijloc e doar aparenţă, dincolo de pedanterie se găsea totuși viaţă, opţiuni, ambiţii, o voinţă. Datorită faptului că nu-l văzuse niciodată luând apărarea cuiva? – nu în faţa forurilor mai înalte, nici măcar a subalternilor unde i-ar fi foarte ușor. Nu se hazardează? E chestie de principii? Nu vrea să contrazică? Nu are încredere? Nu se simte atașat de nimeni? Neîndoios, fiecare trebuie să se apere singur. Dar de ce totuși această singurătate? Ion Ionescu nu-i inspira certitudine – un cuvânt cam vag, prea general și Sergiu nu reuși să-i precizeze un conţinut suficient de adecvat.

Care din șefii lui, prezenţi în sală, îi dădea sentimentul numit certitudine? Mai potrivite ar fi cuvintele încredere, liniște, securitate morală. Cuţaftache? De ce nu? Cuţaftache, colosul diform, omul aspru, antipatic, mereu cu ocara pe buze, urgisindu-i, suduindu-i și amenințându-i toată ziua pe drept și pe nedrept! Al doilea după Ion Ionescu, te izbești de el în orice clipă, știe tot, ţine minte orice, cotrobăie prin toate ungherele, răscolește fără încetare, nu iartă nimic. Sergiu nu ştia că el să fi dat vreodată pe cineva afară din muncă, să fi propus vreo destituire, să se fi ţinut de capul cuiva până la nimicire. Rău al dracului, rău de speriat, dar atât. Mârâie și în faţa lui Ion Ionescu, îşi manifestă din când în când dezacordul. E drept, nu-l contrazice formal, nu merge până la a-i contesta opinia și a-i opune contraargumente, dar prin icnete scurte, prin exclamaţii guturale dă de știre că nu e

de acord cu o anumită afirmaţie, ceea ce, bineînţeles, Ion Ionescu se face că nu observă. Personal nu a dat pe nimeni afară dar nici nu s-a așezat de-a curmezișul când s-au luat asemenea măsuri fără motivaţie. Dacă s-ar pune într-o zi problema sa, a lui Sergiu, ce-ar zice Cuţaftache? Pe dracu', ce să zică? Deși e convins că-l preţuiește. Nu mai departe decât adineauri, acel „bine" (cu totul în afara manierei lui). Nu, cu siguranţă, nu s-ar bate, ar îngropa poate un regret, în cel mai bun caz un „hă"! în mormanul de osânză, atâta tot. Sau Pârvu? Nici să nu mai vorbim. Ăsta e un fel de linx (nu știa ce apucături are linxul dar asocia numele animalului cu viclenia, cu instinctul rapace camuflat mieros, surâzător). Plăcerea lui e să pună sare pe rană, să toarne gaz unde se aprinde un foc, să aţâţe, să înrăiască, să isterizeze. Ce-o avea în suflet? Pare abrutizat de bolnava bucurie de a-i vedea pe alţii la ananghie, înfricoșaţi, torturaţi, neapărat cu contribuţia proprie. Altfel om capabil și muncitor, muncitor până la automăcinare. Între patru ochi nu ţi-ar zice nici pâs. Nici prin ședinţe nu l-ai auzi acuzând sau criticând în stilul obișnuit tovărășesc. Nu, numai la ministru sau mai sus dacă se ivește ocazia, în momentul oportun, când se naște o nemulţumire, un semn de întrebare, când se deschide o pistă de învinovăţire încă insuficient conturată. Numai atunci și acolo îşi picură otrava zgândărind, ascuţind bănuiala, adăugând o informaţie aparent neutră, și încă, una, până când aerul se încinge, se inflamează și prăpădul se dezlănţuie. Scârnăvie, nu om. Ce speranţe să-ţi pui în el? Zi mersi să nu-i cazi în gheare. Să umbli cu el ca și cu oul crud. Oană? Cu Oană e prieten. Observator fin, minte asociativă, disociativă, cultură, umor, nedorind niciun rang în plus, apatic la laudele șefilor, nesolicitându-le, fiinţă rară. Iubește oamenii apropiindu-se de ei firesc, necerându-le să-i fie îndatoraţi pentru asta, cu un simţ ai dreptăţii înnăscut – sursă de amărăciuni și decepţii. Acest prieten de elită îi poate oferi certitudinea după care, nu se știe de ce, în această clipă jinduiește? Bietul Oană, ar plânge și ar suferi sincer, poate mai mult ca el însuși. Dar altceva?

Altceva nu ar face. Nu e o fire de luptător, de războinic, erou sau martir. Sub luciditatea, înţelepciunea și stoicismul filosofic se ascunde un suflet timid, fricos, inima lui slabă se sperie la orice vorbă răstită sau privire cruntă. Dar de ce trebuie să-i judece pe toţi prin prisma așa-zisei certitudini? De ce măsura în care ar putea fi sprijin pentru liniștea și securitatea lui trebuie luată ca etalon al virtuţii? Aveau alte calităţi pentru care fuseseră promovaţi bucurându-se de recunoaşterea mai marilor, stima egalilor și respectul celorlalţi. De ce să-i cântărească în raport de persoana sa? E buricul pământului? Atâţia oameni cad și nu cer sprijin nimănui. Nici pe al său. El cui i-a întins mâna?

Gândul i se rupse pentru că ministrul terminase și se făceau înscrieri la cuvânt, iar Sergiu, ca întotdeauna, avea lucruri importante de spus. Până la sfârșitul ședinţei uită cu desăvârșire de sâcâietoarea întrebare, ca şi de starea mai ***y 9 y*** mult sau mai puţin anxioasă ce o generase. Știa, fără să şi-o mărturisească direct și explicit, că liniștea, securitatea și toate celelalte se aflau în mâinile sale, putea să și le apere și să și le garanteze singur. Ca atare, personajele interogate și dezavuate îşi recăpătară luminozitatea. Sentimentul mulţumirii de sine se reflecta asupra lor. Când se afirma în prezenţa lor, într-un fel sau altul nu deveneau complici? O parte din recompensa ce şi-o acorda le revenea. Reconfirmându-și locul în fruntea clasamentului îşi refăcuse capitalul moral. Cucerise un nou răgaz de acalmie, seninătate și confort. Ca marii jucători de fotbal după ce au marcat un gol spectaculos, până la viitorul campionat. Figurile și lucrurile se făcură mai strălucitoare și mai simple, un fin lac roz le transfigura. La ieșire ministrul îi strânse mâna cordial. Cuţaftache îl bătu prietenește pe spate, Pârvu îi surâse oleaginos. Iar Oană îl luă de gât și cu ironia lui caldă, închizând pe jumătate un ochi, șmecherește, îl decretă „as”. Colegii îl măsurau pe furiș sau se lipeau de el admirativ. În ciuda ponderalităţii respectabile sări în mașină ca un brotăcel și, spre deosebire de alte dăţi, găsi loc berechet pe scaunul din

faţă. Străbătu bulevardul, piaţa mare și străzile până la sediul centralei, filmând mișcarea pietonilor, infinita varietate a siluetelor dizolvate de soarele tare al amiezii de august, încercând senzaţia că participă la o paradă.

Cum intră în birou ceru legătura acasă. Vocea Despinei vălurea ca o apă domoală, misterioasă. Întotdeauna la telefon nevastă-sa părea alta, mai insinuantă, mai stranie, ușor de recunoscut și totuși aproape necunoscută. O parte a fiinţei ei ieșea la iveală doar când nu era văzută. Îi plăcea să o asculte, trăind câteva clipe inedite, ca o mică aventură. Acasă nu găseau vreme să discute în doi, multe din cele ce aveau să-și spună și le transmiteau în prezenţa altora. Nu-i dezvăluise Despinei această revelaţie din pudoare și dintr-un fals instinct de conservare, parcă ar fi trebuit să tăinuiască un secret; un incident extraconjugal. O rugă să-i comunice lui Nelu că se vor duce totuși sâmbătă, așa cum propusese ea, și îi vor lua și pe cei doi. Să pregătească Nelu și o scurtă vizită la Papura. Despina primi comanda cu o docilitate ironică, bucurându-se potolit de decizia lui, dar lăsându-i timp până seara pentru cazul când se răzgândea, înainte de a închide, Sergiu mai strecură, fără niciun accent special, ca de la sine înţeles, că băieţii să fie la posturile lor iar Despina confirmă cu aceeași naturaleţe.

Rezolvase și asta. Se putea pune la dispoziţia celor care-l așteptau. Începea una din crizele de copleșitor și abia strunit umanism. Simţindu-se supradimensionat în raport cu ceilalţi, încremeniţi în statura mediocră de fiecare zi, dificultatea consta în a nu se da pe faţă, în a nu-și trăda compasiunea pentru tristul lor destin. Se tempera cât putea, cu riscul de a le părea mai mic decât ei, un vlăguit, un bleg. Începu prin a se feri de Mia, vorbindu-i pe un ton stins, la antipodul tensiunii și amplitudinii obișnuite. Observa? Remarca leșuiala jucată, dibuia dincolo de „umilire” forţă, stabilitate, elan? îl vedea toată ziua trepidând, scoţând scântei. Sesizase că starea de potolire, tembelismul, coincideau cu întoarcerile de la ședinţe importante, de la forurile conducătoare? Așa cum

stătea aplecată, rânduind dosare pe masa de ședinţe, arătându-și profilul într-o concentrare mecanică, mărunt birocratică, nu inspira încrederea că e în stare de asemenea subtilităţi. În timp ce trebăluia prin birou, aducând hârtiile urgente, destupând sticla de apă minerală și cine știe ce mai făcând, Sergiu o studie cu discreţie. Buna sa dispoziţie revărsa și asupra ei o lumină favorabilă. Nu-și amintea de când lucrează cu el, uitase și prima impresie. Poate nu-i făcuse niciuna, poate nici nu o văzuse cu adevărat, absorbit, cu mintea îndreptată într-o sută de direcţii. Mai mult ca sigur așa se întâmplase, și nu numai atunci, mereu. Cu excepţia rarelor, fulgurantelor clipe când ceva cădea de pe ea, dezghiocând-o – de bună seamă rutina privirii lui, acel automatism al ochiului sinonim cu orbirea, datorită căruia un frumos tablou din odaie se golește de orice sens rămânând numai o pată funcţională pe perete. Văzu bustul suplu, pântecul plat, coapsele lungi, gamba elastică, profilul de adolescentă contrastând original cu coama bogată a părului plin de fire albe. De ce încărunţea atât de tânără, sau de ce părea atât de tânără la vârsta ei? Nu știa ce vârstă are, nu știa care din cele două ipoteze rămâne valabilă. După toate datele ar fi trebuit să ajungă la concluzia că Mia e o femeie frumoasă, dar nu reușea. Toate însușirile ei fizice nu-i spuneau nimic. Fiecare în parte putea atrage atenţia, totul nu, totul rămânea banal. De ce trecea neobservată această făptură, și de ce, chiar atunci când reușeai să-i întrezărești pentru câteva clipe calităţile, nu te entuziasma, nu te mișca? Parcă ar fi fost o păpușă umblătoare. În ochii verzi curaţi nu exista nimic enigmatic, pe fruntea albă nu citeai niciun gând, buzele debitau numai platitudini. Se încarnase în acest trup bine dăltuit un spirit mărginit, uscat? O gafă a naturii, un eșec? îl lăsa rece, dar belșugul de bunăvoinţă emanat de „criză” îl îndemna să facă o mică dramă din ermetismul unei feminităţi născute fără niciun ţel, ca lucru în sine. Nu știa nici măcar cui aparţine, îşi amintea, fără să fie sigur, că e căsătorită. Ai ei îşi vor fi dat seama de anomalie, vor fi taxat-o ca atare, cineva suferea din

această pricină, în general cum o judecau alţii? încercă să fie atent, îi făcu și un mic compliment de serviciu dar ea nu părea să repereze efortul lui Sergiu și dădu un răspuns tern. Se plictisi de galanteria filantropică și ceru legătura cu Papahagi. Informat că veniseră tovarășii, rugă să fie invitaţi.

Se cuibări în fotoliu ca un pui de bogdaproste dar probabil că surâsul de suferinţă nu reușea să fie decât maliţios, căci vulpoiul de Hâncu începu să râdă. Fusese omul ăsta dotat cu un nas aproape libidinos, după părerea lui Sergiu. Râdea urât. Nu l-o fi învăţat nimeni când era mic, s-o fi apucat de nevoie, mai târziu, și acum mușchii nu mai răspund. În schimb, cum intră pe ușă îţi ghicește gândul, parcă vine de la computer cu toate ipotezele în mână și comparându-le cu mutra ta îţi spune imediat în ce stare de spirit te afli. Nu-i plăcea acest Hâncu deși i se uita în ochi ca un căţel inteligent. Puţina lui rezervă de râs pentru Sergiu o păstra, în acest birou şi-o consuma, iar chinul obrazului devenea impresionant, ca o dovadă de devotament. Niște ingineri tineri supravigilenţi, atașaţi lui Sergiu trup și suflet, pretindeau că Hâncu e duplicitar. Bagatelizase incidentul. Atâta timp cât Hâncu îl știa tare nu îndrăznea nimic. În plus se dovedea util. Mlădios, se strecura până unde Sergiu nu-şi propunea să ajungă fiind sub demnitatea și prestigiul lui. îl folosea în probleme comerciale încâlcite, uneori pentru treburi mai puţin corecte, îi exploata plăcerea de a ţese și de a se implica în mici intrigi. Hâncu nu refuza nimic și Sergiu se întreba în ce măsură e conștient că-l manevrează. Schimonosindu-și faţa în râsul lui grotesc și în același timp mieros, ghicise imediat că Sergiu e triumfător și schelălăia. „Deci am ieșit bine” repetă de câteva ori în ciuda pozei lui Sergiu de om total deprimat.

Între timp se prinsese legătura cu provincia. Sergiu îl lăudă pe Papahagi într-o frază lungă și dezlânată, cu o gratitudine didactică, obosită. Celălalt protesta de formă, punând succesul pe seama indicaţiilor lui Sergiu deși dădea să explice cu lux de amănunte ce a întreprins

personal. Ţinând microfonul astfel încât și ceilalţi să poată urmări convorbirea, Sergiu îl contracara opunându-i elogii cu o emfază calmă, plictisită. Îi mai dădu o zi pentru consolidarea succeselor și un șir de indicaţii debitate monoton, fără niciun accent, ca lucruri de la sine înţelese, deși de anvergură. Hâncu ţinu să remarce lipsa de modestie a lui Papahagi dar conferi observaţiei un caracter camaraderesc, satiric-amical. Sergiu agrea stilul lui Hâncu. Așa cum se plasa în centrul încăperii, spre deosebire de ceilalţi grupaţi spre lături, cum se mișca încolo și încoace dominând terenul, cum alterna tortura obrazului cu grimasele insinuante trădând luciditate, exactă comensurare a proporţiilor succesului, reușea să imprime atmosferei un aer festiv. Nu debita stereotipe fraze omagiale directe ci punea în evidenţă valoarea lui Sergiu prin comparaţie. Schimonosindu-se de râs îşi imagina, cu o fantezie remarcabilă, mutrele unor Meltei, Gurău, Tufescu… Știa ce știa… îl vedea pe Tufescu strângându-și fruntea între degete și întrebând excedat: „Cum dracu’ face ăsta, domnule, de iese mereu în frunte? Parcă l-a născut mă-sa cu căiţă”. Imitând personajul cu pricepere, punea accentul nu pe micimea lui Tufescu, așa ceva n-ar fi produs efect, sau poate unul contrariu, ci pe exasperarea tipului mediu din tagma lui Sergiu, pe exasperarea tagmei înseși faţă de steaua lui bună. Pe Sergiu, înveselit, îl pufnea râsul și cu greutate reuși să-l transforme în semn că înţelege umorul pe plan abstract, ca idee artistică. Sileţki, directorul uzinei pivot, cu o voce spartă de lup de mare, se grăbi și el să-și dea în vileag preţuirea respectuoasă faţă de cel pe care șansa făcuse să-l aibă șef. Nu-i produceau plăcere lui Sergiu epitetele acestui colaborator, nu pentru că n-ar fi crezut în sinceritatea lor, ci fiindcă în gura lui orice vorbă mai deosebită suna fals. Găsea supărător să asculte laude îndreptăţite declamate demagogic, compromise de vocea dogită, străină de posesor. Aceasta părea să fie contradicţia intrinsecă a personalităţii lui Sileţki: specializat în atitudinea de forţă, pe post de tanc – omul

fără complexe, neezitant, categoric până la violenţă, ostil oricăror nuanţe, relativismului de orice fel, închizând totul în formula „unu și cu unu fac doi” – nu mai știa să pronunţe cuvintele frumoase. Deși credea în ele, le făcea să sune ca pe niște tinichele. Posedând un suflet vibrant, apărea ca demagog notoriu. Sileţki insistă mult asupra faptului că tovarășul Harnagea se bucură de totala preţuire a ministrului și desigur – un desigur prost inspirat, inapt să-l măgulească pe Sergiu pentru că nu constituia certitudine, nu era rezultatul unei informaţii precise, ci doar o bănuială, un dubitativ –, desigur și mai sus. Adaugă și repetă, din lipsă de fantezie cu aceleași cuvinte de totdeauna, că personal are enorm de învăţat de la șeful său, declaraţia sunând datorită patetismului ca o mărturisire pe patul de moarte. Vrând să meargă mai departe, Sileţki se oferi, deși ar fi putut să-și dea singur seama că nu e nevoie, ca în cazul în care totuși… să realizeze el diferenţa de producţie pentru echilibrarea centralei. Pe Sergiu îl deranja mărinimia superfluă dar nu se manifestă decât printr-un gest larg, un surâs absent și o închidere semnificativă a pleoapelor. Cel de al treilea, Popescu, găsind momentul să iasă în evidenţă dezvălui ritos impasul recent prin care trecuse uzina lui Sileţki de-abia, de-abia depășit datorită încordării tuturor forţelor, subînţelegând prin aceasta organizaţia de bază al cărei secretar era. Vorbea tăios, fără diplomaţie. Sergiu îl găsea simpatic, atât cât putea fi un om cu vocaţia de a-ţi da permanent bătaie de cap. Popescu, atlet ai dreptăţii și adevărului, se constituise demult în cel mai mare adversar al vorbelor goale, justificărilor și simulacrelor, al șmecheriilor. Crea apăsătoare și insolubile tensiuni reclamând arbitrajul lui Sergiu, de altfel și acesta „pe muchie de cuţit” pentru că Popescu se calma numai dacă se convingea că cedarea e absolut necesară cauzei. Sergiu descoperise că în dosul rigidităţii și radicalismului încăpăţânat se ascundea timiditate. Adoptase încă din tinereţe – îi cunoștea trecutul zbuciumat de revoluţionar de profesie – un program maximalist aplicat în primul rând

sieși. Popescu nu cunoștea complimentul, forma maximă de consideraţie fiind la el autoimpunerea unei mici pauze de combativitate. Asta explica întreruperea bruscă a atacului împotriva lui Sileţki și trecerea la un soi de expectativă morocănoasă.

Sergiu îi dojeni. De ce această bătaie cu flori, de unde atmosfera de automulţumire, nevoia de gratulare? Ca urmare a celor raportate de Papahagi? Haida de chestii de acestea se petrec zilnic. Sau acordau atâta credit presupunerilor, de domeniul chiromanţiei, ale lui Hâncu? Doar se știe că lui îi place să se îmbete cu apă chioară. Vorbind, descoperi că ieșise din rol, adoptase tonul rezolut de fiecare zi. Se înmuie, aruncând asupra lor ambele mâini a lepădare plictisită, a adâncă nepăsare faţă de zădărniciile lumești.

Rămas singur, Sergiu se scutură. Dacă nu în forma concepută de el, ceva din oboseala existenţială mimată mai înainte persista, scânteia entuziasmului se stinsese cu adevărat, culorile îşi pierduseră strălucirea, ritmul inimii se rărise. Trecuse puseul de vanitate. Rămânea mereu sensibil la ecoul public, la succes. Iubea succesul în sine? Gloria constituia ţelul lui, modul de a fi fericit? Ea întreţinea flacăra ambiţiei și trudei? Cum se făcea atunci că jocurile de artificii durau atât de puţin? Din ce cauză excitantul îşi înceta atât de repede efectul? Iată, nu mai era fericit. Ba chiar îl stăpânea sentimentul neplăcut că se pretase la un joc penibil, că luase parte la o scenă de prost gust în calitate de protagonist. Se crispa. Iubea succesul pentru ceea ce oferea el. Certitudinea. Fără nicio tranzacţie, în capul lui Sergiu se înfiripă întrebarea care îl mai vizitase dimineaţa: în ce măsură se putea bizui pe oameni? Avea în vedere, desigur, nu capacitatea de muncă, eficacitatea profesională etc., ci virtualitatea sprijinului faţă de propria persoană într-o împrejurare grea – ipoteză ceţoasă, fără contur. Sprijin în genul celui oferit voluntar și dezinteresat de tinerii ingineri, îi trecu în revistă pe cei trei. Hâncu? Nici vorbă. Intuia exact reacţia acestuia în clipa când infailibilul aparat de detecţie i-ar fi spus,

intrând pe ușa biroului, că șeful a clacat. Ochii alunecoși s-ar fi înţepenit în orbite, buzele de lemn s-ar fi lipit și mai mult, umerii i s-ar fi strâns clătinându-se rău prevestitor. Nimic altceva n-ar mai fi putut aștepta de la el. Sileţki l-ar deplânge, dar atât de stângaci și de fals încât cuvintele de îmbărbătare l-ar deprima și mai mult. Sileţki este robul unei logici geometrice, sinceritatea lui nu se poate naște și nu supravieţuiește decât în baza unor acte oficiale, în deplină acoperire legală, lângă, și numai ulterior împuternicirilor de sus. Dacă nu dispui de toate acestea, dacă nu le poţi face dovada, Sileţki te execută necruţător, precis și metodic. Popescu, matadorul echităţii și justiţiei sociale? Cum se îmbracă omul acesta! Parcă din haine transpare tot. Cine i le-o lucra? Croite simplist și grosolan, făcute să reziste cu îndârjire fierului de călcat, deși stofele nu erau nicidecum inferioare, îi dădeau lui Popescu o înfăţișare de om strâmtorat dar incoruptibil, de pirpiriu neînduplecat. Specialitatea lui Popescu era să dea cu bâta în baltă. Luându-și propriile intuiţii și aprehensiuni drept certitudini, se hazarda în cele mai virulente atacuri și categorice condamnări fără nicio acoperire. Dispreţuia nevoia de dovezi și argumente convins că spiritul revoluţionar e suficient ca instrument de orientare și drept de a pronunţa verdicte. În această naivitate se dovedea incorigibil, în pofida faptului că metoda, departe de a avea eficienţă, îl discredita sistematic, împingându-l de nenumărate ori în situaţii fără ieșire. Se menţinea exclusiv
5 >

datorită sprijinului ferm, de acum notoriu, al lui Sergiu, și acesta explicat doar prin forţa inerţiei, Sergiu nemaiștiind cum să se dezică. Ce-ar face Popescu în împrejurarea respectivă? L-ar privi lung, gânditor și pentru prima dată n-ar putea fi el însuși pentru că n-ar avea pe cine să inculpe, pe cine să provoace, autorii situându-se în afara perimetrului combativităţii sale, depășindu-l. Dar Mia, insipida, căreia dumnezeu i-a făcut lutul într-un moment de inspiraţie și apoi a uitat să sufle asupra sa duh, să-i transmită spirit, ce-ar face? Involuntar sună, după care

fu cuprins de nervozitate căci nu-i veni nimic în minte. O văzu intrând puţin aplecată de umeri ca întotdeauna – asta ce-o însemna? formulă de reverenţă profesională, corectitudine? dar cine are nevoie de ele, cine i le cere? – și înainte de a apuca să caute o explicaţie, ea deschise gura și raportă o sumedenie de fleacuri cu o vizibilă concentrare pentru a nu uita ordinea de prioritate. Că soţia ceruse maşina și precizase că o va ţine până la ora 18, că sora cea mică rugase să-i amintească să vorbească pentru soţul ei. „Să… să… o îngână, și altcineva n-a mai cerut nimic?” Mia ţinea în mână o listă cu numele celor ce doreau să fie primiţi, de asemenea în ordinea urgenţei, și o listă a convocărilor fixate de Sergiu pentru după-amiază. Îi arătă stiva de dosare aranjată la capătul mesei de ședinţă. Sergiu stabili programul lăsându-și un sfert de oră de răgaz. O privi depărtându-se spre ușă și încercă să-și amintească dacă o văzuse râzând sau dacă o auzise spunând ceva în afara banalităţilor de serviciu. Îi trecu prin minte că are un trup anormal, parcă nu mănâncă niciodată – altfel cum de nu devine vizibilă, prin fusta de tweed gri, dreaptă și destul de strâmtă, protuberanţa pântecului? Sau acesta e trupul ei de serviciu și are altul pentru funcţiile omenești nu întotdeauna estetice, neconform cu rolul social pe care îl îndeplinea?

O uită și se duse la fereastră. De la etajul al doilea siluetele oamenilor se estompau, spaţiul înghiţind o serie de detalii, idilizând întrucâtva. Dominantă rămânea mișcarea. Căldura zilei de august înceţoșa aerul și prin apa luminoasă și grea, mersul femeilor, încărcat de lentoare și gravitate biologică, nu mai părea deplasare autopropulsată între două puncte, ci artă, act de creaţie și autocreaţie, exprimare printr-un limbaj plastic foarte complicat a unor însușiri copleșitoare ale fiinţei umane. Fluxul permanent de siluete, mișcarea individuală și de ansamblu cu semnificaţii diferite sau înrudite, greu de prins și de limpezit datorită nestatorniciei, toate acestea i se păreau de natură extraterestră. Cine sunt, ce doresc, ce speră, unde se duc, cine-i așteaptă? Asemenea întrebări nu se pot

pune decât unei lumi neînţelese și inaccesibile.

Se îndepărtă de fereastră nemulţumit de sine, de ceea ce făcuse, simţise și gândise. Acel tremur ascuns… De ce se temea? Doar nu era un zgârie-brânză. Tot ce poseda datora capului și mâinilor sale. Se considera produsul propriei forţe de creaţie, inteligenţe și energii. Cei slabi n-au decât să tremure. Pentru locșorul lor nemeritat, pentru golul din ei, pentru slăbiciunea minţii și a spiritului, pentru tot ce nu au și mint că au. Dar el? Un mărunt accident de producţie nu putea explica nimic. Ceva bolnăvicios hipertrofiază mărunţișurile, le încarcă de exploziv și le aşază deasupra capului ca pe o mașină infernală timorându-l, inundându-l de o vibraţie dizgraţioasă. Va trebui să se supravegheze. Acest început de slăbiciune, înjositor și periculos, absolut nemotivat trebuia extirpat. Secretara aștepta lipită de ușă apăsând zdravăn mâna pe clanţă ca pentru a opri cu trupul o invazie iminentă. Găsind scena hilară, Sergiu scutură mânios din cap și așezându-se la birou se afundă cu înverșunare în muncă.

— Ei?

— Am citit.

— Din nefericire. Ești un copil nerăbdător să vadă cum i se fabrică jucăria! Orice jucărie închide o taină. Tu ţi-o refuzi, vrând să vezi cum se îmbină fiecare piesă. Și mi-o refuzi și mie, lucrătorul… în sfârșit, să auzim…

— Știu eu ce să spun?

— A, înseamnă că nu prea-ţi place.

— Mi-o închipuiam altfel.

— Ei, cum?

— De pildă, acea satiră…

— Păi, spune tu, nu a fost și așa?

— Poate, dacă ţii neapărat… Mă întreb de ce ai ezitat să-l descrii. La tușa ta portretul real s-ar fi potrivit de minune. Unu șaizeci și cinci înălţime, optzeci de kilograme, burticică, început de gușă, calviţie nedesăvârșită, mișcări greoaie și celelalte semne ale vieţii sedentare. Pentru curiozitatea mea, e o simplă omisiune?

— Nu. Motive estetice.

— Mă rog, ăsta e un detaliu. N-aș vrea să crezi că opinia mea e influenţată de acest considerent subiectiv.

— Nicio grijă, nicio grijă. Mergi mai departe.

— Nu ai impresia că simplifici puţin?

— Posibil, în ce sens?

— Nu simţi că lipsește ceva?

— Ce?

— Ceva important.

— S-auzim, s-auzim…

— De fapt mai multe ceva – uri.

— A, în sensul ăsta? Inevitabil…

— Nu, uite, mai concret. Ai separat trei ipostaze, nu? Asta, iartă-mă, e cam de ordinul schematismului. Viaţa unui om poate fi închisă în cercuri distincte? Și chiar dacă aș accepta convenţia ta, nu ar fi fost firesc ca de al treilea să fie agăţate celelalte? N-ai reușit să arăţi că sunt verigile unui singur lanţ.

— Fără a separa nu poţi cerceta. Aceasta este metoda de bază în științe. De ce ar fi altfel în literatură?

— Înţeleg principiul separării în cercetarea materiei. Dar în spirit? Și chiar materia vie, se poate separa? Dacă-ţi tai un braţ, nu moare? Viaţa psihică e unică și indivizibilă. A pierde asta din vedere – iată riscul schematizării în orice literatură.

— Acest „orice” mă face să respir ușurat. Totuși revenind, dă-mi un exemplu de simplificare.

— Bun, să luăm scena de acasă. Nu e ea cam sumară și… unilaterală? Evident, există și o latură grotescă dar, să ne gândim, nu ai absolutizat-o? Nu există și una omenesc-dramatică?

N-ai pierdut-o din vedere? Cred că nu-ţi trece prin cap că aș cere circumstanţe atenuante.

— Fii liniștit, nu te bănuiesc de nimic. Dar cu bună ştiinţă n-am lăsat nimic de-o parte, crede-mă. Toată chestia e cât ajunge vulpea la struguri.

— Eh, strugurii! De ce ai ţinut tu să epuizezi fiecare mediu în câte o sesiune? Se poate îngrămădi modul de

existenţă dintr-o sferă într-un singur moment? Așa-zis „moment chintesenţă”?

— Sunt legi ale construcției, dragul meu. Apoi, ne aflăm la începutul cărţii. Ba îmi împuti că n-am epuizat tot, ba că am vrut să epuizez tot. Hotărăște-te!

— Ah, construcţia! Ce vorbă mare! Compunerea, nu? Cum am învăţat la școală? Ei bine, după părerea mea, această compunere e o haină de împrumut. Ca să-ți încapă corpul viu în ea îl cioplești, îi oprești respiraţia. Nu e mai firesc să schimbi croiala dacă nu se potrivește? Compunerea înlătură ce nu poate digera, falsifică. M-am cam aprins, devin ridicol, nu?

— Te-ai aprins dar nu mă deranjează. Din păcate, oricât de blamabilă, compunerea e indispensabilă. Și apoi, dacă falsifică nu e neapărat vina ei. În fond la ce te gândești? la realitate, nu? La sensul ei?

— Da, într-un fel... Dar ca să mă fac înţeles: un lucru poate să fie și în același timp să nu fie. Ești de acord?

— Dacă te explici. Ceva de domeniul scamatoriei, nu?

— Exact. Al scamatoriei. Faptele pot fi privite din nenumărate unghiuri. Au sute de faţete. O dată vezi una, altă dată alta. Spunem: „Uite, asta mi-a scăpat sau acum îmi apare în altă lumina”. Nu e asta scamatorie?

— În ce măsură compunerea te împiedică să întorci prisma?

— Nu e numai asta. Nu m-am exprimat clar. E vorba de dialectica internă. Un sentiment debutează într-un fel, pe parcurs se modifică, trece prin „n” stări și ajunge, până la urmă, la polul opus. Recunoști? într-un minut îţi trec prin cap o mie de gânduri contradictorii. De ce învinge unul și nu altul? în acest singur minut, în forul tău intern poţi fi pe rând eroic și abject, mărinimos și meschin, cutezător și laș, superb și bicisnic. Compunerea nu e în stare să ţină pasul cu această paradoxală, derutantă metamorfoză. Ea cere tipare, clișee. Ori albă, ori neagră, ori un sentiment frumos, ori unul urât. Compunerea e o suprimare a variantelor individualităţii cu voci distincte ascunse într-una singură. Și a înfruntării lor, a tainei prin

care una se impune, reducându-le la tăcere pe celelalte. Văd că ţi-ai pierdut răbdarea. Bat câmpii...

— Deloc, sunt foarte atent.

— Tu ai vrut să-mi inoculezi, în faza respectivă, ca sentiment dominant, anxietatea. A fost și asta, nu neg, dar nu așa de tranșant. Multă vreme nici n-am fost conștient de ea, prin alte prezenţe această stare se amortiza. Apoi un timp mi s-a părut reacţie firească, cu atât mai mult cu cât alterna cu psihologia forţei, de fapt i se subordona acesteia. Într-o carieră ca a mea, frica este intrinsecă procesului de afirmare. Nou în perioada de care te ocupi a fost apariţia conștiinţei că frica e înjositoare pentru condiţia de om.

— Asta se va vedea mai târziu.

— Nu, nu, personajul s-a îndepărtat de martor. Există doar o asemănare de fapte, de date biografice. Evident, în cazul când condeiul tău ajunge să contureze alt tip, n-am nimic împotrivă. Dar atunci discuţia nu mai are rost.

— Nu intenţionez să ajung la altul. Destinul tău mă interesează pentru că după părerea mea aparţine unui „erou al timpurilor noastre” în accepţiunea dată de Hertzen, desigur, nu în aceea de model. Dar nu găsești că sentinţele sunt premature? Cât de concludente pot fi două capitole de început? Te-am implorat să nu citești. Sunt cel mai interesat să nu ratez. Mai interesat decât tine, îmi închipui. Nu-ţi ascund dificultăţile întâmpinate. Dau o luptă cumplită cu materialul, îmi rezistă în fel și chip. Pe de altă parte, o fidelitate absolută e imposibilă. Nici ţie nu ţi-ar reuși, sunt convins. Și pe tine te-ar trăda condeiul.

— Ah, ce caut eu aici? Ăsta nu-i un argument. Natural că nu mi-ar ieși. Nici nu se pune problema. De altfel nu am niciun drept să-ţi fac reproșuri. Poate am avut aerul că te trag la răspundere. Regret.

— Nu, nu, acum eu sunt cel intrigat. M-ai prins în capcană. Am să-ţi arăt în curând capitolul al treilea. Ard de nerăbdare. La cele petrecute în următorul am participat direct și e altceva când ești martor.

— Și în rest n-ai fost martor? N-ai cunoscut-o pe ea și

pe ceilalţi, nu ne-ai cunoscut pe toţi? Dar iar te dăscălesc, iartă-mă, sunt incorigibil. Nu știu de unde impresia stupidă că romanul e proprietatea mea.

— Nu cumva la mijloc e gelozia?

— E altceva... Asist la propria-mi judecată și sunt obsedat de ideea că numai eu pot să-mi fiu judecător. Iată dilema!)

III

Porţi de fier forjat vopsite în bleu și în argintiu. Grilaj de cimitir – se gândi Sergiu. Lipseau îngerașii. Sau erau și ei? Alee de ciment, ziduri cu cioburi de oglindă în tencuială, ghivece cu mușcate sângerii atârnând de-a lungul prispei, via pe spalier aliniată, tăiată, curăţită ca un lot experimental. Undeva, în fundul curţii, câţiva duzi chirciţi cu frunze prăfuite. Și micul trib neliniștit, pierzându-și puţin măsura, oscilând între entuziasm și ospitalitate rezervată, între bucurie și circumspecţie. Înregistră totul dintr-o privire ca un aparat de fotografiat. Nelu făcea prezentările. îl prezentase și pe el, deși până în clipa aceea se considerase cel mai de-al casei. Nu-i târâse el în escapadă, momindu-i cu nada amintirii? Sau ei îl momiseră? Despina insistase, într-adevăr, incitată de ideea că au rude necunoscute la ţară. Rude mari, împărătești. Poate așa îi lăsase să înţeleagă. Bineînţeles, se gândise la altceva decât i se oferea acum privirii. Deocamdată era prizonierul porţilor de fier, al imitaţiei de „calcio-vecchio”, al tablei zincate, noi, de pe acoperiș, al ordinii geometrice. Materialele robuste, formele exacte dădeau prezentului forţă acaparatoare. Cimentul stropit răcorea aerul. Niky și Viky dădeau să se înţeleagă în modul cel mai deschis că tot ce văd este pe placul lor. Un fel de beduini ajunși în oază, aspirând aroma curmalilor, umezeala izvorului, savurând odihna. Ai naibii bucureșteni! Cum miros ei bunăstarea, cum freamătă după ce îşi părăsesc alveolele din stupii de beton și simt pământul sub picioare într-o curte unde pot vorbi sau merge fără teama de a-și irita vecinii de la catul inferior.

Sergiu intrase în ogradă cu strângere de inimă,

pregătit pentru o înfruntare cu ruinele trecutului, cu dureroase aduceri aminte, cu fantomele celor duși, cu propria-i fantomă. Nu mai știa dacă lătrase vreun câine, ca odinioară, dacă scârţâise poarta, dacă-i izbise urechea vreunul din zgomotele proprii gospodăriei ţărănești în care se repară unelte, se îngrijesc animale, se cresc copii și așa mai departe. Avea în minte vechea curte ţărănească, o insulă suspendată în timp și în spaţiu, neatinsă de schimbări sociale, încremenită în memorie. În această reprezentare se strecura și o idee de ruină provenită nu atât din presimţirea că zidurile, grajdul, pătulele s-ar fi năruit, ci din conștiinţa că cei ce le făuriseră cu mâinile lor și le îmbibaseră cu fiinţele și cu vieţile lor nu mai existau. Și castelele decad prin moartea castelanilor, dispariţia acestora sugerând distrugerea începută de timp, începută cu partea cea mai perisabilă, cu omul, și desăvârșită în materia inertă, oricât de trainică. Deschizând poarta și intrând nu înregistrase decât strângerea de inimă, scurta emoţie, senzaţia de vid, ca atunci când te arunci de pe o trambulină înaltă. Nici contrastul cu imaginea reală nu o remarcase dintr-odată, atenţia fiindu-i atrasă de oamenii noi, succesorii înstăpâniţi în drepturile morţilor, ale întemeietorilor. Învingându-și repede sfiala, ei îi luară în primire intrepizi – în primul rând pe el, deși cei mai mulţi nu-l văzuseră niciodată – înconjurându-i posesiv, cu fantezia aţâţată, împingându-i încetișor spre pragul casei. Mica agitaţie îl împiedică să se dezmeticească, să ia contact cu insula coborâtă, în sfârșit, din amintire în real. Fusese mascată, deocamdată, de grupul acaparant. Vântul fierbinte, uscat, de câmpie îi frigea obrajii și i se juca prin păr ca și altă dată. Se aflau la locul lor și binecunoscuta aromă a dudelor coapte, și fulgii leneși, de vată, scuturaţi de plopi, și cerul decolorat, albicios, și aerul greu, vâscos prin care sunetele răzbăteau anevoie, înfundat, fără reverberaţii. Ceva lipsea însă, ceva esenţial sau invers, exista acum un prea mult, un surplus obturând perspectiva. Perspectiva… Dar împins pe ușă nu-și mai verifică impresia. Cine erau? Nepoţii și strănepoţii lui

Mitre Pintea, o familie nouă, lăstari crescuţi din buturugă. Fetele durdulii, înveșmântate sumar, cu gust, nu-l cunoscuseră pe bătrân; nu apucaseră să-l vadă nici pe bunicul lor, pe fiul lui Mitre. Gazdele îi arătau casa nouă, spaţioasă, camerele mobilate ca la oraș, covoarele, televizorul și celelalte, nu cu mândrie și infatuare, cu intenţia de a epata, ci fiindcă el privea mirat și curios. Răspundeau la întrebări cuminte, frumos, modest, lăsând să se vadă că sunt măgulite de cinstea făcută. Trecutul era ca inexistent. Moșteniseră una sau două fotografii, poza de militar a bunicului, călăraș cu schimbul, pe care o scoaseră dintr-o cutie, pe alta cu același în postură de mire n-o găsiră. Mitre Pintea, străbunicul, nu se fotografiase nici la armată, nici la nuntă, nu lăsase nicio mărturie despre chipul lui. Sergiu făcu tentativa de a-i evoca pe dispăruţi, de a sugera dramatismul pulverizării a doua generaţii într-un timp atât de scurt, dar nu găsi niciun ecou. Lucruri aparţinând preistoriei, pentru cei de faţă nu aveau niciun sens. Destinul dramatic al înaintașilor îşi pierduse încărcătura emoţională, niște ţărani oarecare, mai bătrâni sau mai tineri, umblând în izmene și cămăși de tort, muncind cu braţele pământul agonisit prin trudă și privaţiuni, agăţându-se cu îndărătnicie de modul lor de viaţă rudimentar. Ceea ce-i arătaseră cu firească detașare lui Sergiu, depășea de o sută de ori ce realizaseră și posedaseră acei buni și străbuni de care oaspetele aducea mereu vorba într-un fel atât de straniu, cu o crispare și o amărăciune pe care nu le puteau împărtăși. Îi făcură o surpriză, îi aduseră o bătrânică sfrijită, înveșmântată în negru, în care de-abia recunoscu muierea iute, înţepată și harnică de odinioară a lui Lică, fiul lui Mitre Pintea. Vasăzică aceasta era Lina, bunica fetelor, unicul vestigiu al vremurilor apuse. Doar ea mai trăia, supravieţuind naufragiului brusc al unei familii de ţărani tare ca piatra și hotărâtă să împărăţească pământurile udate cu sudoarea frunţii. Nu știa cum să i se adreseze; pe vremuri îi spunea pe nume deși era mult mai mare, dar acum, ţeapănă ca o călugăriţă bătrână… îi venea să-i zică „măicuţă”. Îi strânse

mâinile, o îmbrăţișă, ar fi sărutat-o pe frunte sau pe obrajii scofâlciţi dar ea se ferea cu o evlavie împietrită, temătoare ca în faţa unui vlădică. Și pentru ea trecutul se decolorase, îşi pierduse rezonanţa sub straturile vieţii trăite în alte situaţii și împrejurări, acum în mijlocul familiei tinere satisfăcute de condiţiile dobândite, refractare la moșteniri morale încâlcite, ambigue, insensibile la tragic, deloc dispusă să ancheteze, să scormonească, să interpreteze o epocă de care nu o lega nimic. Bătrâna îl privea cu rezervă mută, fără nicio urmă de afecţiune sau familiaritate, ca și când nu l-ar fi alintat și iubit pe vremuri – cu complexul ei atavic faţă de orășeni – ca pe un frate mai mic, nu l-ar fi luat părtaș în ciondănelile pline de substraturi intime cu bărbatul tânăr pe care nu știa cum să-l ferească mai bine de ispite. „De ce s-au dus ei așa? De ce?” căută s-o zgândăre Sergiu. „Păi, uite, se duc”, îngână mirată că un lucru atât de simplu pare greu de înţeles. „Fără urmă? Parcă nici n-au fost vreodată?” „Păi de așa” replică stins, laconic ridicând din umerii ascuţiţi. „Ce oameni erau! Ce putere aveau! Cum duduiau ei pe aici de dimineaţa până seara”. „Păi de așa era pe atunci”. „Parcă a dat cu foc, parcă i-a luat o apă…” „Așa au fost vremurile”. „O duci bine cu sănătatea?” „Ei, cu bătrâneţea”. „Cum te împaci cu tineretul?” „Trăiesc și eu pe lângă ei. Mi-au dat acilea și o odaie…” Și ieșind din automatismul vorbelor convenţionale, cu un interes încă plin de sfiiciune: „Care vă e soţia? Doamna blondă sau…”

Au ieșit afară. Abia acum realiză că ograda lui Mitre Pintea dispăruse. Via îngrijită acoperea toată suprafaţa curţii; unde erau grajdul, hambarele? Unde coşarca, șurele de paie? Perii falnici, cu coroane cât o pădure, sub care dimineaţa găsea pământul îngălbenit de fructele mici, zemoase și parfumate? Pământul bătătorit de tălpile late cu pielea cornoasă, crăpată? Se scufundaseră toate. Spaţiul se împuţinase, între casă și vie mai rămăsese o cărare. Aici ajunsese viţa cultivată altă dată de Mitre Pintea pe dealurile nisipoase dinspre râu, unde aroma strugurilor trandafirii și briza apei înmiresmau văzduhul.

„Și grădina?” se interesă Sergiu. I-au arătat și grădina în timp ce noul stăpân îi furniza informaţii despre agricultura de tip intensiv practicată pe suprafeţe mici. Despina îşi luă în posesie rudele. Mângâie guşa fetelor emoţionate fără a fi sfioase, află că sunt gemene și mai au un an până la bacalaureat. Mama lor, vânjoasă, înfiptă, prinzând din zbor subiectul, nu pierdu ocazia să anticipeze o cerere de sprijin. Strecurând o vagă umbră de promisiune, Despina îl abordă pe Domiţian, capul familiei. Diviziunea muncii, sursele de venit, lichidităţile bănești, valoarea producţiei proprii, combinatul, C.A.P.-ul, piaţa etc., toate fură lămurite rapid și exact. Ancheta întâmpinase disponibilitatea deferentă a interlocutorului. Despina nu uita să sugereze că nu dă glas unei curiozităţi strict personale, ci vorbește în numele lui Sergiu. Privirile încercănate, scuturarea ușoară a buclelor moi pe el li-l arătau, atrăgând atenţia indirect că evenimentul trebuie bine înţeles. Pe Sergiu nu-l interesau aceste discuţii, nici via în care prietenii bucureșteni începuseră să ciugulească, nici bucătăria cu aragaz unde soaţa lui Domiţian și ce mai rămăsese din muierea lui Lică se retrăseseră să pregătească cina. Bunăstarea înconjurătoare i se părea încropită și grosieră. Cam așa îşi amintea că arătau pe vremuri locuinţele mahalagiilor înstăriţi. Din ce se născuse noua gospodărie, ce temelii avea? O mică funcţie de magaziner la combinat, asta nu însemna meserie, cetăţeanul nu era nici ţăran, nici muncitor, iar femeia, ceapistă doar cu numele, putea fi considerată casnică. Lucrau un petec de pământ și vindeau la piaţă. Trăiau din munca lor, de bună seamă, dar unde era demnitatea categoriei sociale, dacă aparţineau vreuneia? înjghebarea gospodărească îi apărea lipsită de trăinicie și de frumuseţe, în centrul ei nu vedea monumentul muncii zidit din dragoste, mândrie și pasiune. Găseai de toate, dar fără noimă. O căsoaie ticsită cu mobilă de serie, păturи orășenești, sticlărie și bibelouri ieftine, cioburile de oglindă sclipitoare lipite pe afară, poarta cu flori, îmbrăcămintea pestriţă, desperecheată. Ceilalţi fuseseră

cuceriţi, nu-și reveneau din surpriză și admiraţie; nu aveau în cap, ca el, tabloul de altă dată.

Vara nici nu aveau nevoie de casă pe vremuri, ziua la câmp iar noaptea împrăștiaţi, care pe unde nimerea: pe prispă, în coşarc, în grădină. Moșul îşi aşternea în mijlocul curţii, în car, și de trudă sforăia de răsuna toată uliţa. „Mă omule, striga bătrâna, tu n-auzi cum horcăi? Du-te dumnezeului în casă că o să te pălească unu cu ciomagul”. Se odihneau odăile până începeau ploile de toamnă. Iarna se adunau în încăperea din faţă încălzită cu coceni, beau cu un singur pahar din vinul rubiniu de nisipuri și puneau ţara la cale cu câte un vecin. Deși prin ferestrele mici se strecura lumină puţină, lumina tulbure a norilor vineţii încremeniţi peste hornurile fumegânde, înăuntru stăruia un aer sărbătoresc. Casa se însenina de la flăcările sufletelor ţărănești. După sutele de zile de zbucium și trudă, când se odihneau în scurte somnuri cataleptice, când nu li se vedeau decât umbrele târându-se istovite, în viul nopţii la plecare și pe înnoptat la întoarcere, când vocile nu răsunau decât pentru poruncile lapidare ale muncii sau pentru înjurăturile adresate vitelor prea domoale, în sfârșit domesticiţi și umanizaţi din nou, ţăranii se strângeau la un loc, fără nicio treabă, și tot ce fusese înăbușit și ferecat în fiinţa lor ieșea la iveală proaspăt și vibrant. Graiul plin de combinaţii neprevăzute, de cuvinte chisnovate inventate de ei, plăcerea râsului nuanţat zugrăvit pe gură, vocaţia naraţiunii, ironia mușcătoare, toate constituiau pentru copilul de oraș în zilele de iarnă, în odaia ticsită și totuși încăpătoare, o adevărată desfătare. Lumina zgârcită și murdară dobândea o strălucire neobișnuită, niciodată nu văzuse o odaie mai veselă și mai împodobită. Serile erau rezervate povestirilor fantastice. Fitilul tremurător al lămpii arunca pe pereţi jocuri de umbre, lăsând unghere în clarobscur și întuneric, învăluind odaia într-un mister ce devora timpul și spaţiul. Ușa sobei deschisă din când în când lăsa să se reverse vălătuci roșietici, pete de culori astrale. După ce găvanele se goleau și se strângeau ultimele fărâmituri de mămăligă,

când paharul se umplea din nou cu gesturi domoale, sacerdotale, una din voci lansa pe neobservate subiectul. Toate gurile amuţeau. Inima copiilor începea să ticăie și minţile se deschideau spre necunoscut. Ce născociri fabuloase! Ţăranii trecuseră basmele în cărţile de citire și născoceau altă literatură explorând straturile adânci ale unei neliniști înnăscute. Eresuri homerice, viziuni onirice, amestec de supranatural și realism minuţios, iată subiectele straniilor ședători. Povestiseră într-o seară despre hoţii cu mână de mort. Descuiau zăvoarele fără să le atingă, făceau omul adormit să nu simtă nici carul trecând peste el. Intraseră într-o casă și trecând peste trupurile căzute în somn de plumb duseseră pe ușă tot avutul, lăzile și velinţele, banii, salbele, lucrurile moștenite de la cei vechi. Uciseseră flăcăuașul care dormise în altă parte și venise să bea apa din vadră, tăindu-l în bucăţele mici și presărându-l peste părinţi și fraţi. Înnebuniseră și plecaseră să pribegească prin lume desculţi și zdrenţuroși. Aspectele concrete ale istoriei înfricoșătoare, de un verosimil obsedant, Sergiu le văzuse aievea. Imaginile se amplificaseră în capul lui născând alte și alte scene macabre prelungite în vis. Se zvârcolise și se trezise lac de sudoare cu mâna de mort parcă înfiptă în gât. Auzise câinii lătrând, drugul de la poartă scârţâind, răsunând pași, și cu urechile dureros ciulite, cu sângele zvâcnind în tâmple, pândise. Atât de ascuţit i se făcuse auzul că prin sforăitul gros al bătrânilor deslușea scârţâitul zăpezii sub labele câinelui, trosnetul unei crengi îngheţate, lătrături stinghere la marginea satului. Deși soba de pământ vărsa valuri de căldură coaptă, pielea i se zbârcea de frig și sudoarea îi îngheţa. Câte un trup se mișca în somn și atunci se năștea speranţa că cineva se va trezi și va pune capăt terorii, va face să se coboare liniștea asupra acoperișului blestemat. Dar mișcarea se curma repede și rămânea mai departe singur, împresurat de noaptea încărcată de spaime, lângă răsuflările scurte sau șuierătoare, liniștite sau icnite ce-l izolau și mai mult, în timp ce gheara de afară se strângea în jurul pereţilor. Ar fi

ţipat dar frica îl paraliza, nu mai îndrăznea nici să respire, ceafa ridicată deasupra pernei înţepenea de încordare. Îi ura pe toţi socotindu-i răi și nesimţitori, închiși cu nepăsare în somnul lor de morţi, lăsându-l să se zbată în mijlocul demonilor. Îşi jura să nu mai calce acest tărâm înfricoșător. Stătuse treaz până la ziuă cu ochii uscaţi, cu pleoapele roșii, cu nervii zdrobiţi și creierul gol. Dimineaţa se lipise dintr-odată de ferestre ca un ochi curios să vadă care din victimele nopţii a mai supravieţuit și, descoperindu-l pe el, se înveselise blajin și îngăduitor. Trupurile au înviat unul după altul și au alungat stafiile de prin unghere, câţiva au ieșit și s-au întors învăluiţi în aerul aspru și înţepător al zăpezii geruite, cu flanelele groase mirosind plăcut a fân și a lapte proaspăt. Obrajii înfrăgeziţi aduceau strălucirea curată a luminii și frunţile se aureolau de o pace sfântă. Nu mai erau răi și nepăsători, ci uriași grijulii de umerii cărora, izbindu-se, s-ar fi frânt orice duh rău. Îi iubea din nou cu duioșie și ardoare pentru felul discret în care îl smulseseră tenebrelor, și abia se stăpânea să nu li se arunce la piept cu recunoștinţă.

Domiţian Pintea, proprietarul lotului experimental sub care bătătura răposatului moș Mitre gemea stins, trăgându-se în adânc, spre straturile vechi, nu avea pe atunci decât patru sau cinci ani. De ce îl botezase astfel pe unicul lui fecior, Lică, stârnind uimirea și ascunsa invidie a satului? Găsise numele în vreo carte de istorie și o nemărturisită idee nebunească îi trecuse prin cap, zicându-și că astfel forţa destinul și că într-o zi fiul său va ajunge împărat? Nu avea ce vorbi cu acest Domiţian care închidea prin sine toată tradiţia urieșească a neamului Pintea. Șiret și pragmatic, el știuse să facă lepădarea de trecut nemaipomenit de mănoasă. Un corcit, nici cal nici măgar, și pe deasupra iritant prin expresia nătângă de cordialitate obedientă. Sergiu nu voia să stea la masa lui cu pâine de oraș, cu votcă și bere ţinută la frigider. îl luă pe Niky și plecă la altă rubedenie, lăsându-i pe ceilalţi să se tăvălească în opulenţa împăratului magaziner. Pe drum îi spuse prietenului că Mielu Călușeru la care se duceau era

fiul mai mic al unui popă deocheat, un fel de gentleman nepotrivit pentru lumea ţărănească, deși singuri ţăranii îl înţeleseseră în felul lor. Bărbat chipeș și delicat, coborâtor parcă din os domnesc, deștept și citit, se însurase pentru avere cu fata prostănacă a protopopului de la Movilele. După ce îşi luase în primire parohia dăduse în darul beţiei și al curvăsăriei. I se cunoșteau ţiitoare prin toate comunele învecinate iar în Papura se spunea că doi-trei prunci îi semănau leit. Pentru scârbavnicele-i păcate lumești biserica fusese cât pe ce, și nu o dată, să-i smulgă patrafirul, să-l dezlege de taină și să-l afurisească. Dar norodul din comună se opunea – de-aceea zicea Sergiu că până la urmă doar ţăranii îl înţeleseseră și-l iubiseră. Părintele lulică tot rodul viei cu ţăranii îl bea, căci oficialii rurali, ca și dascălii, îl dezgustau prin ifosele, ipocrizia și mărginirea lor. Dacă treceai prin faţa casei noaptea târziu, când satul se scufunda în tăcere ca un cimitir, auzeai o scripcă tânguindu-se și o voce aspră de bărbat retezând brusc, violent, cu durere și indignare, scurte fraze muzicale, pomenind de hanuri ascunse, de cârciumărese iubăreţe, de potire și de călăreţi însângeraţi gonind pe șleauri lăturalnice cu pistoalele la oblânc. Iulian Călușeru, cu bărbia îngropată în palmă, asculta într-o tăcere încremenită și nici musca nu mai îndrăznea să bâzâie în preajma lui. Făcea semn și unul din copii lua cana și se ducea s-o scoale pe preoteasă să-i dea cheile de la pivniţă. Ţăranii cântau baladele străvechi rămase de la bătrâni și Călușeru se adâncea într-o tristă visare, urmând prinșii de neam spre Anatolia, frumoasele furate către haremurile din Ţarigrad, coborând prin zăvoaiele de pe malurile Oltului și Dunării ce mișunau de haiduci, ascunzându-se în rădvanele și caiacele pline de comorile maziliţilor și descăpăţânaţilor. Învins de amărăciune și scârbă pentru lăcomia de bunuri pieritoare, ridicându-se prin dispreţul de sine la o condiţie spirituală mai înaltă decât i-ar fi fost hărăzită în deplină mulţumire a sufletului, Iulian Călușeru a risipit cu ţăranii tot preţul „vânzării”, nelăsând urmașilor niciun creiţar. La sfârșitul vieţii ajunsese un fel de pescar

şi-şi trăise ultimii ani într-un bordei sub îngrijirea devotată a preotesei, hulit de unii și iubit de alţii, chinuit de vedenii, zbuciumându-se într-o suferinţă fără leac. Deși pe alt plan decât Mitre Pintea, în capul lui Sergiu acest popă răzvrătit împotriva sa și a lumii, vicios și romantic, descreierat și mândru, apărea plămădit tot din aluat uriesesc, făcea parte din aceeași familie baladescă de oameni liberi și puternici pe fruntea cărora și păcatul stătea ca o cunună. „Mai sunt în ziua de azi asemenea oameni, Niky? i se tângui scriitorului. Nu cumva putinţa de a agonisi ușor, fără marea înverșunare de altă dată, fără trânta încruntată cu destinul – animal mitologic pe care dacă nu-l înfrângeai cu materia trebuia să-l birui în spirit –, nu cumva lucrul acesta l-a slăbit și l-a împuţinat pe om? De ce-ţi mai trebuie statură când te poţi descurca și cu șmecherie? Personalitatea se călește în cerbicie. Fără să ne dăm seama, în loc să se împlinească, să se desăvârșească, așa cum sperăm, omul nu se simplifică? Iar organul voinţei dispărând și marile gesturi nemaifiind necesare nu ajunge un limfatic?” Nu-i plăcu râsul uşuratic al lui Niky și-l apostrofa: „Dacă nici voi, scriitorii, nu vă puneţi astfel de probleme, atunci la ce mai folosește literatura?” Niky nu înţelegea de ce fusese Sergiu contrariat de modul de viaţă al lui Domiţian. „Duce o existenţă mai ușoară, câştigă mai lesnicios. Și ce e cu asta? Beneficiază și el, ca toată lumea, de facilităţile altei etape istorice. Prin asta și-a pierdut ţinuta? I-ai văzut televizorul, radioul? Ai auzit ce lejer se mișcă în raţionamente economice? Deci, înţelege mai mult, are un orizont mai larg decât cei dinainte. Nu văd drama”. „Nu mai are bravură, Niky, nu mai e în stare de gesturi cutezătoare, aparent gratuite, chiar gratuite dacă vrei, dar bărbătești, sfidătoare. Nu mai poate trăi o odisee!” „Atâtea vorbe mari într-o frază, îl persiflă scriitorul. Aruncă-l într-o nenorocire și să vezi cum luptă!” „Nu, se va complace, se va adapta. Tot ce poate face este să se mlădieze, să se strecoare. Nu mai are forţă. Facilitatea l-a emasculat. Dar ce e aici? în curtea asta a fost bordeiul popei. Mi-e și groază să intru”.

Intrară totuși, și deși nu-l mai văzuse de mult, îl recunoscu pe Mielu dintr-o privire. Fu primit cu manifestări dezordonate, cu repetate pupături și îmbrăţișări, cu exclamaţii și înjurături pitorești, deși din când în când, pentru clipe scurte, Mielu se intimida, devenea sobru și obsecvios, gata să facă drepţi și să strige „să trăiţi!” Fusese avertizat, Nelu trecuse și pe la el, îl aștepta, i se făcuse dor să-l vadă și se lansă în nesfârșite declaraţii, sărutându-l cu gura încă tinerească mirosind a vin. Schimbând tonul îşi ceru iertare că e găsit într-o asemenea situaţie și abia atunci observă Sergiu că atât el cât și nevastă-sa poartă doliu, al lui Mielu mai puţin vizibil, marcat numai prin cravata neagră, al ei în toată regula, inclusiv cu o eşarfă funerară prinsă cochet în părul proaspăt coafat. I se spuse că din minut în minut trebuiau să fie chemaţi la înmormântarea fratelui ei vitreg și într-un mod foarte încâlcit și incoerent se dădură explicaţii privitoare la amânarea ceremoniei. În realitate Vali, fratele fratelui vitreg venise de la București cu întârziere și cherchelit. „Ce să-i faci, recunoscu Mielu, omul la durere mai greșește!” Fuseseră până mai adineauri la mort dar văzând că somnul lui Vali se prelungea, se mai repeziseră pe acasă. Nu voia să meargă și Sergiu? Se lăsa răcoarea, de altfel nu era nevoie să se ducă până la cimitir. Mielu ar ţine doar ca Sergiu să vină la pomană, nevastă-sa ar fi foarte onorată și desigur și Vali i-ar rămâne recunoscător. Locuiește și el la București, acum e divorţat, se descurcă binișor, un om deosebit, o să-i facă plăcere să-l cunoască. „Dar uite-l!” strigă bucuros Mielu și Sergiu văzu un lungan traversând șoseaua. Numitul Vali, fercheș ca un ginere, cu un zâmbet mefistofelic sub mustăcioara cănită, i-a întins mâna jovial și aflând ce hram poartă – Mielu începuse să se laude cu Sergiu ca și când ar fi fost proprietate personală – spuse că nici nu concepe să nu-l aibă la înmormântare și încă în calitate de invitat de onoare... Săracul, fratele nostru, cât ar fi de fericit să se știe condus de dumneavoastră pe ultimul drum”. Nu părea afectat sub nicio formă de pierderea suferită, de altfel lui Sergiu i se

păru că nici Mielu nu era, dar spre deosebire de acesta din urmă, precipitat, agitat, primul emana o liniște imperturbabilă. Vorbea nazal, insinuant, și avea ceva cuceritor în intimitatea complice cu care te lua în primire. Poseda darul de a lăsa impresia că te cunoaşte de când lumea, inspirându-ţi încredere spontană și totală. Cu aerul că-i deconspiră o taină îi spuse lui Sergiu în ce cartier locuiește și, luându-l de braţ, îi smulse, la rându-i, adresa. Pășind alături de Vali pe lângă uluci, în timp ce acesta sărea graţios din piatră în piatră pentru a-și feri de praf pantofii de lac, ascultându-i vocea tinerească depănând confidenţial ceva despre șicul unui anumit tip de bucureșteancă, Sergiu nici nu băgă de seamă când ajunse la casa mortului. Înainte de a intra în curte, Vali îi mai destăinui că nu cunoaşte alt om pe lume care să fi fost mai deștept decât frate-său, să-și fi trăit viaţa mai din plin. Deviza lui a fost „nu te lega la cap, fă-ţi de cap” și a aplicat-o cu sfinţenie. Cum nu-l bâzâise nimeni viu, tot astfel n-avea să-l bâzâie mort. De voie, de nevoie, Sergiu luă parte la ceremonie, în drum spre cimitir fiind plasat între Vali și nevasta lui Mielu, cu alte cuvinte pe locul rudei celei mai apropiate. Fu martor la discuţia destul de aprinsă dintre cumnaţi privitor la o mică moștenire a defunctului – un CEC și câteva mii de lei lichizi – și la modul cum urma să se execute testamentul, un testament verbal, căci nu coincidea deloc cu ceea ce pretindeau a fi auzit din gura bolnavului. Tratativele lui Mielu cu acela fiind mai recente se părea că testamentul încredinţat lui este cel valabil, dar Vali îl contesta tocmai pe motiv că în împrejurările când muribundul îşi pierduse practic uzul raţiunii, orice modificare a voinţei exprimată anterior în stare de deplină luciditate devenise nulă și neavenită. Cimitirul fiind aproape, bărbaţii nu reușiră să ajungă la o concluzie, într-un consens tacit lăsară subiectul în suspensie și trecură să-și îndeplinească sacrele îndatoriri. Pe Sergiu îl uimi discreţia cu care se oficie înhumarea. Într-adevăr, mortul nu fu plâns de nimeni, nici chiar de vreo bocitoare de ocazie. S-a procedat foarte expeditiv deși s-au respectat

datinile de rigoare, inclusiv slujba religioasă. Popii au făcut o lectură sumară, renunţând la obișnuitele vocalize, groparii și-au exercitat meseria ca niște buni gospodari pe la curţile lor, femeile au împărţit pomana cu gesturi de ospătăriţe exersate. Vali schimbase atmosfera în acest spirit. Răspândea un aer tonic, optimist. În centrul atenţiei nu era mortul, ci persoana sa radiind o vitalitate bine drămuită, degajând eleganţă, prospeţime și un ce enigmatic, o știinţă despre viaţa cunoscută numai lui, o credinţă în alte valori decât cele comune, banalizate, false. Dialogul lui Vali cu Mielu fu reluat cu mai multă vehemenţă la întoarcerea de la cimitir și Sergiu se văzu pus de câteva ori în ingrata postură de arbitru. La pomană cei doi dispărură, retrași în casă pentru a dezbate în liniște spinoasa chestiune ce-i dezbina iar Sergiu și Niky rămaseră singuri în mijlocul necunoscuţilor. Se însera și o boare plăcută cobora din nucul stufos cu crengile întinse peste acoperiș. Mesenii mâncau și beau fără grabă, ca în grădina unui restaurant unde s-ar fi dus să-și omoare timpul. Cineva admira gutuiul încărcat și un bătrân prezise că va fi iarnă grea. Se întrebau unii pe alţii dacă au schimbat aragazul, dacă au auzit și dacă e adevărat că pentru câteva zile o să se suspende cursa spre Movilele, dacă fata lui cutare a luat examenul la facultate. Găsind schimbul de cuvinte anost, Sergiu se întreba: oamenii aceștia nu au nimic la inimă, și-au pierdut evlavia, ce e cu ei? De ce nu pomenesc nimic de mort, și mai ales de ce nu vorbesc de moarte? Să fi pierdut fiorul tainic și răscolitor al săvârșirii din viaţă, uimirea, îngândurarea în faţa neînţelesului? în sfârșit, cei doi apărură și ceva pe chipurile lor îi spunea că disputa se încheiase în defavoarea lui Mielu. De altfel acesta îi ridică de la masă cu oarecare ostentaţie. Pe drum nu scoase niciun cuvânt dar acasă, după ce veni și nevastă-sa – ea mai întârziase, se gândise însă probabil că amânările nu duc la nimic – criza de furie izbucni. O strivi sub o grindină de invective, pe ea și pe tot neamul ei de paraziţi, întreţinuţi, pomanagii, golani și încă cinci-șase calităţi asemănătoare,

îl făcu pe mort albie de porci, povestindu-i lui Sergiu cum îl dusese cu zăhărelul până în ultimele zile promiţându-i că-i face scris, și pe urmă o întorsese, intrase în comă și-l lăsase cu buza umflată. Pe Sergiu îl izbi faptul că în apriga-i dezlănţuire, Mielu nu suflă niciun cuvânt de Vali, ca și când nu el ar fi fost rivalul, inamicul principal, nu el i-ar fi suflat moștenirea. Mortului îi purta pică, și într-o anumită măsură nevesti-sii că nu știuse să-și apere dreptul, că o făcuse pe dezinteresata, pe snoaba – ţipă el, ca și când cuvântul definea maximum de nobleţe. Dar la acest punct nici nervii ei nu mai rezistaseră; înfigându-se bine pe picioare îşi dădu un pumn răsunător în piept și, plină de mândrie ofensată, strigă: „O fac pe snoaba? Nu tovarășe, sunt snoabă, să știi, așa am fost educată în familia mea pe care o batjocorești, ar fi fost timpul să mă cunoști până acuma. Sunt snoabă și nu mă cobor la câteva păcătoase de mii de lei ca tine. Și dacă e vorba pe așa tu ești pomanagiu, tu ești întreţinut și când mi-oi lua eu mâna după tine pe stradă o să ajungi”. Sergiu, înspăimântat, se pregătea de plecare, dar Mielu, potolit ca prin farmec, numai miere și dulceaţă, se năpusti asupra ei și topindu-se de dragoste, îmbrăţișând-o și sărutând-o cu foc, îi astupă gura. La atâta energie a sentimentului femeia nu rezistă și Sergiu o văzu muindu-se. Se scoase ţuică și brânză, un copil fu trimis după bere, cineva prinse și sacrifică o găină, în sfârșit, Mielu intră în febra unor preparative de mare amploare. Nelu, sosit în recunoaştere, aduse la cunoștinţă că Despina s-a neliniștit, că femeile voiau să plece la Movilele. Mielu sări ars, o luă la fugă și le aduse pe sus făcând un tărăboi de nedescris, smulgându-i și sărutându-i neîncetat mâinile Despinei, amenințând-o că îngenunchează în drum în faţa ei, asigurând-o că pentru el acceptarea invitaţiei e o chestiune de viaţă și de moarte, că după ce nu-l văzuse pe Sergiu atâta vreme, a-i părăsi casa însemna a-l dezonora pe veci. Scoase pe masă tot ce avea, răsări și o damigeană de vin. Despina protesta, încerca să-l descurajeze spunându-i că sunt sătui, de câteva ori vru să cureţe masa, dar Mielu se dezlănţuise și

nimic nu-l mai putea înfrâna. Se resemnă și ea în cele din urmă și, ca de obicei, trecu la preocupări de ordin practic. Sergiu află astfel că până de curând Mielu fusese instructor la tractoriști, după ce mai înainte lucrase la întreprinderea Viei și Vinului din Movilele, că intrând în conflict, cu S.M.A.-ul îşi dăduse demisia urmând ca, într-o zi-două, să-i iasă numirea de gestionar al cooperativei pe postul de mai mult timp vacant prin arestarea titularului. Nevasta îndeplinise funcţia de educatoare la grădiniţa de copii, dar de curând fusese avansată funcţionară la consiliul popular. Copiii încă micșori, elevi la școala elementară. Casa, mare după cum se vedea, reprezenta rezultatul unor îndelungate economii și al muncii cu braţele proprii. Mai erau unele lucruri de completat, de pus la punct, dar cu ajutorul lui dumnezeu și dacă vor fi sănătoși le vor face pe toate. Până atunci să mai ia, să mai bea, să se simtă bine, că uite nu știi, ca bietul cumnatu-său… La un moment dat îi trecu o idee pe faţă, deveni grav și, cu o discreţie stângace, îl scoase pe Nelu afară. Lipsiră destul de mult, timp folosit de Despina pentru a inspecta casa și inventaria lucrurile, pentru a o descoase pe nevasta lui Mielu asupra unor aspecte mai obscure ale mariajului și pentru a-și apropia copiii.

La un moment dat aduse vestea că cei doi plecaseră cu mașina la Movilele să-l aducă pe unul „Rex”. „Rex? sări Sergiu. Să-l ia pe Rex?” Nu-și mai găsea locul. Se mișca de colo, colo, îşi băgă mâinile în buzunar şi-şi ridica nădragii, lua câte un lucru de pe masă și-l punea aiurea, se așeza și după o secundă ca împins de un resort ţâșnea în picioare. Rex? Habar nu aveau cine e Rex? Scurtele sale evocări treziră curiozitatea. Rex era relicva unei tinereţi romantice încărcate de sensibilitate… A vrut să spună dureroasă dar s-a abţinut. Băiatul cu chitara. Se duceau seara într-o cârciumioară, beau un carcalete și cântau. Fredonă o melodie și Despina tăcu ochii mari pentru că nu-l auzise cântând. Mai știa și cuvinte răzleţe „Un gondolier, cânta o melodie, tralalalalalalala… Plângeau și struneleee de la chitară, tralalalalalala lalalaaa”. Făcu o piruetă de

primadonă și continuă „Așa era în Spania de altă datăăă, femeei cu flori la bolerooo”. Pe „Aleea trandafirilor” cântau bolerouri, se adunau băieţii și fetele și ascultau cu ochii umeziţi. De fapt Rex cânta, el era sufletul, acompaniindu-se la chitară cu o voce baritonală fierbinte. Avea un simţ muzical nemaipomenit! Și clocotea o pasiune în pieptul lui! îşi destăinuiau amorurile sau ce li se părea lor că e amor, îşi citeau versurile. Se duceau pe la baluri... spre dimineaţă la cineva acasă... în armonia chitarei... Generos, talentat, atât de original, un tip fascinant, Rex. Închidea sentimentele lui de atunci ca o casetă pierdută... Toată frumuseţea tinereţii, elevaţia ei spirituală, sentiment și vocaţie, artă. Despina surâdea transportată. Iată ce inspiraţi fuseseră venind la Movilele, la Papura. Se lipi de el pregătindu-se să-l petreacă într-o retrospectivă feerică. Mai rece se arăta Niky, declarându-se „curios” să vadă „un arhetip al sentimentalismului provincial”, adăugând repede, ironic, „de bună calitate, desigur, vestigiul unui trecut liric și așa mai departe”. Lui Sergiu puţin îi păsa de ironii. Nevasta lui Mielu îi turnă vin și bău distrat. Bea de unul singur când, în golul ușii deschise brusc, apăru musafirul. „Rex, ţipă, hahalero, ai venit? Bine băi, amărâtule, mă faci să te aștept toată după-amiaza! Va să zică eu vin, și tu...?” Continuă să sporovăiască, nici el nu știa ce, cât timp se îmbrăţișă cu bărbatul pirpiriu în care nu izbutea defel să recunoască adolescentul fermecător de altă dată. Doar râsul subţire, întretăiat de scurte jeturi de cuvinte, era al lui. Se prezentă ceremonios doamnelor și se văzu că nu-i lipsește antrenul monden. Cordialitatea Despinei îi spori îndrăzneala deși, la drept vorbind, nu dăduse nicio dovadă de timiditate. Sergiu nu contenea să scoată exclamaţii în argoul pitoresc de altă dată, iar Rex se rezuma la râsul grăbit și la replici scurte, defensive. Sergiu observă că ori de câte ori vorbea sau râdea, Rex punea palma la gură iar silabele căpătau un șuierat anormal și înţelese că dantura nu era în ordine. Se strădui să adopte un ton firesc. A continua să-l tachineze la modul juvenil devenea de prost gust și mai ales fals. Mielu, gălăgios și

insistent îi îmbie cu vin dar Rex după ce bău un pahar pe nerăsuflate avertiză că nu ţine la băutură. Paharul îi tremura în mână și în ciuda celor spuse îl mai întinse și deșertă de vreo două ori. Cu multă prudenţă Sergiu se apropie de partea necunoscută a biografiei lui Rex, dar constată că precauţiile erau inutile căci omul nu manifesta nicio reticenţă. Îşi făcuse studiile târziu datorită unei detenţiuni politice, ajunsese arhitect, lucra la Consiliul popular din Movilele și era căsătorit. Cam asta. Mielu ţinu să precizeze că detenţiunea s-a datorat unui complex de împrejurări, unor exagerări, dar Rex nu aprofundă explicaţiile, doar râse, într-o manieră flegmatică i se păru lui Sergiu, în sensul că motivul nu avea nicio importanţă. De ce? Sergiu se vedea dispus să creadă că fusese închis fără vină, se mai întâmplase și cu alţi tineri din generaţia lor, dar nu putea înţelege lipsa de demnitate a nedreptăţitului. Oamenii de calitate vin din suferinţă căliţi, înţelepţi, iar cei năpăstuiţi păstrează un reproș tacit, o intoleranţă mândră, pe deplin justificate. Sergiu renunţă la trecut. Cum trăiește acum, ce preocupări are, în ce cercuri se mișcă, ce citește, ce gândește. Rex se amuza. „Ce mă Sergiule, tu crezi că noi pe-aicea suntem un fel de eroi de roman, niște lei paralei? Să-ţi spun sincer, băiete, dorm. Când prind o oră-două după serviciu și printre alte hangarale, dorm de sting. Ah, ce bun e somnul! Faci întuneric în casă după ce ai răcorit și te culci… Mă uit și eu ca tot omul la televizor dacă e vreun film, beau un vin dacă am și pe urmă mă culc la loc. Ce vrei să fac, să stau cu ochii pe pereţi și să filosofez, să mă gândesc la nemurirea sufletului?” și râse iar. Sergiu se prefăcu și el că râde, că nu bagă de seamă mentalitatea subintelectuală, cinismul băţos și trecu pe altă coardă. „Îţi mai amintești… seara în parc?… Mai ţii minte cântecele?” „Eram puști” replică Rex fără acea prefăcătorie bărbătească de răceală și nepăsare pentru ceea ce a fost romantic în tinereţe, ci efectiv opac. „Ce puști? eram băieţi mari, insistă Sergiu. O mai ţii minte pe Simona? Aia ochioasă, afurisită. Nu știi că-i cântam la poartă și taică-său asmuţea câinele?” Rex bău

restul din pahar şi-şi aprinse o ţigară cu degetele tremurânde pătate de nicotină, evitând prin aceste gesturi să dea un răspuns. Sergiu mai evocă balul de la cercul militar, plimbarea la Storobăneasa în docar cu Loliţa și Sabina și fratele lor mai mic, întâlnirea în cârciuma lui Fofează cu profesorul de română… „Ce dracu' mă Rex, ţi-ai pierdut memoria? Ţi-ai făcut lobotomie, ce ţi-ai făcut?" Rex azvârli câteva rafale de fum de ţigară proastă. „Sergiulică, tu ai făcut și burtă și chelie și tot copil ai rămas. Ce găsești tu în nimicurile astea? întâmplări de școlari. Cine se mai gândește la ele? Avem altele în cap. Tu ești ditamai directorul, mai îţi arde ţie de Simona, sau cum o chema, sau de Loliţa, dracu' s-o pieptene! Lasă-le în pace! mai bine spune-mi, poţi să-l duci pe frate-miu la București să-i dai și lui o slujbă ca lumea? râse gros acoperindu-și buzele cu palma. Că bișt arii sunt totul, Sergiulică, fără ei tragi targa pe uscat. Aicea să te văd, nu la ce-a fost odată. Aia s-a dus să vie". îl mângâia servil pe braţ și râdea satisfăcut de felul cum îşi strecurase cererea. „Să vină la mine, se învoi Sergiu. Vedem noi, rezolvăm noi, nu asta e problema". „Ba asta e frăţioare, dar dacă tu o rezolvi te pup. Fă și tu atâta pentru prietenul tău". Luându-l de gât întoarse capul spre ceilalţi și le aduse la cunoștinţă, cum spui o lecţie pe dinafară, fără umbră de emoţie, ca și când Sergiu nu se afla de faţă: „Că eram ca fraţii, ce avea unul avea și ălălalt și nu exista secret între noi sau râcă. Puteţi să întrebaţi pe oricine, doamnă, din promoţia noastră, o să vă spuie: unde era Sergiu era și Rex și invers. Așa am fost noi, că nici nu cred să mai existe prietenii de-astea". Vorbea către toată lumea dar se adresa în principal Despinei. Simţise instinctiv o schimbare în atitudinea ei. Sergiu vedea că Rex începe să se îmbete dar că această stare nu-l sentimentaliza, îi accentua doar o anumită viclenie, un spirit speculativ, demagogic. Așadar, detenţia lăsase urme, dar de altă natură, reziduuri ale unui acerb simţ de conservare, impurităţi ale luptei pentru existenţă. Viaţa nu-l ajutase să filtreze această drojdie, îi acordă din oficiu toate circumstanţele atenuante, căutând, încă, ceva

din frumuseţea anilor e tinereţe. Se căuta pe sine în acest bărbat și ar fi cedat oricât. Ca o femeie dispusă să se umilească pentru a face să mai zvâcnească o dată inima fostului iubit. „Rex, cântă tu aia cu trubadurul, cu Spania, știi care... un gondolier, tralalalalalalala, și așa mai departe”. „Păi ce eu am voce de trubadur? râse Rex luându-i martori pe ceilalţi, cu o privire circulară, că o asemenea pretenţie e de-a dreptul ridicolă. Trăgea din ţigară cu sete, fum după fum, Sergiu vru să-i atragă privirea însă şi-o ferea. „Dar îl mai știi, îl mai știi?” nu-l slăbi, înciudat ca refuza să i se uite în ochi. „De unde să-l mai știu?” – dar nu vorbea cu convingere, se mai gândea, nu-și spusese ultimul cuvânt. „Baaa, pe cine duci tu? Să știi că dacă nu-l cânţi nici nu vreau să mai am de-a face cu tine”. Rex nici nu clipi. Îşi goli paharul, se șterse la gură, tuși de câteva ori și începu. Cât timp dură cântecul Sergiu îşi ţinu privirea în podea, conștient că trebuie să şi-o ridice la sfârșit și neștiind încotro s-o îndrepte. Dezastrul era total. Aventura în trecutul romantic eșua lamentabil. Poate ar fi fost bine să intre și el în joc, să-l acopere, să transforme totul într-o cacofonie aparent intenţionată. Prea târziu! Ireparabilul se producea. Acest nenorocit de Rex, în loc de voce învârtea o râșniţă, șuiera ca un șarpe ofticos prin gaura lăsată de dinţii căzuţi. Total afon, amuzical, o oroare. Și poate asta nu l-ar fi rănit destul de adânc, dar cânta fără pic de suflet, ca un mort. Mai văzuse pe la televizor ţărani bătrâni senili, foști rapsozi ai satului, înghiontiţi de folcloriști să ofere publicului nu știu ce comoară a muzicii populare și ei fonfanind ininteligibil, gata să-și dea duhul. Mielu aplaudă zgomotos și umplu paharele. Dar stinghereala stăruia și Sergiu se simţea împuns de priviri dezaprobatoare. Ăsta e romantismul liric al tinereţii tale? păreau să spună. Așa aţi fost voi? Așa arăta sensibilitatea voastră? Vai de capul vostru. Despina se ridicase, Nelu îşi căuta cheia de la mașină. Mielu se prefăcea că blochează ușa cu braţele desfăcute. Rex, turtit, îi cerceta pe sub sprâncene, bănuitor.

În curte se descărcă pe toate notele deodată burduful

unui acordeon iar după o scurtă pauză izbucni hora. Ieșiră afară. În lumina spectrală a nopţii de vară înainta elastic, în pași de dans, o siluetă înaltă, suplă, în timp ce în acordeon chiuiau mii de draci. „E Vali, ţipă Mielu extaziat, bravo vericule, așa te vreau. Întoarcereaaa, toată lumea înapoi, începe balul”. Vali făcu un semn și acordeonul tăcu. Surprins într-o poziţie incomodă cu burduful desfăcut, ţiganul arăta ca o statuie colorată de ceramică. „Doamnă, se înclină Vali adânc în faţa Despinei, sigur pe infailibilitatea flerului său, vă rog să primiţi omagii respectuoase. Soţul dumneavoastră ne-a pus în temă cu scopul scurtei călătorii la Papura. Permiteţi-mi să mă alătur surorii și cumnatului meu în îndeplinirea oficiilor de gazdă”. Despina se strânse lângă Sergiu și acesta, încurcat la rându-i, îl prezenta șovăitor: „Fratele mortului”. „Aha!” exclamă distrată și apoi, realizând înţelesul a ceea ce crezu că e glumă, izbucni în râs. „Nu fiţi uimită, onorată doamnă, mortul însuși n-ar fi procedat altfel dacă ar fi rămas printre noi după înmormântare”, explică Văii și salută pe toată lumea cu o adâncă reverenţă în timp ce mustaţa bine croită semnaliza sarcasm. Fără să privească undeva anume porunci laconic „Romeo” și acordeonul sparse din nou aerul revărsând un val sonor, umplând încăperea de veselie. Melodiile săltăreţe o înviorară în primul rând pe Despina, mulţumită de întorsătura lucrurilor. Mărturisi că ar fi dispusă să danseze, evident nu hore, și Romeo îşi desfășură repertoriul de tangouri… Desigur nu se dansă pentru că nu exista spaţiu, dar Sergiu putu asculta piesele zadarnic implorate lui Rex. Fostul coleg, total insensibil la acordurile languros-melancolice, dormita pe scaun cu un aer arogant, omniscient, trezindu-se instinctiv doar când i se umplea paharul pentru a-l deșerta prompt și zelos. Vali cunoștea melodia și cuvintele oricărui cântec și fără mofturi îndeplinea dorinţele exploatându-și neprecupeţit vocea mică dar frumos timbrată. Părea să fie singurul motiv de invidie al lui Mielu, căci din când în când încerca să i-o ia înainte sau să-l acopere cu glasul său puternic. La protestele generale

se resemna. Nevasta lui Mielu aduse găina friptă și aroma fripturii stârni entuziasmul Despinei, în realitate înfometată, ca și Viky și Nelu, căci nu cinaseră la Domiţian. Hrana gustoasă le spori buna dispoziţie. „Tu nu mănânci?” – îl îmbie Sergiu pe Rex. Nu, nu mânca din principiu, un pahar de vin îi era de ajuns. Vorbirea grăbită și șuieratul prin spaţiul viran al danturii îngreuna tot mai mult înţelegerea a ceea ce spune. Respira un aer insolent și Sergiu fu năpădit brusc de resentimente faţă de această epavă. „Ai ajuns un nesuferit, Rex”, îl apostrofă. „Cum adică? mârâi străpungându-l cu un ochi decolorat dar viu, ceea ce arăta că reacţiile nu i se stinseseră. Cum adică nesuferit?” „Adică greţos, știi ce e asta? izbucni. Adică scârbos. Și de ce mama dracului nu-ţi pui dinţii ăia? Vrei să faci pe victima?” Rex întinse braţul ca să-i mai toarne cineva în pahar și după ce obţinu ce dorea întoarse spre Sergiu o privire uimitor de lucidă și-l întrebă rar și răspicat: „De ce să-ţi cânt, mă? Ce-ai făcut tu pentru mine?” „Ești beat!” Rex nu dădu atenţie și continuă: „Ai pus osânză. Ţi-ai luat o doamnă… nu știu cum… Te-ai făcut grangur. Și vii să visăm împreună? Să cântăm…? Deci și cu… cum îi spune la aia?… nu știu ce… și cu sufletul în rai. Le vrei pe toate?” „îţi dai arama pe faţă. Și eu care te compătimeam… Te-ai făcut o viperă, Rex. Ești beat că altfel…” „Când eram la mititica n-ai venit să mă întrebi: mă Rex, așa și pe dincolo. Să fi zis, vrei să cântăm «gondolierul»? Vii acum să-ţi dau… ce să-ţi dau?… Na”. Făcu un gest obscen din degete și scoase limba. Lui Sergiu i se păru că arată ca o gelatină pe cale de lichefiere, o gelatină caustică. Sub pretext că-l duce la aer, Nelu îl luă pe Rex de braţ și ieși cu el. Trebui să-l susţină și nevasta lui Mielu fiindcă picioarele îi atârnau de cârpă. Grohăia de plăcere, ceea ce dovedea că mintea nu i se înceţoșase. Despina îl mângâie pe Sergiu pe faţă. Se făcuse palid. „Nu te enerva, nu merită, un om beat”. Ea nu auzise tot, doar ultimele cuvinte. Asistase la altă scenă, paralelă, între Mielu și Vali. Primul, beat și el, tot descleiat dar languros, se agăţase de cumnatu-său pupându-l fără întrerupere.

„Nu-mi trebuie… să-i iei tu pe toţi… ţi-i las ţie”. „Bine mă, am înţeles, se ferea Vali bătându-l pe spate liniștitor. N-am discutat așa de la început?” „Nu, nu, ţi-i las eu, ţi-i dau eu din voia mea, de plăcerea mea. I-ai tu… pe toţi, pe toţi. Eu ţin la tine, Vali. Uite, să-ţi spună și ea, n-am discutat noi doi?” „Am discutat pe dracu’”, se răsti nevastă-sa, dar Vali îi făcu semn să spună ca el. Părăsindu-l pe cumnatu-său, Vali îl luă în primire pe Sergiu. Figura calmă, foarte sugestivă a lunganului îl destinse dintr-odată. Ce ascundea fratele mortului?

De-ajuns să-ţi zâmbească o dată, să-ţi adreseze un cuvânt, să-ţi întindă mâna ca să te cucerească. Pe Mielu îl îmblânzise și îl îndulcise ca pe un copil. Pe el îl târâse la înmormântare, nici nu se gândise să se împotrivească. După aceea apariţia… Părea un pierde-vară. Ce avea în el? Nepăsare faţă de opreliști. Comunică direct cu tine pe o lungime de undă uitată. Te abordează ca om și nimic altceva. Te eliberează din tine însuţi când doar atâta aștepţi, să vină să te scoată cineva din carapace. Ce mai are? O ștrengărească încredere în sine. Parcă îţi zice în glumă: „Lazăre, scoală-te”. Știa afurisitul că puterea de a te scula e în tine. Îţi amintea de ea printr-un surâs impertinent, sincer până la derută. Despina întrebă ce-i dăruie Mielu cu atâta exaltare și când află că „banii mortului” râse convinsă că e o anecdotă. Sergiu îi arătă rochia neagră de doliu și fâșul funerar ale nevestei lui Mielu, cravatele negre ale bărbaţilor, îşi pironi ochii speriată pe clapele acordeonului și pe chipul de abanos al lui Romeo care trimitea pe ferestrele deschise șuvoaie de armonii sonore și se închină de câteva ori.

Pe drum spre Movilele, în mașină, după o lungă tăcere – Sergiu știa că nu e semnul oboselii, ci al meditaţiei, fiecare cufundându-se în gândurile sale, rumegând în felul propriu faptele văzute și trăite –, Despina îşi trădă gândul obsesiv. „De ce oferea el banii cu atâta dărnicie? Că s-au apucat de chef… Las la o parte. Dar banii? Ce-o fi fost în capul lui. Și nevastă-sa aia, ce fel de femeie e? Stătea și se uita ca proasta, parcă nu erau

banii lor”. Nelu încercă să explice, deși nu știa nici el. Sergiu se chinuia să-și lămurească ieșirea ostilă a lui Rex. Se degradase, mă rog, dar ce avea cu el? Și dacă avea, de ce acceptase să vină, de ce mimase simpatie, îl luase de gât, îl pupase și așa mai departe? Ba făcuse și pe interesatul cu frate-su. Ce vorbă e asta că de ce nu s-a dus la închisoare? Habar n-a avut, n-a știut de el nimic aproape douăzeci de ani? De ce-i poartă pică? Fiindcă stă la București și are o funcţie oarecare? Asta e motiv ca cineva să te deteste, să te urască? Sergiu nu putea suferi ideea că e urât. Ceea ce-i dădea putere și echilibru, puterea de a-și menţine echilibrul, era iubirea. De pildă, tipul de dragoste ce-l înconjura acasă. Privirea luminoasă, încrezătoare, gratitudinea și dăruirea, surâsul devotat, dispoziţia de a-i citi dorinţele. Nu putea trăi, n-ar mai fi putut trăi fără acest tonic. Se gândi cu recunoștinţă la mica sa lume intimă. Ieșirea, prima de felul acesta, îl dezamăgise. Mai bine nu pleca. De ce fugise din cuib? Nu pretindea, bineînţeles, tuturor sentimente fierbinţi. Ar fi fost absurd. Dar măcar simpatie, preţuire. Unor străini nu le putea cere mai mult. Există și invidii, primejdii, dar de altă natură. Acolo unde se dădea lupta, unde domnea concurenţa, unde se producea mișcarea, schimbarea din mers, etecetera, etcetera… Dar cu Rex? Nu se înfruntaseră și nici nu aveau unde. Dimpotrivă, era de-al lui… Atunci? Niky îl contrazicea tăios pe Nelu. „Ce dragoste, dragă, astea sunt fantezii. Măi, ce efect are asupra voastră literatura proastă. De prea mare dragoste a plecat de la pomană trântind ușa? Luându-ne și pe noi pe sus? Nici nu știu cine o mai fi rămas să vadă de comând. Pe drum spumega. Și în ce focuri a luat-o pe femeie. Nu mai vorbesc ce-a fost între ei când mergeau spre cimitir. Ca la ușa cortului… Nicio dragoste, luptă la cuţite. A, de ce se gudura pe urmă pe lângă el și-l lingea pe faţă? îţi spun eu. Tipul îl domină. De departe. Nici nu se compară. Îi simte superioritatea și i se supune. Cum să-i ţină piept? în ascuns îl și admiră. Nu, nu e același lucru. E chestie de raport de forţe. De ce să-și facă din el dușman, nu e mai bine să-l aibă prieten? E și

interes dar e și orgoliul celor slabi de a fi acceptaţi de cei tari. Nu mai îndulciţi atâta, nu mai vedeţi peste tot dragoste”. „Dar apropo, sări Despina, ce v-a venit vouă să-l aduceţi pe Rex ăsta, Nelule? Tu ești băiat cu tact. Se poate să vii cu beţivul? îl cunoșteai, știai câte parale face”. „Lasă, Despina, nu contează, îl apără Sergiu. A fost ceva neprevăzut. O criză, o depresiune. Sunt convins că la trezie va regreta. Ai, și ce băiat era!... Provincia, lipsa de antren cultural, vreun cerc dubios... Sunt atâtea capcane. Cu mine nu are nimic. Ce să aibă? Am să-l invit odată la București. N-a fost decât un accident. Dragostea din tinereţe...” „Ha, iar dragoste? pufni Niky. Dar voi nu vreţi să acceptaţi că mai există și ură?” Despina protestă lezată. Ură împotriva lui Sergiu? Cum putea să-i treacă prin cap. Mai știa pe cineva care să-l urască? Pentru ce l-ar urî un vechi prieten? „Pentru succes”, îi sugeră Nelu. „Asta de unde-o mai scoseși? Ai început să faci și tu filosofie?” „Nuuu! După ce șovăi un timp, mărturisi. Mi-a spus el”. Nu-l întrebă nimeni ce i-a spus. „Mi-a spus când l-am scos în curte. N-aveţi careva un chibrit, că s-a stricat bricheta?” se rugă. Avea Viky, dar pusese poșeta pe bancheta din faţă. „Bine că ţi-auzii și eu vocea, o tachină Sergiu, simulând dezinteres faţă de ceea ce i-a putut spune Rex lui Nelu. Ești obosită sau indispusă, Vikișor? Stai acolo zgribulită, tăcută ca un pui de găină. Teoi fi plictisit pe unde te-am dus. Cum să te pasioneze pe tine niște grădinari și niște beţivani”. Viki protestă moale cu o voce copilăroasă, mirată că i se acordă atenţie. „Și ce ziceai dom’le că a zis ăla?” nu se lăsă abătut Niky. „Că-i știe el pe ăștia... Se întrerupse ca să coboare fereastra și să arunce ţigara abia aprinsă. Scuză-mă Despina, uitasem că nu suporţi... E praf al naibii, n-a mai plouat de mult. Știţi c-am văzut paparude zilele trecute? Dar mă iau cu vorba... Că nu crede că Sergiu a ajuns unde a ajuns prin mijloace cinstite. Eu vă spun cuvintele lui... Că dacă nu a furat sau nu omorât, a făcut alte potlogării. Zicea că și-a vândut sufletul, și-l înjura”. „Aaa, dar ăsta e un imbecil, dragă, o canalie, nu-și mai putu stăpâni indignarea Despina. Un ratat, urăște tot

ce e elevat și nobil”. „Păi vezi Despina că există și ură? Prea aprinsă ca să sesizeze ironia lui Niky, îl luă la rost pe Nelu» parcă el ar fi susţinut enormităţile dinainte: „Dar pentru ce dragă, pentru ce? Că a reușit, că i s-a recunoscut capacitatea? Cine nu știe cum s-a ridicat Sergiu? Prin muncă, prin competenţă. Cum să reușească impertinentul ăla? înjurându-i pe cei ce se zbat, pe cei ce trag? Urându-i?” „Va să zică așa?” îi scăpă lui Sergiu după ce consideră că lucrurile au fost puse la punct. Dar nu continuă. Se temu să nu strice impresia produsă de tirada Despinei. În clipa aceasta o iubea pe nevastă-sa, era mândru de ea. Cu o asemenea femeie poţi să mergi până în pânzele albe. E ceea ce se numește tovarăș de luptă. Un braţ puternic, de nădejde. Fu năpădit de un sentiment de bucurie, dublat de unul de securitate.

Nelu opri mașina. „Nu vreţi să ieșiţi puţin? – îi îmbie, în faţă aveţi orașul”. Se dădură jos. Luna plină fumega argint, un abur scânteietor umplea valea. Deși nu se aflau decât pe o buclă a câmpiei, panorama concavă avea dimensiuni atât de ample încât părea văzută de pe un vârf de munte. Pe fundul văii pluteau mănunchiuri de becuri slabe. Siluetele blocurilor înșirate la margini și în centru se detașau pe fundalul caselor joase, ca niște coloane de temple antice veghind dărâmăturile unui oraș mort. Peisajul conţinea măreţie și mister, deși spaţiul vast și cerul înalt de o strălucire difuză încercau să-l strivească. „Vedeţi, acolo în fund, dâra aia galbenă ca o coadă de vulpe? le arătă Nelu. Nu se deslușește acum culoarea. Ăla e combinatul”. „Unde lucrează vărul tău, sau nepot, ce-ţi e?” își aminti Despina agăţându-se de braţul lui Sergiu, lipindu-se de el. „Acolo lucrează toată lumea, râse Nelu. Ţi-e frig? Și Viky văd că tremură”. „Mergem”, comandă Sergiu. I-ar mai fi plăcut să stea. Priveliștea nu-și epuizase farmecul, misterul se lăsa pătruns greu. Deși copilărise aici nu mai recunoștea nimic. Noaptea deformează, pune semne indescifrabile pe locurile cele mai familiare. I se părea că privește o imagine dantescă, plăsmuirea unei fantezii însufleţite de enigmaticele reflexe ale universului.

Ar mai fi privit. Îi dădea ocol o revelaţie, în toate acestea se ascundea ceva personal. I-ar fi plăcut să vorbească – și tocmai în sensul acestei impresii – dar nu se îndoia că ar fi sunat indecent. Erau cuvinte, alcătuiri de cuvinte, pe care nu le putea rosti. Și nu numai pentru că Despina nu le-ar vedea sensul, nici Niky, și ăsta e un blazat, hobby-ul lui e dezumflarea efuziunilor lirice, ci pentru că nu stă frumos în gura lui o notă falsă. De aceea repetă decis: „În mașină fraţilor, trebuie să mai și dormim după atâtea aventuri «rurale». Și numărul tare abia mâine seară va fi, nu Nelule? Surpriza ta”. Nelu ambală și toţi se închiseră în ei răpuși de otrăvurile nopţii.

A doua zi, seara, în drum spre bâlci, râdeau în hohote. Tonul îl dăduse, fără să vrea, Viky, într-o replică la ceva ce tăcuse sau zisese bărbatului ei: „Parcă ai fi ăla de azi-noapte, don juan-ul, cum îl chema…” Reconstituiră câteva scene și momente. Despina ducea mâinile în lături, se înclina adânc, dând ochii peste cap și pronunţa cu emfază: „Stimată doamnă, permiteţi-mi să mă alătur fraţilor și cumnaţilor mei întru oficierea…” și toţi pufneau în râs. Viky îşi punea un deget sub nas în chip de mustaţă, îşi întindea buza de sus și o invita pe Despina la dans, apoi se oferea să-i cânte lui Sergiu „Paloma”. Sergiu îl lua pe Nelu de gât, îşi crispa faţa și cu o voce răgușită declama: „Nu vreau să credeţi că exagerez, dar am fost ca fraţii, unde bea unul bea și celălalt și viceversa”, iar Nelu încerca să refacă gestul lui Rex înverșunat împotriva „succesului”, în momentul când se împiedica și se prăbușea în curte peste dulăul lui Mielu. „Dar găina v-a plăcut, nu?” le adresă o falsă mustrare Niky, ceea ce-i reaminti Despinei declaraţia plină de orgoliu jignit al lui Rex: „Nu mănânc din principiu, doamnă”. Când hazul se stinse de la sine, Sergiu observă că se integraseră într-un șuvoi. Bătrâna stradă periferică mărginită de garduri de lemn strâmbe, putrede, cârpite ca vai de lume, oferea, prin pâcla deasă a prafului înecăcios, un tablou sordid: invalizi vânzând pe marginea șanţului lucruri de prisos, înjghebate de mâna lor, locuitori ai mahalalei oferind în zadar trecătorilor

fructe pipernicite și murdare întinse pe foi de ziar, ţigănci înconjurate de puradei slinoși, grătare de fier, măturі, bătrâne șleampete șezând pe bănci în faţa porţilor. Așa fusese și altă dată? Sergiu îşi aminti cum defilau pe această stradă în ultima seară a bâlciului orășenii ţanţoși, în haine de doc albe, cu pălării de pai și, alături de ei, lumea satelor. Ţărăncile de la Papura, de la Răchitele, de la Gorganul, de la Sâiul, de la Cetatea și de cine mai știe unde, străbătând din satele lor până aici cinci, opt sau zece kilometri pe jos; îşi spălau picioarele la fântânile de la intrările orașului, îşi puneau rochiile de satin intens colorate și pantofii cu tocuri înalte, îşi înviorau buzele și obrajii cu farduri ieftine și porneau mândre, alături de tinerii lor soţi sau logodnici gătiţi în haine negre, pe această „cale a procesiunilor” spre feeria bâlciului. Se pierdeau în furnicarul omenesc impregnând aerul cu mirosul tare de parfum prost și de sudoare, lăsându-se ameţite de zborul tiribombelor în lanţurile cărora bărbaţii le azvârleau, le smuceau și le răsuceau cu violenţă și patimă, de zgomotele asurzitoare, de berea spumoasă băută pe nerăsuflate lângă grătarele cu mititei, de iluziile și minciunile vândute de escrocii panoramelor.

Lumina amurgului se stinse subit și bâlciul îl primi pe Sergiu într-un veșmânt întunecos, murdar. Câteva becuri chioare puneau în evidenţă puţinele barăci în faţa cărora oamenii așteptau la coadă gogoșile calde. Nelu se așeza și el la una, și micul grup, înghiontit și împins de trupuri, se retrase în beznă. O magmă informă se mișca fără încetare în sensuri inverse încâlcindu-se și desprinzându-se în virtutea unor impulsuri dezordonate. Copiii suflau ascuţit în trompete de hârtie, o caterincă stricată hârâia cântece fără melodie, pârâituri de motocicletă rulând pe cilindrii de fier anunţau începerea spectacolului la puţina cu doagele roase numită „zidul morţii” Reziduuri izolate, macerate de timp, ale zgomotelor de altă dată. Gogoșile clisoase se înghiţeau greu și cereau băutură rece. Exista o cârciumă dar ultimele sticle de bere se vândură în faţa lui Sergiu. Siluete indistincte se strecurau pe lângă pereţii

magherniţei cu ceva în mină și Sergiu află că sunt butelii de vin roșu. „E de sfeclă” îşi dădu cu părerea cineva. Oamenii se așezau în iarba tocată și prăfuită și beau pe tăcute cu consoartele lor, ascunzându-și chipul sub prelata întunericului. Câteva tarabe ofereau păpuși de turtă-dulce decolorate și uscate și vizavi cărucioare mobile desfăceau fluiere de tinichea, serpentine, trompete și fesuri colorate. Pe butoaiele dogarilor și pe crucile de piatră ale cioplitorilor, indivizi singuratici tăiau cu bricege lubeniţe mici și rotunde ca mingiile de cauciuc. Sub coviltirele căruţelor cu coșuri de nuiele și rogojini de papură se auzeau sforăituri. Rumoarea nu avea niciun relief, se împrăștia pe câmpie, sub cerul negru-tulbure în așteptarea lunii, și bâlciul lipsit de verticale luminoase se lipea larvar de pământ. „Unde e circul?” Sergiu căută în zadar cupola semeaţă sub care se consumau emoţiile trăitorilor de la câmp neînvăţaţi cu piscurile, cu zborurile, în ochii cărora trapezul și salturile mortale echivalau cu o nebunie magnifică. Trupurile zvelte, sclipind în paiete, cădeau din cer pe rumegușul arenei ca îngeri damnaţi. Unde erau stâlpii explodând în vârf sub lovitura barosului? în întuneric se auzi plescăitul flasc al unei capse. Un sunet lichid sau de balon spart. Unde erau galanteriile cu oglinzi de cleștar, vocea ademenitor unduioasă a evreilor, marii artiști și magicieni ai negoţului posedând secretul de a vinde nu numai flanele și rochii, costume, căciuli, pantofi, haine de blană și tot ceea ce-ţi trece prin cap, ci și sentimente, sentimente veritabile, tresăltări de bucurie, mândrie. Și fericire, mărunte sau adânci, copleșitoare, efemere sau trainice, de neuitat, după cum erau vârstele, pungile și sufletele oamenilor. În locul sucursalelor galeriei „La Fayette” și casei „La vulturul de mare cu peștele în gheare”, două sau trei tarabe cu cămăși cadrilate, cu pufoaice și fâșuri accentuau golul unor imagini ireversibile. Se mai găsea o baracă de tir cu mirese, cerbi și păsări de tinichea. Dar roata norocului? Roţile grele, verticale, smulse de la rădvane împărătești? Ispita hazardului te împingea cu ultimul ban pe numărul magic

încărcat de toate promisiunile.

Necurmata trântă a omului cu norocul, brânciul sub raza stelei celei bune sau sub ochiul sângeros al ghinionului. Aici se afla „cazinoul plebei”. Și nu numai împătimaţii întâmplării, tablagii, biliargii, cartoforii, barbugii și toată liota de creaturi trăind sub semnul inspiraţiei de moment, bolnavii de necunoscut, toxicomanii șocului așteptării și adeveririi, ci toţi, fără excepţie, îşi pierdeau pentru un moment capul lângă numerele învârtite vertiginos. Vedeau șansa gata să muște din fruct, norocul planând ca un uliu asupra prăzii. Sergiu câştigase odată o bucată de sugiuc. Sufocându-se de emoţie întinsese mâna să o înhaţe urmărit de privirile invidioase ale copiilor, dar bâlceanul trebuia să scoată un profit din norocul lui. Agita deasupra capului halca zdravănă de sugiuc, momind privirile, aţâţându-le, probând că norocul nu e vorbă goală, că întreprinderea lui nu e escrocherie, că numerele câştigătoare nu sunt fictive și nu aduc fericiţilor doar acadele. „Priviţi aici un kilogram sugiuc, cel mai bun sugiuc din lume... numai de 25 de bani, viu și natural”. Cobora mâna îndreptând-o spre Sergiu, băiatul se înălţă să apuce, ușurat, dar bâlceanul se răzgândea, reclama e sufletul comerţului, de ce să dea cu piciorul ocaziei? Mai făcea o nouă și lungă demonstraţie a șansei ascunsă în fiecare număr pentru modesta sumă de 25 de bani. Altă dată, împreună cu un prieten spărsese banca magnatului bursei zarului. Retras undeva dincolo de ultimul cerc al oamenilor de afaceri, tăinuind o evaziune fiscală și încălcarea regulilor jocului, sub pata de lumină tremurătoare a felinarului, finanţistul agita cu gesturi abile cana de tablă și azvârlea zarurile. Începuse să iasă numai numărul lui Sergiu și, în exclamaţiile de uimire și invidie ale privitorilor, buzunarul i se burdușea de fișicurile învelite în hârtie colorată. Magnatul amesteca tot mai îndelung și energic, concentrat până la starea de autentică transă, zarurile în cana smălţuită, dar ursita bună îl părăsise definitiv. La un moment dat strigase cu voce gâtuită, tragică dar plină totuși de bărbăţie, că banca e

lichidată și jocul a încetat. Sergiu se așteptase ca și el să exploateze momentul, să țină un discurs profesional, să-și laude întreprinderea, dar sobru stinsese felinarul, îşi ridicase vânjos la spinare masa și se pierduse în noapte. Se dusese cu prietenul său la cea mai mare grădinărestaurant, acolo unde pe podiumul trupei de revistă se întâmpla să fie auzit, când și când, celebrul Zavaidoc, și comandase patricieni și regale; mâncaseră, băuseră și ronţăiseră, cu privirile nedezlipite de pulpele strălucitoare ale dansatoarelor, mormane de alune americane. Printre mese, baterii la gheaţă și chelneri grăbiţi, se mișcau fotografi înarmaţi cu bliţuri, imortalizând chipuri năuce și exaltate pentru albumele de familie, transmiţând posterităţii un moment de beţie a simţurilor și excitaţie psihică pe care urmașii aveau să-l interpreteze ca incontestabil document al fericirii. Căci în bâlci graniţele trăirii se extindeau la maxim, accesul se deschidea neîngrădit către orice, lumea dobândea alte valenţe, se supunea unei supreme vrăjitorii, totul devenea posibil. Să câştigi sau să pierzi, să-ţi arăţi puterea sau dibăcia și să-i întreci pe alţii, să-ţi înfrângi șovăiala, frica și să faci acrobaţie în văzduh sau să urci pe podiumul iluzionistului, să-ţi pierzi proporţiile trupului în oglinzi convexe, să stai de vorbă cu o sirenă vie, să pipăi femeia „cu o lungime de gât de șapte metri”, să primești avertismentele destinului din ciocul unui papagal, să asculţi glasul înăbușit, abia descifrabil, al șamanului…

Răzbind prin mulţimea deasă, plictisită, care nu părea să caute, să dorească ceva, ci doar să frământe în picioare praful, hârtiile rupte și cocenii de porumb fiert sfărâmaţi, o mulţime îngropată în întuneric și tăcere, frustrată, fără să-și dea seama, de dreptul la o nebunie nevinovată, la o iluzie binefăcătoare, trezindu-se la marginea acestei mulţimi, Sergiu ajunse în faţa unicei panorame. Pânza vopsită, scorojită, ruptă, murdară, abia mai lăsa să se ghicească închipuitele prinţese străpunse de săbii, capetele desprinse de trupuri și suspendate pe cutii magice, înghiţitorii de săbii și de foc, fachirii cu priviri

hipnotice sub turbane hinduse. Draperia laterală se ridică și cei câţiva spectatori adunaţi de pâlnia de gramofon a femeii cu șalvarii decoloraţi, ieșiră scuipând coji de seminţe, mușcând cu apatie din merele ţărănești pline de sâmburi. Sergiu îşi cercetă pe furiș nevasta și prietenii. Ce gândeau? Bâlciul arăta într-adevăr decrepit. Un fel de înviere a morţilor, dar cu feţe de cadavru. La ce bun? Efectul unei viziuni ce lăsa la periferie instituţiile himerice, măruntele fabrici de efemeride, de falsuri sclipitoare? Grebla nimicitoare a istoriei printre dinţii căreia nu reușiseră, să treacă slujitorii bucuriilor de o clipă, ai convenţiei și visului gratuit? Doar câteva biete edecuri plutind în virtutea inerţiei. Și ceva nou, un nou derizoriu născut nu din impulsuri viguroase, ci din maimuţăreală, inspirat din fotografii șterse, deformatoare. Nou clocit sub aripa vechiului degradat, descompus, a vechiului agonic, sărac, mizer, blamat, trecut în moartea civilă. Produsul unei lumi necristalizate, fără obiceiuri decantate, cu ochiul neformat, neexigent, pasiv. Vedea o mulţime mânată, poate, de dorinţa tulbure de a-și săpa vad într-un perimetru iluzoriu, de instinctul, în faza de naștere, al feeriei, de nevoia unui revers al vieţii, sclipitor, delirant. Negăsind lucrul acesta la care aspira inconștient, decepţionată de eșecul căutării, frământa în mișcarea neîncetată, absurdă și obositoare, o întrebare și o așteptare mută, încruntată. Sergiu încercase să ghicească ceea ce mai rămăsese din vechii locuitori, din cei ce animau altă dată marele carnaval. De bună seamă ei știau cum fusese dar nu lăsau să se vadă. Uitaseră, se obișnuiseră cu surogatul? El, Sergiu, plonjase pe deasupra anilor direct în ruine, de fapt nici în ruine căci ele conservă imaginea a ceea ce a fost, conţin o anumită mândrie a decăderii, ca regii detronaţi, ci direct în înjghebarea de după ruine, în intermezzoul dintre două civilizaţii. Iar ceilalţi? Ceilalţi n-au amintiri. Sunt produsul mișcării centripete a combinatului, trăiesc în aerul chimic, în atmosfera încinsă, convulsivă, în pufăitul ritmic al motoarelor și retortelor, în gândirea industrializată, în

disciplina orarului riguros, absorbant, istovitor și în același timp tonic, regenerator, în vigoarea acţiunii eficiente cu rezultate economice palpabile, de serie. Se găsesc la vârsta certitudinilor materiale când mușchii se fortifică și se bombează cu fiecare nouă chenzină, când pântecul se rotunjește după concediul petrecut în staţiunea de odihnă a sindicatelor sau la părinţii din sat, când privirea devine mai dură cu fiecare nouă achiziţie și când cămașa cadrilată, bluza de plastic sau pufoaica imprimă o uniformitate satisfăcătoare, o simplificare odihnitoare a personalităţilor. Acești oameni răscoleau praful în căutarea a ceva fulgurant, nedefinit sau doar în virtutea aceleiași mecanici de ansamblu, a aceleiași rigori de grup, liber și unanim acceptate.

Prietenii se împrăștiaseră investigând pe cont propriu, în pofida pauperităţii vizibile, Despina găsise ceva insolit. „Dragul meu, te rog să nu mă refuzi, îl imploră cu o prefăcută insistenţă, vino! Lasă, ai să vezi”. Pe o masă de scândură nedată la rindea, acoperită cu ziare, se vedea o hartă a corpurilor cerești, un teanc de broșuri stufoase și un tabel cu simbolurile zodiilor. Pe una din laturile mesei atârna un afiș scris de mână, în tuș, cu litere în manieră cuneiformă. Sergiu citi: „Chiromanţie, Ocultism, Astrologie. Faceţi-vă horoscopul! Aflaţi-vă destinul predestinat de stele. Numai 5 lei. Dr. Kapur”. Pe scaune se aflau două persoane: o femeie grasă, încă tânără, după toate aparenţele ospătăriţă sau bucătăreasă de cantină, și Dr. Kapur, îndesat, ras în cap, cu o barbă cârlionţată, neagră, îmbrăcat într-un halat închis până în gât, din brocart roșu, lustruit, slinos. În spatele femeii aștepta o pereche. „Lasă că te ia, dragă, te ia, o asigura lunganul din picioare, nu auzi că te măriţi din dragoste? Hai, scoate biștarii și plătește. Stau și alţii la rând”. Femeia se căznea să zâmbească dar nu reușea. Pe buze îi flutura o amărăciune greu de ascuns, iar în ochi îi stăruia îndoiala. Nu-i venea să se ridice și să plece, ar mai fi vrut să afle, să întrebe. Se petrecuse un anumit lucru în capul ei, fusese răscolită poate de simplul fapt că cineva vorbise despre

fiinţa ei ignorată. Cei doi o luară pe sus. „Te rog Sergiu, se alintă Despina agăţându-se de braţul lui, fă-mi plăcerea”. Între timp Dr. Kapur remarcând schimbarea de calitate a clienţilor îşi pusese o pereche de ochelari cu rame negre, groase – ceea ce adăuga portretului prestanţă și oarecare mister. Niky încerca să-l atragă în capcana unor explicaţii de metodă, dar omul sesiza ironia și după ce declară liniștit că lucrează numai pentru cine crede se închise într-un mutism total. Sergiu intră în joc și afirmând ferm „eu cred” se așeză pe scaun. „Faceţi-mi horoscopul”, ceru, ca și cum ar fi zis „operaţi-mă”. Toţi se îngrămădiră în jurul mesei luminate de o lampă cu petrol, atât și așa cum cerea, poate, ceremonialul. Ocultistul îşi cercetă câteva clipe clientul prin ochelarii de cobră, după care îi notă pe o foaie de hârtie anul, luna, ziua și ora nașterii. Examină atent tabelul zodiacal, răsfoi câteva broșuri, se gândi un timp, îşi făcu notiţe pe o foaie de hârtie și, cu vocea atât de coborâtă încât ceilalţi trebuiră să-şi aplece mult capetele ca să prindă ceva, declamă: „Sunteţi pește în lună. Peștele este semnul prigoanei. În vechime astrologii numeau constelaţia «Infernul Zodiacului». Vă spun fiindcă sub el stă viaţa dumneavoastră. Vă stăpânesc două naturi contrare: un pește urcă în susul râului, celălalt coboară. Aceasta vă face pasiv și nepăsător, vă determină să vă lăsaţi în voia sorţii, iar curentul vă poate duce în adâncul lenei și al desfrâului”. Niky pufni. „Ai nimerit-o, maestre! exclamă cu tonul că cititorul în stele o luase razna, dar la semnele disperate ale Despinei îşi schimbă vocea și o drese. Realmente, doctore, aici l-ai prins”. Omul se făcu însă că nu aude și continuă. „Spiritul peștelui este mistic, sublim și utopic. Sunteţi pândit mereu de depresiuni morale. Vă frământaţi adeseori fără niciun rost. Vă faceţi griji închipuite și aveţi mustrări exagerate de conștiinţă. Sunteţi sensibil, timid și vă complaceţi în situaţii echivoce. Iubiţi apele întinse și adânci, visaţi oceanul. În același timp purtaţi semnul lunii, adică argintul, și sunteţi bântuit de frig, de negativitate și feminitate. Înzestrat cu o imaginaţie vie dar difuză, simţiţi mereu nevoia de a evada. Vă

pândește pericolul toxicomaniei sau al literaturii. Cuvântul cheie al oricărei zodii sub influenţa lunii este reflecţia”. „Toxicomania, literatura, sau ambele?” întrebă Sergiu grijuliu. „Asta depinde de dumneavoastră, răspunse omul sec, fără să lase să se vadă dacă a ghicit ironia. Dar cum v-am spus la început, sunteţi pește în lună, ceea ce vă dă un simbol combinat și eu personal l-aș numi al perlelor. Ca atare, deveniţi impresionabil, de o emotivitate bolnăvicioasă. Lipsindu-vă energia și stoicismul, rămâneţi fără reacţie în faţa evenimentelor. Vă complaceţi în reverii și contemplaţii, iubiţi pacea și somnul și pe măsură ce trece timpul se va accentua tendinţa de a ieși din real. Acesta vă este horoscopul”. Întrucât se mai apropiaseră câţiva, Sergiu se ridică. Astrologul mai adăugă, după ce stătu în cumpănă: „Fiţi atent la stomacul dumneavoastră”. „La stomac? se întoarse Sergiu din drum. A, da, mulţumesc”. Făcură câţiva pași, ţepeni, cu ochii bulbucaţi, ţinându-și răsuflarea, fără să se uite unul la altul, conștienţi că cel mai mic accident, cea mai mică mișcare, și mai ales întâlnirea privirilor, ar sparge în ţăndări fragila voinţă generală balansată pe muchie de cuţit, ar da drumul la presiune și ar produce explozia. Și chiar așa se întâmplă când cineva scoase un mic sunet, un început de tuse, tragerea mai bruscă a aerului pe nări sau altceva de genul acesta. Închipuindu-și că echilibrul s-a rupt într-un punct, că unul din ei a cedat încâlcind consemnul tacit, toţi îşi lăsară piloanele de susţinere să se frângă. Râsul izbucni ca o șarjă de metal topit, stropindu-i, umplându-i de sus până jos. Râseră în spasme cu gurile strâmbe, cu ochii roșii și obrajii scăldaţi în lacrimi, pierzându-și puterea și lăsându-se pe vine, gata să leșine, să se întindă la pământ. Ilaritatea se alimenta din ea însăși fiindu-i de-ajuns fiecăruia să-i privească pe ceilalţi ca s-o ia de la capăt. Se accentua din câte un cuvânt aruncat după o scurtă respiraţie sau între hohote, un cuvânt șuierat sau întretăiat, cu cât mai stâlcit cu atât mai contagios. „Perlele” spuse unul, „în susul râului” adăugă altul, apoi „contemplaţie, evadare”. Ajunseseră să râdă fără voce,

ilaritatea consumându-se în încremenirea feţelor și în convulsia trupurilor. La strigătul „Stomacul, atenţie la stomac!” se întoarseră unii de la alţii ca să nu se mai vadă simţind că se asfixiază ca înecaţii și spânzuraţii. Și după ce ieșiră din bâlci râsul mai revenea în rafale, ca o furtună zdrobită, mai răsucindu-și o coadă, mai înfigându-şi o gheară la nimereală. Sfârșiţi, se duseră la culcare.

— Și acum, Niky? îmi permiţi să mă folosesc de numele literar? Și în definitiv de ce Niky? Și de ce cu kapa și cu igrec? E defularea unui modernist ascuns?

— Aaa, dacă ai o criză de sarcasm amânăm... Modernist ascuns? Dar Sergiu nu te deranjează?

— Nu-mi displace. Îmi amintește de ceva... Are o sonoritate distinsă. Dar îmi evocă altă talie, un tânăr înalt, suplu, eventual cu ochi albaștri, cu o carnaţie albă și o coamă bogată, ondulată, ceva aristocratic, princiar. Adică la polul opus... Ai stricat orzul pe gâște.

— Te autoflagelezi. Ceva nobil am avut și eu în cap, dar de altă factură. Nu una exterioară. Se potrivește și unuia de talie mijlocie, plinuţ, cu o anumită virilitate a figurii.

— Mă flatezi, dar altceva întrebasem. Ce va mai fi, ce va fi de acum înainte?

— Dragă... Sergiule – ca să ne menţinem în convenţie – crede-mă că habar n-am. Sunt realmente în impas. De aceea te-am și căutat. Aș mai *avea nevoie de o discuţie.*

— Un interviu?

— Nu glumesc. Tot ce ar urma e atât de încâlcit! Deși am un ţel precis... Cum să ajung la el? Tot ce pot să-ţi ofer e un fel de geometrie. Ispititoare întrucâtva, dar absolut inaplicabilă.

— O compunere?

— Ha, te obsedează? O compunere, desigur. Cum aș putea-o evita?

— Și poţi s-o explici?

— Ce?

— Geometria!

— Nu cred. Am să încerc. Dacă ai răbdare, dacă poţi

să renunţi pentru o clipă la logică și dacă nu te enervează ceva fără cap și coadă. Ei bine, o clădire. Un bloc, să zicem. Câteva etaje, și deasupra un turn. Fiecare capitol un etaj. Da? Fiecare etaj un labirint de odăi comunicând între ele. Încăperile comunică însă nu numai orizontal, pe etaj, ci și vertical, între etaje. Deci de la etajul trei, să spunem, în sus, spre etajul patru dar și în jos, spre etajul doi. Cum? Printr-un fel de chepenguri. Personajul se ridică sau e tras deasupra, apoi coboară, după caz. La fiecare etaj, o lume diferită, eventual alt timp. Personajul circulă. La un moment dat etajele și apartamentele au numai intrări. Nu și ieșiri, înţelegi? Și toate se întrepătrund, se amestecă, realizând o concomitenţă. Concomitenţa vieţii în timp. Pricepi?

— Mai mult de-o groază. Ce s-a întâmplat, Niky? Ceva nu e în regulă, nu?

— Pur și simplu nu știu să scriu mai departe. Cunosc tot. Înţeleg tot. Dareo învălmășeală... M-ai și timorat cu acea critica a compunerii. Glumesc. În realitate nu-mi iese. O să mai clocesc. Aveam două ipoteze: să vin dinspre trecut sau să mă duc spre trecut. N-am făcut nicio mișcare în vreun sens. Sau una foarte timidă. Încă n-am ales. Nici nu știu la ce mi-ar folosi. Cel mai interesant ar fi, poate, să acţionez din ambele sensuri. Dar cum?

— Interesantă idee, Niky!

— Idei am, gâște n-am, vorba rabinului.

— Scrie, lucrurile se vor lămuri singure. Dezlegarea vine de la sine.

— Ușor de spus. Ia pune mâna și încearcă!

— E o idee!

— Ţi-am spus că am idei. Dar s-o lăsam baltă. Mai bine spune... ce-ai mai făcut? îmi este indispensabilă discuţia între capitole cu eroul. Mai ales despre cel mai recent trecut al viitorului lui. Dar de ce ai căzut pe gânduri?)

Îi spusesem lui Sergiu că sunt în impas. Devenisem, fără să vreau, convingător. Melodramatic, nemulţumit de mine, frământat de soarta romanului, mai ales complexat

de privirea scrutătoare, suspicioasă a eroului. Nici nu cred că intrasem propriu-zis în criză, mai mult cochetam. Cui nu-i place să-și dea aere că întâmpină dificultăţi, să măsoare cu privirile urcușul, să deschidă braţele neputincios în sensul că i s-a înfundat, că până acolo i-a fost, că mai departe nici pasărea din cer n-ar putea ajunge, pentru ca ceea ce face el apoi – ar fi făcut și fără fasoanele respective – să apară un miracol. Deși mă oprisem pentru un moment din scris, o făcusem mai mult pentru a acumula nerăbdarea, necesară, pentru a aștepta impulsul decisiv, căci în realitate întrezăream destul de clar perspectiva și căile de acces. Dacă mă izbeam totuși de un impediment acesta era de metodă, aveam de optat între două sau trei variante. Alegerea se poate face însă și în mers. Dacă nu m-aș fi întâlnit cu el atunci, de fapt eu l-am căutat, eu am provocat discuţia – se vede treaba că începusem să simt nevoia confruntării deși îmi era frică de ea, dar așa se întâmplă, făptașul îngrozit de ideea de a revedea locul crimei, ca și de primejdia de a fi recunoscut, nu se duce acolo târât de o forţă mai mare ca el? – aşadar, dacă nu aș fi purtat acel dialog cu Sergiu aș fi continuat să scriu. După ce apucasem să-mi divulg deruta am început să cred și eu în ea și, cum se întâmplă, m-am blocat. Am încercat de câteva ori și, crispat de ideea preconceptă, n-am scos mai nimic. Efectiv, nu mai mergea, îl ocoleam cât puteam pe Sergiu, dar tot găsea prilejul să mă întrebe din când în când, în treacăt, fără vreun interes real. În genul „Ce mai face mătușă-ta, s-a mai înzdrăvenit?” îi dădeam răspunsuri prăpăstioase, seci și dure, să-l satur, întrebările mi se păreau perfide și vedeam în ele ingerinţă, control, ce mai! mă consideram persecutat. Cu ce drept, îmi ziceam, mă trage la răspundere? deși evident, nu avea nici cea mai mică intenţie de a o face. Mă angajasem din proprie iniţiativă, nu lucram pe contract, nu mă plătea, dacă voiam scriam, dacă nu, nu, și așa mai departe. Subterfugii, de bună seamă, pur și simplu căutam pretexte să nu scriu. Au mai apărut nu știu ce treburi presante și după câteva luni m-am înstrăinat total de manuscris. L-am pus deoparte și

mi-am reluat munca la alte lucrări întrerupte pe vremea când ajunsesem în culmea entuziasmului literar pentru „cazul Sergiu”. Și deodată… lovitură de teatru! La început am bănuit că e o glumă proastă. Ţineam în mână mapa și-l priveam chiondorâș. Îmi juca o farsă, îşi bătea joc de mine? Sergiu, intimidat, închipuindu-și că-l tratez de sus, îşi luase o mină posacă, privea încruntat alături, la un moment dat cred că a schiţat gestul de a-și lua mapa înapoi. Această stângăcie m-a liniștit întrucâtva în privinţa temerii de a fi obiectul unei farse. M-am dus acasă și m-am apucat de citit. Sergiu continuase singur romanul. Nici nu știam dacă pot să-l numesc roman. Început stângaci, greoi, zgrunţuros – se vedea că-și taie drum într-un stufăriș, într-o pădure crescută anarhic, neatinsă de secure, necălcată de picior de om –, manuscrisul aducea sinceritatea unui suflet ce se căuta cu obstinaţie sub straturi de viaţă suprapuse. Un arheolog săpând în propriul trecut, lipind migălos, inestetic dar plauzibil, mormane de cioburi pentru a reda formele în care se modelase odată fiinţa lui – și toate acestea chiar în solul unde îşi continua existenţa actuală. Evident, nu are niciun rost să intru în amănunte. Ușor de imaginat surpriza mea, și de ce să nu recunosc invidia pentru efortul patetic, dezinteresat, credincios. Ceea ce scrisese îmi oferea ca material brut. N-am făcut decât să pun anumită ordine, să intervin ici-colo stilistic și, unde textul mi se părea că cere, să introduc un al doilea punct de vedere. Mai ales când anumite autocaracterizări mi s-au părut unilaterale, discutabile. Sau când despre anumite aspecte puteam să aduc o probă în plus sau o altă interpretare rezultate din propriile-mi observaţii. Atât. Dintr-un amor propriu ușor explicabil, convins că nu strică ansamblului, ci îl completează, n-am renunţat nici la „compunerea” mea, cum îi plăcea lui Sergiu să mă persifleze. Ar fi trebuit să mă infiltrez mai mult, mai adânc în naraţiune, să lărgesc dialogul cu Sergiu? îmi repugnă rolul de procuror, ca și acela de avocat. S-ar fi putut aștepta de la mine o notă mai exigentă? N-am dat-o fiindcă nu mi-am permis să-l judec. (De câteva ori n-am fost

consecvent cu acest principiu, mi-am depășit competenţele.) Din clipa în care a devenit propriul său personaj, Sergiu a încetat să mai fie pentru mine o simplă ficţiune. Scriitorul se constituie în judecător al plăsmuirilor proprii, nu al personajelor ce-i ies de sub control, ce fug de jurisdicţia literară, ce se eliberează prin propria voinţă.

Întrebarea la care nu mi-am putut da răspuns este: de ce s-a apucat să scrie? îşi pierduse cu adevărat încrederea în forţele literare ale subsemnatului? Nu-i plăcuse ce-i dădusem să citească, l-au convins, cum spuneam, lamentaţiile mele? Dispreţuiește literatura, n-o socoate în măsură să pătrundă în miezul adevărului, acel adevăr glisant, nestatornic, şoptind sau strigând din o mie de guri diferite, despre care îmi vorbise odată? Dar el nu a făcut tot literatură? A vrut să-și identifice singur umbrele – undeva scrie că trecutul este un joc de umbre – să încerce să le fixeze conturul în trecerea fulgerătoare dinspre un cimitir către altul? Evident, mobilul actului său nu are nicio însemnătate și poate nici el nu-l cunoaşte. Se reţine doar curajul fiinţei umane, oricare ar fi aceea, de a încerca să se înţeleagă. În afară de viaţa însăși nu există aventură mai mare decât străbaterea până la capăt a înspăimântătorului ţinut al fantomelor acestei vieţi. Se întâmplă să vezi un lucru de o sută, de o mie de ori și el să-ţi arate mereu una și aceeași faţă mohorâtă sau veselă, ternă sau colorată, încremenită într-o expresie aparent predestinată, la fel de îndărătnică și impasibilă ca o stâncă de granit. Dar este vorba nu de imobilitatea lucrurilor, exclusă în absolut chiar și în condiţii de conservatorism al formei, ci de inerţia spiritului nostru înclinat să cultive, să întreţină, să exagereze la paroxism fixitatea mediului înconjurător, să se complacă într-un cadru material cert care îl atinge indiferent, ca valul oceanului piatra falezei. Suportăm greu schimbarea materiei în sine, a materiei de toate regnurile, firește, dar și mai greu concepem să ne schimbăm imaginea formată despre ea. Acceptăm numai modificările intervenite în absenta noastră, singura ce ne permite să măsurăm timpul, eroziunea, degenerarea,

moartea – atât în raport cu lumea înconjurătoare cât și cu propria noastră fiinţă. Contactul permanent cu aceleași lucruri și aceiași oameni ascunde jalnica iluzie a nemișcării, a veșniciei, ca și dogma propriei noastre identităţi. Există totuși bruște, neprevăzute schimbări de optică, prisme noi ce se interpun deodată între ochi și lume, între instinct, sentiment sau judecată și realitate, iar ca urmare, răsturnarea radicală a imaginilor cu care ne-am obișnuit. Ce le determină? Ce stranii seisme în necunoscuta noastră ordine sufletească? Trebuie să treacă mult și să reflectăm adânc pentru a descoperi relaţia intimă dintre tectonica morală și aceste uimitoare inconsecvenţe ale retinei.

IV

Mefisto venise la scurt timp după absolvirea Institutului. Niciun an nu lucrase unde fusese repartizat, prin Moldova sau așa ceva, și îi cășunase să-l aduc la București. De ce eu? De ce căzuse tocmai pe capul meu? Mister. Strânsesem un dosar de memorii patetice, implorator-amenințătoare, cu referiri la judecata posterităţii, cruntă cu mine în cazul că lipseam centrala de geniul său tehnic, răsplătindu-mă dacă îi satisfăceam cererea. îl găseam dimineaţa în faţa sediului așteptându-mă răbdător, la început cam la două săptămâni o dată, apoi la una, după aceea la două-trei zile, în fine zilnic, și dacă pretextam că n-am timp să-l primesc îmi punea în palmă un plic voluminos cu un nou memoriu prin intermediul căruia mă soma însăși istoria. L-am angajat fără plăcere, călcându-mi pe inimă, doar ca să-mi recâștig liniștea. Naivitate! Căci Mefisto – a găsit pe placul lui, afurisitul, porecla dată de mine – nu numai că nu m-a lăsat în pace dar mi-a dat să înţeleg că are chiar anumite drepturi asupra mea de parcă el îmi îmbrăţișase cauza, nu invers, el îşi asumase răspunderi privitoare la destinul meu, nu viceversa. Ideile lui năstrușnice – unele, chiar dacă nerealizabile pe loc, destul de pertinente – nu aveau, pasămite, rostul de a-l evidenţia, de a-i aduce un beneficiu personal, ci de a-mi face servicii, de a-mi întări poziţia, de

a-mi spori faima. Cu timpul m-am obișnuit cu el, cu mutra de drac împieliţat ce pare că cerșește tot timpul ceva dar nu umilindu-se, ci umilind. Deși cu mine se arăta ceremonios, râdea numai dacă râdeam, îşi permitea o glumă numai dacă făcusem eu alta înainte, mă copleșea cu tot felul de complimente – simţeam că mă asaltează.

Cu alte cuvinte îmi dădea ca să-i dau. Când din oboseală, neatenţie, patimă, uita să-și camufleze scopul, se zărea arivistul. Îşi construia cu impetuozitate dar meticulos scara pe care se hotărâse să urce. Continuă să dea din coate, să se zbată ca un înecat. În același timp, reușește să joace convingător rolul marelui dezinteresat, curajos până la uitare de sine, neconformist încarnat, cu vocaţia înnăscută a inconfortului personal, scutier al tuturor cauzelor nobile. Că face teatru nu mai e un secret pentru mine, dar nu cabotinismul în sine mă irită, cât abilitatea de a mă pune în încurcătură, găsindu-mi punctul slab. Când îmi cere să întreprind cutare lucru e aproape sigur că nu-mi permit condiţiile sau că prezintă riscuri pentru orice conducător prudent.

Într-o zi m-am surprins că-l privesc cu alţi ochi pe Mefisto. Mișcarea convulsivă a buzelor vineţii de harap nu m-a mai dezgustat ca altă dată. Peroraţia interesată nu mi s-a mai părut venală și nu m-a mai agasat. Am început să-l ascult cu bunăvoinţă, lucru probabil sesizabil căci din clipa aceea Mefisto a imprimat convorbirilor cu mine o notă nouă, intimă, gravă, opiniile și propunerile lui pierzându-şi acuitatea revendicativă, transformându-se în confesiuni, pe alocuri dramatice. Recunoștea cu sinceră compătimire în glas și cu o admiraţie amară că obstacole insurmontabile mă obligă să nu acţionez în sensul necesar, sugerând la capătul raţionamentelor că sunt un Prometeu înlănţuit. Ţinuta neglijentă, haina soioasă nu mă mai deranj au, nu mai vedeam în ele lipsă de civilizaţie sau viciu (nimeni nu știa ce face cu banii), ci modestia tânărului căruia nu eram în stare să-i asigur un standard de viaţă pe măsura valorii. La frecventele reclamaţii privitoare la gafele lui Mefisto – înainte le ziceam insolenţe – nu mai ridicam braţele

exasperat implorând pronia să mă scape, ci îi luam apărarea. Și într-o manieră... punând în joc diplomaţie, prefăcându-mă preocupat de idee nu de om, obligând interlocutorii să descopere sâmburele raţional al lui Mefisto. Recunoșteam lipsa de tact a tânărului dar de pe poziţiile relevării unui fond incontestabil just. Cu antenele lui sensibile Mefisto afla, și ori de câte ori se ivea prilejul îmi arăta că știe ce este gratitudinea. Așa se face că ne-am adoptat reciproc – eu pe el ca pe un discipol preferat, slobod, neliniștit, spontan, din gura căruia îmi plăcea să aud ecoul amplificat al propriilor gânduri, el pe mine ca pe magisterul prea frecat de viaţă ca să mai scapere, dar lucid, prob, în stare nu numai să nu pună capcane lupului tânăr, ci chiar să-i ocrotească zbenguiala.

S-a așezat pe scaun în faţa biroului cu o listă scrisă de mână. Obrazul masiv, ca un balon tuciuriu, se aureolase de o lumină proprie marilor credincioși, apostolilor mistuiţi de jarul nevoii de jertfă. Nu se grăbea să intre în subiect, mă învăluia într-un surâs cast, mă spăla cu lungi priviri limpezi, mă boteza în propria mea spiritualitate răsfrântă de sensibilitatea lui fierbinte. Nimeni nu mai începuse vreodată o convorbire cu mine în acest fel. Vorbea pe un ton coborât, ca de spovedanie. Nimic din cerbicia cu care îşi apăra de obicei punctele de vedere. O înţelegere și o răbdare proprii bătrânilor pogorâse asupra lui. De o sută de ori mai mult decât câştigul concret imediat părea să conteze în ochii lui revelaţiile sorbite din gura mea. Mă asculta domesticit, definitiv câştigat pentru raţionalitate. Înţelegea că epoca dezordonatei sale împrăștieri de suprafaţă trebuia să ia sfârșit, că nu se mai cuvenea să-și consume resursele la întâmplare, în bătălii efemere cu oameni mici, pentru escaladarea unor redute minore. Venise timpul să pună ordine în zbuciumul anarhic, și mai ales să se concentreze spre un ideal generos, realist și util. Zicea că îmi admiră „calmul superior”, intuiţia în alegerea poziţiei ce trebuia categoric apărată acceptând să pierd în celelalte puncte. Această știinţă voia să şi-o însușească, această tactică dorea să o adopte. „Vedeţi, mă lămurea,

dumneavoastră aţi renunţat la o puzderie de aparenţe, ori pe mine tocmai acestea m-au fascinat și m-au dominat. Rătăcit printre mori de vânt, m-am repezit când la una când la alta și nu m-am ales cu nimic. Nu știu, poate așa a fost și cu dumneavoastră la vârsta mea, poate prea marea energie v-a tulburat cândva judecata – în sensul perspicacităţii, preciziei nuanţelor – dar aţi știut să vă scuturaţi, să vă decantaţi, să vă reculegeţi. E vremea să o fac și eu. Din acest punct de vedere privilegiul de a sta aici pe scaun, de a vă asculta și a vă vorbi, de a colabora cu dumneavoastră este crucial. Ah, când voi ajunge să transform expansivitatea în consecvenţă și dispersiunea în adâncime şi intensitate? Dumneavoastră aţi reușit, v-aţi făcut o carieră invidiată – și nu ascund că aspir spre ceva asemănător – dar vă admir cel mai mult pentru că, ajuns aci, v-aţi potolit tumultul, aţi reușit să vă struniţi forţele oarbe vitale – ceea ce mulţi nu pot și clachează. Și noi, cei tineri râvnim la asta”. Deși un rest de circumspecţie mă mai bântuia, l-am crezut. Îmi surâdea să mă las convins că ce spune despre mine e adevărat. Cântecul sirenei nu e o scornire. Din păcate, în ce mă privește nu avea dreptate, și în sinea mea știam, dar mă măgulea prea mult imaginea creionată de Mefisto ca să n-o accept, măcar pentru o clipă. Nu, nu eram la nivelul arătat. Cât tremuram pentru fleacuri, cât mă zbăteam pentru nimicuri. Faţă de Mefisto știusem să pozez și în mare măsură băiatul nu minţea, chiar vedea în mine un filosof olimpian. Iar în comparaţie cu starea lui de până atunci, must în fierbere, nu mai vorbim, eram un adevărat brahman. Ceea ce interesează e faptul că din clipa aceea l-am iubit pe Mefisto. Ce se întâmplase? Nu mă câștigase cu vorbe dulci. Nu mai eram atât de naiv, altceva a fost. Am identificat în Mefisto propria mea tinereţe. În pofida marilor deosebiri dintre noi, de ordin temperamental, de natură fizică, de maniere, de orizont cultural și așa mai departe, și eu fusesem un Mefisto. El spusese ceva la întâmplare, gândindu-se că toţi tinerii au un surplus de energie și că acesta le întunecă vederea. Ne asemănăm în voinţa și neștiinţa de a acţiona,

în perseverenţa de a încerca drumuri închise, în orbecăiala prin hârtoape, în încordarea suișului pe brânci. Am început să-l iubesc pe Mefisto pentru că i-am înţeles drama. Tinereţea lui vulcanică, furtunoasă mi s-a părut tristă, cu atât mai tristă cu cât nu bănuia nimic. Bietul Mefisto, cu hainele lui ponosite, cu obezitatea lui dizgraţioasă, neodihnit, lipsit de confort, cu mintea rătăcind spre cărările suitoare, nu vedea cum îi trec anii cei mai frumoși fără să se bucure de ei. Mult îmi trebuise să înţeleg substratul valului de simpatie îndreptat către un tânăr etichetat ca impertinent, cicălitor și arivist. Dar nici acum nu înţelesesem totul, căci nu compasiunea pentru Mefisto îmi înmuiase inima, ci o nedeslușită, confuză milă pentru personajul evocat de el – tânărul care fusesem odată.

Trec drept un tip mai mult sau mai puţin pedant. Deși natura nu prea m-a răsfăţat cu daruri fizice – nu sunt, evident, un monstru, deși poate mi-ar fi priit o urâţenie expresivă, bărbătească în locul înfăţișării, cred eu, comune, șterse de care am avut parte, și mai ales a staturii „medii”, graţie căreia mă confund exemplar cu masa – am reușit să-mi înjghebez un aer de oarecare distincţie. Și asta fără ajutorul podoabei capilare (câte gălbenușuri de ou nu am prăpădit la timpul respectiv), sau al ochelarilor (dându-mi vedere bună, natura mi-a răpit și această șansă) și cu numere la gulerul cămășii și la curea fără nimic intelectual. Tot ce am reușit în această privinţă se datorează pedanteriei vestimentare. În materie de garderobă totul stă în instinctul complementarităţii: ce cu ce combini și în ce cadru. Ori de câte ori mi-am cumpărat ceva, până și un ciorap sau o batistă, am avut în faţa ochilor întregul. Atât piesele mari cât și accesoriile sunt subordonate concepţiei unitare. Așa se face că am acumulat o serie de garnituri articulate în suite de armonie. Poate e de râs, dar dacă fiecare și-ar divulga mania intimă de câte lucruri hilare – ca să mă rezum doar la acest aspect – nu am lua cunoștinţă. Acesta este hobby-ul meu. Colecţionez cu migală și inspiraţie cravate în stare să dea replica nu numai cămășii, ci și fularului, nu numai

vestonului, ci și pardesiului, pantofi consonând cu pălăria și mănușile, cu cordonul de piele, portofelul și portcheiul, veste ce pun în valoare haina, paltonul și șalul, atunci când din neglijenţă, o neglijenţă studiată de bună seamă, le las desfăcute. Până și butonii au rostul lor; chiar dacă piatra e falsă, ea trebuie să-și arunce într-un anumit fel reflexele pe manșeta imaculată, corespondând discret cu nasturii de la surtuc. Nu mai vorbim de tăietura gulerelor, de deschizătura lor, de forma și lăţimea manșetelor de la pantalon, de revere, de batista înfiptă în buzunarul de la piept și de atâtea alte secrete. Toate acestea îmi furnizează adevărate delicii. Nu numai când reușesc să achiziţionez ceva râvnit, ci și când îmi pregătesc combinaţiile, sau în sala de ședinţe, pe holul unei instituţii, în cabinetul șefului, în propriul meu birou, când surprind o privire bolnăvicios invidioasă. Nu mai vorbim de rarele răgazuri duminicale când deschizând ușile șifonierului ating cu degetele, în treacăt, materia lucrurilor ca un virtuoz clapele pianului și mângâi cu palma mătasea sau pielea, precum avarii comorile. Seara, în apele liniștite ale mediului casnic, scot de pe mine harnașamentul, dezmembrându-l; atunci gust bucuria secretă a alchimistului care posedă cheia dozării substanţelor pentru a mai obţine o dată, și de câte ori va voi, licoarea miraculoasă. Pun pe mine zdrenţele, mă travestesc în „clochard”, și asta îmi sporește plăcerea posesiunii neasemuitelor frumuseţi ferite pentru moment de ochii lumii.

Ei bine… ne pregăteam de revelion. Despina, cu pasul ușor, imponderabilă, trecea dintr-o odaie într-alta avansând lent dar sigur spre etapa finală a complicatei operaţiuni. Din când în când îmi adresa un cuvânt de îndemn, aerian, moale ca și făptură ei imaterială. Nu reușisem să aţipesc mai mult de o jumătate de ceas, în ciuda măsurilor strașnice de camuflare a ferestrelor și stârpire a zgomotelor, și acum mă ajunsese o plăcută toropeală, cum probabil îl cuprinde pe hipopotam în nămolul cald al mlaștinii ecuatoriale, iar voinţa complice cu trupul se prefăcea neputincioasă. Știam că Despina nu

se neliniștește, mizând pe resursele mele de operativitate scoase la iveală dimineaţa când, mai având doar un sfert de oră și eu fiind încă în pat, se pare că numai o minune mă mai poate ajuta să nu întârzii la ministru, și totuși… Grozav lucru, patul; poate fi un arc de oţel în stare să te catapulteze direct în camera de baie, sub duș, sau, dimpotrivă, un paradis mângâietor, de o moliciune atât de posesivă că îţi răpește orice împotrivire, orice ambiţie, îndepărtând la distanţe enorme chemările imperative ale vieţii. Cam asta îmi trecea în clipele acelea prin cap, dar aveam să constat că abandonul trupesc nu era decât forma mascată a unui alt refuz, mai întortocheat, al spiritului. Nu reușeam să văd niciun motiv pentru a părăsi patul. Ce se întâmpla? Un important reflex condiţionat încetase să mai funcţioneze? Nu numai că nu mă atrăgea perspectiva de a deschide ușa șifonierului, dar îmi făcea greaţă. Mie? Vă daţi seama? Ca și când nu ar mai fi ascuns nestemate ci mărgele de sticlă ordinară. Ce veșminte aveam să-mi compun pentru noaptea aceea mai încărcată de semnificaţii ca toate celelalte? Unde mai puneţi că fiind și niţeluș superstiţios am legat întotdeauna găteala pentru revelion de speranţa perpetuării prosperităţii. Dar niciun zvâcnet al inimii, nicio emoţie, nicio nerăbdare. Cele o mie de braţe ale patului mă încolăceau strâns. M-am speriat. Am vrut să aflu de ce nu mă ispitește șifonierul, de ce sub pleoape nu se iscă imaginea frumuseţilor așteptând să fie culese. Curiozitatea înfricoșată m-a făcut să rup lanţurile dulcelui prizonierat. Am deschis. Pentru prima dată m-am îngreţoșat. Un miros rânced, stătut, de colonie și sudoare, de mucegai și săpun de rufe, de trup muncit și lemn încins îmi izbi nările. Ca într-o baracă de telal. M-am așezat pe marginea patului deprimat. Totul părea impudic, mi se zbârlea pielea. Pentru ce entuziasm și bucurie? Pentru mormanul inexpresiv, inert, urât mirositor? Lucruri goale de sens, obosite, uzate chiar dacă în cea mai bună stare, uzate în sensul că și-au epuizat rostul, proprietatea de a mă încânta. Ce îngropa acest gunoi, acest cimitir? Himere, o lungă minciună, excitarea falsă a simţurilor, înceţoșarea

minţii. Cum născocisem bombastica legendă a armoniilor? Nu făceau decât să se repete inutil.

Două-trei ar fi fost de ajuns. Deci ceva, o beţie le colora din afară, armoniile erau false, existau doar pe retină, închipuiri legate de anume evenimente conţineau drogul? Ce evenimente? întâlniri, amoruri, serbări fastuoase, aniversări? Dacă ar fi existat, aș fi găsit o justificare. Aș fi văzut acum dinţii timpului rozând inima lucrurilor, gura lui lacomă sugând culoarea, sunetul, armonia, parfumul, umplând lumea cu resturi veștede. Dar comoara nu fusese roasă de timp, ci de inutilitate. De ce am strâns-o? Timpul e amestecat și el, dar în alt sens. El mi-a pus-o în braţe ca să-mi ascundă o realitate, să-mi dea iluzia că mâinile mele nu sunt goale. Nu prea mă mulţumeau explicaţiile, dar Despina mă grăbea în felul ei delicat, strecurându-se pe lângă mine ca o pisică, dăruindu-mi din zbor o sărutare, mângâindu-mă cu priviri dojenitoare, învăluindu-mă în parfumul tulburător. Mi-am ales la întâmplare cele trebuincioase. Prins în tangajul nopţii festive am uitat însă de scurta revelaţie și reflex, am acordat, în mijlocul oamenilor unde mă aflam, aceeași însemnătate ca și înainte veșmintelor, podoabelor, gustului și eleganţei. Fără ele aș fi trecut pragul noului an înfrigurat și trist.

Terminasem treaba, de fapt aș mai fi avut destule de făcut dar obosisem, mă plictisisem, consumasem rezerva de benzină, pentru ziua aceea. Trebuia să mai rămân în așteptarea telefonului lui Cuţaftache. Nu era prima dată când îmi prelungeam programul din asemenea motive. Multă vreme nu m-a deranjat, dimpotrivă, îmi sporea sentimentul importanţei, măgulindu-mă. Ministrul sau altcineva de rang înalt aveau nevoie de mine, îmi imaginam persoana respectivă prinsă în cine știe ce conclav, tresărind, apăsând pe sonerie și şoptindu-i secretarei: „Vezi să nu plece Harnagea, roagă-l să mă aștepte, am să-i dau telefon, vreau neapărat să discut cu el”. E ceva, nu? Mai deschideam un dosar cu urechea ciulită. Voiam să fiu pe față pentru a-mi aduna gândurile și

a da răspunsuri rapide, satisfăcătoare. Dădeam întotdeauna asemenea răspunsuri îndemnând și la alte solicitări. Nu așa se consolidează reputaţia, nu așa se creează reflexul șefilor de a apela la tine ca la cineva indispensabil? Printre colaboratori se duce vestea că mărimile te asaltează, că ești considerat consilier de specialitate, că în deciziile de bază ai un cuvânt și nu marginal, periferic, ci solicitat de factorul autorizat. Ca orice lucru ce-și pierde noutatea repetându-se prea des, aceste imobilizări târzii începuseră să mă incomodeze. Mă revolta nepăsarea faţă de programul meu, faţă de timpul liber. Au nevoie să discutăm, vor să-mi ceară un raport, o părere, orice, foarte bine, la dispoziţie, de aia sunt aici, de aia sunt plătit, dar nu e timp toată ziua? Seara îţi aduci aminte să mă legi de scaun până nu știu când? Dacă discuţia decurgea mulţumitor, și cam așa se întâmpla, dacă ministrul mă recompensa cu o frază de complezenţă, sau încheia cu un ton cordial, năduful se topea la minut. Uitam de revolta izbucnită cu o jumătate de ceas înainte în forul meu intim și mă felicitam pentru frumosul cadou. Căci nu e de colo ca la sfârșitul zilei să pleci cu un „Mulţumesc foarte mult, dragul meu, simt nevoia, înţelegi, să am o părere obiectivă și competentă și dumneata… dar ce să te mai flatez”, sau cu odihnitoarea perifrază. „Și altfel, dragă Harnagea, ce mai spui, cu viaţa, cu familia? în regulă, da?” într-adevăr, asemenea cuvinte, stereotipe, fără nicio valoare pentru, un muncitor, un ţăran sau un liber profesionist, să zicem, în urechile unui slujbaș de factura mea, cadru tehnic de conducere, cu un post râvnit, mișcându-mă pe un teren alunecos unde îţi poţi frânge gâtul la prima poticneală, capătă rezonanţă, îţi hrănesc încrederea în steaua bună, te deconectează pentru o noapte. Acum însă, așteptând telefonul lui Cuţaftache cel zgrunţuros, intolerant, rezolut, am avut revelaţia că ispășesc o pedeapsă. Cum mi s-a insinuat această stare de spirit? în primul rând biroul mi-a devenit străin. Biroul în care lucrez de ani și ani câte douăsprezece ore pe zi, unde mi-am clădit și consolidat piedestalul, încăperea cu pereţii

impregnaţi de milioane de cuvinte ieșite din gura mea, indicaţii și concluzii, idei inspirate, ţâșnite din izvor bogat, în plină erupţie sau, dimpotrivă, închegate cu efort, într-o mobilizare chinuită a tuturor facultăţilor, unde dacă aș avea o ureche mai fină aș auzi rezonanţa atâtor măgulitoare declaraţii ale subalternilor. Pereţii se îngustaseră, mă înăbușeau. De ce stăteam închis la acea oră târzie, când niciun zgomot și nicio mișcare nu mai pătrundea de nicăieri? Continuând să fac ce? Așteptând ce? De când fusesem ferecat? Cine mă ademenise? După ce trecusem pragul, zidurile se închiseseră în urma mea ca o cușcă. Și până când? Pentru totdeauna? Un fior mă străbătu. Visasem sau trăisem cu adevărat? De ce mă zbuciumasem, îmi consumasem zăcămintele creierului, nervii și impulsul de a învinge, de a merge înainte, de a urca? De a merge, de a urca? Stătusem tot timpul pe loc, mă învârtisem înăuntru celor patru pereţi albi. M-am ridicat, m-am dus să-i pipăi. Zgrunţurii de var îmi răzuiau degetele și ostilitatea lor mi se părea vie. Dacă aș deschide ușa? m-am gândit. Dincolo trebuie să fie Mia, și ea îngropată în tăcerea clădirii de beton, în propria-i cușcă, mai mică decât a mea și mai îmbâcsită. Cărţile din bibliotecă îmi arătau cotoare grosolane și niciun abur spiritual nu le învăluia. Cu neputinţă ca viaţa mea să lâncezească în această încăpere lugubră. De bună seamă cutreiera prin alte părţi. Plecase uitându-și aici găoacea. Asta eram? O găoace părăsită? Atunci în ce colţ al lumii se ascunsese, lăsându-mă zălog între pereţii vopsiţi de lumina tuburilor de neon? Sau se măcinase totuși aici, transformându-se în pulbere, și nu mai exista nimic altceva pe nicăieri? Dincolo, în libertate, marele fluviu curgea impetuos antrenând în torentele și bulboanele sale destine omenești, ciocnindu-le unele de altele, împletindu-le, învălmășindu-le într-o mișcare ritmică, ba lentă, ba spasmodică, uriașă combustie a vieţii. Afară oamenii se încrucișau în toate direcţiile mânaţi de dorinţi și porniri necenzurate, neînăbușite, între ei nu existau bariere, treceau dintr-o parte în alta cu ușurinţă, se grupau și se

regrupau din mers după bunul plac, cum le cerea inima. Acolo oamenii trăiau cu adevărat. Eu atârnam deasupra curgerii vii într-o nacelă, într-un modul extraterestru. Sau mă aflam scufundat în adânc într-un batiscaf ermetic. împins de o nevoie irepresibilă de a vedea m-am dus la fereastră. Luminile mașinilor alunecau mute departe, sau așa mi se părea, iar în mișcarea lor mecanică nu se găsea nimic din ceea ce așteptam. Urmăream cu înfrigurare apariţia siluetelor vii. Îmi legam de ele o tulbure speranţă, nădejdea că vor pune capăt visului tenebros, că după aceea totul va fi limpede, luminos și raţional ca altă dată. Tânjeam cu toată ființa după ordinea pierdută și, tremurând de nerăbdare, mă sforţam, ca în coșmar, să mă trezesc și să mă bucur din nou de binefacerea ei. Din această stare m-a scos brusc sunetul telefonului și vocea aspră a lui Cuţaftache. N-am fost la înălţime cu răspunsurile și Cuţaftache m-a întrebat mirat dacă nu sunt bolnav. L-am asigurat că n-am nimic, că în ce mă privește totul e perfect și cu un efort de concentrare m-am apucat să-i dau noi explicaţii. Nu știu dacă l-au satisfăcut, dar cum am pus receptorul jos am zbughit-o pe ușă fără să-i mai dau nicio instrucţiune Miei pentru a doua zi.

Am regăsit, în sfârșit, oamenii, dar pe bulevardul larg și întunecos, umbrele rare veneau în goană spre mine pe ambele trotuare, treceau prin dreptul mașinii și se pierdeau fulgerător în urmă, aidoma unor asteroizi. Zadarnic îmi fixam o pereche și întorceam capul s-o păstrez în priviri, se pierdea în neant la fel cum apăruse. Un joc ameţitor, iritant, o luptă inegală cu forme impalpabile, cu siluete într-o mișcare aberantă ca în peliculele filmelor mute. Treceam printre oameni din nou închis într-un modul, neputând să mă integrez ritmului, singurul în care devine posibilă apropierea, încrucișarea privirilor, comunicarea. Ajuns acasă am rămas pe scări și după plecarea șoferului am ieșit din nou în stradă. Plecasem dimineaţa, înainte ca lumina să despresoare de tot orașul și mă întorceam pe întuneric, iar ocupaţiile din cursul zilei nu-mi permiteau să urmăresc fenomenele

meteorologice, efectele climei asupra peisajului urban. M-a surprins, fiind la jumătatea lui ianuarie, aspectul descărnat, scheletic al străzii, spaţiul vidat de orice semn al anotimpului. Trotuarul curat, nici urmă de zăpadă, copacii, linii abstracte trase cu cărbunele pe o planșă murdară, cerul golaș, coborât, clădirile mohorâte, părăsite sau căzute într-un somn letargic. Mi-ar fi făcut bine severitatea unei zăpezi îngheţate – platoșă de războinic, gândurile ricoșează pe suprafaţa ei, te împroașcă din nou în obraz, te biciuie, te ţin treaz – sau albul zăpezii proaspete, nivelând și simplificând lumea, absorbind în blana ei moale sunetele, punând surdină agitaţiei, îmblânzind spiritul, pansând, vindecând, înseninând. Strada despuiată, o tranșee oarbă între case, canal de scurgere a întârziaţilor, și ei rari și nesemnificativi, era departe de a-mi oferi respiraţia necesară, de a-mi umple plămânii cu oxigen, după cum se vede împuţinat nu numai în sângele, ci și în spiritul meu. Am urcat, ignorând liftul, și pe scări m-am agăţat de șansa de a-mi găsi rudele. Despina citea ghemuită pe canapea, sub abajurul portocaliu. Fuseseră, mi-a spus, dar făcându-se târziu se retrăseseră. „Nu știu dacă n-o mai fi rămas Sam, adaugă într-o doară. Repara o priză pe la bucătărie. Am și uitat de el. Dacă a terminat a plecat prin spate”. Am trimis-o să cerceteze cu o grabă nefirească. Sam nu plecase. „Despinuţa dragă, am pupat-o ca pe aducătoarea unui trofeu, până mă dezbrac pui tu masa, da? Și pe Sam îl pui să vadă de sticle, da?” Dar n-am mai avut răbdare, am deschis ușa dinspre oficiu și l-am strigat din toţi bojocii. „Samule, ia vezi tu, dai de băieţi? l-ai pe rând, Biba, Sache, sună și la Fane. Cu consoartele, bineînţeles”. M-a cuprins o febrilitate neobișnuită. M-am dezbrăcat într-un minut, am tras pe mine îmbrăcămintea de casă, largă, moale, ușoară și m-am înfiinţat. Sam tocmai punea receptorul în furcă. „Păi, să raportez, mă întâmpină cu strâmbătura oblică a buzelor și mijirea ochilor smoliţi. Au răspuns la apel Biba, Sache și Tita. Se dezbrăcaseră, dar când se sună mobilizarea, Boss, nu se există. Am telefonat la garaj și am

trimis șoferul de serviciu să-i culeagă și să-i aducă pachet. Într-un sfert de oră sunt aici”. Se rezolvase. Până să termine Sam treaba m-am instalat în sufragerie, am pus picupul, mi-am turnat ceva cu gheaţă într-un pahar. Câştigasem partida, înfrânsesem hazardul. Rivalul fusese pe aproape, pe lângă mine, încercând să-mi pună beţe în roate. Când am intrat simţisem că-mi fuge pământul de sub picioare. Vedeam o seară pustie, numai cu Despina, cu un cui înfipt în cap, cu gura pecetluită. Dar nu numai asta. Mă ambiţionasem. Mă confruntam cu lumea care mă uitase în batiscaful meu strâmt, îmi întorsese spatele și încetase să-mi mai trimită semne de viaţă. Nu se poate să părăsești așa un om la nevoie, nu te poţi preface că nu-i vezi gesturile agitate, că nu-i auzi strigătul, tânguitul. Abstracţiunii numită lume, având pentru mine o înfăţișare neprietenească, vrusesem să-i dovedesc ceva. Faptul că nu pot fi nesocotit, împins în braţele neantului, îngropat de viu în singurătate, că am și cu lumea mea proprie, devotată, ascultătoare, credincioasă, nu trebuie să-i fac decât un semn ca să mă înconjoare cu veselia și iubirea ei, umplând spaţiul lăsat de uitarea celeilalte. Nu voi mai fi singur, supușii vor face zid în jurul meu. Teama că am fost părăsit sau că eu m-am rupt, nu avea temei. Băieţii sunt în drum spre mine, acum vor umple casa, spaţiul va răsuna de râsetele lor, vom petrece împreună până la miezul nopţii, mă voi duce împăcat la culcare și nu mă voi mai lăsa asaltat și împresurat de fantasme.

După câteva seri, terminând mai devreme, m-am încumetat să dau drumul mașinii și să plec pe jos. Hotărârea a provocat oarecare îngrijorare Miei și șoferului, fapt pe care l-am găsit umilitor. La naiba, mă tratau ca pe un copil! Ce voiau să insinueze, că nu sunt în stare să mă descurc, că o să greșesc drumul, o să mă pierd? Pornind vajnic n-am putut să nu-mi pun întrebarea de ce evitam sistematic să mă duc seara acasă pe jos? La alţi colegi de ai mei mersul, mai mult decât benefic, devenise o obișnuinţă. Nu-mi plăcea să sacrific o oră din durata, și așa scurtă, a programului de acasă. Chiar și

acum mă cuprindea nerăbdarea gândindu-mă că peste zece minute puteam fi dezbrăcat, gata să-mi ocup locul în capul mesei, să dirijez cu mici gesturi lenește sau doar din priviri, mișcarea docilei asistenţe… Mi-am dat seama în treacăt, dar am alungat gândul, că acest mod de a-mi petrece seara semăna cu un drog. Neastâmpăr, grabă! Și în al doilea rând, pe stradă trebuia să înfrunt plictiseala de a nu avea cu cine să schimb o vorbă. În birou e altceva, ai un cadru familiar saturat de gândurile și personalitatea proprii. Deci asemenea motive mă reţineau… Un vânt pătrunzător mă luă în primire de cum ieșii în bulevard, făcându-mă să mă zgribulesc. Aerul îngheţat intra în voie prin mânecile raglanului, împrăștiindu-se sub cămașă, dându-mi senzaţia că am rămas gol. Trecătorii se mișcau la largul lor, unii grăbiţi, alţii plimbându-se, perechi sau în grupuri. Strada, mai animată decât îmi închipuisem. Mă frecam de paltoane, de haine de piele exalând miros de oaie, auzeam tocuri pocnind, tălpi târșite, prindeam frânturi de cuvinte, câte o voce ţâșnea din rumoare lăsând suspendată o întrebare, o replică, un îndemn. „Să vii neapărat”. „Am să-i spun” „Și la mai mare, la mai mare”, „Lasă că-ţi dau telefon”. Nu știu de ce mi se făcu frică să nu arunce careva cuvinte obscene, le simţeam plutind în aer, gata să mă ţintească. Orice înjurătură mi se adresa personal. Dintr-un restaurant ieșeau doi bărbaţi băuţi și-i ocolii pe departe convins că or să se lege de mine. Oamenii nu mă băgau în seamă, îşi văzură de treaba lor. Mă stăpânea o nesiguranţă bizară, aveam gesturile bruște ale sălbăticiunii ieșită din pădure. Pe trotuar, lângă Universitate, unde știam că se adunau în copaci stoluri de vrăbii gureșe mă izbii de un grup de tineri. Stăteau la taifas în cerc, înalţi, spătoși, în scurte de sport, degajând nu știu ce ameninţător. Vagabonzi, îmi zisei cu un sentiment de insecuritate, dar aruncând o privire în urmă mă convinsei că sunt studenţi. Mi-am adus aminte că studenţimea luase vacanţă. Mă oprii în faţa unui magazin alimentar cu ușa deschisă și intrai. Oamenii cumpărau salam și portocale. M-am apropiat de galantarele cu

mezeluri dar cumpărătorii s-au burzuluit și m-am retras mormăind o scuză. leşii cu senzaţia că am fost măturat. Lumina electrică îmi permitea acum să privesc feţele trecătorilor. Femei singure, înfășurate în gulere de blană ieftină. Cizmele cu tocuri înalte le dădea un aer milităresc. Prezenţa lor o găseam liniștitoare, îmblânzea freamătul trotuarului. Încercam să le prind privirile ca și când aș fi vrut să le spun sau să le ofer ceva, poate simpatia și gratitudinea mea, dar niciuna nu răspunse solicitării sau ofertei. Mă mâhnea această insensibilitate. Pe un refugiu de autobuz aștepta o masă de oameni. Încetinii pasul, neîndrăznind să mă opresc de tot. Mă surprinse tăcerea adâncă și imobilitatea pasagerilor. Asemuii locul cu o insulă ocupată de păsări călătoare ostenite. Unii aveau în mâini sacoșe grele, bidoane, pachete, duceau acasă cumpărături, dar nu păreau din zona centrală a orașului, probabil se retrăgeau spre cartierele mărginașe, spre comune. Nu era agitaţia din gări, ci o muţenie întunecată de parcă nimeni nu avea de gând să plece nicăieri. Mă atrase vitrina unui restaurant, de fapt ceea ce se vedea prin ea, indivizi șezând în jurul meselor, sticle goale, fum. Câteva persoane vrând să intre se împiedicară de mine. Mă retrasei grăbit. Intrai într-un bufet unde se vindeau gogoși, aroma de cocă prăjită și vanilie îmi gâdilă nările și vrui să-mi cumpăr una dar coada mă descurajă, câteva perechi de ochi reci mă făcură să ies neîntârziat. Oamenii treceau pe lângă mine preocupaţi, discutând între ei într-un mod familiar dar exclusivist, excluzând adică orice intervenţie străină. Mi-ar fi plăcut că pot saluta pe unul, să primesc un semn de recunoaştere sau de atenţie. Cineva ieși dintr-o frizerie și întrezării câţiva clienţi răsturnaţi confortabil pe scaunele înalte. Frizerii aplecaţi de spate le dădeau ocol tacticos, admirându-și opera, desăvârșind-o. Domnea o atmosferă pașnică, blândă, aș fi vrut să fiu cu ei în mirosul de colonie, săpun și briantină, să schimb amabilităţi despre vreme, să comentez vreun meci cu vecinul de scaun sau cu meșterul. Nu mai fusesem de mult într-o frizerie, mă tundea un bătrân la birou, la intervale

lungi, când devenea strict necesar. Un miliţian discuta cu o persoană râzând, iar câteva fete în treninguri alergau dezordonat. Toţi se simţeau la ei acasă, parcă toată ziua ar fi trăit în stradă. Îi invidiam pe trecătorii angajaţi, absorbiţi, râzând, făcându-și semne, comunicând într-un limbaj inaccesibil mie. Vedeam în ei privilegiaţi și mă gândeam că nu există loc în lume unde să nu-și facă apariţia această categorie. Le purtam pică și celorlalţi, singuraticilor, fiindcă nu păreau să sufere de niciun complex, îşi vedeau impasibili de treabă. Aș fi trecut și eu indiferent, dar nu punându-mi mască, ci natural. La Piaţa Romană traversai într-un grup dens, puternic și încet. Mă izbii de alt grup la fel de dens venind din sens opus. Nimeni nu se dădea la o parte și mă strecurai evitând trupurile rigide. Ajuns pe trotuar întorsei capul, asfaltul se golise, scena îmi rămânea însă în minte ca o înfruntare între două oștiri ce se invadau reciproc. Un timp uitai ce am de făcut, privind dezorientat năvala mașinilor, dar simţii că sunt împresurat – se adunau cei ce aveau să traverseze invers – și înainte de a mă vedea târât în tăvălugul lor mă furișai afară. Părăsii artera largă cotind pe o stradă mai puţin circulată, alegând drumul cel mai scurt spre casă. Abia acum, când vântul nu-mi mai sufla în faţă simţii cât sunt de îngheţat. De bună seamă nu eram îmbrăcat pentru asemenea escapadă, hainele mele corespundeau temperaturii de birou și de mașină. Mă gândii că frigul făcuse să nu-mi priască plimbarea dar cu toate acestea mă simţeam umilit. Să-i fi văzut eu pe stăpânii ăștia ai bulevardului într-o sală de ședinţe. Mamă, mamă ce li s-ar mai pleoști urechile, ce și-ar mai băga coada între picioare. Uram strada în clipa aceea, cu anonimii ei îngâmfaţi, cu solidaritatea populaţiei eterogene. Prin ce se recunoșteau de se acceptau cu atâta ușurinţă acești clienţi ai alimentarelor, restaurantelor, autobuzelor și cinematografelor? Ce-i unea făcându-i să mă săgeteze cu priviri suspicioase, intolerante, respingându-mă? O bucată de burlan clătinată de vânt se rupse și căzu pe trotuar. Tresări! și mă oprii brusc; o mașină vira

scrâșnind aproape de bordura trotuarului. Stăruia în aer ceva imprevizibil și agresiv. Altfel îmi apăruse orașul din mașină. Presupusesem că mișcarea oamenilor și vehiculelor se conformează nu numai normelor convenţionale de circulaţie, ci și unui impuls ordonator, unor legităţi ascunse diriguitoare, apte să tempereze tendinţele anarhice, excentricităţile, să impună docilitate. Ceva în sensul disciplinei naturale din cosmos, a modului în care își urmează drumul planetele, fără să perturbe armonia universală. Un câine de pripas stătea în drumul meu urmărindu-mă cu o privire vicleană și mă văzui nevoit să-l ocolesc. Deveneam prudent. Pe stradă prudenţa se măsoară altfel decât în deciziile administrative, în relaţiile sociale. Descoperisem că orașul e o fiinţă vie, un animal cu mii de tentacule și milioane de ochi. Sau o junglă deghizată, plină de ascunzișuri, de trape, cerându-ţi să cunoști un anumit cuvânt de ordine, să arăţi ceva, distinctiv și, în cazul când nu-l ai, să nu te apropii prea mult, să te ferești să intri în orbitele luminoase. Ce lume mișuna pe trotuare și punea stăpânire pe localuri? Aceeași de la bancurile de lucru unde intru într-o tăcere respectuoasă? Cea adunată în hale când particip la adunări, când iau cuvântul și trag concluzii urmărit de priviri îngândurate? Lumea din birourile administraţiei, panicate ori de câte ori deschid ușile, ţâșnind în picioare pe arcuri, numai zâmbet, supunere și ascultare? Dacă aceeași e, ce metamorfoză se petrece cu ea? Ce impact face ea cu orașul? Mă grăbeam spre casă deși m-aș fi întors să mai văd o dată bulevardul, să-mi mai încerc reacţiile, să-mi verific impresiile! Văzusem ceva neliniștitor, neștiut sau uitat. Mă punea pe gânduri șubrezenia nervilor. Nu mai eram omul calm, metodic, raţional, foarte adaptabil.

Am mai avut o surpriză, deși nu știu dacă acesta este cuvântul potrivit. Mai degrabă o schimbare neașteptată a dioptriilor. Senzaţia unui miop ce-și înlocuiește ochelarii după nu știu câţi ani și în locul imaginilor șterse vede figurile și obiectele clare, foarte apropiate încât instinctiv

se ferește, schițează gestul de a le opri sau dimpotrivă le adulmecă, vrea să și le însușească. Programată din ajun, inginera proiectantă Moisuc intră la mine cu un braţ de planșe. Mă ridic de la birou cu capul încă în hârtii, mai punând o ultimă semnătură, și o invit să-și expună lucrările pe masa de ședinţe. Mă așez, dintr-un reflex vechi, pe scaunul cu spătar înalt și aștept desfășurarea planșelor. Nu privesc nicăieri deși las impresia că-i urmăresc gesturile. Când termină, trag spre mine colile și încep să le examinez. Citeam cu ușurinţă schemele, îmi erau familiare căci le mai discutasem o dată și acum urmăream corecturile, elementele noi. După un timp am auzit-o întorcându-se în scaun și am ghicit că, plictisită, inspectează încăperea. Urmă exclamaţia „Ce flori superbe!” Am întrerupt lectura și m-am uitat. Nu remarcasem florile, propriu-zis le știam la locul lor, ca de fiecare dată și nu le mai observam. Într-adevăr, păreau altfel ca de obicei, nu erau nici garoafe, nici trandafiri. Inginera Moisuc îmbrăţișa buchetul de pe consola înaltă și împreună cu florile galbene, de un galben obscen, se decupa ca o acuarelă proaspătă. „Le-aţi mirosit? Știţi cum se numesc?” mă întrebă și, în timp ce răspundeam la întâmplare, am descoperit că nu cunosc această ființă. O femeie străină se afla împreună cu mine în încăpere, mângâind guri vegetale cărnoase, senzuale. N-o mai văzusem niciodată. Privirile cercetau mirate buzele pline, ochii negri, adânci, foarte adânci, părul bogat, gâtul alb, pieptul viguros. „Dar asta e voluptatea însăși”, aproape exclamai năucit. Cum se explică asemenea eclipse ale memoriei? Am trăit în faţa femeii un minut de amnezie. Faptul că venise la mine o statuie vie de o feminitate violentă, râzându-mi cu florile în braţe și învăluindu-mă în vâlvătaia unor priviri sfidătoare, mi se părea de domeniul visului. De ingineră și de planșele ei uitasem cu desăvârșire. M-am apropiat, am rupt o floare și am înfipt-o în butoniera bluzei albe. Femeia râdea. Am făcut o mică reverenţă, i-am apucat mâna și am dus-o la buze, o mână plină, cu pieliţa brună, împrăștiind parfum de floare. O

măsurai de sus până jos și de jos până sus și din nou am fost cât pe ce să exclam: „Voluptatea însăși”. Continua să râdă, sfredelindu-mă din ochii scăpărători și adânci. Îi ţineam mâna și, cu aceeași galanterie, am condus-o spre scaun. Am rezumat la extrem această scenă, halucinantă pentru mine, stupidă poate pentru altul, de teama de a nu cădea în penibil. Desfășurarea ei n-a fost atât de precipitată, și pentru a avea o imagine mai exactă ar trebui filmată cu încetinitorul. Nici simţămintele mele nu au fost atât de liniare și sărăcăcioase, dar am socotit că oprindu-mă aici, rămân în limita bunei-cuviinţe. În timp ce conduceam spre scaun ispita vie, culorile vieţii se schimbau subit și o misterioasă chimie îmi regenera fantezia sleită, până dincolo de limita verosimilului, punând în mișcare resorturi psihice nebănuite. Privirile mi-au căzut pe maldărul de planșe mâzgălite cu creion chimic. Am lăsat mâna nimfei ca omul dezmeticit după un chef deșucheat, cu conștiinţa că a făcut-o de oaie. Nu mai îndrăzneam să mă uit în ochii inginerei Moisuc și nu-mi trecea prin minte niciun gând, nu eram în stare să îndrug măcar o vorbă. Strângeam mașinal planșele, potrivindu-le și stivuindu-le în tot felul. După o mică pauză în care probabil mă examinase cu cea mai mare curiozitate, inginera Moisuc a izbucnit din nou în râs, un râs decent, sincer și deschis, deloc încurcat, insinuant sau contrariat. „Și noi care credeam că sunteţi un ursuz… spuse. Că aţi uitat să râdeţi, să glumiţi… Ne cam temem de dumneavoastră. Și când colo… Vă mulţumesc pentru floare!

Am s-o păstrez”. Ciudat, sentimentul de rușine mi-a pierit ca prin farmec. Nu fusese nimic, dimpotrivă, inginera Moisuc apreciase gestul ca ceva între glumă și atenţie. Sărisem peste cal nu în ce făcusem, ci în ce gândisem despre asta. Am răsuflat ușurat deși în mintea mea lucrurile erau departe de a se lămuri. I-am restituit mapa cu planșe, am felicitat-o pentru reușită. Îmi dădeam seama instinctiv că nu pot reveni brusc la manierele consacrate, că am nevoie de o tranziţie pentru ca

interpretarea inginerei să rămână plauzibilă. I-am zâmbit, am condus-o până la ușă și am salutat-o cu o mică plecăciune. În timp ce ieșea, întoarsă cu spatele, i-am remarcat șoldurile late. Asta m-a liniștit convingându-mă că nu puteam să mă înflăcărez cu adevărat. Defectul ei mă scotea complet din cauză, punea din nou distanţa cuvenită între noi, restabilea raporturile convenţionale. Se pripise cu concluzia și cu plăcerea cam vulgară întipărită pe faţă. De altfel, trebuie să-și fi dat singură seama că exuberanţa de o clipă se datora unei bune dispoziţii momentane și nu farmecelor ei. Șefii sunt capricioși, schimbători, și dacă-i prinzi într-o stare de oarecare excitaţie psihică, determinată de motive necunoscute, foarte îndepărtate de persoana ta, beneficiezi de euforia lor. Dacă nu ești realist, rezonabil îţi închipui că tu ai fost obiectul exuberanţei și te amăgești cu tot felul de presupuneri ultraoptimiste, pentru ca a doua zi să primești, nedumerit și decepţionat, dușul rece al privirilor distante, agasate, al cuvintelor pline de nemulţumire sau dispreţ. „Ce s-a întâmplat, te întrebi, cu ce am greșit de am făcut să se stingă lumina cordială, căldura sinceră din voce, receptivitatea nelimitată, fraternală a spiritului şi cu greu îţi dai seama că nu-ţi erau adresate ţie, se reflectaseră pe făptura ta ca pe orice obiect întâlnit în cale, ca pe un ecran gol. Teșiseși din umbră într-o rază strălucitoare imaginându-ţi că, recunoscându-te, soarele ţi-o destinase ca omagiu. Cam acesta fusese și cazul inginerei Moisuc iar șoldurile late nu puteau, în închipuirea mea, să nu-i dea un sentiment de inferioritate. M-am așezat la birou dar incidentul nu se lăsa ușor simplificat. Avusesem o scurtă halucinaţie, simţurile mă înșelaseră pentru un moment. Florile fuseseră de vină? O cunoșteam de multicel pe ingineră și nu-mi atrăsese niciodată atenţia în mod special, cu atât mai puţin prin putere de seducţie sau voluptate feminină. Halatul cenușiu o transforma într-un exemplar de duzină, asemenea altor zeci de femei de prin hale și birouri, entităţi funcţionale nediferenţiate, lipsite de semne particulare. Venise fără halat, fără uniformă, într-o ţinută

civilă contrastând cu „marca” fabricii, cu liniaritatea ei ștearsă. Bluzele, fustele, micile podoabe, veșmintele de stradă sau festive – o fi fost ziua ei? – conferă identitate, mai ales pun în evidenţă feminitatea, o exagerează. Dar femeile sunt femei, dacă ai ochi le descoperi și sub rasa călugărească. Nu aveam ochi pentru ele? Ele nu aveau ochi pentru mine? Pe vremuri manifestau iniţiativă. Intuiau că sunt un timid și dacă le plăceam mă înhăţau. N-am fost niciodată ceea ce se numește un bărbat cuceritor, tipul amorezului înnăscut. Poate trezeam acel instinct matern ce sălăşluiește în fiecare femeie, ascunsa bucurie de a ocroti, de a mângâia, de a încălzi. Unele îmi spuneau că am păr frumos, altele ochi, altele gură. De ce cu trecerea anilor au încetat să-mi mai arate interes? De ce nu s-a mai apropiat niciuna de mine? Nu cumva inginera tocmai încercase ceva de genul acesta? Și eu mă rușinasem de avansurile ei? Factorul inhibitoriu nu era poziţia de director, deși pe seama ei pusesem întotdeauna sobrietatea, reticenţele. Mă purtam cu subalternele, și pentru prima dată recunoscui net faţă de mine acest lucru, dacă nu ca un mitocan, cel puţin ca un nesimţit. Le tratam cu o orbire ostentativă. O femeie poate să nu te intereseze neapărat ca femeie, dar ca om de ce mai puţin ca un bărbat? Nu mă rușinasem în faţa inginerei Moisuc pentru că eram directorul ei. Din alt motiv, din alt motiv… Știam. Fiindcă făcusem burtă și chelie mă simţeam îmbătrânit. Asta impunea în sistemul criteriilor și reprezentărilor mele morale interdicţii categorice. Mă consideram bătrân. Eram? Cu o stăruinţă suspectă pentru un observator din afară mă convingeam că da. Îmi plăcea să cred că drepturile îmi fuseseră abolite. Recunoaşterea viabilităţii lor m-ar fi incomodat, m-ar fi scos din ordinea în care mă complăceam, mi-ar fi zdruncinat structura solid stratificată a existenţei, sistemul moral și psihologic, ar fi deschis necunoscute în ecuaţia vieţii de mult soluţionată, mi-ar fi ridicat semne de întrebare. Preferam să accept restricţia justificată prin vârstă din dorinţa adâncă de a mă resemna. Mă înfăşuram în acest blindaj pentru a-mi feri și conserva în el statu-quo-

ul. Strategia apărării îşi extinsese aria înglobând zonă după zonă. Făcusem din presupusa bătrâneţe o adevărată sperietoare.

Ceva îmi conduse mâna spre sonerie. Apăsai decis. Mia intră cu privirea ei oblică – de ce nu îndrăznește să mi se uite drept în faţă? mă întrebai – inexpresivă, ermetică, cu solicitudinea obișnuită concentrată în bustul ușor înclinat în poziţia în care aștepţi să iei startul la semnalul arbitrului. De ce o chemasem? Ce voiam de la ea? Când sunasem știusem? Așa credeam, dar nu avusesem răbdare să descifrez umbra gândului fugar. Acţionasem spontan, convins că mobilul actului intempestiv se va lămuri de la sine. Și acum, descumpănit, întârziam să vorbesc în timp ce ea aștepta, ca un înotător gata să plonjeze. Tocmai când mă pregăteam să inventez ceva, întrebarea ţâșni de la sine și știui că pentru asta o solicitasem. „Dumneata știi ce flori sunt astea?” Niciun mușchi de pe faţa ei nu tresări. Se apropie în aceeași poziţie de consolă și întinzând mâna ca pentru a lua florile sub protecţie, mă informă sec „Desigur, narcise. Cu același ton informativ, neutru, completă: tovarășa Moisuc era foarte bucuroasă că i-aţi dăruit una”. „Bucuroasă?” mă prefăcui mirat. „Da, fiindcă… a văzut în aceasta un gest de apreciere”. Evident, vrusese să spună altceva, se răzgândise. Aș fi fost curios să cunosc primul ei gând dar știam că n-o mai pot face să-l mărturisească. De ce păstram acest robot, ce nevoie aveam de el? Din aceleași motive întrezărite înainte. Pentru confortul psihic. Eu robotul programat să ceară, ea robotul programat să răspundă. Îmi convenise de minune acest raport, de ce mă contraria? De unde și până unde pretenţia de a găsi în această mașinărie un confesor? Și încă unul abilitat să mă pună în legătură cu sentimentul stârnit în sufletul unei femei când i-am dăruit o floare. Mi-ar fi plăcut să-i spun ceva usturător, s-o jignesc. În loc de aceasta mă îndreptai spre consolă cu gesturi lenește, cât de insinuante putui, scosei din vază o narcisă și, cu o privire perfidă, așa cel puţin îmi închipuiam, i-o întinsei. Ehe, acum s-o văd pe Mia. Fusesem inspirat. O răzbunare mai parșivă nu puteam

găsi. O floare! Pur și simplu nu știa s-o primească; niciodată nu luase din mâinile mele altceva decât dosare, adrese, hârtii. Nu se fâstâci, nu roși, nu se bâlbâi, cu alte cuvinte nu deveni proastă; deși la așa ceva mă așteptasem, parcă se mineraliză, căpătă o rigiditate maximă. Nicio lumină în ochii ei, nici cea mai vagă strălucire pe obraz, niciun semn uman de plăcere sau înţelegere, nici măcar acea minimă expresie convenţională pe care nu trebuie s-o premeditezi. Vine de la sine, se declanșează automat, diferenţiind individul social de solitarul primitiv. Ce era totuși? Ceva în felul măștii unui majordom stilat în clipa când, dintr-un capriciu brutal, încălcind orice norme, stăpânul îi întinde, după ce i-a adus ceaiul, o monedă de argint iar el se crispează și de-abia articulează cu o voce de gheaţă: „Cum doriţi dumneavoastră, domnule”. Cam asta spunea Mia în timp ce, după o lungă așteptare din partea mea, întindea mâna să apuce coada umedă a florii. „Pentru meritele tale în serviciu” i-am spus ironic, aruncându-i o privire echivocă. Și un spiriduș m-a îndemnat să completez nota de ceremonie a momentului, întinzându-i mâna ca pentru a o felicita după primirea unei înalte distincţii.

S-a supus mecanic și mâna ei, pe care o strângeam cred prima dată, neplăcut de rece, de osoasă și aspră în ciuda aspectului bine îngrijit, mi-a dat senzaţia că aparţine unui schelet. Deși cel mai simplu ar fi fost să recepteze mica scenă de prost gust ca pe o glumă, dezbrăcând-o de orice semnificaţie, a preferat să o accepte ca pe o batjocoră păstrându-și rangul de majordom stilat și ofensat, în locul unuia de camerist flecar și răsfăţat. Făcea hatârul unui copil prost crescut fără să-și trădeze resentimentul, deși în imperceptibilul rictus de amărăciune al gurii se putea citi că o decepţionasem profund. Aș fi vrut să destind atmosfera printr-un cuvânt de spirit dar nu găseam niciunul, și apoi chipul opac, de piatră nu mă stimula deloc. Totuși am întrebat-o pe un ton împăciuitor dacă-i plac florile dar răspunsul ei formal, respectuos și prin aceasta nu știu de ce caustic, m-a dezgustat. „Bine,

Mia” – am încheiat plictisit, întorcându-i spatele și îndreptându-mă spre birou. Am admonestat-o în gând: „Să fii tu afurisită de căpăţânoasă și îndărătnică…”

Am povestit aceste câteva întâmplări așa cum s-au petrecut, fără nicio legătură între ele, nici pe plan real, în succesiunea producerii, nici pe ecranul interior al receptivităţii și logicii. Fapte disparate, împrejurări deosebite, cauze oculte. Aveau comun doar ceea ce lumina detaliile altfel decât până atunci, un bec de voltaj superior, o lanternă magică. Poate le-aș fi dat uitării sau aș fi continuat să înregistrez altele ca pe ciudăţenii inexplicabile, dacă o nouă întâmplare absolut anodină nu mi-ar fi dezvăluit de la ce sursă, aproape cu totul nesemnificativă, se alimentau. Luam prânzul duminică la mine acasă cu Niky și nevastă-sa. îl cunoscusem pe scriitor cu vreo zece ani în urmă, după ce se căsătorise cu Viky, prietenă bună și fostă colegă de liceu a Despinei. Ţineam mult la femeia aceasta cuminte, odihnitoare, putând sta ore întregi în scaun fără să facă o mișcare, fără să scoată un cuvânt, urmărindu-te cu priviri inteligente și serioase. O fată bătrână (dacă se poate spune așa) resemnată, cu înfăţișare de copilă și înţelepciune de bunică. Și Niky îmi plăcea, nu atât ca scriitor, să fiu sincer nu prea citisem cărţile primite cu dedicaţie, cât pentru vocaţia înnăscută de prieten devotat, gata să răspundă oricărei chemări, să primească o săpuneală fără să se supere, să-ţi treacă senin cu vederea neatenţii, cu alte cuvinte să te accepte așa cum ești, fără dorinţa de a te moraliza, de a încerca să te schimbe, să-ţi facă educaţia. În timp ce eu mă încinsesem dezvoltând o teză, conștient că nu am dreptate, Niky a început să râdă în hohote. „Ce ai, ce ţi-a venit, te-a gâdilat cineva?”

„Mi-am adus aminte de doctor”. „Care doctor?” „Ăla de la bâlci de astă-toamnă. În timp ce pledai, mi-a venit în minte: «pasiv și fără reacţie în faţa evenimentelor»”. M-a pufnit și pe mine râsul, s-au contaminat și fetele. „Pește în lună parcă zicea” și-a amintit Despina. Niky, cu memoria lui de elefant, a început să turuie: „Ești atras de oceane…

te complaci în reverii și contemplaţii… ești dominat de nevoia de evaziune, de ieșire din real… Infernul zodiacului… semnul prigoanei”. De atâta râs se roșise ca un rac fiert. Până și Viky se însufleţise, bătea din palme ca o școlăriţă. Se liniști prima și, surprins, o auzii spunând melancolic: „Sunt totuși cuvinte frumoase… mie îmi plac. Și eu iubesc apele și simt nevoia să visez. Iar uneori parcă aș fi prigonită… Poate și Sergiu are nostalgiile lui. Nu întotdeauna suntem așa cum părem”. „Ai declamat din «Azilul de Noapte» o apostrofa soţul ei. Așa ne strici tu cheful, Vikyșor. Uită-te la tancul ăsta… ce mai lunatic!” A mai enumerat și alte considerente, în consens cu Despina, iar Viky n-a mai ripostat. M-am întristat fără niciun motiv. Se dusese starea proteică de dinainte, energia fierbinte se răcise. Mă străduiam să nu arăt, bineînţeles, spuneam și eu câte o vorbă, mai și râdeam din când în când, dar mă simţeam gol parcă cineva mi-ar fi scos plămânii. După plecarea celor doi, am pretextat o migrenă și m-am dus să mă plimb în parc. Nu reușea să se desprimăvăreze, pământul arăta sterp, înfrigurat. Apa vânătă a lacului se frământa în valuri nu se știe din ce iscate și făcea bărcile priponite la mal să scârţâie. Joardele subţiri ale sălciilor atârnau fără vlagă și cerul plumburiu se închidea ca un tavan de cazarmă. Încercam în zadar să caut sursa unei emoţii în natura lovită de silnicie, nu mi se părea nici dârză, nici dramatică. Viky spusese „Nu întotdeauna suntem așa cum părem” și mă stăpânea senzaţia acută că vorbele ei sunt foarte adevărate. Trăsnăile „doctorului” lucraseră fără știrea mea, spărseseră într-un loc, deschiseseră o breșă. Altfel fraza lui Viky n-ar fi găsit nicio rezonanţă. Aleile erau aproape pustii, doar o pereche se apropia din sens opus și mă descoperii aranjându-mi trăsăturile feţei pentru a nu exprima nimic, îmi amintii că mă mai ferisem la fel pe stradă în seara când pornisem pe jos de la centrală. Aveam ceva de ascuns. Îmi umflai pieptul și iuţii pasul, călcând apăsat. Respirai adânc aerul rece, umed. Eram un om puternic, un victorios, ce mă tot fleșcăiam ca un prost? Mă supărasem pe mine, mi-aș fi

cârpit o pereche de palme, m-aș fi îmbrâncit în lac. Se poate, ce suntem copii? Mă învârtoșam pe dinafară, inima îmi rămânea strânsă. Trebuii să conced că ceva se petrece cu mine și definii starea aceasta „de presimţire”. Mai mult nu am putut scoate, dar știam acum că toate „viziunile”, „revelaţiile”, „complexele” trăite în ultima vreme aveau o cauză comună, îşi găseau sorgintea în acest neliniștitor presentiment.

Am început să mă supraveghez. Prima schimbare perceptibilă fu o anumită detașare în situaţiile tensionate. Mi se înfundaseră urechile, nu mai prindeam toate tonurile înalte, exploziile, bubuiturile. Eu, seismograful. Mă distinsesem printr-o acuitate extraordinară a simţurilor, la mine panica se făcea simţită cu mult înaintea declanșării propriu-zise a cutremurului. Urechea muzicală înregistra orice bemol sau diez. De ce nu mai percutam ca înainte? I-am invidiat întotdeauna pe marii nesimţiţi, pe cei făcuţi din lemn masiv, în care loviturile se înfundă. Începeam să le semăn întrucâtva. Semn bun sau rău? Mi se tocea simţul de conservare? – arma principală de apărare, emblema rasei superioare. Sau era o formă nouă, evoluată, de adaptare? Organismul punea la adăpost sistemul nervos, inima refuza să mai galopeze nebunește, creierul se baricada? Cuţaftache, de pildă. Vocea aspră, vorba bolovănoasă, privirea aprigă nu mă mai impresionau ca înainte, nu mai clătinau în mine clopote de război. Mă întrebam dacă înfăţișarea de zmeu a lui Cuţaftache nu exista decât în imaginaţia mea. Un om ca oricare altul, îşi făcea datoria într-un mod mai primitiv, atâta tot. La fel Pârvu – birocrat fricos, speriat și de propria umbră –, îi atribuisem trăsături de cameleon și de șarpe. Ministrul, la rându-i, sub poza autoritară ascundea un bonom. Cu alte cuvinte, împrejurări și persoane de primă mărime sufereau o reducere la scară, se miniaturizau și, mai important, se dezamorsau. În schimb, incidentele derizorii, digerate de obicei cu ușurinţa, în cantităţi enorme, îmi dădeau de gândit. Într-o zi a trecut pe la mine Viţu Bădulescu. Suferise nu demult un infarct, îl vizitasem la reanimare, îl

găsisem răstignit pe pat, conectat la tot felul de monitoare și instalaţii de perfuzie, cu viaţa atârnând de un fir de păr. Nu mă mișcase din cale-afară starea lui, glumisem, îl bătusem pe obraz, propria-mi vitalitate asigurându-mă că omul n-are nici pe dracu'. Mi-a cerut să-l primesc pentru cinci minute, voia să-mi ceară sprijinul în nu știu ce încurcătură. De când l-am văzut m-a dat peste cap. Abia acum vedeam cât e de suferind, și fanat, îmbătrânit. Omul, de cuvânt, da mereu să plece, dar nu-l lăsam. Un sentiment de culpabilitate pusese stăpânire pe mine. Bâjbâiam o cale să-l ajut – cum aș fi putut să-l scot din marasmul fizic? N-avea nevoie de ajutor în această direcţie, cu moralul stătea bine. Ieșise din impas, se îngrijea. Uitasem de cei ce mă așteptau în anticameră. Ce e viaţa, domnule, mă gândeam, ce băiat zdravăn fusese și ce rămăsese din el. La plecare l-am îmbrăţișat, i-am promis tot ajutorul, l-am invitat să vie când vrea, când are nevoie, neanunţat.

(Aici găsesc de datoria mea să intervin. Întâmplarea a făcut să-l cunosc pe acest Viţu. Sergiu a uitat să spună că și altceva îl șocase la fostul coleg. Omul avusese trei neveste și chiar atunci, pe patul de suferinţă, cu cea de a treia în divorţ, îl rugase pe Sergiu să intervină pentru o partajare patrimonială mai avantajoasă. De altfel o întâlnise și pe ea pe culoarele spitalului pândind prilejul să smulgă o declaraţie salutară „muribundului". Când l-a zguduit pe Sergiu așa cum am văzut, Viţu se afla în dârdora celei de a patra însurători. Tocmai în legătură cu asta venise să-l roage ceva pe prietenul său, deși prieten e mult spus ţinând seama de caracterul extrem de sporadic al relaţiilor. Cine era această a patra nevastă și cum o descoperise, cum o momise în halul în care se găsea – iată ce stârnise uimirea, curiozitatea și, zic eu, invidia lui Sergiu. Cefei de oameni sunt ăștia, se crucea el, cu un picior în groapă și cu femeile târâș după ei? Nu pretind că nu i-au inspirat milă obrazul pământiu și zbârcit, cearcănele, dar nu mai puţin i-a stârnit admiraţie și, de ce nu? o pizmă nemărturisită nici sieși. Sergiu o cunoscuse pe

cea de a treia și odată s-a scăpat într-o conversaţie: „Să vezi ce exemplar, exclamase cu o privire de pișicher ce nu-i era proprie. A nimerit cu mâna în borcanul cu miere și se linge pe degete”. Îi plăcea în sine femeia sau o preţuia în raport cu Viţu, considerând-o prea bună pentru el, nemeritată, smulsă destinului prin vicleşug, luată de la gura altuia, de la gura lui de pildă? N-aș putea să mă pronunţ, dar cred că pe aici pe undeva se situa sentimentul lui. Gelozie indirectă. Mă pun în locul lui Sergiu când Viţu vine să-i comunice că se duce din nou la ofiţerul stării civile. Între timp intervenise, desigur, compasiunea pentru omul bolnav, condamnat, dar pe fundalul caritǎţii reapărea ghimpele geloziei. „Mă păcătosule, unde le găsești tu? Există așa de multe și așa de bune în stare liberă? Doar să te răsucești, să te uiţi, să întinzi mâna? Vă îmbolnăviţi, daţi ortul popii, dar faceţi ce faceţi și le pescuiţi. Bă, voi aţi făcut ceva în scăldătoare. Daţi-i înainte dacă sunteţi deștepţi. Trăiţi-vă viaţa”. Pun în gura lui Sergiu un jargon în întregime inventat. Nu ăsta e genul lui de a se exprima. Dar împrejurările mă constrâng. Pe de o parte îi cunosc părerea mai veche despre Viţu. îl descria ca pe un fante de mahala, înfipt, fudul, alunecos, tipul seducătorului de mâna a treia bazat pe tupeu și pe eterna credulitate feminină, mai mare la „frumuseţi” când sunt atacate frontal. Pe de altă parte mă gândesc cum și-ar fi dat Sergiu pe faţă gândurile intime dacă s-ar fi despovărat de filistinism. Căci numai acesta l-a putut face să treacă sub tăcere sentimentele reale, ba chiar să le mistifice, când a scris despre incidentul respectiv.)

În ordinea aceloraşi reacţii am să consemnez felul cum am primit o știre banală: un maistru admonestase ceva mai contondent un ucenic obraznic. De câte ori numi ajunseseră la ureche asemenea informaţii! Cine avea răgaz, răbdare, interes să le examineze! Diferendele de acest gen se rezolvau unde se produceau, cel mult cu ajutorul sindicatului. De data aceasta, spre consternarea lui Papahagi și satisfacţia lui Popescu, am ţinut să instrumentez personal cazul. În faţa unui complet de

judecată alcătuit din principalele oficialităţi i-am convocat pe împricinaţi. Ce-mi imaginasem că voi face? Probabil să pun la stâlpul infamiei brutalitatea, primitivismul, lipsa de demnitate etc. N-am avut răbdare să ascult părţile și, pe baza datelor primite ierarhic, am pornit la atac. Am ţinut un logos de toată frumuseţea – regretam că nu-mi pregătisem o asistenţă mai largă, de mult nu mai fusesem atât de inspirat. Nu și-ar fi găsit locul aici minusculul eveniment, decât poate ca să ilustrez cum o sinceră pornire moralizatoare se poate transforma într-o fanfaronadă, dacă „procesul” nu mi-ar fi dat de gândit. Ucenicul, tânăr bine legat, membru al vreunui club sportiv, nu s-a lăsat impresionat de tirada mea și mi-a atras atenţia că asupra sa nici taică-său n-a ridicat vreodată mâna și că ar trebui să apreciez cel puţin puterea lui de stăpânire. Doar nu-mi închipuiam că de frică n-a ripostat. Data viitoare nu mai răspundea de nervii lui. Celălalt, maistrul care-l cârpise, un burtos cu voce de protopop, a ţinut să mă asigure, cu deferenţa cuvenită, că dacă împrejurarea se va repeta – și sincer nu vedea posibil să se evite (flăcăul răspunsese la înjurături cu o înjurătură) – îl va pocni pe mucos și mai abitir. Tocmai atunci intră Mia și mă anunţă că sunt chemat fulger la minister. Mă salva, aș fi pupat-o. împuternicindu-l pe Popescu să conducă instanţa până la capăt am ieșit în cea mai mare grabă. Ce-mi rămăsese de făcut? Debutasem bombastic, incriminând teoretic lipsa de demnitate, iar acuzaţii îmi administraseră cu simplitate o lecţie practică pe această temă. Nu mai avea preţ pentru mine ce se întâmplase între ei, esenţială mi se părea îndrăzneala cu care mă înfruntaseră. Parcă s-ar fi înţeles. Nu conta dacă se mai urau, dacă aveau să se mai ciocnească. Pentru moment se aflaseră împotriva mea. Nu le era frică de judecată, de verdict. Ăștia da, oameni! Când dracu’ au apărut asemenea ţipi? Nu mai întâlnisem. E drept, nu prea aveam de-a face cu muncitorii. Dar printre ceilalţi? în cercul meu deloc. Când îndrăznisem eu să mă apăr în acest fel, adică să atac metodele mele? în primul rând speculaţia, apoi ondulaţie perfectă, apoi păstrarea

nealterată a unui ascendent profesional, principial, moral. Nu știu de ce, mă vedeam sub nivelul moral al maistrului și ucenicului. Tocmai mă duceam la Cuţaftache, pahidermul furios, năprasnic, sub copita căruia puteam fi făcut terci. Începuse să mă terorizeze mai puţin vederea lui, am spus mai înainte, dar acum, pe drum, mă temeam din nou. Reflex îndelung exersat, bine format. Îmi treceau prin cap – deci o nouă revelaţie! – că în fond nu mă temeam pentru mine. Evident, se afla în joc și vanitatea de cadru vechi, cu reputaţie bine consolidată, necompromis. Oroarea de compromitere e o ghiulea grea la picioarele unui om ca mine. Prestigiul e un fel de pasăre a paradisului, sau ca să fiu mai realist un păun, ceva foarte decorativ. Ideea de a vedea această minunăţie plouată, opărită, jumulită, e insuportabilă. Dar nu e singurul component al fricii. Mă temeam de prăbușirea universului constituit în jurul persoanei mele – astru dătător de căldură și lumină. Tremuram pentru lumea ce gravita în jurul luceafărului. Ce s-ar fi făcut fără razele lui strălucitoare, fără generoasa energie ce o emana? Micile planete nu s-ar fi răcit, nu s-ar fi stins prăbușindu-se în haos? Iată chestiunea. Trebuia să rămân veșnic la postul meu, pe firmament, pentru a întreţine viaţa sateliţilor. Anticipez însă, nu aceste cuvinte îmi veneau pe limbă, nu acest sens îl aveam în cap. Mă gândeam la serile de reculegere, contemplare și beatitudine, la oda ca izvor de mulţumire, curaj și tărie. M-am dus la Cuţaftache hotărât să fiu cel puţin la înălţimea ucenicului neascultător, dar deși nu-mi mai impuneau ca înainte masivitatea și bădărănia lui, m-am folosit și de data aceasta de tehnica unduitoare. Cuţaftache se numără, totuși, printre cei ce puteau nărui grădina suspendată…

Cea mai edificatoare, privind genul de receptivitate la care ajunsesem, a fost întâlnirea cu Mișu Tudorcea. Mia m-a anunţat într-o după-amiază că a doua zi avea să vie special din provincie să mă vadă. Vestea m-a afectat în mod neașteptat. Mișu Tudorcea! Ciudată prietenie ne legase, dar am să spun mai multe despre el cu altă ocazie. Se retrăsese prin anul trei, cred, intrase în producţie,

propriu-zis peregrina pe șantiere sau cu șantierele, cum e mai corect? se stabilise într-un centru muncitoresc. Nu știam exact ce meserie practică. Dădusem peste el sau el dăduse peste mine cu vreo 10 – 12 ani în urmă, într-o cofetărie la Cluj.

Ne-am pomenit unul în faţa altuia lângă galantarul cu prăjituri. Ne-am îmbrăţișat, purta mustaţa lui ţepoasă de totdeauna. Îi sclipeau ochii, schelălăia ca un dulău, nu mai știa să spună nimic. îl tot întrebam cum o duce încercând să mă smulg din ghearele lui. „Mă Sergiule, mă… păi bine, mă… Așa din senin?” Lăcrăma, mustaţa îngălbenită de tutun îi dezvelea dinţii lungi, ascuţiţi într-un râs mut, înghiţit prin alunecarea grăbită a mărului lui Adam. Se căţărase cu labele pe mine și nici gând să mă slăbească. Voia să mergem la cârciumă. Nu puteam să mă duc, mă așteptau afară tovarășii, când i-am spus a rămas stupefiat. Și el avea treabă dar o dădea dracului, îi mai ardea lui de treabă? „Ce ești copil mic? Cum să pleci?” Nu-i venea să creadă, nu-i intra în cap. Am tras cât am putut de mânecile paltonului și m-am desprins. L-am bătut pe umeri, l-am pupat pe amândoi obrajii și m-am cărăbănit. Am uitat de el. Viaţa agitată, densă, acaparatoare… Fusese un fapt divers, o mică surpriză prinsă când întorci capul din goană pe stradă. Acum se schimbau lucrurile, venirea lui îmi apărea ca un eveniment. M-am gândit îndelung, simţeam nevoia să mă pregătesc sufletește, dimineaţa întâi de el am întrebat. N-a sosit trenul de noapte din direcţia respectivă? o tot pisam. După vreo oră Mia a intrat să-l anunţe. „Să vie, poftește-l, ce mai stai, și adu cafele, sucuri, ce găsești”. Tăcea încurcată, îngrijorată, s-a apropiat de mine și mi-a șoptit conspirativ, ca și când ne-ar fi pândit pe amândoi o mare primejdie: „Cred că trebuie să știţi, mi se pare că nu e în ordine… Miroase a ţuică”. Era în prada unei spaime veritabile. Și pe mine m-a descumpănit puţin, dar mi-am revenit. „Lasă dragă, asta e problema? Spune-i să vie, adu-l odată”. „Hai, băi, Mișule, i-am strigat când a apărut în prag, ce te moșmonești acolo”. El nu-mi împărtășea exuberanţa, nici măcar nu zâmbea. Mă cerceta

cu o privire ermetică și nu schiţa niciun gest, oprit la câţiva paşi de uşă. M-am dus și l-am îmbrăţișat. Mirosul de ţuică amestecat cu cel de tutun mi-a dat pentru o clipă iluzia că ţin în braţe trupul puţinei și descărnat al lui tata-mare. Simţeam sub palme umerii strâmţi, stofa aspră a hainei și rigiditatea mușchilor. Nu puteam să fac pe măscăriciul cu Mișu. Am renunţat la efuziuni. „Ei, unde să stăm, uite aici la masa asta mare, faţă în faţă, ca la tratative”, am glumit. S-a așezat fără grabă și a scos o ţigară. Așteptam să-și facă tabietul, același de totdeauna, cu o încetineală exasperantă. I se îngustase obrazul, pielea feţii se tăbăcise, mustaţa se pleoștise binișor și se împestriţase cu fire albe. Părul rărit, și el încărunţit, se întindea pe pielea capului scoţându-i în relief craniul ţuguiat. Mișcarea degetelor noduroase, mai lentă ca oricând, mai bătrânicioasă. „Ai băut ţuică dis-de-dimineaţă?” mi-a scăpat și am regretat. Ăsta ar fi fost stilul nostru de a discuta pe vremuri, dar acum… A tresărit, mi-a aruncat o scurtă privire tăioasă. „Da, am băut, am băut ţuică, te deranjează?” „Ei, pe dracu’, a fost bună?” Mi-a trecut prin minte bănuiala că băuse dinadins, ori să prindă curaj, ori să mă contrarieze pe mine. Poate să mă pună la încercare. Conversaţia nu se lega. Mormăia ceva, după obiceiul vechi, dar se ferea să se angajeze. La un moment dat i-a căzut pe masă scrumul, scrumul unei jumătăţi de ţigară. Scrumiera se afla pe aproape, dar asta era boala lui, nu scutura ţigara, păstra scrumul cât se putea mai mult și întotdeauna experienţa se termina prost pătându-și hainele, făcând mizerie în jur. „Uite ce-am făcut”, murmură timid dar iscoditor. „O catastrofă, l-am persiflat, lasă-l dracu’ acolo, nu te mai mânji pe mâini”. A izbucnit într-un râs molcom, înfundat, înghiţit prin rapida mișcare a mărului lui Adam. „Catastrofa a? Așa te vreau, bădie. Credeam că n-a mai rămas nimic din tine”. Din clipa aceea s-a deschis ca floricica unei bălării după ploaie. Și-a băut cafeaua tacticos, aprinzându-și ţigară după ţigară, în timp ce gura îi meliţa tară efort, cu acea formidabilă dezinvoltură monotonă ce făcea din el un mare povestitor.

Dacă îi acceptai stilul – unul mai puţin clasic, fără toate părţile de cuvânt în propoziţiune, eliptic, cu întretăieri criptice, dar plastic și acid, cu o enormă doză de ironie strunită. Niciodată n-am reușit să descopăr cât era sarcasm veritabil și cât aparenţă și cum reușise să-și compună o asemenea manieră de interpretare a vieţii încă din fragedă tinereţe. Se întâmpla, foarte rar, să surprind la el o umbră de sentimentalism, dar tocmai când credeam că l-am prins trăgea chiulul. Și invers, când zeflemeaua mă rănea, îmi adresa pe nepusă masă un cuvânt alinător, patern, dar îl strica imediat cu o glumă. Tot așa vorbea? Parcă și mai încifrat, dispreţuind și mai mult nevoia de a fi înţeles, cizelându-și mai bine șaradele, sofisticându-le. Mă dezobișnuisem de acest fel de a vorbi și, mărturisesc, îl urmăream cu dificultate. „Mă Mișule, de ce nu scrii tu literatură?” l-am întrerupt la un moment dat. „Nu știi că am încercat pe vremuri? Nu scriu citeţ, Sergiule, nu pot decât oral, dar nici pentru asta n-am voce. Și-apoi, nevastă-mea nu suportă”. Ha, se căsătorise? Noutate! Prilej pentru o ploaie de întrebări. Spuse doar ce făcea. „Ceva între cooperaţie și turism, mai propriu taie frunză la câini”. Dracu’ să știe ce ascundea sub sclipirea onctuoasă a mustăţii. „Esenţialul e că vă înţelegeţi” încercai să îndulcesc lucrurile. „Nu prea am ce înţelege, chicoti. Dacă o fi fost ceva vreodată, deși mă tem că nu, s-a vărsat”. Mă cam puse pe gânduri. „Te ţii de glume. Aș vrea s-o cunosc. Dacă s-a măritat cu tine trebuie să fie cineva. Măcar să-ţi ţie piept”. „O, asta da, chestia e cum îi ţin eu. Are vocea mai puternică. Hhî, hhî, hhî. Părea bine dispus. Ca atare, trebuie să mă înarmez. O ţin la respect cu sticla. Goală bineînţeles. Tot ce are mai slab e scăfârlia. Principalul punct vulnerabil. Hhî, hhî, hhî”. Se îneca de râs. Ce distracţie mai era și asta? ceru încă o cafea și până veni îl mai sondai despre nevastă-sa. Ce-o fi fost între ei? Părea că o detestă, dar din veselia lui nu reieșea că ar fi urât-o. Toată chestia e până la ce punct fantazează. I-am și spus: „Mă, tu faci literatură orală”. „Să stai cu ea o noapte îţi iei câmpii”. „Și tu cum stai?” „Chestie de antrenament. Și al

doilea, știi că am umor”. „Schimb-o, Mișule, dacă nu e bună”. „Hhî, hhî, hhî, se înecă. Cu ea cel puţin m-am învăţat, știu la ce mă aștept”. „Sunt și femei bune, Mișule”. „Zău? Ai dat tu de una? Apropo, complimentele mele doamnei. Eu sunt mai bătrân. Nu eram, ce e drept, romantic, nici la… cât aveam pe atunci? Despre femei am o părere temeinic formată. Verificată”. Poate îmi luasem o mină compătimitoare căci adaugă „Să nu mă căinezi. Nici ceilalţi n-o duc mai bine. Numai că nu vor să recunoască. Sau nu-și dau seama”. „Crezi?” mă îndoii. „Bărbaţii sunt mai proști ca femeile, Sergiule. În ciuda teoriei că… Umblă cu capul în sac, domnule. Nimic mai ușor decât să prostești un bărbat însurat. Dar te-am plictisit”. Voia să știe cum o duc eu. „E greu să fii știab, Sergiule?” Ce era să răspund? Știam că mă lua în balon și chiar dacă nu avusese intenţia tot aia era. „Nu vezi, stau aici toată ziua”. „Și ce faci?” „Ceva între cooperaţie și turism” râsei. Mă aplaudă. „Frunză la câini… Ca meserie de bază e cea mai căutată… și mai bănoasă”. „Dar tu ce învârtești?” mă cam îmbufnai. „Cu lampa lui Ilici, tovarășe. Pe unde e beznă, pe-acolo mă găsești. Clic! Și oamenii încep să clipească”. De ce venise la mine? Se împuţinase la trup, fusese destul de voinic pe vremuri, anii nu-l putuseră topi așa, poate vreo boală. Avea îmbrăcăminte ieftină dar nu ponosită, dimpotrivă, faţă de neglijenţa lui proverbială arăta ferches. Ea îl îngrijea, fără îndoială, ea îl ţinea la suprafaţă, „îţi adusesem o zambilă albastră, îmi spuse. Ai văzut zambilele? Nu cred. I-am oferit-o domnișoarei. Strașnică. Te dor ochii când te uiţi la ea. Ai acces?” „Hai, fii serios, m-am supărat în glumă. Îţi mai arde de chestii de-astea? Dacă te aude nevasta?” „Oi fi vreun purist? vreun cast? Să nu mă spui doamnei. Parcă ai și roșit. Iote comedie”. Mă privea cu o curiozitate senină ca pe cine știe ce păsăruică. Simţeam că roșesc și că mă fâstâcesc. Asta mă făcu să mă rușinez și să roșesc și mai tare. Pentru prima oară îl văzui zâmbind, fără nicio urmă de sarcasm. Mustaţa pleoștită, căruntă, pătată de tutun îi dezveli dinţii lungi și galbeni și mi se păru că citesc gingășie și milă în acel surâs. „O duci

cam greu, asta e. Ar fi trebuit să te mai scot în lume. Pentru primenirea sufletului, și râse mușcător. Nu te-am uitat, dar îmi venea peste mână. Hei, cu voi ștabii nu se știe niciodată… Poate te și miri de ce-am venit. Nu vreau nimic… n-am nevoie de nimic. Te-am admirat, deși nu te-am înţeles. Mi s-a părut că te-ai păcălit. Dar dacă tu te simţi bine…” M-a uimit tirada lui gravă. Parcă ghicindu-mi gândul râse zeflemitor. „N-aș face schimb cu tine, chiar dacă mi-ai da-o și pe domnișoara pe deasupra”. „Tu ai mai mult timp liber” comentai insipid. Mă intimidasem și cred că luasem o mutră de prostănac. Nu mai știam cum să mă descurc. „Am de toate băiete, nu mă plâng, declară fără nicio emfază. Te-aș lua niţel prin oraș, dar cred că ţi-ar fi rușine cu mine. Glumesc, glumesc… N-ai timp, nu e așa? Și-așa ţi-am mâncat dimineaţa. Cred că e momentul să mă duc, nu?” N-am știut ce să răspund, am scos câteva exclamaţii echivoce. S-a ridicat în picioare cu râsul înecat în gât. „Rău e la stăpân a?” M-am făcut că nu aud. Am ocolit masa și am venit lângă el. „Mișule, îmi pare bine că ai venit”. Privea batjocoritor cum mă grăbeam în modul cel mai stupid să-l expediez. Și nici măcar nu doream cu adevărat să scap de el. Ceva însă începuse să mă apese. Nu mai mă simţeam în largul meu, devenisem rigid și anost, iar conștiinţa acestei stări îmi dădea un complex de inferioritate. Mișu Tudorcea stătea în faţa mea și continua să râdă înăbușit spoindu-mă pe faţă cu o privire enigmatică în care deslușeam când afecţiune, când sarcasm. Mă cântărea? Mă judeca? Străpungea cu ușurinţă paravanul în dosul căruia mă aflam, știam că mă despoaie și mă întoarce, gol, pe toate feţele. Mă strângeam în mine. Afurisitul, mă bătuse. Mă ţinea în palmă. Această proprietate drăcească de a-mi sfâșia învelișurile dintr-o privire… Nu putusem niciodată să ascund ceva de ochii lui grei, indiscreţi, obraznici, mângâietori. Mă domina. Plecai capul și el înţelese gestul și întinzând braţele mă apropie și mă lipi de pieptul lui. Îi simţii iarăși mustaţa pe obraz și cu ochii umeziţi îl întrebai în șoaptă: „Când ne mai vedem, Mișule?” Râse scurt și abia la ușă, întorcându-se, îmi

răspunse: „O să te mai caut eu…”, cum promiţi copiilor că o să le continui povestea începută. Venise să-şi ia rămas bun? De ce nu avem, doamne, puterea să ghicim când oamenii se pregătesc să plece dintre noi?

(Mă întreb: Sergiu a intuit de ce s-a simţit învins de Mişu? Am motive să cred că da. Nu e adevărat că întotdeauna a fost dominat. E drept, celălalt avea 5 – 6 ani mai mult, un plus de experienţă, iar felul său mucalit impunea. Sergiu îl înfrunta însă şi ieşea învingător în dispute, beneficiind de un bagaj cultural mai bogat şi de o mai mare putere speculativă. Uneori Mişu recunoştea excedat: „Nu mai am replică. Pe vremuri gândeam la fel de repede” E greu de crezut că cei 5 – 6 ani îl handicapau în asemenea măsură. Îşi spunea cuvântul raportul de forţe intelectual. Trimiterea la trecut, în contextul explicaţiilor lui Sergiu, e de natură să escamoteze fondul problemei. Corespunde adevărului evidenţierea însuşirii uimitoare a lui Tudorcea de a citi în sufletul lui Sergiu, de altfel aici cred că se află cheia. Sergiu şi-a dat seama că Tudorcea a aflat, dintr-o singură ochire, mai mult decât cunoştea el însuşi. La rândul său l-a fotografiat bine pe celălalt. Complexul de inferioritate a izbucnit din alăturarea celor două clişee. Nu-l putuse duce în eroare mirosul de ţuică, timiditatea jucată a lui Tudorcea, condiţia fizică precară şi toate celelalte. În substanţa lui Mişu nu găsise nimic alterat în ciuda tribulaţiilor şi avatarurilor, a faptului că se oprise din drum, şi încă pe la începutul său, nu-şi terminase studiile, nu se străduise să urce trepte, nu avusese ambiţii, se dăduse la fund şi de amar de vreme nu mai ştia nimic de el, că se fixase într-un statut social mediocru, dacă nu umil, că trăise şi continua să trăiască într-un mediu obscur. La prima vedere un om epuizat, stors de excese şi abuzuri, de o viaţă dezordonată, în aşa măsură încât putuse s-o deruteze şi s-o îngrijoreze pe Mia. Acesta era însă învelişul, partea exterioară, latura nesemnificativă a fiinţei. Structura intimă a personalităţii nu suferise cu nimic, dimpotrivă, evoluase, se îmbogăţise, se împlinise şi armonia ei calmă, superioară îl copleşise pe

Sergiu, îi dăduse senzaţia dureroasă de „bătut”. Bătut într-o competiţie, și una de amploare, desfășurată în spaţiu și timp. Iar el cum se înfăţișase privirii sagace a lui Viţu? Cum îşi apăruse sieși, prin contrast și analogie? Nu vreau să merg mai departe, dar supoziţia mea este că aici trebuie căutat momentul psihic de răscruce, și pe care Sergiu începuse să-l presimtă de la un timp.)

După plecarea lui Mișu n-am mai avut timp să reflectez la cele petrecute, îndatoririle de serviciu m-au alungat pe teren. Cu un gest decis am sigilat supapele ce începuseră să se deschidă, am retezat jeturile gata să ţâșnească, știind că nu fac decât să amân, ca atunci când iei un pumn de aspirine să poţi duce gripa pe picioare până îţi faci timp să te așezi să zaci. M-am întors într-o seară fără să anunţ și n-am mai cinat; mâncasem mult și târziu. Am stat cu Despina un timp în hol la lumina abajurului portocaliu. Fără scânteierea cristalurilor din sufragerie, fără animaţia din jurul mesei galbene de stejar masiv casa se cufunda în tristeţe și muţenie. Părul mătăsos, aerian, vopsit acum în culoarea cojii de alună, arunca pe obrazul Despinei o paloare bolnăvicioasă. M-a asigurat că nu are nimic, poate o astenie de primăvară, ca toată lumea. Nu știam ce să o întreb. Ce făcuse în lipsa mea? Bănuiam, nimic deosebit. Capotul lung de mătase îi reliefa silueta neschimbată. Cum făcea de nu se îngrășa deloc? Asta ar fi fost un subiect. Cureaua mea se îngropase adânc în carne sub vesta neîncăpătoare. Luasem cu siguranţă 2 – 3 kilograme. Renunţai să deschid vorba. Pe măsuţa de lângă fotoliu văzui un gherghef. Îmi arătă ce lucra: umpluse aproape jumătate din desenele micului goblen. Să deschidă televizorul? Mai bine nu. Am contemplat un timp tabloul pictat în culori cafenii, încercând încă o dată să descifrez semnătura – îl cumpărase Despina de la fondul plastic și mi-l făcuse cadou la o aniversare. Ea răscolea într-un sac de mână. Renunţă repede. Asta e. Plictisitor și trist. Despina îşi aduse aminte că achiziţionase câteva bancuri noi. Spre deosebire de mine, le ţinea minte, le debita însă fără niciun haz și trebui, ca întotdeauna, să mă

căznesc să răspund. Căscatul mă răzbi și mă trimise la culcare. Fu de părere că terenurile prelungite îmi ruinează sănătatea și că echitabil ar fi să-i întrebuinţez mai mult pe tineri. „Ai făcut destule corvezi” și mi-i dădu exemplu pe Tufescu și Suditu. „Siletky, după câte știu, în afară de concedii nu părăsește Bucureștiul”. Îmi fu lehamite să explic de ce nu pleacă Siletky, de altfel n-ar fi fost prima dată. Despina avea din când în când accese didactice și până la un punct, înţelegeam, reprezentau defulările femeii fără copii. Dând curs sfatului intrai în baie.

A doua zi se revanșă. Îmi pregăti o seară sardanapalică. Biba și Sam răciseră vinul pe bază de termometru, ca la marile restaurante pariziene, ziceau. Sam venise cu Virginica iar Tita cu aviatorul. Mai erau Nataliţa și Sache. Saramură de caras proaspăt cu mămăliguţă caldă, sărmăluţe grase (profitase de mămăliguţă, zicea Nataliţa, de altfel nu mai mâncasem sarmale de pe la Crăciun), coaste de oaie fripte pe cărbuni, boala mea, și plăcintă cu brânză. Mă pregăteam să ţin regim după excesele de pe teren dar femeile îmi cunoșteau slăbiciunea și mă loviră în pălărie, cum se spune, în materie de mâncare bună n-am nicio voinţă, dacă mi-ai nimerit preferinţele mă faci praf, sunt un gurmand hidos, nu mă pot stăpâni. Mai ales că măgarul de Sache mi-a aţâţat instinctele josnice cu două păhărele de caisată rece, o nenorocită de licoare de culoarea gălbenușului de ou de la găini hrănite cu porumb, roasă și șlefuită de ani, și care făcea să-mi explodeze în cerul gurii esenţele copilăriei. Om de câmpie crescut pe sub caiși, păstrez amintirea de nești a cărnii zemoase, portocalii, inconfundabil parfumate, mușcată pe atunci fără lăcomie, cu o desfătare estetică. Hărmălaia, clinchetul vocilor, mirosurile, culorile combinate pe o paletă savantă mă ameţeau plăcut, solicitându-mă, umplându-mă de forţă, de plăcere vitală. Mă lăsam în voia valului fortifiant cu toate pânzele desfăcute, pătruns de bucuria de a înfrunta spaţiul. Niciodată, ca în asemenea momente, fiinţa mea materială nu devenea atât de palpabilă, nu se delimita atât de net.

Confundând această parte cu întregul, biciuirea celulelor amorţite cu glasul eului însuși, mă simţeam fericit. Nu m-am mai opus îndemnurilor Nataliţei și Titei, le-am dat satisfacţie pe rând, concesiv, bucuros că puteam pune un nimb tremurător în jurul feţelor încinse. Sam a fost mai meticulos ca oricând în umplerea paharelor, nici prea precipitat, nici prea lent, respectând cu sfinţenie o măsură optimă. Dezvolta o întreagă teorie cu privire la reţeta autentică a șpriţului autohton. Nu admitea apa minerală, folosea numai sifon cu o cantitate dublă de acid. îl obţinea personal pe bază de amiciţie și bacșiș. Alesese tipul de pahar ce putea fi golit în două reprize. Ce mai rămânea trebuia vărsat, nu mai era șpriţ ci „boalcă”. Nu mai vorbim de interdicţia absolută de a se „înnădi”. În ce privește amestecul vinului cu sifonul – problemă fundamentală – nu-l mai lăsa pe seama nimănui, nu mai avea încredere în nimeni. Biba râvnea la acest rol și când prindea o conjunctură favorabilă se înghesuia să toarne, dar criticile lui Sam deveniseră atât de distrugătoare încât, timorat, se resemna. Abia dacă-i îngăduia rolul de „boy”; când apărea cu sticla și sifonul, Sam arunca o privire bănuitoare, lua temperatura strângându-le repetat în palmă, îi punea în cârcă bondocului răspunderea chiar pentru un grad în plus sau în minus. Mă lăsam pe mâna lui Sam, nici nu-l grăbeam, nici nu-l temperam, știa el ce face. Singura mea preocupare era să nu rămână ceilalţi în urmă, dar Sam mă asigura prin semne discrete că nu scapă din vedere nici acest aspect. Mă amuza rivalitatea „colegială” a celor doi. Văzându-se handicapat în direcţia arătată, Biba se întrecea pe sine în producerea de zgomote ambientale. În materie de exclamaţii, râsete și aplauze nu suferea comparaţie. Exploata la sânge dificultăţile de exprimare ale lui Sam, iar când acesta era pe punctul de a-și înjgheba una din pantomimele hazoase, gelos pe efectele certe, bruia din răsputeri, abătea atenţia. îl ajutam când pe unul când pe altul să marcheze puncte. Biba exclus de la sarcina bărbătească de căpetenie, epuizându-și entuziasmul pentru bucate, neavând la îndemână momentan niciun alt

pretext de a se desfășura, suferea. L-am împuns pe Sam: „Ce-are mă șpriţul, parcă e apă chioară, torni în el de la chiuvetă, ce faci?” Biba a nechezat ca o herghelie. „De la chiuvetă? Sam, tu ai auzit ce a zis to a şi?” Clătina capul îngrozit, parcă ar fi văzut trupul nevesti-sii mutilat de un sadic. Sam surâdea rușinându-se de formă, cu aerul că a înţeles gluma, și totodată cu acea modestie prefăcută, arborată ori de câte ori intra în atenţia generală. „Dom’le, ăsta nu înţelege, dom’le! Băi frate, tu n-ai priceput ce ţi-a zis to a şi?” Am dat paharul la o parte, simulând că sunt îngreţoșat și Sam a cam băgat-o pe mânecă, și-a schimbat mina și s-a ridicat în picioare, șovăitor. „Ce-ai adus, mă, de-afară? îl luă la rost pe Biba. De-acuma le aduc personal”. Se pândeau ca doi cocoși. Tita, plictisită de ei, mă chestiona în legătură cu viaţa artistică a orașelor prin care trecusem, dar Nataliţa ţinea să mă readucă la realitatea clipei prezente, explicându-mi cum frige ea pe grătar coasta de oaie. După ce reușii să scot cu mare greutate de la Sache câteva informaţii privitoare la starea pieţii, îl luai în primire pe aviator. Taciturn, Fane se urnește greu dar ţine la tăvăleală. Mintea lui mai înceată aruncă tocmai când te aștepţi mai puţin o flacără. Tita se bucura că-i dau atenţie și se băgă în vorbă. Voia să spună nu știu ce despre Tarom, dar după ce băui șpriţul recondiţionat de Sam atacai tema zborului oamenilor. „Fane, tu crezi că s-a produs adaptarea generaţiilor noastre la deplasarea în spaţiul aerian?” Fane se arăta ezitant, cunoștea multe cazuri particulare ce probau contrariul. „În general zborul nu mai e ceva senzaţional, lumea s-a obișnuit, ideea în sine s-a banalizat, dar individul, cu excepţia unor categorii – oameni politici, oameni de afaceri etc. – întâmpină încă dificultăţi. Nu atât de adaptare, menţionă el, cât de…” Nu știa cum să mă facă să înţeleg, și chiar renunţă, probabil îşi pierduse firul gândurilor. Biba cerea voie să pună casetofonul în surdină. Sam ridicase calitatea spiritului peste poate. Spiritul meu îşi lărgea raza de cuprindere, vedeam din ce în ce mai departe. „Problema zborului are implicaţii adânci, Fane,

mă răsturnai pe speteaza scaunului avid de subiecte complicate. Nu e vorba aici de teama unuia sau altuia de incomoditatea petrecerii nopţii în avion. Transportul aerian ne-a pus fiecăruia în palmă planeta, Fane. Intuiţia a realizat mai mult decât un mileniu de instrucţie. Gândește-te la omul simplu! Din două, trei călătorii a realizat ce înseamnă globul pământesc, și pe această bază însuși universul. Asta e un salt enorm, Fane, în istoria civilizaţiei. Zborul a ridicat omul la o condiţie istorică nouă". Nataliţa îi dădea ghionturi lui Sache, enervată că șușotește cu Biba. „Ascultă nătăfleaţă, așa ceva n-ai de unde să auzi. Deschideţi-vă mintea" și îi cuprinse, autoritară, în acest apel, pe toţi. Fane mă privea încurcat. De acord, desigur, ceva îi scăpa totuși. Lăsai chestiunea zborului și o pusei la încercare pe soru-mea. „De ce-ţi trebuie ţie muzică, Tito?" Nu-i plăceau întrebările intempestive dar se descurcă. „Mă transportă, nene, mă scoate din cotidian, din banal". „Hait, aici e aici, o pironii. Păi bărbatu-tău spunea că o idee universală a intrat în banal și tu vrei să ieși din el? încotro Tito, către ce?" Nu înţelegea. „Tot către universal tinzi, Tito. Pentru a banaliza o altă secvenţă a lui. Înţelegi? Tu ești devorată de pasiunea cuceririi și supunerii abstracţiunii. Dar ce ne vom face, Tito, când și muzica se va banaliza, ca și zborul?" „Nu știu, eu am să ascult întotdeauna muzică bună". „Vom face un nou salt în istorie, Tito, ne vom ridica pe altă culme, la o nouă condiţie. Tu aparţii pionierilor acestei ere, surioară". Dădea din cap neîncrezătoare dar mândră de titlul atribuit. Biba o aplaudă frenetic, fără să știe de ce, invidiind-o și măgulindu-i prin zgomote exagerate și derizorii reputaţia pe cale de a se înfiripa. Nici Nataliţa nu suporta ca cei doi să rămână singuri pe postul de interlocutori intelectuali. „Tot secretul e tinereţea, oftă ea. Cum faci tu, Sergiule, de rămâi mereu tânăr cu mintea aia ca un brici?" Părul vopsit în degrade, proaspăt coafat, îi mai ascundea ridurile de pe frunte și pielea subţiată, încreţită, de sub urechi, dar gușa moale trăda ravagiile vârstei. Fără să-i vezi pântecul reliefat de rochiile prost cusute puteai să te lași înșelat de

sclipirea ambiţioasă a ochilor, altă dată catifelaţi, și s-o treci doar în categoria femeilor coapte. Sam mustăcea, așteptând ca cineva să-l invite și, prost inspirată, îi oferi ocazia chiar Nataliţa. „Spune mă, odată, cioroiule!” „Păi numai la minte, mă soru-meo?” în timp ce Biba aplauda, ea veni și-mi strânse capul la piept. „Lasă că înţelege el ce-am vrut să spui. E tânăr și frumos în toate… Au ei secretul lor. N-o vezi și pe Despina?” și se duse să-și manifeste sentimentele materne și faţă de nevastă-mea. Îmi plăcea subiectul, nu-l lăsai să-mi scape. Vocea Mariei Tănase îşi slobozea îndârjită blestemul împotriva celui ce iubește și lasă. „De ce vă e frică vouă de bătrâneţe, copii? Voi ştiţi ce e bătrâneţea? Metamorfoza imaginii, atât. O nouă fotografie și spaima prostească de a o accepta. De ce? Pentru că n-ai fost pregătit… în primul rând prin educaţie. Datorită prejudecăţii că imaginea e omul. Nu fraţilor, nu imaginea e omul, omul e spiritul! Și spiritul este etern… nu în sens religios, adăugai, ci în sensul identităţii. La 80 de ani, tu Fane, vei avea aceleași emoţii ca în adolescenţă, ca atunci când te-ai conturat spiritual. Te vei regăsi, scociorând niţel în tine, același la orice vârstă. Bătrâneţea ar fi oribilă într-un singur caz – pierderea eului. Dar eul nu te părăsește. Și să vrei să scapi nu poţi. Rămâi aceeași, Nataliţo, oricâte riduri ţi-ar apărea și oricât te-ai îngrășa. De altfel pe mine ştiţi ce mă bate gândul? Să mai iau vreo 20 de kilograme. Vreau să mă desfăşor, domnule. O să-mi schimb poza, ei și? E o simplă convenţie, ceva neglijabil. Esenţa personalităţii mele nu depinde de asta. Ea este inalterabilă, inșanjabilă, insacabilă”. Mă încinsesem. Cuvintele îmi ieșeau ca niște aripi, băteam din ele și mă înălţăm. Sam umplea paharele într-un ritm mai alert. Nu putea nici el să ţină aceeași cadenţă, nu era mașină. Fane încercă prudent să-mi atragă atenţia asupra altui aspect: „Dar capacităţile nu scad, nea Sergiule? Mai ai aceeași energie, același elan? Chiar dacă de vrut vrei, mai poţi?” „Da, foarte bine că ai ridicat chestiunea. Și asta e o prejudecată. Ţine tot de poză. Adică gesticulaţia, înţeleg prin asta mobilitatea fizică. La ce-ţi trebuie duduiala? îţi

spun eu la ce. Din cauza surplusului de energie biologică vrei să fii peste tot, să vezi, să pui mâna, să te convingi. Dar agitaţia te împiedică să gândești. Când scade combustia fizică, cea cerebrală se înteţește. În locul mușchilor se mișcă mintea. O să-mi vorbești de scleroză. Astea sunt boli, ies din discuţie. Patriarhii antici, căpeteniile biblice sufereau de scleroză? Nu mai spun că procreau la 150 de ani, dar erau profeţi. Mintea lor scruta ceţurile viitorului. Citiţi «Vechiul Testament», tinerii nu prea contau, poate cel mult femeile, și ele pentru decor, pentru estetica epocii. Personajele legendare, eroii, demonii, vizionarii, legiuitorii, intermediarii între seminţii și dumnezeu, aceștia erau marii bătrâni. Ei stăpâneau timpul, se jucau cu el cum voiau”. „Dar de ce nu mai ai acum timp să faci nimic, nene? Trece ziua cât ai clipi”. Mă enerva Tita. „De ce reduci tu marile categorii filosofice la aspectul casnic, curent? Ce înseamnă că nu ai timp? Ţi-ai pus la mână o gioarsă electronică – de ce i-ai adus mă Fane mașinăria asta infernală? – și-ţi semnalizează fiecare secundă printr-o cifră. Cum să nu trăiești sub teroarea timpului, Tito? Chiar o să înnebunești. Obsedată să vezi timpul grafic, în fiecare secvenţă a lui, nu mai ai când să-l trăiești. Nu faceţi din minute monștri, ignoraţi orele, anii! Sunt ca niște curtezane, cu cât le bagi mai puţin în seamă, cu atât te slujesc mai credincios. Ridicaţi-vă deasupra timpului și îl veţi domina! Trăiţi în esenţa voastră nemuritoare, faceţi abstracţie definitudine, căci numai un accident ne întrerupe existenţa; în spirit ea este programată pentru eternitate”. „Da, nea Sergiule, dar dacă întârzii la ședinţă? Nu mai vorbim de noi, de aterizarea la Bruxelles. Se duc 50 de pasageri? Se duc”. Mă exasperau. Fiecare cu interesul lui mărunt, cu ilustrările lui stupide, luate de la o distanţă cât lungul nasului. Nataliţa, singură, cu instinctul ei ascuţit, sesiză discrepanţa. „El vorbește filosofic și tu-i tragi cu pasagerii. Strică orzul pe gâște. Asta că nu știe când îi trece ziua. Aţi făcut și voi ceva școli și tot cu păr pe limbă aţi rămas. Ia pune mă caseta asta, că știu eu ce-i place lui Sergiu”. Era tema Larei din „Doctor

Jivogo”. Într-adevăr, îmi plăcea tristeţea plină de candoare, puterea de singularizare a dramei omenești într-un tumult social asurzitor și despersonalizant. „Iubirea e discretă copii, începui, clătinând capul ritmic, după melodie. E o impietate tratarea ei ca atribut al animalităţii, așa cum face lumea modernă. Auziţi cât de simplu? Copilăresc de simplu? Incredibil! în timp ce totul se răstoarnă în jur, iubiţi, e singura modalitate de a rămâne în miracolul copilăriei”. „Pe cine să iubim, boss, îşi miji Sam ochii parșivi. Păi ne lasă consoartele?” Virginica se scandaliză, Biba aplaudă isteric, Tita se ridică și ea peste masă și-i lipi o palmă pe frunte. „Gălăgia, gălăgia, ţoapelor, introduse ordine Nataliţa. Respectaţi arta chiar dacă nu o înţelegeţi. Și în primul rând tu, melomano”. Continuai ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic. „Tot ce cade în afara iubirii e condamnat sterilităţii. Nu lăsaţi să vă invadeze pustiul, copii, să vi se usuce inimile, bietele voastre inimi. Nimic nu e mai de preţ. Nu vă lăsaţi târâţi de aparenţe, de interese, de automatismele zilnice. Numai iubirea te poate salva de la robotizare. Iubirea e o eternă dimineaţă și oricât ar fi de adânci nopţile voastre…” Simţii că lăcrimez ca un prost, mă ambalasem prea mult fără să-mi dau seama, mă aplecai să meșteresc ceva la casetofon. Cât întârziai cu capul aplecat se înţeleseră și duoul Virginca-Nataliţa izbucni mieros, atacând piesa de bază a repertoriului consacrat, „Două viori”. Recunoscător, le aplaudai discret. Cântară până le apucă tusea. Nataliţa aduse surpriza, tortul de alune, marea ei specialitate, iar suprasurpriza, șampanie franţuzească frapată după toate regulile artei de Sam. Se pompă oxigen proaspăt atmosferei. „Mă Fane, v-o dă ăia la aeroport sau pasagerii, cum faceţi?” se interesă invidios Biba. „Da, o sticlă de pasager ca să intre prin faţă” îl persiflă găliganul. „Dar tară glumă, cum e la Bruxelles? Acolo nu iese soarele niciodată?” întrebă oarecum compătimitor Virginica. „Acolo umblă câinii cu covrigii în coadă și seara și dimineaţa îi lasă pe trotuar”. Una din perlele lui Fane. „S-a făcut și ăsta mojic”. „Vai! când am fost la Varna era un soare!…” „Și la Tbilisi, cred că n-am să

uit niciodată, ce oameni primitori”. „La Yokohama, începui aţâţat, mai mult ca să le dau o lecţie, la Yokohama…” „Ia, pst, pst, gălăgia, lăsaţi Varna, povestește to’aşu”. Se întoarseră ca marionetele, sprijinindu-și feţele curioase în palme. „Unde e asta, Sergiule, să nu murim proaste”. „Pfff, și dacă știţi tot aia. În Japonia, cultelor…” Vocea lui Sam. „La Yokohama există gheișe și pentru câini, apropo de…” „Ce sunt alea, conserve?” „Un fel de bacante, dragă!” „Ei, nu mai spune! Dar pe tine te-au…?” „Am fost servit”. „Cum… la pat?” Râsei îndelung, punând asistenţa pe jeratic. „Gheișele sunt chelneriţe, fetelor”. Ușurare, dar și decepţie. Interes scăzut. „O chelneriţă, pentru fiecare, mă relansai. Te șterge la gură, te spală pe mâini. Se aşază lângă tine pe rogojină și-ţi taie, îţi prepară, îţi bagă în gură”. „Pe rogojină? Deci tot un fel de… Sergiule maică, ești uns cu toate unsorile”. „Mi-a dat o masă directorul șantierului naval. Petroliere de 1 milion de tone, în depozit vapoare atomice… Fabrici de cutare, de cutare…” „Pfiu, milionar?” „Miliardar, dar nu asta e chestia. Om inteligent, fin, a studiat la Oxford. Am avut cu el o discuţie despre magia sinuciderii. Știţi că la ei, o dată pe an, nu-mi amintesc ce sărbătoare e atunci, se duc la Fuji Yama, urcă pe buza craterului, îşi aşază frumos pantofii și buletinul la rând și… bâldâbâc”. Mă priveau consternaţi, îngroziţi. Depășea limita imaginaţiei. „Mă rog, asta e situaţia, o ciudăţenie, o credinţă, ţine de psihologie. Sigur, altă lume. Și cum vă spun… l-am întors pe dos. A chemat-o pe nevastă-sa și ne-am dus la cel mai bun restaurant. Undeva în afara orașului, ceva rustic, un fost han medieval. Separeurile, chiar în fostele grajduri. Personal stilat, chelneri în costume vechi de pe vremea lui Robin Hood”. O sfeclii, mă furase valul. Propriu-zis vorbeam de o masă cu un om de afaceri în Anglia, undeva lângă Blackpool. Dar nu conta, nu observase nimeni. „Atunci ne-au luat în primire gheișele. Măi copii, știţi ce e o gheișă? Un fel de zeiţă. Nici nu merge, plutește. Subţire ca o trestie în chimonoul ei înflorat, cu o coafură fantastică, un fir nu lipsește de la locul lui, mâini ușoare ca petalele și niște ochi… îţi citește

pe faţă, în priviri dorinţele. O fiinţă extraterestră, gheișa. Devotată până la sacrificiu, nici nu are viaţa ei, totul e pentru tine. Așa sunt educate de mici. Mare tradiţie". Le pusesem pe gânduri pe matroane. Dar și mai rău pe bărbaţi, îmi sorbeau cuvintele. „Și ce ţi-au făcut, ce ţi-au făcut...?" Mă lăsam greu. „Ei, nu asta e chestia. Tot ceremonialul... Ceea ce voiam să vă spun e că nebunul a vrut să mă ducă la împărat. Zicea că sunt în relaţii bune, că îi construiește ăluia vasele de agrement. Se făcuse seară și zor-nevoie să mă duc cu el pe loc la palat. Nu merg domnule, mâine am discuţii cu firma Suzuki. îl obsedau considerentele mele despre magia sinuciderii. Asta numai cu împăratul putem discuta, spunea. Am refuzat, îmi pare rău. Ar fi fost o ocazie minunată. La ei împăratul e cel mai înţelept. Ar fi meritat să-l dau niţel de-a dura. L-aș fi plasat direct în spaţiul mioritic, în concepţia ondulatorie". Culegeam admiraţia distrat, în treacăt, ca o albină îmbiată de prea multe flori. Le-am mai spus și alte minunăţii dar le-am uitat, n-am să inventez acum de dragul de a reda până la capăt din punct de vedere literar, efuziunea. Și pentru că toţi îşi exprimau nostalgia pentru călătorii, aviditatea nesatisfăcută de a cunoaşte lumea, le-am făcut o promisiune generoasă. Îi voi lua într-o excursie în Franţa, la Paris, la Nisa – aici pentru cazino, pentru ruletă – apoi pe Valea Loarei. Le voi obţine locuri într-un Charter, iar acolo voi avea eu grijă. Au aplaudat înnebuniţi, m-au pupat, au cântat „mulţi ani trăiască". Înainte de a ne despărţi i-am invitat pe toţi, a doua zi, la o plimbare la Sinaia. Întâlnirea la ora zece dimineaţa la mine, vom lua masa la cotă, dacă Fane mai are șampanie bine, dacă nu voi procura eu. Și acum noapte bună la toată lumea. Ce zi e mâine? Duminică? O, cu atât mai bine. În regulă, nicio problemă, va fi minunat.

M-a deșteptat un sărut dulce. Despina are felul ei de a mă trezi, în etape, gradual, ca să-mi cruţe nervii. „Dragule, aș mai fi vrut să te las. Îmi pare rău, sună fetele". „Ce fete?" m-am concentrat zadarnic. „Toate". „Toate? Și ce vor?" „întreabă... Era vorba că la zece... a și

trecut. Vor să știe, mai rămâne valabil?” Am tăcut diplomatic, prefăcându-mă că reflectez. „Ai uitat Sergiule? Le-ai promis excursie la Sinaia”. A, asta era. Am intrat niţel în panică. Iar mă angajasem ca un zănatec, pusesem toată șleahta în picioare. Și zăpăciţii ăia, n-au și ei un pic de minte? „Păi la ora asta, Despino? Cum e vremea afară?” „Cam închis” recunoscu, fără să vadă în asta un impediment. „Aaa, păi ce să cauţi la cotă pe o vreme ca asta? în anotimpul cel mai nesigur”. „De ce pui oamenii pe drumuri, Sergiule? Te-a forţat cineva să le promiţi? Tu, din proprie iniţiativă…” „Bun, și acum ce vrei? Explică-le și tu. Am și o mulţime de lucrări… Lasă că găsim noi altă ocazie”. „Nu i-ai dus niciodată nicăieri… Cum să le spun acum? De ce mă lași pe mine întotdeauna să fac treburile astea neplăcute?” Vai, femeia asta nu știe de glumă, n-are pic de fantezie. La ea totul e „tale quale”. Mă întunecasem la faţă și nu mai insistă. Se decise să ia taurul de coarne. Încercai să rememorez. Vorbisem atâta, ce le spusesem? Despre timp, muzică… nemurire. Îmi răsăriră în cap patriarhii biblici. Eul care nu te părăsește, eterna dimineaţă… robotizarea în iubire. Ce tâmpenii! O luasem razna, bătusem câmpii. Cu Sache, cu Biba, cu Virginica, doamne, dumnezeule, nu mă mai vindecam de boala asta, eram incurabil! Palavragiu, demagog sentimental… îmi venea greaţă de ce hahaleră puteam să fiu. Cum să-mi pierd în halul ăsta sobrietatea, echilibrul, bunul simţ? Să mă dau în stambă? Fulgerător îmi amintii de împărat. Gheișele, zeiţele… împăratul. Delir! Cum ajunsesem aici? Mania lăudăroșenie! grandomanie, patima minciunii. Fantezia bolnavă, efectiv ceva de domeniu medical. Trebuia să mă caut neapărat, să consult un psihiatru. O altă lumină îmi aduse în vizor Charterul Doamne dumnezeule, Valea Loarei, Nisa, Cazinoul. Megaloman, nebun de legat! Mă năpădi un gust de cenușă, și nu pe limbă, în creier. Om de nimic. Mă compromisesem în proprii ochi, cum să coexist cu fiinţa decăzută, pervertită? Se întoarse Despina pe jumătate bosumflată, pe jumătate senină. Se așează pe pat. „Am rezolvat, oftă. Și fără nicio

tranziţie: Ai fost teribil aseară”. Descoperii ceva insinuant dar stângaci, de proastă calitate, pe faţa ei. O încercare neizbutită de a fi languroasă. Ce-i intrase în cap? Să facă pe vampa, pe femeia fatală? Am ghicit: voia să fie la înălţimea elucubraţiilor mele. În vreme ce eu abia îmi stăpâneam greaţa. Îşi lua un rol în farsă. Îmi venea în întâmpinare, dar nu în public, ci într-o pseudoatmosferă de alcov. „Nu vezi că-ţi stă rău, dragă?” am izbucnit. „Ce?” N-am îndrăznit să-mi duc răzvrătirea până la capăt, ca întotdeauna m-am oprit pe marginea necunoscutului numit sinceritate. „Capotul, am dres-o, ţi s-a strâmbat. Și nu te prinde culoarea”. A tăcut lezată în „efluviul ei sentimental”, rănită în impulsul ofertant al unor voluptăţi imaginare. M-am enervat și mai mult. „Tu n-ai treabă, Despina? Vrei să mă priveghezi până la capăt? Trebuie să dau socoteală de fiecare cuvânt?” „De ce cu alţii devii atât de volubil și cu mine ești arid, uscat? Nu-mi spui o vorbă frumoasă, nu faci un gest tandru… dacă nu poţi unul visceral?” Dumnezeule, ce cuvânt! Ne aflam în sala de autopsie. Nu vezi că n-ai nici vocabularul elementar? îmi venea să-i arunc în faţă. N-ai nimic din ce vrei să simulezi, dar nici cuvinte. Nu rămăsese nici urmă din „privirea languroasă” a ochilor apatici. Plângea, dar nu pentru că i-aș fi nesocotit deschiderea pasională, fiindcă n-o crezusem. Se ofensase actriţa cabotină din ea. Fusesem grosolan? Sincer, îmi făcea plăcere, nu aveam nici cea mai mică mustrare de cuget. Mă mai răcorisem, răscumpărasem un strop din lamentabila degradare. Într-un fel trebuia să-mi recâștig demnitatea. Și în primul rând în faţa Despinei, căci, uite, încercase să mă fixeze în decrepitudine, să încheie cu mine un pact de ipocrizie, de jalnică minciună amoroasă. Cât de bărbătești, demne și salutare îmi apăreau acum distanţa, răceala și batjocura lui Mișu. Nu dădea doi bani pe nevastă-sa. O accepta cu toate tarele dar de sus, foarte de sus. „Alţii o duc și mai rău, spusese el. Nimic mai ușor decât să prostești un bărbat însurat”. Ce făcuse Despina, adineaori, decât să mă prostească? Ce tupeu! Parcă ne cunoșteam de ieri. Și al doilea… iar de

data aceasta am gândit cu voce tare: „M-am cam săturat de sindrofiile astea. Îmi aduni toţi…” Și pentru prima dată realizai cât de mediocră, de… de… compromiţătoare era faima ce mă înconjura. Niște ţaţe și cheflii semianalfabeţi. Despina mă privea speriată: „Cum poţi vorbi așa, Sergiule? Sunt prietenii tăi. Iar eu nu am altă grijă decât să-ţi creez o ambianţă plăcută. Să găsești un climat familial deconectant. Când vii de la muncă să te simţi bine, să-ţi refaci forţele. Eu nu-mi dau seama la ce tensiune ești supus zilnic? Cum poţi să-mi reproșezi? Și ce-ai vrut să spui că toţi… nu știu ce. Sunt oamenii cei mai drăguţi din lume. Și te divinizează, știi bine. Cum poţi să vorbești astfel, Sergiu?” Mă intrigă perplexitatea privirilor Despinei. O stăpânea o neliniște disproporţionat de mare în raport cu ce spusesem. Numai ca să mă destindă după muncă îmi aduna seară de seară șleahta? „N-am mai fost la un teatru de ani de zile, constatai scandalizat. Sau la un local, sau într-o vizită. Doar când ies pe teren mai văd lume. Mereu între acești pereţi… fierbând în zeama noastră… cu aceleași și aceleași figuri… insuportabil, ne tâmpim”. Spusesem mult mai mult decât avusesem intenţia. Gândurile și cuvintele se înlănţuiseră spontan, așteptându-și rândul fără știrea mea… „Trebuie să le ţin ăstora prelegeri filosofice? Să-i distrez? Se poate? Ce sunt eu, măscărici? Măscăriciul lui Sam și al lui Biba?” „S-a întâmplat ceva, Sergiu?” mă interpelă dramatic, ca și când începuse să bănuie că s-a pus la cale un complot, că forţe malefice ameninţau fericirea noastră. „Pot să mă duc și eu la baie? am ricanat, încercând să pun cât mai mult din superioritatea glacială a vocii lui Mișu în ceea ce spuneam. Sau mă consider sechestrat? Eu am epuizat. Nu ne rămâne decât să reflectăm”. – și cu o maiestuoasă nepăsare am ieșit din plapumă. (Cu riscul de a fi catalogat sâcâitor, și chiar de a mi se imputa că *întrerup fluenţa mărturisirilor, am să intervin din nou. În relatarea de mai sus sunt amestecate două lucruri distincte. Intenţionat? Mai curând ca urmare a grabei de care pare să fi fost cuprins la un moment dat Sergiu de a intra în zona nevralgică a*

povestirii. Amestecă o reacţie tipică după asemenea „libaţiuni" cu revelaţia despre fadoarea mediului casnic. Ţin să dezvolt întrucâtva prima temă, după mine esenţială pentru înţelegerea personalităţii lui Sergiu și mai ales a metamorfozelor ei, deoarece el o trece cu vederea. Cunosc bine chestiunea. Din când în când, ca în seara respectivă, dintr-un motiv sau altul, după un număr mai mare de pahare, Sergiu îşi ieșea din piele, se strecura afară din tipar, aluneca, patina pe alt versant. Nu bucurie sau veselie îl cuprindea, ci frenezie – și aceasta putea fi de tipuri diferite. Uneori melancolică, amară, ţâșnind dintr-o sinceritate crudă, nu în sensul unor dezvăluiri, ci al deschiderii unui unghi de abordare propriu, foarte trist, al existenţei. Ideea neputinţei omului de a fi fericit, de pildă, sau a mincinoasei auri a trecutului (un fost prezent arid, idilizat) sau, cel mai frecvent, tema singurătăţii, solitudinii în iubire, în ură, în indiferenţă, în moarte. Alteori, intrând în subiecte spinoase, individsocietate, realitate-ideal, împlinire-dispariţie, etc. Desfășura opinii șocante, total diferite de raţionamentele sale obișnuite, cumpănite, optimiste, situându-se pe poziţii nihiliste, contestatare, bătându-se să răstoarne puncte de vedere consacrate. Expozeele erau străbătute de un puternic filon liric, ceea ce îl ajuta să amăgească auditoriul. Se trezeau în el puteri magice. Nu era propriu-zis beţie, ieșea la iveală un alt sine, unul cuceritor. În aceste spectacole de sinceritate, în această frenezie a umanului se întâmpla să cadă în intimisme. Amesteca invizibil autenticul cu fantezia. În ultimă instanţă se ambala în vaste angajamente, accepta invitaţii dacă nu indezirabile, inoportune, promit. Ea participări, combinaţii, nu mai refuza pe nimeni și nimic. Ei bine, de regulă, aceste alunecări îi apăreau dimineaţa abominabile. Nu se recunoștea în nimic din ce spusese și făcuse, repudia totul. Părerile susţinute cu fervoare îi apăreau falșe, penibile. îl ucidea ridicolul posturii de omniscient (nu rezista tentaţiei de a se aventura în orice domeniu, părându-i-se, toate, nespus de simple și clare). Se acuza de labilitate, ușurătate, fanfaronadă. Vedea în

asta viciul său, slăbiciunea sa, un grav defect psihic și se ferea după aceea vreme îndelungată de orice exces de alcool. De ce se rușina, de ce se blama, de ce suferea? Pentru că se dorea mereu egal cu sine – sobru, lucid, distant, superior, îi plăcea să-și râdă de slăbiciunile celorlalţi, să le deteste. Crizele lui de dimineaţă evoluau până la ură. Se ura pe sine și îi ura pe martorii dezmăţului sentimental, ai „clovneriei". În cazul când convivii erau pasageri, sau el era pasager printre ei, drama se mai atenua. Pe cei mai apropiaţi, însă, nu putea să-i mai vadă mult timp, îi ocolea până se convingea că au uitat, că impresia s-a estompat. Nu-și imagina în niciun chip că „slăbiciunile" lui pot fi admirate, că alţii pot vedea în ele marca unei personalităţi agreabile, pline de farmec, și că în virtutea lor poate fi iubit. Se credea judecat așa cum se judeca singur. Dacă, încă sub vraja celor petrecute, cineva îi amintea a doua zi un cuvânt, un gest, se închidea în sine și izbea cu copitele. Îşi dădea seama că e brutal și nedrept, dar o făcea pentru a șterge rapid și radical, dintr-o *singură lovitură, urma păcatului. Voia să reintre imediat în normalul sever, lipsit de exuberanţe, de licenţe lirico-sentimentale, de ceea ce eticheta drept depravare a fanteziei. Viaţa reintra pe făgașul bun, îşi redobândea respectul faţă de sine și comoditatea excluderii oricărei surprize și evadări, oricăror spectacole imprevizibile. Platitudinea confortabilă, totul prevăzut dinainte și derulat matematic. Până la un nou accident... Despre ce era vorba? Acum cred că pot să spun: 1. Acestea constituiau momente de resurecţie a ceea ce aș numi eul iniţial. 2. Nerecunoaşterea, neputinţa de a-l identifica, și 3. Repudierea severă, aproape sălbatică, a acestui eu. În întâmplarea de mai sus apar elemente noi. Ura mocnită, tulbure, vindicativă, vitriolantă dar eliberatoare, împotriva părtașilor la „efuziuni" s-a transformat în dispreţ. Altă relaţie, alte implicaţii, un sentiment inedit, consecinţe necunoscute. Dispreţul faţă de sine, cu un debut aparent normal, s-a schimbat brusc în trufie și aroganţă, într-un simţământ de ascendenţă intelectuală, de lipsă de*

aderenţă la cercul cel mai apropiat.)

VI

…leșiserăm pe portiţa din fundul curţii și făcusem câţiva pași. Iarba subţire și tare îmi biciuia încălţămintea prăfuind-o și periind-o în același timp. Unde dispăruse satul? Ne aflam în plin câmp pe versantul unei coline – de-o parte, coborând în pantă lină, foșnea abia auzit porumbul, de cealaltă, pe pământul gălbui-nisipos, se căţăra viţa-de-vie. Aerul fierbinte se încărcase de miresme nedeslușite. Emanau porumbiștea, cu răsuflarea ei grea, strugurii copţi, ţărâna fiartă, ierburile. Natura gâfâia ca o femeie însărcinată, toropită dar puternică, odihnindu-se singură, departe de văzul lumii. Ceva aţâţător plutea în aer și aspiram praful răscolit cu nările dilatate ca pe aburii unui alcool. Zumzetul albinelor insinuant, complice cu bolboroseala esenţelor verii. Despina pășea alături în rochia ușoară, înflorată, ridicându-și din când în când, cu ambele mâini, părul mătăsos și dezgolindu-și ceafa rotundă de culoarea fildeșului acoperită de un puf bălai. Se integra organic după-amiezii turmentate, otrăvurilor vegetaţiei dospite, impresiei mele că pământul e o carne luxuriantă de femeie leneșă, lascivă. Pe jumătate dezbrăcată, ca o ciută dansând pe costișă, armonizându-se cu nuditatea decorului. N-o mai văzusem atât de degajată, elementară, despuiată de convenţii. Aici, mai mult ca oriunde, dezvelea ceea ce ascunsese, ceea ce făgăduise confuz. Piciorul gol în espadrila delicată, braţele albe, ceafa liberă, ochii senini, îngreuiaţi de ceaţa după-amiezii fierbinţi, semnalizau obsedant. Niciodată nu avusese buzele atât de trandafirii, dinţii atât de albi, carnaţia atât de proaspătă, orbitoare, niciodată nimbul de castitate ce-o învăluia constant nu se deschisese atât de mult ca să mă lase să văd materia organică palpitând. Ne-am așezat pe covorul de iarbă înaltă, elastică, de o nobleţe persiană. Nu mai reţin niciun cuvânt din cele rostite de ea sau de mine. Doar dialogul trupurilor, întretăiat de exclamaţii. Făptura Despinei, curată ca o biserică, îmi arăta o vâlvătaie nu mai prejos, în puritatea ei, decât a jertfelnicului păgân. Vrăbiile

ne zburătăceau pe la urechi, câte un fir de iarbă ne gâdila obrazul, furnicile și gărgăriţele ni se plimbau pe mâini, eram totuna cu ele, cu pământul, cu briza șușotind și clătinând mai departe săbiile răsfrânte ale plantelor împovărate de rod. Când ne-am reîntors, umbra întuneca vegetaţia, un vânt stingher spăla câmpul și-l pregătea pentru noapte, iar mâinile noastre, încleștate una în alta, tremurau. Satul, despresurat de carapacea vâscoasă a amiezii, începea să-și emită zgomotele, făcând lină trecerea noastră spre real. Când am intrat în curte Despina nu știa ce voi face, o ghiceam pregătindu-se să se adapteze la orice. Băieţii adăpau caii. Fata cea mare, Nataliţa, apăru în ușa bucătăriei. Părinţii, ţepeni în hainele de sărbătoare, așteptau pe bancă, scrutau cu viclenie pe sub pleoapele lăsate, întârziind să ne vină în întâmpinare. În picioare, cu mâna ei într-a mea, am cerut-o de nevastă. Nu-mi amintesc decât chiuiturile răsunând toată noaptea la masa mare întinsă de agentul veterinar – socru-meu.

…„Și acum ce fac Sergiu cu repartiţia – m-a întrebat punând-o pe masă în fosta ei cameră de studentă, subînchiriată la o rudă îndepărtată – mă duc la fabrică?” întrebarea nu conţinea niciun subînţeles ca și când se interesa dacă să taie pâine sau mâncăm gol. Așteptam părerea ei. „Depinde cum mă vrei” a continuat cu aceeași voce impasibilă și a dat să se schimbe. Am oprit-o. „Hai să bem o bere la Berlin, să cinstim evenimentul”. A acceptat fără obiecţii și fără veselie. Berea gustoasă, mirosul grătarului, orchestra au înviorat-o treptat. M-am aplecat peste masă și i-am dat replica la ceea ce-mi spusese acasă. „Nu depinde numai de cum te vreau eu, ci și de cum mă vrei tu”. Nu fusese atât de transportată de atmosfera grădinii, avea subiectul în cap. „Îţi dai seama că în viaţa noastră e un moment hotărâtor? Surâse. Cum te vreau eu? Te vreau mare, Sergiu, foarte mare”. Mă posomorâi. „De ce?” „Ca să fii fericit. De plenitudinea vieţii tale intime răspund eu. Dar existenţa materială e fundamentală. Voi m-aţi învăţat – şi-şi așeză palma ușoară pe mâna mea. Trebuie să ne asigurăm o condiţie demnă. Cum? Tu

hotărăști. Dacă mă voi duce la fabrică aportul meu va fi de 1.500 lei. Ţi-i voi pune în palmă... cu mâna mea murdară de unsoare și de pilitură de fier". „Ce să-ţi spun, Despina? Și dacă zic să nu te duci?" „Atunci trebuie să te duci tu". Tăcurăm. Nu fusese niciodată așa de tranșantă. Îi comunicasem că am fost solicitat în industrie, îi dădusem de știre că refuz, că nu plec în ruptul capului din învăţământ și exprimase o părere evazivă. „Să-mi părăsesc catedra, Despina?" o implorai. „Să mucezești asistent, Sergiu? mă imită. Să-i duci mereu servieta lui Hudici?" „Dar nu i-o duc". „Vorba vine... Să ţi-o ducă el ţie. Îi ești superior. Ca studentă v-am comparat". Chelnerul se opri distrat în dreptul nostru. Privea reflexiv și marţial într-o direcţie nedefinită. Mă consultă lapidar dacă să mai deschidă o sticlă. Aprobai cu un gest nepăsător, prefăcându-mă absorbit. Aștteptă răbdător și persistent. „Vă rog să faceţi comanda la grătar. Nu vreau să vă servesc cu ce rămâne". M-a găsit pregătit. „Nu încă, mai aștept o pereche" și-l măsurai în treacăt, agasat. Se înclină în tăcere. După plecarea lui, Despina îmi întinse pumnul pe sub masă. Îmi căzu în palmă un ghemotoc de bancnote împăturite strâns. „Dar nu acum Sergiu, mai lasă-l să fiarbă. Să-l înveţi minte. La urmă să-i dai un pol, să te reţină". „Draga mea, dar..." Nu îmi convenea postura. „Existenţa materială, Sergiu. Banii sunt singurul mod de a ne salva demnitatea, onoarea, de a ne cultiva personalitatea. Altfel, cu modestia ta vom trage mâţa de coadă și vom decade, ne vom declasa..." îmi mângâie mâna, îmbărbătându-mă. Se aprinseseră becurile, orchestra îşi acorda instrumentele, mesele se umpleau, chelnerii foiau. Ceremonialul localului îmi biciuia nervii. Societatea, aceasta era. „Cred nelimitat și necondiţionat în forţa ta, Sergiu". Îşi pierduse neutralitatea, apatia, devenise persuasivă. „Și de ce crezi tu că am să reușesc în industrie mai bine ca în învăţământ?" Simţeam că trebuie să rezist, să nu mă las târât. „Industria oferă câmp larg. E ceva elementar, Sergiu. Posibilităţile sunt incomparabile". „Dar mie îmi place să fiu dascăl, știi bine. Sunt făcut

pentru așa ceva…” „Ești făcut să urci, Sergiu”. Obrazul i se făcuse mai palid, ochii îi pluteau în cearcăne. Nu le observasem până atunci. Nu le avusese. Privirile de obicei candide se aprinseră, mistuindu-se de o febră. Nu mă simţeam la largul meu. O pereche elegantă – după înclinarea afectată a trupurilor bănuii că sunt actori – se interesă dacă scaunele rămase sunt libere. Despina le cedă cu un surâs graţios. „E tocmai bine, nu riscăm să avem tovarăși”. Evident, îşi propusese să ducă până la capăt subiectul. Preluai ofensiva, pusei în joc toată muniţia. „De ce crezi tu că am să reușesc?” o interpelai cu un aer dinadins plouat, cât mai bicisnic. „Pentru că ai capacitatea”. „Ce capacitate? în primul rând trebuie să te baţi. Mă vezi pe mine în stare? Nu știu să mă bat, Despina. Nimeni nu va veni la mine ca la un Sfinx spunându-mi: oracolule, dă-ne dezlegările. Nu e așa?” „Sergiu, ai să înveţi să te baţi!” Chelnerul ne pusese mititeii în farfurie. Deschise încă o sticlă și turnă tară să mai întrebe. „Ah, ce zemoși, plescăi încântată, deși n-o știam pofticioasă. Acum să vezi cum merge berea”. De-abia băuse un pahar, într-adevăr, grozavi. Și berea mergea al naibii. Vedeam că pierd teren. Reluai: „Despina, nu sunt înarmat. Uită-te și tu la mine”. Deschisei larg braţele să vadă că nu ascund niciun șiș. Nu mă lăsă nici să răsuflu. „Ba ești! Arma cea mai de temut e inteligenţa. Despre competenţă nu discut. Inteligenţa te va ajuta să o pui în valoare”. „Îmi lipsesc însușiri esenţiale, draga mea, nu mă predai. În primul rând tehnica de luptă. N-am fost dotat. Copil, nu m-am luat o dată la harţă cu cineva. Am oroare – nu numai de a lovi, chiar de a mă apăra”. Chelnerul ne recomandă profiterolul casei. Am vrut să refuz dar Despina se entuziasmă. „Sergiu. Inteligenţa îţi va permite să-ţi însușești ceea ce numești tu tehnica de luptă. Și rapid. Nu e cine știe ce. Nu trebuie să ucizi pe nimeni”. Mă trata ca pe un pici fricos. Ezitam să trag cu praștia în aer. Râse împăciuitor. „Nici să nedreptăţești pe cineva nu e nevoie. Doar să-ţi faci drum, înţelegi? Asta e tot. Să-ţi afirmi valoarea”. Orchestra cânta cam tare și îi acoperea din când în când vocea. Se aplecă

mai mult spre mine și cu aceleași priviri fosforescente, necunoscute până atunci, continuă: „Te baţi pentru dreptul tău – asta e și legal și moral. Nu mai vorbim că va fi în folosul societăţii”. Avea logică. Minte organizată și o anumită înţelepciune ingenuă. Mi se astupau toate ieșirile. Simţeam că ceva îmi scapă. Îmi arătă discret o masă la care se serveau icre negre. Un vas de sticlă într-altul plin cu gheaţă pisată. Feliuţe de pâine prăjită, jumătăţi de lămâie. Chelnerul oficia cu gesturi largi atrăgând atenţia. Descoperii ce voiam să clarific. „Despina, ce înseamnă după tine a-mi face drum? Și, ca să obţin ce?” Nu-mi răspunse pentru că se adusese profiterolul. Dădu la o parte glazura de ciocolată și gogoșelele şi-şi înfipse linguriţa în îngheţată. Şi-o trecu printre buze șlefuind ușor pasta untoasă și rece și-mi explică fără grabă. „Dragul meu, oamenii se împart în două categorii distincte. În conducători și conduși. Cu tot ce decurge de aici. Vei trece din categoria a doua, în categoria întâi. Unde îţi este locul. Ce te rog eu, e să accepţi să faci primul pas. Restul vine de la sine”. Lingea îngheţata cu ochii întredeschiși. O ţigancă tânără, cu fusta roșie înflorată, se apropia printre mese agitând un bucheţel delicat. Mă căutai în buzunare dar Despina mi-o luă înainte. „Florile sunt pentru domnul, îi porunci ţigăncii. Sărbătorește o zi mare” și-i întinse banii. „Of, frumoșilor, râse florăreasa, am pentru amândoi mânca-v-aş să le puneţi în așternut să vă aducă noroc”. M-a impresionat gestul Despinei. Nu mai primisem flori de la o femeie. Și în public. Berea și aerul dulce al serii mă ameţiseră. Din nou, ca în câmp, la vie, funcţiona o alianţă de neînţeles între Despina și magia clipei. Aureola castă se spiritualizase. Când plecarăm, pietrișul scârţâi familiar iar acordeonistul, nu știu de ce, ne salută, ceea ce nu mă lăsă indiferent. Urcarăm pe Calea Victoriei. Mi-am petrecut braţul după umărul ei fragil, îmi arătă ferestrele deschise ale unui etaj. „Mi-ar plăcea un apartament micuţ pe aici” murmură. „Ești înţeleaptă” o admirai. Și continuai în gând „poate prea înţeleaptă pentru mine”. „Iubirea e înţelepciune, Sergiu”. Citisem că e prostie, orbire, dar nu-i

mai spusei. Am asigurat-o că am să încerc să fac ce-mi ceruse. Îşi plecă obrazul pe umărul meu şoptindu-mi „Sunt mândră de tine”.

Agasam. Ghiceam că agasez. Căutam să descopăr prin ce. Mă ambalasem… Timiditatea faţă de producţie fusese nemotivată, intrasem repede în chiţibuşuri. Sesizasem limita colegilor și mă opuneam cu îndârjire, la început instinctiv, apoi deliberat, rutinei micilor executanţi tehnici. Nu asta era concepţia mea despre inginerul modern: mărunt birocrat, supraveghetor, placid paznic de plan. Mă voiam creier – să răstorn tehnica, să storc infinitele ei resurse, să depistez ce e perfecţionabil și să propun variante, să remodelez mâna de lucru, să-i insuflu har, să instaurez profesionalism. Profesionalism… Acest cuvânt îmi revenea pe buze fără încetare. Expertizam minţile băieţilor. Detectam inteligenţa. Tocmai începusem să o găsesc, ceea ce mă înflăcăra și mă întărea în hotărârea de a persevera. Îmi verificam ideile în mici colocvii cu un modest grup, în pauze, după orele de program. La început băieţii au reacţionat greoi. Li se pusese o pânză pe ochi. Le-o sfâșiam, se refăcea, iar o luam de la capăt. Alţii mă ignorau. Îmi programasem momentul când voi ajunge și la ei. Odată materialul adunat, verificat, începui să mă etalez la ședinţele tehnice cu conducerea. În ședinţa la care mă refer am propus modificări la mașini: turaţii sporite, precizie mai mare, ritm, productivitate. Bineînţeles, calcule: secunde, minute, ore, apoi concretizarea în repere, în produsul finit. Mă incitam singur. Elocinţă lejeră, ilustrare exactă, logică. Desigur, pro și contra, poate puţin cam derutant la prima vedere, dar așa e dialectica tehnicii, niciodată unilaterală, univocă ci deschisă influenţelor, probabilităţilor, cu multe variabile. Nu remarcai vreun interes deosebit faţă de ideile mele. Colegii îşi vedeau de ale lor, îi urmăream cu emoţie. Aveau chestiuni mai presante, nu voiau să se pronunţe pe loc? în final directorul mi se păru că mă vizează, poate mă înșelam.

Nu-mi cită numele, nici nu se referi la ceva anume,

atrase atenţia că preocupările de perspectivă, pozitive în esenţa lor, nu trebuie lăsate să ne jeneze în mers. S-a concentrat asupra chestiunii planului. Am luat în serios remarca. Dar analizând planul revenii involuntar la răsturnările preconizate, căci ele mă conduceau spre dublarea producţiei. În ședința următoare am redeschis dosarul. Probabil nu fusesem suficient de explicit, nu pusesem punctul pe i, nu arătasem legătura nemijlocită cu planul. Adusei elemente suplimentare. Între timp elaborasem și un punct de vedere cu privire la locurile înguste. Venisem înarmat și cu planșe. De data aceasta am vorbit mult. Trebuia să rup barierele, să mă fac înţeles, să-i oblig să ia act de opinia mea și să-și spună cuvântul. M-am pierdut cam mult în noţiuni și termeni, în demonstraţii tehnice, dar dacă vrei să convingi… Unii se uitau plictisiţi la ceas, directorul făcu din degete semnul cunoscut în limbajul mut al ședinţelor ca simbolizând scurtarea. Când am terminat, cineva a râs simulând că tușește. Întorcându-mă, am văzut ilaritate pe feţele colegilor. Sunt un om cu simţul ridicolului, nu vedeam prin ce mă făcusem caraghios. Arătam deconcertat, directorul nu mai așteptă concluziile și-mi explică scurt că expuneri de natura celor făcute de mine nu intrau în profilul ședinţelor tehnice curente. Să mă rezervpentru analiza trimestrială. Mi-am dat seama că agasez. Impresia mi-a fost confirmată și de șoaptele prinse prin secţie. „Nu vă supăraţi pe mine, mi-a spus unul din «băieţii inteligenţi», dar tov Mărgeanu zice despre dumneavoastră că sunteţi cu capul în nori”. Cu capul în nori? Ce dracu’, nu mă puteam face înţeles? Erau atât de grei de cap? Mi-am propus să-mi iau revanșa la analiza trimestrială. M-am pregătit zdravăn. Făcusem o fișă a timpilor morţi, un fel de fotografie teilloristă, mă ocupam și de chestiunea suprapunerii atribuţiilor. Calcule, totaluri etc. Cred că am fost într-o formă de zile mari. Stăpânire a materialului, fluenţă, fără să sacrific sistematizarea desigur! Ca la catedră! L-aş fi făcut praf pe Hudici. Poate chiar îl aveam în faţă când vorbeam, poate pe el ţineam să-l copleșesc. Abia la sfârșit am avut tracul,

realizând amploarea reușitei, a turului de forţă. Mă simţeam bine plasat, stăpân pe situaţie, intangibil. Triumfasem. Îmi priveam colegii cu simpatia generoasă a omului mai dotat și mai norocos, dar care vrea să lase impresia că nu-și face din asta un merit personal. Foarte jovial, începui să șușotesc democratic și amical cu vecinii. Până au început să mă plesnească. Fanfaronadă, a spus unul, exhibiţii de belfer, ciupituri din cursuri. Ce, noi facem seminar aicea? Ne jucăm de-a producţia? Să pună osul la treabă iar dacă vrea să ţină conferinţe să se ducă la club. Deși nici acolo sindicatul n-ar trebui să programeze orice peltea, cai verzi pe pereţi. Altul a spus: fumuri intelectualiste, aere de superioritate, mentalitate elitistă. Unul a pronunţat cuvântul infamant: carierism. Pe această bază directorul mi-a tras o săpunea lă numărul unu. E drept, cu un ton părintesc, acordându-mi circumstanţele atenuante ale novicelui, dar ultimativ. „Te-am adus aici ţinând seama de o anumită pregătire dar nu ne învăţa pe noi meserie, tovarășe. Vrea să-l înveţe pe taică-său cum să facă copii! (Aplauze, tropăituri, behăială.) Nu ne plac înfumuraţii, să știi. Trebuie să înveţi modestia muncitorească, tinere. Asta e prima literă în școala uzinei. Vrei să te evidenţiezi? Nu prin cuvântări savante în parantează ci prin muncă, prin efort practic pentru îndeplinirea sarcinilor de plan. La fel ca toţi ceilalţi, ca toţi oamenii muncii, înţelegi? Noi nu avem timp de flecăreală, de floricele de stil, de fantezii. Astea sunt bune pentru poeţi, pentru artiști, nu pentru industrie. Aici se impune sobrietate și seriozitate, uite asta e, dacă vrei să te integrezi atmosferei bine, dacă nu…” Lăsase neterminată ideea și mă privise insistent pentru a mă face să înţeleg că-mi dă un avertisment. „Sperăm că tovarășul Harnagea va trage concluzii din critica tovărășească și va proceda în consecinţă.

Moșu – nu știu de ce-i ziceau așa fiindcă nu avea mai mult de cincizeci de ani – m-a chemat în birou. Nostimă figură. Fost muncitor, director încă de la naţionalizare. Pândele Sacâz! Asta-i nume de om? Cum să i te adresezi

„tovarășe Sacâz”? Nu-i spuneam pe nume. Alţii, mai ai dracului, muncitori tineri, i-o trânteau. Când îl vedeau printre mașini se luau la înjurături: „Hai sacâz d-aicea bă…” și apoi, în poziţie de drepţi: „Să trăiţi, tovarășe Sacâz!” M-a poftit pe scaun, m-a privit câteva clipe gânditor și a scos cu gesturi lenește o hârtie din vraful de pe birou. „Uite, dom’le, material planificat, tot în regulă, și nu mi-l dă. Că n-a primit, că nu știu ce, că cutare. Flecării. Cum dracu’ să faci planul?” Ce-are ăsta, e nebun? mă gândeam. Îi urmăream faţa slabă, ciupită de vărsat, ochii mici, speriaţi, buzele roase, de băutor care „ţine”. Mă făcui că-l iau în serios. Dă-i și trage-i despre materiale, aprovizionare, influenţarea negativă în lanţ și așa mai departe. Se bucura bătrânul, mă aproba vesel. Încurajat, propusei o soluţie mai îndrăzneaţă: înlocuirea materialului respectiv. Nu știam cu ce, dar înșirai câteva categorii mari din care puteam încerca. Se posomorî și un rictus al gurii îmi spuse exact ce gândește: „Ei, vezi cum îţi dai în petec? Faci ce faci și o iei razna”. Folosii momentul și mă plânsei de ciomăgeala administrată în ședinţă. Ce dumnezeu, doar îmi băteam capul pentru binele fabricii, mă zbăteam tot pentru plan dar pe altă cale și într-o perspectivă mai largă, mai sigură. „Măi Harnagea, doar eu te-am adus. Știu ce poţi. Ai stofa și o să ajungi, să știi… Cu o condiţie: să-ţi scoţi gărgăunii. Păi ce era să-ţi fac, băiete, dacă vii cu verzi și uscate?” îmi vorbea cu blândeţe și dragoste, din inimă, ca un tată, și un mic val cald se zbătu în pieptul meu. „Întotdeauna la obiect, înţelegi? fără floricele, fără zdrăngănele, nu că ce-o să fie peste cinșpe ani sau mai știu eu când, ce facem acuma. Și nu teorie băiete, practică, înţelegi? Aici e industrie, plan, nu ţine. Fii tu așa cum ţi-am zis și o să fie bine”. Mi-am stors creierii să aflu ce nu le plăcea la mine. Aerele de atoateștiutor? De-abia venisem și le dădeam lecţii, voiam să răstorn uzina cu fundul în sus? Sau le era teamă de ce-ar putea ieși, de imprevizibil? Cunoșteau ei mai multe date ale fabricii decât mine, aveau o înţelepciune ce-mi scăpa? Poate, experienţa îşi spunea cuvântul. Teoretic nu vedeam, dar în practică, cine știe? E

drept că mă stăpânea un afurisit neastâmpăr, aveam mâncărimi pe creier, cum intram într-o chestie începeam să văd combinaţii. Conchisei că de aici mi se trăgeau ponoasele. Moșul spusese floricele de stil, fantezii… pentru poeţi, pentru artiști. Le păream prea inventiv? Dar încurajau mișcarea de inovaţii. Puneau mereu portrete la gazetele de perete, la panoul de onoare. Ce făceau ăia? Schimbau un șurub? Așa ceva mi s-ar fi permis poate și mie, n-ar fi avut nimeni nimic împotrivă. Și-ar fi făcut cu ochiul colegii, m-ar fi luat la vale, dar m-ar fi tolerat. Ei, are și Harnagea o păsărică. Dar eu veneam cu sisteme, cu viziuni alambicate, vedeam altceva decât ei, altă fabrică, altă, ordine, alte mașini, alţi muncitori. Fantezia îmi jucase festa, mersesem prea departe. Moșu mă avertizase, deși mă invitase pe urmă la o parolă să-mi arate că n-are nimic cu mine, că nu-mi poartă ranchiună, ba dimpotrivă, mizează pe mine. Îmi dăduse sfaturi părintești, moș Sacâz. Se cuvenea să ţin seama de ele dacă voiam să-mi fac drum, cum zisese Despina, și cum zisese și el („o să ajungi… să știi”). Tot el, bătrânul, găsise cuvântul potrivit, „sobrietate”. Venise timpul să mă controlez, să instalez robinete la fântânile arteziene și să le dau drumul cu ţârâita, în dozele admise. Vedeam dificultăţi insurmontabile? Mai greu ar fi fost invers, să fac să ţâșnească un zăcământ sărac. Dar când e prea mult nu e o problemă, se reglează. Iar dacă totuși se strecoară pe ici pe colo, dacă mai susură vâna, îi punem o șmecherie din acelea care se învârtesc, cum văzusem prin parcuri… Distracţie particulară, „hobby”. Așa m-am decis să procedez, cu menţiunea că de a doua zi, din clipa aceea. Aveam de recuperat un mic handicap, nu depindea decât de atenţia mea. Învăţasem prima literă, pentru celelalte numi făceam griji. Primul pas e greu, asta fusese și părerea Despinei. Nu i-am spus nimic de incident. Ţineam prea mult la încrederea ei ca să o zdruncin cu fleacuri. Nu fusese înfrângere, doar o corectură. A, dacă nu luam măsuri se schimba calimera… Dar știam ce am de făcut. Fără fantezie, fără fantezie, fără fantezie… Mă trezii că

pun pe note cele două cuvinte. Compusesem o mică melodie și o fredonam în gând, o melodie vioaie, optimistă, tonică.

Ieșise pe dos de cum mă așteptasem. Am primit o comandă mare și, de comun acord cu băieţii (ei nu aveau de unde să știe că nu mă consultasem cu nimeni), am dublat schimbul de noapte. Aveam fonduri pentru ore suplimentare, nu exista niciun impediment. Devenisem șef de secţie, în această calitate adoptasem hotărârea. Clenciul era că dublarea o făcusem cu muncitorii din schimbul întâi. Alţii nu aveam, doar nu era să angajez personal. Se duceau acasă, dormeau câteva ore, luau cina și reveneau. Stăteau până a doua zi la trei. Trebuia să dureze o săptămână șutul. Având nevoie de bani, nu pregetau. Se oferiseră și din schimbul doi. Socotisem iniţial că fiziologic nu ar fi recomandabil, dar ca urmare a insistenţelor, primisem și din aceștia. Calculasem și recalculasem, aveam certitudinea că onorez comanda. Întâmplarea făcea ca în zilele acelea „moșu” să lipsească. Treaba ar fi mers ca pe roate și aș fi fost și felicitat dacă hazardul… Pe scurt, un lucrător și-a tăiat mâna. Din schimbul doi – avusesem dreptate să mă codesc, presimţisem. Ei, sentimentalismul… l-am pus eu bine după aceea, l-am băgat la teasc. Am înţeles că în chestii de-astea n-ai voie să fii subiectiv. S-a pornit anchetă. Au venit de la sindicatul de ramură, de la raion, de nu mai știu unde. S-a constatat încălcarea securităţii muncii. Conducerea a dat din umeri, nu știa nimic. „Cum e posibil, au ţipat ăia, ce e aici, sat fără câini?” A plouat cu mustrări și avertismente. Mi-am luat și eu porţia dar asta n-a dat satisfacţie. Cum a plecat comisia am fost chemat în faţa completului de judecată. Câţiva muncitori solicitaţi să depună mărturie și să mă boxeze proletaricește mi-au luat apărarea. O simplă întâmplare, susţineau ei, putea să se fi produs oricând, n-avea nicio legătură cu măsura, măsura fusese bună. Câştiga și fabrica, câştigau și ei, nu mai vorbim de clienţi, adică de economia naţională. Ghinionul, ce să-i faci! Șefii i-au expediat. Am rămas între noi. A început secretarul

organizaţiei de bază. Avea obiceiul să mestece hârtie, îşi ţinea proviziile în buzunarele halatului, nu exista să n-aibă ce roade, prin hale, în şedinţe, la el la B.O.B., oriunde. Ciudată figură, om cu faţă de lemn, n-am mai pomenit. Chiar când se întâmpla să râdă din an în paşti, n-am reuşit să dibuiesc ce putea să-i producă lui ilaritate, nu făcea decât să deschidă gura. Se auzea de două, trei ori „hâc, hâc” şi atâta tot. Deşi te privea drept în faţă, pe la coada ochiului se prefira un amestec de bănuială şi ironie, o pândă interogativă voind să spună că ştie despre tine infinit mai mult decât îţi închipui. Vorbea nazal, cu o voce piţigăiată, limpede dar leneşă. Nu l-am auzit o dată ridicând tonul, dar pârâiaşul firav al glasului se încărca de tot atâta răceală ameninţătoare şi dispreţ ucigaş cât o ghiulea de tun. Îşi sprijinea mâinile grase, lipsite de vlagă pe pântec. „De ce-ai încălcat disciplina de partid şi de stat?” întrebarea fusese rostită plictisit şi somnoros, dar fiecare silabă, altfel caraghioasă, avea o rezonanţă de gheaţă crăpată sub picioare. Şi un procuror de curte marţială l-ar fi invidiat. Cine mai ştie ce-am bălmăjit? Vrute şi nevrute. Nu ţinea. „Dumneata ai auzit de centralismul democratic, principiul de bază al construcţiei socialismului?” Mă strângea ca în menghină. Dar de anarhism, nihilism şi nu ştiu mai ce, auzisem? „Bagă-ţi în cap, aici proprietar e poporul, iar conducător partidul. Cine se ridică împotriva lor e nimicit”. O sfeclisem. Ăsta o întorcea în aşa fel că te apucau fiorii. „Dar tovarăşi, eu am vrut să fac planul, tovarăşi. Am avut cele mai bune intenţii”. „Să distrugi clasa muncitoare? Asta a fost intenţia dumitale?” „Cum să distrug…?” Mă luase frica. Pentru prima dată de ceva necunoscut, neînţeles, emanând de la acel burtos placid, imperturbabil şi nemilos. Frica de cuvinte. Nu le cunoscusem cumplita forţă negativă… Văzusem în copilărie un film religios imaginând răstignirea lui Cristos. Uitasem anecdotica, dar îmi rămăsese în minte atmosfera, foarte bine regizată, a golgotei, în special cerul vânăt slobozind şerpi de foc, prăvălind uragan şi potop şi o voce calmă dirijând din înălţimi. Copil, mă îngrozisem,

începusem să tremur, crezusem că infernul ne cuprinde aievea. Dumnezeu îmi apăruse ca un monstru senin și sadic, pe Iisus îl vedeam de asemenea odios în complicitatea sa cu ura îndreptată împotriva oamenilor. Un asemenea cer sumbru zămisliseră asupra capului meu cuvintele mâncătorului de hârtie. Iar frica are treptele ei, o evoluţie, resurse nebănuite. Vocea nazală, impudică, nu mă lăsa să mă dezmeticesc dintr-o pleasna, că mă izbea din nou. Dacă ar fi ţipat, ar fi făcut spumă la gură, nu m-ar fi impresionat, dar cuvintele nu se năsteau din nervi, dintr-o slăbiciune omenească, ci din atotputernicie, aceea de a atribui cuvintelor sensuri inedite înspăimântătoare. Probabil că buimăceala și frica mi se citeau pe faţă căci la un moment dat „moșu” a făcut un semn și a pus capăt interogatoriului. Am respirat ușurat și cred că am îndreptat spre director priviri umed-recunoscătoare. „De ce nu ai întrebat tu, Harnagea, înainte de a lua hotărârea?” îl oprise pe ăla ca s-o ia el de la capăt? „Asta să-mi lămurești tu mie, de ce n-ai întrebat”. Explicaţiile nu-l mulţumeau. Că timpul scurt… că sarcina presantă… că din moment ce avem fonduri pentru ore suplimentare… etc. „Nu, nu, gândește-te bine, mergi mai adânc, mergi la cauză”. Ce dracu’ de cauză, nu vedeam nicio cauză, o ţineam morţiș că de dragul planului, că în interesul uzinei și așa mai departe. Da, dar de ce n-am întrebat? Dincolo de această barieră nu puteam trece. De ce n-am venit la conducere, la B.O.B., la cutare, la cutare… De ce mi-am asumat singur răspunderea? Ce mi-am zis eu, ce-a fost în capul meu? De ce am nesocotit ierarhia? M-am crezut mai deștept, sau ce? Mi-am închipuit că sunt buricul pământului? Din ce mentalitate provine asta? Liberalism mic-burghez intelectualist? „Spirit de iniţiativă” am încercat eu să o cotesc spre o lozincă frecventă în fabrică. „Nu, nu asta este iniţiativa”. Mi-a explicat pe larg „moșu” ce e iniţiativa. „Iniţiativa este o propunere, o idee supusă spre aprobare”. Iniţiativa peste capul organelor de conducere statutare, legale, nu se putea. „Asta nu e iniţiativă ci anarhie, ori anarhie, Harnagea, noi nu

oblăduim”. Și din nou m-a avertizat, solemn și sincer, acum pentru ultima oară. „Ai înţeles, Harnagea?” „Am înţeles, tovarășe Sacă… tovarășe director”.

Când am ieșit de la fabrică m-am refugiat într-un cinematograf să pot gândi în liniște. Mă simţeam fărâmiţat, umilit. Nu munca mea o făcuseră harcea-parcea, ci pe mine. Eu ca om le dădusem de furcă, cu mine ca individ avuseseră treabă. Cotrobăiseră în creierul meu, dăduseră deoparte ce nu le plăcuse sau nu le era de folos și-mi arătaseră cu ce să rămân. Mai trebuia să renunţ la o serie de lucruri, nu renunţasem destul. Mă făcuseră șef de secţie. Crezusem că asta îmi dă răspunderi și câmp de acţiune. Mă înflăcărasem, mă pusesem pe treabă. Cunoaşterea resorturilor, îmbinarea lor sub auspicii favorabile, viteza de acţiune, spirit întreprinzător, iniţiativă – așa îmi închipuisem. Spanac, tocmai iniţiativa mi se interzicea. Trebuia să întreb. Pe ecran, câţiva ostași trăgeau din ambrazura unei cazemate în tancuri nemţești. Unul, și apoi încă unul, luară foc. Ce-or fi fost, machete de scândură? Va să zică deveneam o piesă, un șurub. Ce să mai fac cu mintea? Aveau dreptate, puteam să renunţ la cea mai mare parte. Asta îmi punea o problemă serioasă, mă aflam în faţa unui prag. Dacă aș fi știut de la început… Dar astea așa îţi apar, pe rând. Fragmentar, etapă cu etapă. Așa se și explică de ce pot fi înghiţite. Deodată totul nu e posibil, stomacul nu primește. Pe când astfel se deprinde. Cum mănâncă unii gândaci sau șobolani, pisici, mai știu eu ce. Nemţii, cu o haită de câini, urmăreau un partizan. Fugarul intrase într-o mlaștină, înainta prin păpuriș… apoi i-am văzut capul în prim-plan, răsufla greu şi-şi răsucea ochii alburii în căutarea unei ieșiri. Chestiunea era: acceptam să merg mai departe? Cu riscul ca ordinele restrictive să se repete, ca noi accese să-mi fie oprite, ca și alte atribute să mi se interzică? Trebuia să mă sfătuiesc cu Despina, să-i arăt reversul medaliei, necunoscută ei. Vorbisem de luptă. Cu cine să lupt? Cu „moșu”, cu B.O.B.-ul? Absurditate, din toate punctele de vedere absurditate. Numai cu mine puteam să lupt. Ba

chiar asta mi se cerea. În sfârșit, trăgeau și partizanii în nemţi pe o șosea. Stăteau pitulaţi într-o pădure și nemţii cădeau. Până să se grupeze hitleriștii și să urce dealul, trăgătorii au dispărut. Sigur, nu mi-ar fi fost greu să fac ce mi se ceruse, dimpotrivă, asta mi-ar fi ușurat viaţa. Dar merita? M-am strecurat printre picioarele spectatorilor iritaţi de turbulenţa mea și am plecat.

M-am așezat pe scaun, bătrânește, cu oasele frânte. Am uitat să spun că obţinusem „micul apartament” de pe Calea Victoriei. Și nu trecuse niciun an de la angajare. Nevastă-mea, legată cu un șorţ de nailon – procura tot felul de lucruri nostime –, bătea albușuri într-un castron. Preocupată, îmbujorată, mă întâmpinase în ușă cu un sărut aerian pe colţul gurii: „Ce e Sergiu, ești obosit? Uite, acum pun masa”. Îmi surâdea cu candoare și devotament. „Nu merge, Despina”, am oftat. M-a ascultat până la capăt văzându-și de treabă, neîntrerupându-se o clipă. Era, evident, un fel de a nu mă lua în serios. Dacă ar fi lăsat totul baltă, s-ar fi așezat și ar fi căscat gura la mine, m-aș fi întins la cașcaval, aș fi început să dramatizez. Știa ea cum sunt bărbaţii sau ghicea. Făcea școală cu mine, mă deprindea cu sobrietatea. Când am terminat s-a arătat nedumerită: „Asta e tot? Și ce e cu asta?” M-a cam descumpănit. N-aveam simţul proporţiilor? Făceam din ţânţar armăsar? „Te-ai simţit jignit, sau ce? Nu din asemenea incidente e făcută munca în fabrică? Zici că pe ăia din conducere i-a ciufulit și mai rău. Păi nu aveau și ei dreptul să-și săreze niţel ficaţii cu tine? Ei, Sergiu, ce-s copilăriile astea? Ești bărbat în toată firea”. M-am ridicat ofensat și m-am retras în dormitor. Și-a desfăcut șorţul și a venit după mine. Mă trântisem pe pat îmbrăcat. S-a întins alături, a început să se joace cu sprâncenele mele, apoi să mă bată cu genele pe obraz. Mă gâdila plăcut, îmi trecuse supărarea dar tăceam. S-a apucat să mă sărute. La asta nu prea se pricepea. Lipsea gravitatea gestului. Cel mai adesea îşi ţuguia buzele copilărește sau mă atingea „diafan”, ca pe mâna bunicii. Lecţiile mele nu prindeau, n-o molipseau. Câteodată mă enerva și deveneam brutal,

ceea ce, bineînţeles, o supăra. M-am ferit de „tamponările” ei într-un mod politicos, de la un timp „fuga” începuse să-mi intre în reflex. Nu se arăta niciodată lezată, nu dădea nicio importanţă „sustragerii”. Mi-a scos haina și a pus-o pe umeraș. „Hai să discutăm serios, Sergiu. M-a luat de mână, m-a ridicat de pe pat și m-a tras după ea în hol. Hai, stai și spune-mi unde n-am eu dreptate?” Dorea cu orice preţ să clarificăm în clipa aceea, să tragem linie și să adunăm. Mă asculta în picioare, rezemată în coate pe dulap. I-am explicat că nu-i vorba de orgoliu rănit, înţelegeam și eu că nu se poate fără critică, fără tăvăleală. Asta puteam să înghit. Altceva era, mă deposedau de atribute personale vitale. „Asta sunt, așa m-a croit pe mine natura, cum să mă reduc la un sfert? Tu ai putea?” „Dar cum o să te reduci, Sergiu? Tu rămâi același. Îţi cer să te întrebuinţezi mai puţin. Foarte bine, ce te deranjează? N-au ce face cu ideile tale, vreau să spun cu speculaţiile tale tehnice? Păstrează-le pentru tine, stochează-le. O să ai cu prisosinţă ocazii să le pui în valoare. Nu vor iniţiativa ta? Rezervă-ţi-o pentru mai târziu. Vor să întrebi? întreabă. Ce te costă? Așa e regula. O să te întrebe și pe tine alţii altă dată… Ce nu înţelegi tu e această dialectică a ierarhiei. Sunt cele două categorii, Sergiu… Iată de ce trebuie să treci tu în prima. Și cum ai debutat… nu am nicio îndoială. Atunci vei dispune de dreptul la idei, la iniţiativă. Vei avea libertatea la care râvnești. Abia atunci, Sergiu. Ce să facem, așa e făcută lumea, nu putem s-o schimbăm noi. E vorba numai de o amânare”. Găsea răspunsuri cu promptitudine și ușurinţă. Anumite lucruri nu pătrundeau în sfera judecăţilor ei, logica solidă etalată pornea de la o premisă falsă. Dar în această clipă frumuseţea pură a Despinei se tensiona. Paloarea accentuată, cearcănele, fixitatea privirilor mă impresionau. O mistuia o patimă abia stăpânită, m-am gândit mult la asta, patima jucătorului de cărţi. Ochii puţin rătăciţi devorau o cifră pe care miza totul. Prin asta mă domina, îmi înfrângea rezistenţa, aprindea și în mine scânteia unei credinţe dar în care nu credeam, mai propriu nu voiam să cred. Fosforescenţa

patosului ei mi-a sugerat întrebarea capitală: „Dar ce mă voi face eu, Despina, muncind fără plăcere? Pentru că în condiţiile descrise de tine, numai de… hai să folosesc un cuvânt mare, numai de pasiune nu poate fi vorba. Vreau, am vrut întotdeauna să mă dedic… Resursele de care dispun, nu vreau să mă laud, nu sunt un megaloman, dar anumite zăcăminte am, ei bine, ele nu se pot aprinde decât la scânteia unui entuziasm. Ce-mi ceri tu e la antipod. Nu zâmbi așa, nu vreau să fiu ditirambic, melodramatic… vreau să spun, nu-mi va afecta totuși personalitatea și…” Mi-a luat vorba din gură. „Tocmai invers, tocmai invers, Sergiu”. A venit spre mine fluturându-și părul moale de culoarea mierii de flori de tei. Plutea, asemenea, m-am gândit, unui pescar din Evanghelie trimis să calce cu tălpile suprafaţa mării. S-a așezat alături pe un scaun, m-a întors spre ea și mi-a luat mâinile. N-am văzut-o niciodată atât de hotărâtă și de inspirată. „Esenţialul este să ne câştigăm existenţa, Sergiu. Vremurile sunt schimbătoare, trăim în plină prefacere. Știu că ai anumite chemări. Cred în ele, cred în tine, cred, cred… Ai datoria, o avem amândoi, să-ţi conservi personalitatea. Nu te lăsa influenţat, nu pune la inimă nimicurile. Moșu și ceilalţi pot să trăncănească, n-au decât. Apa trece, pietrele rămân. Tu ești piatra. Dar ca să rămâi tu însuţi, să nu te poată strivi, rostogoli, măcina trebuie să-ţi cucerești o poziţie. Cu orice preţ. Vreau să spun cu preţul micilor concesii pe care te rog, te rog, nu le mai băga în seamă. Ridică-te deasupra”. Vorbise dintr-o răsuflare, aproape că-și pierduse respiraţia, obrazul golit de sânge se învăluise într-un nimb. Înspăimântător de frumoasă arăta așa, cu buzele arse, cu ochii tulburaţi de furtuni nevăzute. „Crede în mine, Sergiu, e așa cum îţi spun, vreau fericirea ta, măreţia ta, voi veghea, voi fi alături. Știu că va veni ziua în care ceea ce-ţi cer acuma să aperi, să păstrezi, să tăinuiești dacă e nevoie, va ieși la iveală. O, Sergiu!” M-a îmbrăţișat furibund. Mă cam răscolise, mi se umeziseră ochii. Credinţa altuia în steaua ta nu e un fleac. Nu poţi să rămâi impasibil. Mi-am strâns fălcile și mi-am zis „înainte, băiete!” Parcă

semnasem un pact, ca Faust, cu propriul sânge. Despina se ghemuise la pieptul meu și eram mândru că ţin în braţe mica vrăjitoare exaltată, că mi-am luat de soţie o posedată în stare să ardă până la scrum pentru mine, că m-am legat cu o zeiţă protectoare. S-a smuls din îmbrăţișare, m-a sărutat pe frunte și mi-a adus un pachet punându-mi-l pe palme ca pe un potir. „Desfă, desfă!” mă îndemna nerăbdătoare. Am scos o stofă de costum grozavă – ceva în dungi maro, galbene, verzi, nu mai știu, niște culori ameţitoare, nici nu mai văzusem până atunci. „Primul costum de la mine, Sergiu, mi-a șoptit. Să-l porţi sănătos”. Nu mi-a spus de unde l-a luat, l-am privit în neștire, așezându-l sub becuri în toate felurile, descoperindu-mi o nouă slăbiciune fără să știu că poate deveni viciu.

Despina mă lămurise ce am de făcut dar practica mi-a arătat repede că numai cu sfaturile nu mă puteam descurca. Mă abţineam să mai am idei şi să manifest iniţiativă. Ei și? Ce rezolvam cu asta. Deveneam un imbecil. Cine bagă în seamă un imbecil? Ce șanse are un imbecil? Ea îmi spusese numai ce să nu am. Restul nu știuse sau socotise că e treaba mea. De bună seamă, aveam datoria să mă descurc. Altfel de ce mi-ar fi arătat încredere, de ce ar fi mizat pe mine? Aplicându-i sfaturile mecanic, m-am surprins că devin prost. Ce fac eu domnule aici, mi-am zis, ăștia or să mă ia în serios, în scurt timp or să ajungă să mă creadă. Deja unii se uitau la mine de sus. Ce şi-or fi zis „Ăsta îşi dădea aere, acuma se vede că în fond e tufa”. Gata, stop, alta era calea. Chestia e cum îţi canalizezi însușirile. De unde ideea să le pui sub obroc? Cum trebuiau canalizate, habar n-aveam. Viaţa, ea m-a învăţat, ea și-a asumat rolul de dădacă. Mi-a oferit și ocaziile, mi-a sugerat și ce să fac, mi-a dat mură în gură.

După „săpuneală” nu-l mai întâlnisem pe secretarul O.B. Văzându-l venind dinspre celălalt capăt al sălii, primul impuls a fost să-l evit. M-am răzgândit, de fapt picioarele s-au opus, ele au preluat iniţiativa și m-au împins înainte. L-am salutat ca pe o veche cunoștinţă. S-a oprit. „Ce faci Harnagea?” Vocea avea lehamitea întrebării: „Mai trăiești,

mă, lepădătură?” Nu m-am formalizat și i-am turuit ceva cu dezinvoltură respectuoasă. Cine m-a învăţat? în popor se spune „dracul”. Toţi avem câte un drac în noi, numai că la unii e mai spontan, mai iute iar la alţii mai bleg și până se dezmeticește, trece momentul. „Tu ai ceva urgent acum?” Mă tutuia. Altcândva poate mi-ar fi displăcut și m-aș fi zburlit, acum am taxat altfel familiarismul. Evident, nu puteam avea nimic presant. M-a invitat în biroul lui și mi-a dat să citesc un proiect de dare de seamă. „Uită-te și tu la el. A lucrat un colectiv de tovarăși”. L-am parcurs rapid. La fel ca toate celelalte, tot atât de bun și tot atât de prost, „cuprinzând problemele”, dar fără să le aprofundeze nici cât negru sub unghie. Just, corect etc., dar banal. Drăcușorul a decretat însă „Slăbuţ, tovarăşu’… Nu știu cine a lucrat, dar dacă vreţi să ştiţi părerea mea sinceră… Acum, depinde, desigur, și cine îl va prezenta, și edificându-mă după un semn discret că el, am adăugat decis, a, în cazul acesta nici nu poate fi vorba”. L-am pus pe gânduri. Lenea, plictiseala dispărură ca prin farmec. Și unda bănuitoare, zeflemitoare, primejdioasă din priviri. Vocea nazală, fadă, uniformă, de eunuc, dobândi rezonanţe noi când îmi propuse să refac materialul. L-am luat acasă și l-am rescris. Ne-am ciorovăit pe text pentru că ţinea morţiș la câteva fraze stas, zgrunţuroase și seci, dar pe ansamblu ideile mele „prea abstracte”, „prea fanteziste”, prea nu știu cum, găsiseră în sfârșit un debușeu. Mai atenuate, mai încorsetate, altfel formulate, dar aceleași. Nu mă mai impresionară după aceea sentinţele lui cumplit de calme, răstălmăcirile de o seninătate sinistră. Continuând colaborarea – prima operă comună îi aduse laude și nu mai renunţă la concursul meu – căpătai privilegiul sentimentului că vin din interiorul lui și nu mai mă aflu în ipostaza victimei dinafară. Bineînţeles, nu trebuie să ne închipuim că această colaborare mi-a conferit cine știe ce drepturi speciale, în sensul că aș fi fost exceptat de la batjocura lui sastisită, de la aroganţa mută a privirilor somnolente, de la o mie de ocări nerostite. Încetasem însă să mai fiu victimă și asta era fundamental.

Într-o zi m-a întrebat – răsucise printre cuvinte un foarte subţire fir ameninţător. „Tu de ce nu iei mă, Harnagea, cuvântul prin ședinţe? Te doare gura?” „Sunt cam dur” i-am replicat fără să stau pe gânduri. A făcut „Hâc, hâc” și m-a privit lung. „Zău, mă?” N-a mai insistat dar am bănuit că i-a plăcut răspunsul. Cum spun, nu mă ierta, îşi revărsa și asupra mea dispreţul. Dar învăţasem să-mi fac pregnantă utilitatea. După ce trăgea concluzii la câte o ședinţă mă consulta ca din întâmplare. „Cred că am atins problemele”. Un timp m-am mulţumit să moţăi din cap aprobator, însă într-o zi nu știu ce mi-a venit – drăcușorul! –, am ezitat să-i mai dau adeziunea și spre surprinderea mea a început să insiste. „Hai spune, de… ce taci?” Renunţase la aparenţa indiferentă, la tonul din care puteai deduce că se interoghează pe sine. „Tovarăşu’… parcă șovăiam dacă să-i fac confidenţa. Sunt anumite situaţii când nu ne putem baza numai pe improvizaţie. Cred că în situaţia dumneavoastră anumite concluzii trebuie pregătite. Măcar sub forma unui punctaj”. N-a scos nicio vorbă, s-a întors și m-a părăsit, dar după vreo două săptămâni m-a chemat să pregătim împreună punctajul concluziilor.

Între timp mi-am făcut apariţia în cabinetul „moșului”. Venise vremea să-i duc obolul, să dau Cezarului ce-i al Cezarului, respectiv să… întreb. Nu era simplu de pătruns, în jurul directorului se formase o mică gardă pretoriană, o locotenenţă. Măcar unul din respectivii se afla în birou sau făcea anticameră ori de câte ori voiam să intru. Şi nu erau nişte lichele oarecare, ci o tripletă redutabilă. Cel mai periculos, un blond uscăţiv, inteligent, perspicace, temperamental, poseda un spirit de observaţie uimitor. Privea prin oameni ca prin sticlă. Nu-i scăpa nimic, mai ales intenţiile oricât de bine camuflate, de acces spre șef. Te avertiza imediat, în felul lui incisiv și lapidar, că te-a dibuit, că te știe, că te are în obiectiv. Te cresta cu limba ascuţită, de viperă, până te desfigura. N-am văzut o creatură îmbinând mai perfect rapacitatea și plăcerea de a tăia, de a înţepa. Când l-am văzut i-am zis „bisturiul”, dar

mai târziu l-am avansat la rangul de „scorpion”. Merita, blestematul, cu prisosinţă. Sincer vorbind îl admiram, faţă de el încercam un sentiment de rivalitate sportivă, probabil începea să se facă simţit orgoliul meu de proaspăt luptător. Al doilea, incomparabil mai încet la minte, cu o personalitate neevoluată, se remarca prin râvnă. O râvnă împinsă la excese, absurdă și scandaloasă, ceva de motor de tăiat lemne. Să-l surprinzi cu o obligaţie neonorată, cu treaba făcută pe trei sferturi sau amânată, cu un detaliu omis sau subapreciat, acordându-și un scurt răgaz, o neînsemnată păsuire, făcând cel mai nesemnificativ gest de oboseală? Absolut exclus. Făcea impresia că de săptămâni n-a mai ieșit pe porţile fabricii. O rezistenţă diabolică! N-am reușit să surprind o dată pe obrazul lui neted, bine întins, obraz de băieţandru, cel mai vag semn de surmenaj, o umbră de uzură. Nopţile nedormite, petrecute printre mașini, la planșă sau în faţa formularelor de plan nu lăsau nicio urmă, nu-i alterau prospeţimea zâmbetului lipsit cu desăvârșire de simţul umorului. Viaţă particulară? Zero! Burlac, manifestând o falsă curtoazie faţă de femei, total dezinteresat cultural, străin de sporturi, incapabil de a bea un pahar de bere – o picătură de alcool îl punea la pământ – la ce i-ar fi folosit timpul liber? Să se ducă în parc? N-ar fi văzut nimic, gândul i-ar fi rămas la hârtii. Să lenevească? îi erau suficiente câteva ore de somn ca să-și refacă forţele după două nopţi nedormite. Dacă s-ar fi închis fabrica o singură zi, maniacul s-ar fi îmbolnăvit. Scorpionul îl manevra ca pe un scut, îl împingea în faţă și desfida pe oricine ar fi pretins că depune mai mult zel decât „ei”. În ședinţe, întotdeauna alături, ori de câte ori se ridică şi reclama vreun drept personal. Scorpionul îl trăgea în picioare și pe bietul robot. „Topor de oase” i-am zis hamalului acefal, plămădit din celule de cauciuc, având în loc de suflet o manivelă de oţel. Cel din urmă, inclusiv ca ordine de importanţă, cu o dotare intelectuală mediocră, nu din cale afară de harnic, constituia gura straniului grup. Gură de mahalagiu, enormă, de o mobilitate înspăimântătoare, meliţând tone

de cuvinte în flux continuu. Ceva în genul orificiului bucal al unui căpcăun pe dos, neînfulecând ci debordând, revărsând fluvii de hidoșenii, umplând lumea de hoituri și orduri. Cine turnase în el acest desfrâu? Succesiunea apariţiei lor în scenă era de fiecare dată alta: când „Gură spurcată” te năclăia din cap până în picioare sub o cascadă vâscoasă, pestilenţială, pentru ca Scorpionul să-ţi înfigă apoi, scurt, ghimpele otrăvit, dându-ţi lovitura de graţie, când cel de al doilea îţi sfârteca pielea cu o lamă de brici, după care primul te îneca într-un potop de scârnă. În virtutea căror afinităţi se constituise acest grup, ce-i unea pe cei trei, atât de singulari, de contrastanţi, de opuși? îşi descoperiseră interese comune? Dispuneau de o strategie laborioasă, acţionau coordonat sau spontan? Ce apărau, ce promovau, ce cultivau? Nimeni nu-și punea în fabrică întrebări de acest soi. Ceea ce se știa era că îl acaparaseră pe „moșu”, că exercitau o influenţă și o autoritate indiscutabile în treburile întreprinderii, că de voinţa lor nu se putea face abstracţie. Unii mârâiau, alţii îi înjurau pe la colţuri, cei mai mulţi se plecau și recunoșteau suzeranitatea de fapt și de drept a nucleului nelegitim. Cine nu se supunea și încerca să le submineze poziţiile era molestat exemplar. Cei trei mă forfecaseră și pe mine în ședinţe publice când, inocent și utopic, voisem să-mi fac cunoscută imaginaţia.

În aceste împrejurări ciocăneam, deci, la ușa „moșului” pentru a prezenta dovada supunerii faţă de regulile puterii constituite. Am fost, în sfârșit, primit, în ciuda opoziţiei locotenenţilor. Mi s-a adus o cafea, ceea ce mi-a împrospătat convingerea că directorul mă apreciază și că nu depinde decât de mine să recâştig ce pierdusem. „Am venit să vă consult, tovarășe director, într-o chestiune de tehnologie nouă”. I-am pomenit în treacăt de o carte străină care, după cum se părea, revoluţiona tehnica branșei, i-am marcat o primă direcţie de atac și i-am lăsat latitudinea deciziei. Obrazul ridat prematur s-a înăsprit, ochii mici s-au strâns și mai mult, iar buzele tocate, zdrenţuite se pregăteau să dea glas la ceva grav,

ireparabil. „Acuma să vă spun de ce am venit la dumneavoastră, l-am oprit la timp, pricepând enorma prostie în curs de a o săvârși. M-am apucat să rezum ideile principale ale cărţii pentru ca dumneavoastră să puteţi avea o privire de ansamblu, paralel să arăt ce ni se potrivește în secţia unde lucrez, dacă consideraţi și în altele… și să schiţez un bruion de propuneri pentru trust, minister, pentru cine consideraţi dumneavoastră, urmând ca pe baza indicaţiilor ce mi le veţi da… Eu v-aș ruga să-mi trasaţi sarcina să duc la capăt aceste trei lucrări și într-o săptămână cel mult, să vi le prezint, urmând ca dumneavoastră…” Aceasta era atitudinea mea veritabilă și impresia iniţială că aș fi vrut să-l încui ca un măgar sau ca un prost o declaram tacit profund eronată, nulă și neavenită. L-am ambalat în certitudini și anticipări. Schimbarea tehnică e inevitabilă, l-am sugestionat, totul e cine o declanșează la noi. I-ar sta rău întreprinderii pe care cu onoare o conduce să… Nici nu l-am mai lăsat să respire, i-am luat piuitul. Cu o viclenie veselă, ghiduşă – aveam senzaţia că mă joc cu un copil – i-am sugerat voalat, apoi i-am dat pe la nas, posibilitatea înhăţării unei stele de „Erou”. Treptat, ca să fiu sincer, începusem să cred și eu. De ce nu, în definitiv? Așa se inaugurează marile campanii de progres. Dacă nu m-aș fi autosugestionat n-aș fi putut să-l vrăjesc nici pe el. Alternam descrierile tehnice cu deschiderile optimiste… Am luat de pe birou câteva hârtii și am schiţat, simplificând la maxim, desfășurarea, pe etape, a procesului tehnologic. Am desenat o hală și comparativ alta modificată. Am sugerat variantele perfecţionate ale produsului finit. În acest val de inspiraţie am reconstruit toată fabrica, am pus și un steag să fluture deasupra, cred că am imaginat și conturul stelei de „Erou”. Când ajunge să fie plauzibilă, fantezia cucerește orice redută. Iar de aici până la nebunie nu e decât un pas. Și acesta se face ușor. „Moșului” îi sticleau ochii și-i tremurau buzele crâmpoţite. Mi-a dat mână liberă. Dacă voiam puteam să iau și un concediu de o săptămână sau două… O singură condiţie punea, să iasă ceva clar. „Ţi-e limpede

Harnagea, desenele, vorbirea, socotelile, clare tovarășe, să pricepi dintr-odată. Altfel ăia nu se uită, îţi dai și tu seama câte au pe cap”. Așa încins, captivat, vibrând copilărește în carcasa lui uzată, rablagită, mi-a apărut șubred, foarte vulnerabil și caraghios. În timp ce plecam îl dojeneam în gând: „Ei moșule, mi-ai interzis fantezia. Ţi-am furișat-o pe ușa din dos. Acum perpelește-te!”

VII

Dar garda pretoriană nu dormea. A mirosit, s-a documentat, a întors chestiunea pe toate feţele. „Pericol la orizont!” Mi-au ţinut calea toţi trei când ieșeam de la cantină. Sugându-și scobitoarea, Scorpionul m-a avertizat „Amice, retrageţi daravela. Și în general… a se slăbi. Nu sări peste linia de demarcaţie. Moșului nu-i arde de revoluţii și nici nouă de carieriști. Dacă nu ţi-a fost atuncea de-ajuns…” A sărit și Gură spurcată și m-a împroșcat cu un snop de bale. Topor de oase rânjea. „Dacă ai fi fost «fair play», a conchis Scorpionul, era altceva. Înţelegi ce vreau să spun. A se ţine seama pe viitor… Salutare”. Așadar începea lupta? Cea prevăzută de Despina? Ho, ho, în acest fel se prezenta? Păi asta mă amuza, mi-am frecat mâinile înveselit. E distractiv, plăcut, antrenant. Mă vedeam, în sfârșit, luat în seamă, nu persiflat și admonestat școlărește ca înainte, nu întrebuinţat și tolerat distant, umilitor cum făcea grasul. Tratat cu respect, de la egal la egal, taxat ca o forţă răsărită pe neașteptate, un potenţial în devenire, rival demn de atenţie. Alertasem însăși gașca temută, influentă, omnipotentă. Veniseră în păr să-mi arunce mănușa, să mă amenințe, să mă timoreze. Păi așa mai mergea. Devenisem cineva, persoană însemnată, în spiritul meu neutral, relativist, dacă nu chiar amorf din punct de vedere social, s-a aprins scânteia ambiţiei. Nu prea știusem ce e asta. Îmi plăcuse să mă măsor cu alţii, dar platonic, de amorul artei, fără nicio mizâ, fără interese finalizatoare. Un prim pas într-o direcţie nouă făcusem de când mă hotărâsem să-l cultiv pe grasole, apoi să-l slujesc, și de când îmi oferisem serviciile moșului. Dar mai mult în joacă, să mă aflu în treabă. Acum se schimba. Colegi de-ai

mei, nu foruri constituite ale autorităţii, atentau la drepturi personale elementare. Nu mai era vorba de restricţii oficiale, de tabuuri formale consacrate prin norme, practici, cutume etc. Voiau să mă încorseteze voinţe subiective, neinvestite. Păi asta nu mai sunt dispus să înghit, frate dragă. Aici am libertatea să mă opun. Ba chiar mai mult, să ripostez. Care pe care, băieţi! Vreţi să-mi îngrădiţi aria de mișcare? Să mă împiedicaţi să pun piciorul într-un teritoriu unde v-aţi proclamat arbitrar dreptul primului ocupant? îmi interziceţi voi? Puneţi voi tăbliţa: „Perimetru oprit, proprietate particulară?” Cu această ocazie mi-am dat seama că nu mă mai jucam, nu îmi omoram timpul, pornisem într-un marș de cucerire. E oare în natura omului aspiraţia de a escalada înălţimi, locurile greu accesibile? Poate! Altfel de ce noi temerari ţin să cucerească Everestul cu propriile picioare după ce nenumăraţi înaintași și-au înfipt acolo steagurile? De ce alţi ambiţioși coboară în întunericul umed şi rece al peșterilor, străduindu-se să stea măcar cu o zi mai mult, cu riscul de a fi scoși la lumina zilei fără suflare? De ce s-ar claustra savanţii în laboratoare, de ce ar înţepeni scriitorii până la uitare de sine în faţa foilor de hârtie, de ce s-ar lăsa cosmonauţii catapultaţi în lună și așa mai departe? Pornesc deci să cuceresc, în felul meu, modest, răbdător, pașnic, piscul unei lumi mărunte, în minusculul peisaj ondulat de banale denivelări ierarhice. Dintr-o pornire atavică sau ca urmare a efectului lent, insesizabil, produs de instrucţiunile Despinei? împins centimetru cu centimetru de vibraţia centripetă, funcţionând ca o lege naturală în orice colectiv, în orice instituţie și organizaţie? Tripleta monopolistă îndrăznea să-mi blocheze drumul, să se interpună între mine și ţel. Misiunea, dubla misiune acum, mi se limpezi subit: pe de o parte să-mi continui marșul de cucerire, iar pe de alta să mă apăr de năvălitori, să-mi degajez terenul. Cum zisei, departe de a mă înfricoșa și demobiliza, atacul mă învioră și înveseli, mă ambiţionă, trezi în mine tot felul de vanităţi și mai ales nerăbdarea luptei.

Ce-am făcut?

Din capul locului trebuie știut că, după gafa evitată în ultima clipă în biroul moșului, am renunţat cu desăvârșire la orice program, la orice strategie preconceptă, la elaborarea la rece a acţiunilor. Convingându-mă, după o scurtă retrospectivă, că toate reușitele mi se datorau inspiraţiei momentane, acelui drăcușor șmecher, experimentat și omniscient ce-mi șoptea în ultima secundă cuvântul sau gestul oportun, m-am plasat în întregime sub zodia spontaneităţii, m-am proclamat sclavul intuiţiei. Ca atare m-am apucat să redactez cele trei materiale și… ei, aici e surpriza, m-am împrietenit cu cei trei locotenenţi. Prima operaţie, cea mai simplă, încheiată în limitele termenului stabilit, i-a adus „moșului” lauri (a fost citat pe un ordin de zi al ministerului, ceea ce i-a ridicat la dublu acţiunile în ramură, a fost numit adjunct al șefului comisiei ce urma să analizeze și experimenteze noile soluţii și trimis peste graniţă într-o delegaţie de specialiști) iar mie o primă grasă. Cea de a doua, facilitată de preţuirea manifestă a directorului după succesul repurtat, a dus la cooptarea subsemnatului în garda pretoriană. După o matură chibzuinţă băieţii au înţeles că e mai profitabilă alianţa decât ostilitatea și m-au uns „al patrulea”.

După ciocnirea pomenită, am abordat frontal căpetenia. Am intrat cu un braţ de cărţi în biroul Scorpionului și, sub privirile crude, de han-tătar, le-am răsturnat pe masă. „Colega, știi să citești?” Nici nu le-a atins. Se vedea de la o poștă că sunt scrise în englezește. „Uite bădie, fără chestiile astea în tehnică ești condamnat la moarte. Ignori una, două, pentru un timp mai prevalează rutina, dar vin în valuri. Ocean, înţelegi? Cum să oprești oceanul?” „Și tu știi englezește?” m-a fulgerat. „Da. Iar nevastă-mea e englezoaică și e din branșă”. Am început să le strâng. „Ești om inteligent, am încheiat, nu poţi să-ţi tai craca de sub picioare”. I-am întors spatele și am plecat cu braţul de cărţi aduse de la biblioteca politehnicii. A doua zi mi-a făcut o vizită în secţie. îl așteptam. L-am primit degajat, nici cu interes, nici indiferent. Pe Scorpion îl

simţeam crispat. Obrazul spelb, tăiat în piatră, zvâcnea scurt, străbătut de spasme. Se străduia să zâmbească, ceea ce-i împingea înainte buza de jos, mai groasă, dându-i o expresie de dispreţ și în același timp de complicitate la ceva nu prea onorabil. Când vorbea, buzele și bărbia căpătau un ușor tremur, dacă ar fi putut și l-ar fi stăpânit. Ochii cenușii, reci, mă sfredeleau ca un burghiu. „Ce faci, m-a zeflemisit, aruncând o privire pe masa de lucru, citești literatură americană? Ce autodafé ţi-aș fi aprins. Ce, ce clipești așa, nu vezi că glumesc?” Glumea pe dracu’, așa ar fi făcut, știam bine. Dar nu asta avea importanţă. „Fac rezumate, l-am informat. Am și aici, dacă vrei să te uiţi… Grosul e acasă. Poţi să-mi faci o vizită, numai anunţă-mă dinainte”. „Ce să caut acasă la tine? m-a fixat suspicios. Nu suntem prieteni. Încă suntem dușmani. Crezi că poţi să mă cumperi cu rezumatele tale?” Ferchezuit, bine ras, tuns scurt, curăţel dar cu haine purtate, zvelt, neastâmpărat, înfundându-și mâinile până la coate în buzunarele pantalonilor și trăgând de ei în sus deși n-avea cum să-i cadă, mi-a inspirat deîndată simpatie. „Măi, tu mai mult faci pe al dracului decât ești”. L-am pus în încurcătură. Buza de sus, mai mică, încălecată de cealaltă, se zbătea ca o piftie, găseam ridicolă mișcarea lui iepurească. L-am catalogat coleric și nu m-am înșelat. Aveam să-i cunosc cu timpul crizele de nervi ce-l lăsau sleit, însingurat și abătut. „Ia asta și citește, o să te intereseze. Lasă, mai discutăm noi. După masă trec pe la tine să te iau, dau o bere”. A luat dosarul și mi-a aruncat un jet de răutate. „Îmi plătești și băutura? N-o să fie de-ajuns. O să te coste scump protecţia mea. De prietenie nici nu poate fi vorba, bagă-ţi în cap. N-o să parvii cât veghez eu. Cu toate cărţile și rezumatele tale. Poţi să-ţi înhami la căruţă nu numai nevasta, toată familia”. „Bătrâne, i-am replicat cu o privire lungă, indulgentă. Vorbești de căruţă. Rămâi de căruţă, să știi. Sunt ultima ta șansă, ultimul tren. Fără mine ești în pom. O să te lipești ca o ventuză. Vezi să nu mă răzgândesc. Am și alţi solicitanţi, mă ispitesc și alte combinaţii. Acum adio, dacă ajungi la sentimente mai bune, anunţă-mă. Menţin prăvălia

deschisă un timp”.

M-a luat el la o bere. Nu accepta decât „fifty-fifty”. Mereu crispat, la pândă, strâns în sine ca un arc de oţel. De bună seamă trecuse prin încercări. N-am aflat nimic semnificativ despre viaţa lui. Mi-am imaginat-o. Tânăr absolvent, intrând în fabrică primise botezul „neîncrederii”. Mișcându-se cu garda deschisă, fusese trimis la podea din primele clipe. Apoi spionat, interpretat, disecat. Câtă vivisecţie s-o fi făcut pe sistemul lui nervos… De frică, de disperare și-a ascuţit cuţitele. S-a furișat printre picioare ca un câine, căutând, adulmecând, frecându-se de trupurile puternice, gudurându-se, așteptând chircit piciorul salvator să-l ia în posesie. Apoi a învăţat să facă salturi de lăcustă, în zigzag pentru a deruta și a lua prin surprindere. Găsindu-și un culcuș mai sigur, a început să ridice capul. În primul rând pentru a-și apăra cucerirea, în al doilea pentru a vâna pe cei mai slabi, de-acum victimele lui. Tot ce i se comprimase în sânge ieșea la iveală. Asta îi dădea simptome de intoxicat, nevoia de a azvârli otrava asupra altora. Nervii zdruncinaţi o luau razna. Pe toţi îi găsea vinovaţi, fără alegere. Considera omul mârșav prin definiţie, și unde îl prindea îl cresta meticulos și presăra sare. Lugubră voluptate a desfigurării semenilor. Îi vrea însemnaţi pe toţi, să se știe că au trecut prin mâinile lui. Manie de nevropat. Nimic nu mai reușise să-i topească ţurţurii groși din cavernele conștiinţei, să-i tocească ghimpii crescuţi pe creier. Reprima întrebările despre viaţa familială, apărându-și brutal misterul intimităţii. Respingea tema sentimentală, detesta filosofia catalogând-o șarlatanie, artele îl lăsau rece. Citise un volum de nuvele de Gorki și mi-a mărturisit că-i plăcuse o singură imagine: „Marea clefăia ca un milion de porci”. Gustase grotescul, văzuse imensa turmă și se desfătase la sonoritatea dezgustătoare a gurilor lacome, pline, a limbilor și gâtlejurilor îngălate, a ferocităţii animale elementare. Discuta fără însufleţire dar cu o logică severă de jucător de șah, de aparat de jucat șah, mecanismul, structura și combinaţiile puterii. Se întorcea la acest

subiect – cred inconștient, poate gândea cu voce tare – obsedat. Știa cine cu cine se înfruntă, cine pe cine sapă, ce alianţe se încheagă, ce perspective prezintă unul sau altul, care va accede, care va cădea. Interpreta orice schimbare, orice nuanţă, celor mai insignifiante fapte le dădea semnificaţii întortocheate, tenebroase. În această materie nu suferea să fie contrazis. Judecăţile lui sunau definitiv, ca răspunsurile sfincşilor. Se preocupa să le dea o turnură criptică, să le facă inaccesibile. În special pe Topor de oase îl torturau formulele ermetice, cu atât mai mult cu cât savura speculaţiile Scorpionului ca pe o aleasă hrană intelectuală. Multe previziuni erau de-a dreptul elucubrante. La început, pentru un timp, m-a captivat și pe mine. Mi se părea extraordinară puterea de a dilata detaliile, secvenţele, și apoi de a le remonta pe un mozaic în întregime inventat. Vedeam aici un talent autentic, o putere demiurgică de savant sau de prozator. Și acum sunt convins că omul ar fi putut crea ceva dacă răbdarea, dezinteresul și liniștea interioară nu i-ar fi fost atât de tulburate de „complexul politic”. După ce m-am săturat să contemplu estetic ansamblul construcţiilor sale speculative și m-am apucat să-l urmăresc în meandrele asociaţiilor, deducţiilor și interpretărilor, am început să-l suspectez. Ceva nu era în regulă. În primul rând mergea prea departe, nu se mulţumea să prevadă mișcarea următoare pe fictiva tablă de șah, anticipa jocul cu nouă, zece mișcări înainte. Un resort ascuns îl împingea până în pânzele albe. Ce era asta? Sete de a ști, nevoia prognozei născută din teama de viitor, din veșnice neliniști, din neîncredere în viaţă? Sau mania, mai puternică decât raţiunea, decât bunul simţ, decât frica de ridicol? în al doilea rând, improvizaţiile aveau ceva de joc mecanic. Îi lipsea elasticitatea subiectivă, simţul variabilelor, acceptarea dialectică a nestatorniciei, a transformării lucrurilor, oamenilor, mentalităţilor, a imprevizibilului. Concepea lumea în destine imuabile, în traiectorii prestabilite, omul fiind la el o stea fixă, un tren alergând pe aceeași șină, într-o unică direcţie. Căzuse pradă unui dogmatism tragic.

Continua să creadă cu înverșunare ceea ce i se întipărise în minte în prima experienţă de viaţă, că oamenii sunt manechine și existenţa lor se desfășoară sub semnul fatidic al datelor din dosar, al judecăţilor și verdictelor date de foruri, raţiunea ultimă găsind-o într-o supremă voinţă străină, în miezul suveran, inflexibil al puterii. Nu putea trăi decât în preajma ei și mârâia ca o fiară ori de câte ori cineva atenta la locul ocupat. De aceea urmărea cu o vigilenţă chinuitoare cea mai mică mutare a pieselor. Scruta negurile viitorului căutând să surprindă întâlnirile aștrilor, în speranţa de a le preîntâmpina pe cele nefaste. Viziunea fixistă îi juca feste, îl arunca pe piste greșite, făcea din el un megaloman. Când îl contraziceam, când îi opuneam alternative, turba, cădea în isterie. Și nu era vorba de rana unei vanităţi exacerbate, ci, cred, de groaza că s-ar putea înșela, că sistemul de alarmă e defect, că intuiţia nu-i funcţionează ireproșabil, că plutește într-un univers iluzoriu.

Când am luat prima, i-am invitat pe toţi trei la restaurant. Nu-și ascunseseră invidia. Puţin le păsa că o meritam, chestiunea era că mă înfruptam pe nepusă-masă, și mai ales pe deasupra capetelor lor. „Ai băgat mâna până la cot a? mă șfichiuia Scorpionul. Cu lingușeli, cu șmecherii? Noi tragem la șaibă și tu iei caimacul a?” Topor de oase se sufoca de supărare, ura îi dădea un aer de copil plângăreţ și nu m-ar fi mirat să-l văd izbucnind în hohote. „Lasă domnule, lasă domnule, mi-a luat cumva apărarea, spre surprinderea mea, Gură spurcată. Doar n-o să-i ducă acasă, o să-i pună la bătaie. Nu e așa, Harnagea?” „Ăsta? Scârţanul ăsta?” se îndoia de formă Scorpionul mustăcindu-și buza de sus tremurătoare ca un bot de animal rozător. Mă cooptase, desigur, dar îi plăcea să-mi dea de înţeles că e și o ucenicie de făcut, că trebuie să mai înghit câte un ghiont, să nu mi-o iau în cap, că el rămâne șeful și nu obișnuiește să umble cu mănuși, e aspru, pretenţios, ciufut și să fac bine să mă aliniez. Nici pe ceilalţi nu-i cruţa, le freca zdravăn ridichea. Pe Topor de oase îl beștelea ca pe un rândaș. „Mai spală-te și tu pe

creier, ce te uiţi ca o bovină?” îl plesnea scurt între două demonstraţii de perspicacitate cadristică, enervat de dificultatea cu care acela îl urmărea. Topor de oase se arătă derutat, trecu greu de la pizma sinceră pentru prima ce o încasasem, la relaţia de prietenie doar formal beligerantă. Se pregătise să-mi tragă o înjurătură și deodată i se cerea să adere sincer la ideea chefului finanţat de mine. „Face domnule, insistă Gură spurcată, face cinste mare. Asta e primă de-o noapte întreagă la Continental. Cu telefon înainte, cu tot în regulă”. „Numai prin intestinul gros gândești, hăplăule”. Cam așa se traduceau sentimentele de simpatie ale Scorpionului. Gură spurcată a pus capăt tranzacţiilor aplicându-ne câte un pumn în șale amândurora și promiţându-i elementului bovin că în noaptea respectivă îi va procura o chelneriţă „de să stea mâţa în coadă”.

Ne-am cam afumat la agapă și ne-am dat arama pe faţă. În primul rând s-a clarificat că eu nu sunt un membru de rând al grupului, ci o stea în ascensiune. După ce s-a cherchelit, Scorpionul însuși a spus-o, în pofida răutăţii organice, a refuzului visceral de a admite egalitatea cu cineva. Mi-a făcut pasienţa și, încruntat, cu paharul în mână, ridicându-și de tot buza de sus, ca un animal gata să muște, a decretat: „Băi ortaci, ăsta are viitor”. Evident, a ţinut să mă avertizeze să nu-mi dau aere, și cu deosebire să nu uit cu ajutorul cui voi urca treptele. Odată esenţialul spus, statutul mi s-a schimbat radical. Ortacii au belit ochii, au băgat la devlă și s-au grăbit să dea primele semne că sunt gata să facă sluj. Contrar recomandărilor Scorpionului, mi s-a urcat la cap de îndată. După ce am mai supt câteva pahare i-am dat drumul. Le-am făcut turul de orizont al ştiinţei mondiale, le-am definit marea revoluţie tehnică, le-am enumerat corifei contemporani, lucrările de bază. Le-am prevestit schimbările industriei românești, ale propriei fabrici. Frazele aforistice le traduceam în engleză deși nu știam mai mult de zece, cincisprezece – de fapt plecam de la aforismele englezești dar dădeam impresia că procedez invers. Le-am făcut

pasienţa progresului, convingându-i că tăvălugul vine și că cine nu va fi pe fază va fi măturat.

M-am angajat să mă ocup personal de instruirea lor, le-am promis colocvii cu academicieni, prieteni buni de-ai mei, membri ai unor societăţi internaţionale.

Le-am destăinuit că mi s-a propus să fiu profesor dar am refuzat, că lucrez într-o comisie de consultantă a academiei, că visul meu nu e să rămân în fabrică, în industrie – puah! mă aflam acolo numai în trecere, pentru practica de producţie elementară –, ci să construiesc un mare institut de cercetări, nucleul științei românești, că deja sunt în corespondenţă cu somităţi ale cercetării mondiale, în calitatea pe care o voi avea aș putea face pentru ei absolut ce vor. Pe Scorpionul o să-l ung adjunct de ministru, posedă datele necesare… îmi va trebui acolo un om deștept, caustic, îndrăzneţ.

I-am strâns mâna Scorpionului – divulgasem porecla, nu mai conta. „Ţine minte ce ţi-am spus. O să te convingi că Harnagea are cuvânt și Harnagea poate…” Pe Topor de oase l-am numit director general în C.S.P., să stea să buchisească planul de stat pe întreaga ţară, să nu-și mai strice ochii într-o pârlită de fabrică de mâna a doua. „Să ţii legătura cu mine, Topor de oase, să-ţi arăt direcţia tehnicii mondiale, să nu-mi planifici vechituri, prostii și imbecilităţi de ale tale. Ai înţeles?” I-am dat și lui Gură spurcată un post gras în comerţul exterior. „Trebuie să știi să te înjuri cu ăia Gură spurcată, cu capitaliștii. Vezi că te taie, sunt daţi dracu’, au experienţă de sute de ani. Să faci repetiţie, să-ţi îmbogăţești repertoriul. Vii la mine. Îţi dau cărţi, tratate”. Îi făceam rute internaţionale pe care să le bată frecvent, de unde poate să stoarcă valori inestimabile. Urma să-i dau adresa firmei de unde să achiziţioneze vinul franţuzesc, caviarul și celelalte. „Și aici, i-am spus, aici vom face chiolhanurile, să știi, la masa asta. Am rezervat-o. Ca scriitorii la Capșa. Aici va petrece creierul științei românești”. Gură spurcată se cam făcuse, dădea ochii peste cap și la spusele mele bâţâia dovleacul energic. Înţelegea, era de acord, se angaja. Îmi strângea mâna

peste masă în pumnii lui osoși și scotea un fel de șuierat folcloric iuiuiuuu, în sensul că i-a luat mama dracului, îi pune la punct pe toţi, unul n-o să mai guiţe. Le-am planificat și îndeletniciri culturale. Nu se putea, nu eram de acord, în era nouă va prevala spiritul, omul trebuie să fie instruit. Îi ameninţam că le voi face program strict. Joia concert, sâmbăta teatru, restul săptămânii lecturi, clasicii ruși și americani, Kant, Schopenhauer, mitologia greacă, Romain Roland și Nușici, neapărat Nușici, și le-am povestit anecdota despre tipul care învăţa italiana după o anumită metodă și când a ajuns la post, în diplomaţie, întreba pe toată lumea: „Sora dumneavoastră suportă bine brânza?” Cei doi mă sorbeau din ochi, dar la punctul acesta Scorpionul a protestat. Detesta frivolitatea culturală, nu consona cu ceea ce ne propuneam să fim. Atrăgea atenţia asupra calculului, asupra simultanelor de șah. Mi-a făcut o demonstraţie pe loc, mai auzisem câte ceva, frânturi, crâmpeie, acum mi-a dezvăluit destinul pieselor de bază din fabrica noastră. Secretarul O.B. Avea să fie curând debarcat, îl puricaseră de la Capitală, cineva strâmbase din nas. Nu-i mai dădea un trimestru. N-avea calităţile necesare, primitiv și arogant, le ajunsese la ureche șefilor. Moșu avea viitor. E proletar, va fi ales în C.C. Cu siguranţă, va lucra în aparatul superior. Pe „moșu” miza. Singura șansă pentru el de a ieși din fabrică, de a pătrunde într-o direcţie de minister. Pentru început, fără îndoială, căci după aceea venea rândul meu să-mi îndeplinesc rolul. „Harnagea, să fii tu al dracului, te-ai angajat! Te urmăresc și în mormânt, ăștia sunt de faţă. Eu te-am ridicat, să nu uiţi asta”. A prezis și ziua de mâine a directorilor adjuncţi. Unul venise de la judeţ. Lucrase cu tovarășul cutare, să ţinem seama, nu-l va lăsa ăla din braţe. Celălalt e pe ducă, „moșu” nu-l înghite, în curând postul va fi vacant. Cel mai indicat să-i ia locul ar fi Topor de oase. Noaptea, târziu, în Piaţa Palatului pustie, răsunând de ecoul vocilor noastre, ne-am legat fraţi de cruce. Deși ne despărţisem, continuam să mergem în aceeași direcţie. Gură spurcată și Topor de oase uitaseră unde stau sau nu-i mai interesa. Scorpionul

și cu mine îi fascinam și nu se mai puteau desprinde, nu mai erau în stare să iasă din raza magnetismului nostru.

Am continuat să încasez prime substanţiale – „moșu” s-a dovedit generos, poate e prea mult spus, în fond nu mă recompensa din buzunarul lui – dar n-am mai vrut să plătesc haraciul. În cel mai bun caz, după principiul Scorpionului, „fifty-fifty”. Gură spurcată era calic, nu te puteai lipi de el, dar Topor de oase suporta bucuros câte un „Continental” o dată la trimestru și, chenzinal, ba și mai des, o seară de plăcintă cu bere. Nici nu concepeau să mai iasă fără mine, le căzusem cu tronc. Scorpionul se bucura să duelăm pe deasupra halbelor, cei doi îi fuseseră numai vasali. Unul muncea ca un netot, fără nicio scânteie, și se rezuma să caște gura, să asculte, să întrebe, să se mire, nu avea cu ce întreţine flacăra. Mărginit și unidirecţional, rămânea pe linie moartă când schimbai brusc macazul. Îi frunzărisem lucrările. Superficiale, reflectau lipsă de polivalenţă. Mi-am dat seama că e un tip vulnerabil, iar truda sa un fel de număr de bâlci exploatat de Scorpion. „Poftiţi și vedeţi, poate să stea fără să respire o jumătate de oră” sau „Punem pe el un pod de lemn și rezista la trecerea mașinii”. Dacă se convingea că îi ești superior te slujea fără să crâcnească, părea să aibă din naștere vocaţia robului. Celălalt, un căţel oarecare, lătra când îl întărâtă Scorpionul. Pentru a-l face temut îi agăţase o zgardă cu tăbliţa: „câine rău”. Dacă te răsteai la el sau te prefăceai că ridici o piatră amuţea, se lipea de pământ sau o rupea la fugă. Știa să-și găsească întrebuinţare în orice împrejurări, se așeza la coadă la plăcintă, veghea încărcarea corectă a halbelor, etc. Gospodar, întreprinzător, lipsit de scrupule. Beneficia de două morale, una oficial cameleonică, mercenară, „fără mamă, fără tată”, cazan plin cu zoaie, cealaltă domestică, ghidată de bunul simţ popular, pe alocuri cu o vagă notă justiţiară, având limita sa de toleranţă, „onoarea sa de familist” peste care… De ce mă înhăitasem cu ei? Motivaţia imediată este că nu avusesem încotro, mă izbisem de grup, singur nu-i puteam face faţă și, văzând că interesele coincid, am optat pentru soluţia

amiabilă. Dar de ce prietenie „la cataramă”? De ce nu doar „relaţii de afaceri”, ca să zic așa? Se mai poate spune că Scorpionul îmi plăcea ca amic-rival. După ce-i scosesem ghimpele otrăvitor puteam să încrucișez floreta cu el după reguli sportive. Mai trecea plictiseala, mai omoram timpul. Cu ceilalţi nu găseam nicio afinitate, și asta e puţin spus. Tot intuiţia?! în fond, a fost prima mea grupă de instrucţie. Aveam multe de învăţat. De fapt, totul. Pe aceștia i-am găsit mai bine plasaţi să-mi predea întâile noţiuni, să mă familiarizeze cu terenul, cu vicleşugurile luptei. Am deprins o mulţime de lucruri fără ca ei să-și dea seama. Și în egală măsură fără știinţa mea. Unele boli se iau repede, în special râia. De departe Scorpionul era cel mai dotat, mai evoluat, mai complet. El mi-a cucerit cu adevărat simpatia. Și cred că și reciproca era valabilă. Sub stratul gros de piatră acră, sodă caustică și ce-o mai fi fost, ascundea un sentiment. Nu afirm că mă iubea sau mai știu ce prostii de genul acesta. Dar când stăteam cu halbele în faţă ceva în persoana mea îl seducea. Uneori mă ironiza pe chestiunea „inspiraţiei”, dar tocmai asta îl atrăgea. Nu întâmplător locul dezbaterilor era o berărie. Nu mă urma în expediţiile dezordonate, utopice, livrești, îşi păstra sângele rece, se menţinea la distanţă, sarcasmul continua să-i funcţioneze, dar cu o parte a fiinţei se lăsa vrăjit. De ce? Ca o compensaţie? Resimţea, înăbușită, setea de altceva decât calculele algebrice meticuloase, veșnicul sadism impus limbii-bisturiu? Dar în timp ce-i fluturam panglicele multicolore prin faţa ochilor reci, învăţam să mă controlez, să mă stăpânesc, să aleg grâul de neghină, să pun ordine în fantezia destrăbălată. Scorpionul mi-a predat lecţia de bază a cenușiului, ca nuanţă dominantă a paletei unei personalităţi ce se respectă. El putea fi un excelent dascăl de cruzime și insensibilitate frenetică, dacă se poate spune astfel, de ferocitate lucidă și abilă. Gură spurcată mi-a fost profesor de retorică, obișnuindu-mă cu ideea, nouă, pentru mine, că valoarea semantică a verbelor e foarte relativă, că fiecare cuvânt conţine și un mic exploziv și chiar după ce i-ai dat foc mai poate fi folosit,

eventual cu destinaţie inversă. Am văzut cum cuvântul dispune de însușirea de a juca pe rând rolul de detonator și de extinctor. Până și prăpăditul de Topor de oase m-a dădăcit în felul lui, făcându-mă să înţeleg ce redută inexpugnabilă devine munca atunci când nu ai nimic altceva, sau când toate celelalte arme ţi-au fost interzise. Mi-am dat seama că există și un fetiș al muncii, nu numai al mărfii, că râvna poate căpăta valoare socială în virtutea simplei calităţi de a fi acţiune omenească, adică expresie a conștiinţei, indiferent de puterea ei creativă, transformatoare. Îi datorez acestui tăntălău dezvăluirea unei taine fundamentale pentru cineva care, fără a fi escroc sau brută, dorește să facă oarecare carieră într-un domeniu cu care nu are absolut nimic comun. Faptul că am izbutit mai bine decât ei se explică prin calitatea superioară a intuiţiei. Pentru că, vorbind serios, cele câteva cărţi în plus citite nu puteau fi un atu atât de puternic încât să justifice ascensiunea mea și eșuarea lor, mai exact spus baterea pasului pe loc, căci și acum sunt tot ce au fost, minus aura de centru de influenţă și putere. Că așa se explică lucrurile o pot dovedi, cred, următoarele două întâmplări.

În adunarea generală doi vorbitori au intrat într-o mică polemică: ce este primordială, tehnica sau conștiinţa politică? în sală s-a făcut oarecare haz. Supapa deschisă o clipă, cum se întâmplă adesea în ședinţe, Moșu a ironizat dilema bătrânește, atrăgând atenţia că amândouă sunt sarcini centrale. A adăugat însă că bunele intenţii nu pot suplini calificarea profesională. Nu conţineau niciun umor spusele lui, cu toate acestea în sală au izbucnit din nou râsete. Ilaritatea venea dinspre grupul inginerilor. Incidentul a fost acoperit automat de uitare. După vreo două săptămâni a fost convocat activul fabricii. În prezenţa unui tovarăș de la Capitală, burtosul înfierează cu virulenţă curentul tehnicist orientat spre subestimarea și subminarea muncii politice. Moșu, probabil la curent cu opinia secretarului, a intervenit și după mine a reușit să dreagă lucrurile. Întrevedeam aplanarea divergenţei. Dar

ședinţa a căpătat brusc o altă întorsătură când un membru al biroului s-a ridicat și a demascat „apolitismul unor ingineri”. Inginerii au cerut satisfacţie. Moșu le-a luat apărarea, făcând apel la responsabilitate. Secretarul a citit niște hârtii redactate într-o terminologie elementară. Nu mă solicitase, ca de obicei, lucrase în secret. Apoi a dat-o pe liber. S-a împotmolit, repeta mereu aceeași frază, cuvintele trăsnet răsunau în gol, fără acoperire. Ţinta evidentă era „moșu” și, deși pornit, încerca să fie diplomat, ocolea adresele directe, și asta îl stânjenea, îl făcea să-și plimbe limba în gură degeaba. Câţiva ingineri i-au luat apărarea moșului dar fad, neconvingător. S-a ridicat Scorpionul. Nu l-am văzut niciodată atât de scăpărător. Până și tovarășul de la Capitală începuse să râdă, acoperindu-și gura cu amândouă palmele sau aplecându-se ca pentru a-și examina ghetele. I-a făcut zob Scorpionul pe secretar și pe acolitul lui, a măturat cu ei podeaua. Cum tovarăși, când principala sarcină de partid este sporirea producţiei, când conducerea concentrează în această direcţie gândirea, întreaga noastră capacitate creatoare – a făcut trimitere și la o statuie de bronz emblematică – și la ordinea zilei se află permanent productivitatea, calitatea… și dă-i și trage-i… dumneavoastră condamnaţi tehnica? Vasăzică în ce fel ar vedea tovarășul – hai să ne imaginăm! – manifestarea conștiinţei în opoziţie cu tehnica? Prin spargerea mașinilor ca în Anglia acumulării primitive? Poate aveţi în vedere reîntronarea muncii manuale? Sau ce? Finisarea produselor prin sugestie, prin convingere? Băieţii se tăvăleau de râs, tentativa – căci existase una – fusese ratată. Burtosul îşi încreţise faţa bucălată, de regulă supradestinsă, într-o expresie rea, prevestitoare de nenorocire. Mi-a trebuit numai o fracţiune de secundă să înţeleg că el nu va lăsa lucrurile așa, că eșuase din superficialitate fiind prea sigur de sine, că se baza pe ceva în tentativa făcută și acel ceva va fi mai bine fructificat data viitoare, că situaţia se poate inversa. În ropotul aplauzelor cucerite de Scorpion la scenă deschisă, în timp ce se reașeza cu buzele tremurând ușor de plăcerea

triumfului tăind cu ochii reci sala de la un capăt la altul ca să vadă dacă n-a mai rămas ceva cât de mic nemăcelărit, în clipa aceea m-am ridicat și, cu un gest nonșalant de cavaler de Malta, am aruncat mănușa tehnicii. I-am făcut întâi rechizitoriul Scorpionului.

I-am dezvăluit dogmatismul gândirii, îngustimea unghiului de vedere. Figură ciocoiască, mânată de vanitate și aroganţă, la antipodul specialistului de tip nou, handicapat de o gravă rigiditate, de incapacitatea de a înţelege dialectica economic-politic, raportul ştiinţă-om, relaţia revoluţietehnică, mizând pe factori de conjunctură, extramorali, extrapolitici – și așa mai departe, și așa mai departe. L-am făcut praf și pulbere. Sala îngheţase, eu eram „Gerilă”, le lipeam ţurţuri în bărbi, le puneam chiciură pe gene și pe mustăţi. În timp ce vorbeam, secretarul mi-a strecurat un bilet. Am descifrat cu greu, scria că Scorpionul e fiul unui fost comisar de poliţie din timpul dictaturii antonesciene. I-am mulţumit printr-o ușoară înclinare a capului și am citit fraza respectivă abţinându-mă de la comentarii. După aceea am îndreptat tirul spre „moșu”. Mi-am exprimat regretul că-l găsesc într-o companie atât de dezagreabilă și am dus mai departe ideea sprijinindu-mi pe ea întregul raţionament. Nu i-am contestat anumite calităţi personale, dar le-am apreciat ca insuficiente; precara pregătire de specialitate l-a făcut, iată, victima unui grup dubios, de fapt robul acestuia, cu deosebire al geniului rău, al Scorpionului. Am lăsat să reiasă cu evidenţă că „moșu” ajunsese involuntar și inconștient pradă maşinaţiunilor specialiștilor mărginiţi și arivişti. Tovarășul de la Capitală, recâştigându-și sobrietatea, se arăta succesiv îngrijorat și sumbru. Cinstit vorbind, mă montasem, trăisem fiecare idee, fiecare cuvânt, facilitatea și persuasiunea se datorau senzaţiei stranii că sunt sincer, că ce spun reprezintă convingerea mea intimă.

În seara aceea m-am dus glonţ acasă. Nu i-am suflat un cuvânt Despinei însă la un moment dat, chiar la masă, mi s-a făcut rău. Am lăsat furculiţa în farfurie, m-am dus în

baie și am vărsat. Despina mi-a făcut un ceai și mi-a dat pastile. M-a sărutat cast pe amândoi obrajii și m-a băgat în pat. Sărutul incolor, nici rece nici cald, nici cât să transmită neliniștea sau instinctul posesiv matern, mi-a făcut bine. Știa să-și resoarbă într-un punct interior ascuns feminitatea, atâta câtă avea, transformându-se în înger protector fără carne și sânge. La fabrică, toţi se străduiau să lase impresia că nu s-a întâmplat nimic, dar nu se vorbea cu mine decât strictul necesar, măruntele chestiuni curente de producţie. Cu o excepţie, Gură spurcată. M-a contactat într-un mod uimitor de degajat. „Bă Harnagea, ai feștelit-o, mi-a spus cu oarecare regret deși în subsidiar ghiceam bucuria răutăcioasă. Ai dat în bară. Dracu' te-a pus? Tu nu te orientezi? îmi pare rău, că ești băiat deștept, dar n-ai fler”. M-a bătut pe umăr ca și când îmi trecea cu vederea neghiobia și deși îi stătea în puteri, nu mă excomunica încă. După câteva zile s-a anunţat schimbarea directorului. „Moșu” a fost trimis pe o funcţie de conducere într-un I.A.S. Noul director – grasul, în vânzoleala creată m-am pomenit cu Scorpionul în birou. Mă sfredelea maliţios. Nici nu m-a salutat. S-a dus direct la fereastră. De acolo a vorbit cu o voce batjocoritoare. „Jubilezi, nu? Ești numai muzică, fiecare atom cântă în tine. Marele învingător! Dacă vrei poţi înfige tridentul… La cheremul tău. Întorcându-se, continuă precipitat. Pe ce te bazezi tu? Ești o viperă, ești diavolul! Afurisit să fii! Na, uite mâna mea. Probabil că viaţa ne va despărţi. Ești prea viclean, prea ambiţios și ai și noroc. Nu te invidiez, te urăsc și… te admir”. Mi s-a părut că i se umeziseră ochii. Necaz, emoţie? S-a întors și m-a părăsit. N-am crezut în ura lui. Brava. Asta mi-a impus. Nu era un om de rând Scorpionul. Să fiu sincer, scena m-a mișcat. Am văzut în ea un nu știu ce medieval, cavaleresc, și de ce nu? l-am iubit un pic. În felul lui spastic, avar venise să mă elogieze. Nu e exclus să fi fost și o doză de calcul la mijloc dar chiar și așa m-am simţit flatat. Victoria repurtată, fără acest sportiv „ai fost mai bun”, nu mi-ar fi dat totala satisfacţie. Știam că nu triumfase prin mine vreun adevăr, fusese un meci, nimic

mai mult, o demonstraţie de virtuozitate. Și dacă mă interesa cu adevărat părerea cuiva, aceea era a Scorpionului. El ştia că și mine în ce constase miza. Dacă ar fi fost să comparăm punctele de vedere, al lui fusese mai aproape de raţionalitate, din păcate nenuanţat, și mai ales prost inspirat. Greșise mutarea. Pricepuse cauza eșecului și, iată, nu-mi purta pică! Deși ermetic, fusese un gest prietenesc. Mai târziu m-am gândit că în Scorpionul am pierdut un potenţial amic valoros. Dar viaţa ne-a despărţit cum prea bine prevăzuse. Atunci mi-a încălzit inima și mai ales mi-a dat o mână de ajutor să o spăl. I-am fost recunoscător. De altfel i-am luat mereu apărarea cât a fost director burtosul. N-aș vrea să se creadă că făceam cine știe ce acte de altruism. E vorba de o apărare neangajantă, de principiu. Grasul nu s-a dovedit prea ranchiunos. În general, renunţase la jocul sinistru de-a vorbele, la periculoasa artă a denaturării sensurilor, la lovitura din senin pe care cine știe de la ce mare maestru o furase. Nu aveam nevoie să mă bat, la propriu, pentru Scorpionul. Burtosul îl înjura cu acel amestec de lehamite și scârbă ce-i era propriu, și asta numai pentru că îi rezistase lui, nu pentru fondul poziţiei adoptate în ședinţă. Încercam să-l conving că Scorpionul e un bun specialist și un om descuiat la minte și trebuie folosit căci, îi strecuram, suntem totuși nevoiţi să ne bizuim pe tehnică. Burtosul râdea sec, amuzat. „Bineînţeles, nătărăule, citeam pe chipul spân, burdușit de grăsime, bineînţeles că pe tehnică, pe ce altceva?” Nu avea nimic noul director împotriva tehnicii. Dimpotrivă, manifesta un cult faţă de noutatea științifică. În ce mă privește nu se considera obligat pentru ajutorul dat în ședinţă, ascendentul meu ar fi fost nul dacă aș fi avut la activ doar acest merit. Mă aprecia pentru cunoștinţele profesionale. Când îi prezentam cărţile, rezumatele, când îi etalam, cât mai pe înţelesul lui, noutăţile senzaţionale din specialitate, nu mai rămânea nimic din placiditatea oblomovistă, din expresia de bou Apis. Ochii îi râdeau cu inocenţa fermecată a copilului, îşi lingea buzele, înghiţea în sec, în gâtlej îi

gâlgâia o bucurie ascunsă, îi tremura guşa ca o piftie. Am înţeles ce fusese la mijloc în înscenarea antitehnică, în exaltarea ideii politice până la dilema: ori, ori. Nu ţinea să-i ia locul moşului ci să-şi netezească drumul spre o ţintă ascunsă. Uitase polemica, iar pe noul secretar, un individ şters, comun, îl ignora programatic.

Aici se înserează ceade a doua întâmplare semnificativă. După o perioadă de eclipsare socotită obligatorie pentru uitarea trecutului, Scorpionul – nu se resemnase la rolul de sfântă mediocritate – a stabilit că a sosit momentul să-şi relanseze piesele. A ales tot calea publică – cum să bată la uşa burtosului să ceară îndurare? – şi un cadru similar celui precedent, şedinţa. Nu-mi amintesc ce aveam la ordinea de zi, participa iarăşi o persoană de vază, cineva de la minister. Cum s-a produs Scorpionul? Destul de inventiv, numai că din nou sub imperiul calculului greşit. Redeschizând dosarul antinomiei tehnică-politică, după părerea lui niciodată de natură a fi clasat definitiv, a debutat prin autocritică, după care a pus în cauză „tendinţa” imprimată în ultimul timp de noul secretar. E oare admisibil să asistăm iarăşi la ignorarea rolului conştiinţei, la subaprecierea activităţii educative, după lecţia exemplară administrată tuturor cu atâta perspicacitate şi fermitate de directorul actual al fabricii? A reluat frază cu frază sloganurile folosite la timpul respectiv de burtos, expunându-le îndelung, bombardând timpanele cu ele ca într-o experienţă atomică. Evident, a pus şi de la el, în special când a evocat dezastrul produs de tehnicism în lumea capitalistă, pericolul ce ameninţă omenirea ca urmare a hipertrofierii rolului tehnicii. Din fericire, a încheiat, în fruntea colectivului nostru se află un adversar redutabil al tehnicismului, adevărat conducător politic, şi datoria secretarului O.B. E să-i urmeze sfaturile, să-i aplice concepţia, să pună în centrul activităţii organizaţiei… Băieţii îşi iţeau capetele ca găinile flămânde. Privirile se plimbau fără încetare de la director la persoana de vază, de la aceasta la secretar şi iarăşi la director. Grasul încremenise, i se tăiase respiraţia,

pe frunte îi apăreau broboane de sudoare. Persoana de vază clipea fără încetare de parcă i-ar fi intrat o aşchie în ochi şi îşi arunca bărbia înainte trăgând pieliţa gâtului din cămaşă, semn de mare încurcătură, de derută, dar şi de hotărâre de a acţiona. Am cerut cuvântul, am scos câteva hohote de râs rugând imediat distinsa asistenţă să mă ierte, şi am descifrat cu de-amănuntul groaznica eroare în care căzuse din nou colegul meu. Din ideea susţinută de director pe când era secretar, am lămurit, ca specialiştii să-şi pună cunoştinţele tehnice – dar cunoştinţe profunde, sistematice, bazate pe o documentare largă, la zi, din surse esenţiale, nu pospai de executant rutinat, această exigenţă da, nu neg, o exprimă ori de câte ori are ocazia conducătorul întreprinderii! – deci din ideea ca aceste cunoştinţe să fie puse în slujba ţelurilor generale ale partidului, bietul coleg, înţelesese că trebuie să repudiem tehnica. Oscilaţiile între extreme se învederau a fi trăsătura lui caracteristică. () boală incurabilă, efectul ochelarilor de cal. Dramatica neputinţă de a înţelege criteriile elementare ale dialecticii. Dar cu ce a păcătuit directorul nostru să ajungă de două ori în decurs de... cât să zicem? nicio jumătate de an?... ţinta acestui viciu funciar de gândire? De ce nu-şi alege onorabilul şi alţi cai de bătaie, de ce se năpusteşte cu atâta înfocare asupra respectatului conducător al întreprinderii? Simte o atracţie irezistibilă către posturile înalte? Numai în jurul lor poate să-şi exerseze înclinaţiile, potrivite mai degrabă unui spectacol de „Commedia dell'arte", unui Pantalone sau ceva de genul acesta? Persoana sus-pusă se prăpădea de râs şi, cuprinsă de efuziune democratică, îl bătea pe director pe braţ cu aerul că-i spune „nostim eşti, măi frate, nostimi oameni ai tu". Grasul a hâcâit de câteva ori scurt, sec, protocolar, nu exclud să fi avut şi un resort nervos râsul său, după aceea şi-a scuturat palma spre sală în direcţia Scorpionului cu o enormă plictiseală şi scârbă încât orice cuvânt devenea de prisos. Incidentul s-a închis şi şedinţa şi-a urmat cursul.

În seara respectivă i-am dus pe cei trei la berărie pe

cheltuiala mea, dar până la urmă a plătit Topor de oase. „Cum nea Harnagea, se lamenta el, se poate? Dar ce noi n-avem obraz? Cum să plătești matale?” Nu-și mai permitea să mă tutuiască. Și pantofii mi i-ar fi văcsuit dacă i-aș fi cerut. Gura spurcată s-a îmbătat și m-a mângâlit pe faţă cu pupăturile lui unsuroase. „Ești mare dom’le, ești mare” repeta ca un patefon. Apoi cu ton de milog: „Hai, împăcaţi-vă, împăcaţi-vă, vă rog eu. Ce stai mă? se răstea la Scorpionul. Vrei să vie șeful la tine? Du-te și pupă-l, hai, du-te și pupă-l”. Făcuse un efort supraomenesc Scorpionul să participe la întâlnire, să asculte declaraţiile de supunere faţă de mine ale băieţilor, atât de umilitoare pentru el, să stea în faţa mea și să ciocnească halba cu bere. Sub ochii mei s-a petrecut cu el o schimbare miraculoasă. Treptat, morga i s-a topit, bastonul de oţel înghiţit de cine știe când s-a rupt, îndârjirea s-a lichefiat și i-a curs pe cămașă, pe haine, mototolindu-i-le. Sleit, ciopârţit, numărat de atâtea ori la podea, Scorpionul a cedat. A redevenit un om ca oricare. A spus anecdote, s-a înjurat cu Gură spurcată, s-a cherchelit. Avea chef să agaţe o femeie și îl tot îndemna pe Gură spurcată să se ducă să investigheze prin local și pe afară. Îşi scotea sutele din buzunarul de la piept, le număra și le băga la loc. Nu se hotăra să le cheltuie, la bani ţinea dar jinduia și aventura. N-am discutat nici politică, nici strategie și tactică. Grupul se destrămase ca unitate de acţiune, ca nucleu programatic, îşi pierduse orice semnificaţie, rămăsese ceva incongruent, întâmplător, o mână de cheflii cu temperamente distincte fără niciun liant decât inerţia vechilor relaţii. În seara aceea i s-a cântat prohodul. N-aveam să mă mai duc cu ei prin berării. Urmau să mă caute individual, să-mi ceară vreun serviciu, să mă salute, să facă act de prezenţă și așa mai departe. Ca foști camarazi cărora le-am spart unitatea, le-am retezat iluziile și i-am împrăștiat. La ieșire, târziu, Scorpionul s-a atașat unei femei și a dispărut în întuneric ţanţoș, ofensiv, expansionist. Avea să fie noul lui teren de luptă și de cucerire.

Când grasul ne-a părăsit, promovat prim-secretar de

raion, după un mic interimat încredinţat adjunctului, am fost numit director al fabricii.

(Sergiu dă o notă de sportivitate tăierii beregăţii adversarului când acela se aștepta mai puţin, plăcerii morbide a amândurora de a se sugruma. Nu se detestau, ba, după cum pretinde, într-o oarecare măsură se agreau, se simţeau împinși unul spre altul de o ciudată atracţie. Escamotează morbiditatea acelui „Katch" din inocenţă sau cu intenţie? Și ce s-ar fi întâmplat dacă nu întâlnea un adversar aproape pe măsura lui? Ar fi fost mai puţin solicitat, atâta tot. Recunoaşte că a învăţat de la rival abia ascunzând intenţia de a se disculpa. Adică el, neîntinatul, căzuse pe mâna unor dascăli răi. Predându-i-se lecţia unei morale sănătoase, i s-ar fi deschis alt drum! Nu! Se afla în căutarea modelelor negative, a învăţătorilor vicioși, a pildei urâte. L-ar fi urmat și pe diavol dacă l-ar fi acceptat ca ucenic, i-ar fi furat meseria trăgând cu ochiul. De ce s-a împrietenit cu Scorpionul? I-a plăcut. A descoperit în el demonul. Că l-a păcălit până la urmă, asta e altceva. Dar armele și le forjase în fierăria acestuia. Esenţiale pentru evoluţia lui viitoare au fost aceste prime succese. Dacă ar fi pierdut, Sergiu ar fi cedat, poate, partida, s-ar fi întors din drum. Dara prins gustul victoriei, al victoriei cu orice preţ. Și preţul i s-a părut modic – slujirea grasului (grasul reprezenta forţa impasibilă, dispreţuitoare și dizgraţioasă), vinderea moșului (adică a botezătorului său, a naşului), masacrarea Scorpionului (maestrul de „Katch"), în sfârșit prostituarea inteligenţei și a competenţei. vărsat, spune. A fost forma de a se elibera – ca beţivii de excesul de alcool – pentru a o lua de la capăt. Și să nu uităm, se afla la început, nu se instauraseră nici deprinderea, nici nevoia. În povestire luptele dobândesc aliura unor întreceri. Câştiga cel mai bun. Nu, câştiga cel mai rău, Sergiule! Tu nu erai rău, te străduiai să fii. Ţi-ai dat seama că numai aşa poţi împlini reprogramarea cerută. Deși când ai ajuns acolo erai cel mai bun, trebuia să devii cel mai rău ca să câştigi. Alţii se înrăiseră înaintea ta – puși și ei pe același calculator –, le-ai studiat mișcările, i-ai ajuns din urmă și i-

ai întrecut. Nu-l condamn pe Sergiu pentru „alunecare”. Nu pun câtuși de puţin la îndoială dorinţa lui arzătoare de a fi sincer.

Doar pentru asta mi-a luat condeiul din mână. Mă bănuia că am să edulcorez realitatea și a pornit la drum într-un elan de dezvăluire totală. De harachiri, cum se spune. Dar în faţa foii albe, ostile, străine, Sergiu a mai trișat. Faţă în faţă cu mine, într-o noapte, învăluit în fum de ţigară, cu *un pahar în mână, și-ar fi mărit vina de o sută de ori, s-ar fi urâţit până la hidoșenie și asta l-ar fi ușurat. Pentru un moment, desigur, fiindcă păcătoasa de conștiinţă se revoltă și împotriva unor astfel de „nedreptăţi”. Dar în litere nu prea încape ura faţă de tine. Creionul alunecă peste unele unghere obscure. Când scriem, minţim câteodată cu bună-credinţă, îi cer iertare lui Sergiu pentru această intruziune dar îmi place să cred că nu mi-o ia în nume de rău. O fac frăţește, cu dragoste și duioșie.)*

VIII

Am ajuns acasă târziu și am găsit-o pe Despina dormind. Aș fi vrut să-i vorbesc, să descarc sacul, dar îmi era milă. Ea m-a simţit, și-a pus un halat peste cămașa de noapte și m-a urmat în bucătărie. I-am făcut cunoscută noutatea cu nonșalanţă jucată. La început n-a înţeles bine, încă buimacă de somn. Apoi s-a schimbat la faţă, obrazul și-a accentuat paloarea fantomatică, ochii îi ardeau în cearcănele vineţii. S-a așezat de cealaltă parte a mesii și mi-a cerut să-i reproduc de-a fir-a-păr. Ce-a spus directorul general al trustului, ce-a spus persoana sus-pusă din minister, primul secretar al raionului, cine a mai luat cuvântul, cum au vorbit adjuncţii, inginerii etc. Pe mine mă interesa mai mult să scormonesc în creierul asistenţei, să ghicesc gândurile foștilor colegi, să mă văd în centrul invidiei lor, admiraţiei, urii sau ce-o fi fost. Emoţia, dar în realitate nu știu să fi fost emoţionat, senzaţia de puternic, asta era, de foarte puternic, deci forţa aceasta nouă, sentimentul de pasăre bătând din aripi mari, înălţându-se, cuprinzând cu privirile mai mult ca oricând, se traduceau

printr-o neobișnuită poftă de mâncare. Înghiţeam tot ce-mi punea în faţă, mestecând metodic, temeinic, de parcă mă angajam într-o cursă de fond și-mi drămuiam forţele ca să ajung cu bine la capăt. Goleam paharele cu vin negru, greu, turnate de Despina, fără grabă, cu o voinţă neslăbită. Ghiceam că ar fi vrut să mă oprească dar nu îndrăznea, ce se dezlănţuise în mine o depășea. M-am oprit când n-a mai fost nimic de ros și de băut. Un screper rămas fără benzină cu braţul metalic suspendat în aer. Când m-am dezbrăcat să mă bag în pat nu mi-am recunoscut statura modestă, mă domina iluzia de gigant. Cu aceeași psihologie am iubit-o pe Despina și, pentru prima dată am înţeles, ca o certitudine contrariată, tot mai iritat pe măsură ce încercam să o înăbuș, că nu e făcută pentru căpcăunul ce devenisem, ce redevenisem. Inerţia trupului delicat, armonios, senzaţia de imaterial, de spumă mă nedreptăţeau și mă umileau. Încercările exasperate de a încinge graţiosul porţelan aveau un efect contrariu, transformau neputinţa în opoziţie. Trupul aproape cast trăia ca o anexă a minţii, o alcătuire carnală subordonată judecăţii, fără autonomie, fără combustie proprie, fără viaţa animală întreţinută de vâlvătaia simţurilor. Trup luminos, strălucitor, de pește alb, purtând în el și pe el răceala oceanului, pierzând, odată scos din elementul său, mlădierea, zvâcnetul, mișcarea fulgerătoare, înţepenind. Sugerând straniul fenomen al frumuseţii fără viaţă. De ce descopeream abia acum? Crezusem în himera, de mine inventată în întregime, că Despina mântuie prin imaculare. Nădăjduisem că iubirea ei străvezie va capta reflexele luminii ca un neîntinat, cristalin și lucios ţurţure de gheaţă. Se vede treaba că în noaptea victoriei, boala de care mă socotisem vindecat, vindecat prin Despina, recidivase. Crezuse că mă voi sătura cu victoriile câștigate prin circuri, pe stadioane și arene, mulţumindu-mă să sparg între falei oasele învinșilor. Înfricoșată, dădea înapoi. Am simulat că dorm – poate și ea proceda la fel deși mă îndoiesc, complexul ei, dacă o fi existat unul, s-a epuizat imediat căci, așa cum aveam să constat, suferea de

cumplita amnezie a eșecurilor, iar micile umilinţe, doamne mici! nu aveau nicio aderenţă, curgeau de pe ea şi-o lăsau intactă – în timp ce îmi rumegam înfrângerea. Tocmai spărsesem masa de joc. Prea repede, prea repede începeam să pierd, nici să mă dezmeticesc nu fusesem lăsat, necum să-mi savurez triumful.

În seara următoare, la întoarcerea de la fabrică, Despina proaspătă, vaporoasă, cu părul de culoarea mierii din flori de tei mângâindu-i umerii plăpânzi, de înger, cu ochii aprinși în cearcănele albastre, m-a întâmpinat ca pe un rege antic. M-a dus de mâna pe mocheta nouă, purpurie, spre vasul încărcat de fiori. A desfăcut singură panglica cutiuţei cu butoni de aur și m-a îmbrăţișat. Epiderma, cu memoria vie, m-a făcut să șovăi puţin, dar nimbul cast al feminităţii Despinei m-a ademenit. M-a luat apoi la plimbare și ţinându-mi braţul m-a oprit în faţa unei vitrine și mi-a arătat stofa de palton aleasă pentru mine. M-a condus într-un cartier vechi și mi-a prezentat blocul și etajul unde urma să se elibereze, după ultimele informaţii, apartamentul dorit. Sâmbătă a dat prima recepţie. Invitatul – persoana sus-pusă din minister. După numirea mea, dar absolut imediat, omul îmi arătase o familiaritate deconcertantă. Rămăsese ultimul în fabrică sub un pretext oarecare, se invitase la o cafea în biroul meu și dintr-odată m-a tutuit. Asta treacă-meargă, fiind mai în vârstă și superior ierarhic, puteam să accept. Dar pretindea și reciproca. „Faci pe nebunul? Te ţii mare? Pui distanţă? Nu vrei să fim prieteni?” Mă învăluia într-o înaltă privire ironică, ce spun eu? ucigătoare, dar de un sarcasm tandru cum nu mai văzusem. Ceva lichelesc, dar rafinat… Un decadent, m-am gândit, rasă pe cale de dispariţie, exemplar rar. M-a cucerit fulgerător. Mâna ușoară, aproape feminină – impresie de lipsă totală de forţă fizică –, voluptatea gestului ondulat, al cuvântului căutat, lungit, al pauzelor supersugestive, al privirilor dubitative. Deși îmi plăcea, sau mă intriga, nu știu, și deși aș fi vrut să-i ţin hangul, nu reușeam. Cuvintele mele colţuroase, sonoritatea neșlefuită a vocii, se izbeau stângaci de ochii

migdalaţi, umbriţi de gene lungi, de râsul catifelat, de interogaţia vagă a umerilor căzuţi. Îţi întindea mâna nu ca să o strângă pe a ta, ci ca să-i simţi pieliţa subţire, îngrijită. Se sprijinea pe umărul tău nu ca să-i simţi greutatea, ci ca să-ţi dea șocul imponderabilităţii. Îţi vorbea nu ca să-ţi transmită un gând, ci ca să-ţi ascundă zece și să te facă să-ţi baţi capul să le ghicești. Stilul aluziv, insinuant, te punea în încurcătură și probabil asta făcea savoarea convorbirilor stranii cu acest om. A rămas de neînţeles pentru mine totala discrepanţă dintre ipostaza socială și cea intimă. La slujbă tensionat, arogant, necontrolat, din această cauză căzând în isterie, cu „prietenii”, acei câţiva aleși din misterioase motive, galeș, amăgitor, hipnotic, dezinteresat, delicat până la ezitare, nobil, trăind din mirajul unei heraldici apuse. A trecut pe la fabrică și a doua zi – atunci l-am tutuit și eu ezitant, încă ceremonios, deci penibil –, iar seara mi-a telefonat acasă și, culmea! m-a pus să schimb câteva cuvinte cu soţia lui. Despina m-a mustrat. Făcusem asemenea relaţii și tăceam? Și ce era atitudinea asta rigidă? Omul îmi făcea curte și eu stăteam de lemn-tănase? M-a pus să telefonez la minister, să-i aflu numărul de acasă, să-l sun. Hotărâse: sâmbătă seara vor fi invitaţii noștri. A cerut să i-l prezint la telefon, cum făcuse și el, și a preluat iniţiativa. Au vorbit o mulţime, m-a uimit rapiditatea impactului cu stilul inedit al respectivului. Râdea echivoc, altfel ca de obicei, frazele se destrămau în loc să se închege. Apăruse o notă nouă, puţin fatală. În timp ce vorbea, ochii i se voalau armonizându-se mai bine cu cearcănele și paloarea buzelor. S-a adâncit apoi într-o lungă conversaţie, de altă natură, rapidă, practică, pe alocuri criptică – poţi să stabilești cu cineva, de prima dată, o asemenea punte de comunicare? – cu consoarta proaspătului prieten.

Așa se face prin urmare că… Au venit cu braţele pline de flori, cu șampanie și bomboane fine. Ea, viespe, tocuri foarte înalte ridicând-o cu o palmă peste capul lui, coafură modernă, lejeră, dinţi pentru reclama Odol, ochi rimelaţi, chip bronzat cu un strat de un centimetru de fond

de ten, mătase, bijuuri multe, la gât și la încheieturile mâinilor. El, costum albastru deschis, cravată franţuzească, pantofi cu scârţ, afectând o timiditate de prinţ în casa suzeranului, în realitate comportându-se de parcă ar fi venit pentru a suta oară. Ele s-au sărutat de câteva ori cu aerul că sunt prietene de-o viaţă. Nelăsându-mă să-i prind mâna ea mă sărută și pe mine pe amândoi obrajii, ștergându-mă delicat cu degetul, în timp ce-i transmitea Despinei felicitări. El făcea haz, o sărută la rându-i aerian pe Despina și cercetă cu atenţie vitrina. Am pus magnetofonul împrumutat de nevastă-mea. La masă servea Nataliţa. S-a mâncat puţin, s-a băut cumpătat. El a lăudat bucătăria cu entuziasm și graţie, fără să întreacă măsura. Ea a fumat tot timpul. El a spus anecdote, cu atâta artă încât părea de meserie. Ea, și mai familiară ca el, nu numai că ne-a tutuit din prima clipă, dar ne-a tratat ca pe amici rodaţi în toate și în totul. În așa măsură încât și-a permis expresii fără perdea. Am ascultat muzică, am râs, am vorbit despre stele de cinema și vedete de muzică ușoară la modă. Ce-am mai făcut...? Cam atât. La miezul nopţii, după cuvenita invitaţie în replică, ne-au părăsit. Nu înainte însă ca el să-i șoptească Despinei că pariază pe mine, că sunt cal de rasă. Sărutări, cuvinte răzleţe planând etc.

Nataliţa se retrăsese, rămăsesem singuri. Am pus o bandă și am invitat-o pe Despina la dans. Serata, cu frivolitatea ei mă surescitase. Am prins un tango argentinian și am lipit-o strâns pe Despina de pieptul meu. Dansa ușor, se mlădia, se lăsa purtată dar nu răspundea la îmbrăţișare. Braţele nu știau să se încolăcească, nu aveau aderenta lianelor. Nu dogorea, nu primea, nu transmitea. Ne despărţea o peliculă. Mi s-a făcut rușine. Dansam cu icoana dascălului de la Bobotează. Am lăsat-o, am oprit muzica, n-am mai ascultat ce spune și m-am dus să mă dezbrac. Am așteptat-o îndârjit. S-a băgat în pat căscând, comentând semiadormită festinul. A cedat absentă, de circumstanţă. Apoi ca o pisică blândă călcată brusc pe coadă, a scos ghearele. „Ești brutal!” Parcă se răstea la

cineva la coadă. „Nu mă împinge bestie, nu vezi că intru în geam?” Ce nevastă îmi luasem?

Nu-i mai era somn, desigur, dar asta nu schimba nimic, somnul se afla în carnea și sângele ei. De fapt, nu somn, o catalepsie. Nici asta… Bâjbâiam, căutam. Ceva nu se născuse în ea, dădeam mereu de-o lipsă, de un gol. I-am vorbit, deși o ghiceam încordată ca o strună. De supărare, de indignare, de ce? Cum să-i spui așa ceva unei femei ca să te înţeleagă? Doar ea nu știe și nu crede. „Sunt o femeie normală, mi-a declarat cu toată siguranţa, dar fii atent la manierele tale. Îmi închipui de unde le-ai deprins, dezbară-te. Lasă-te și aici pe mâna mea, există o civilizaţie a amorului, ai s-o înveţi”. Civilizaţie? Citise un „Larousse” special? Avea dicţionare, tratate? Știa ea ce se întâmplă între bărbat și femeie în intimitatea lor? A pătruns în acest univers tenebros, jumătate paradis, jumătate iad? Cunoștea misterul păcatului biblic? îmi dădea replici scurte cu un ton refractar, superlucid, respingător. Se considera victimă. Nimic de făcut. Ne-am întors spatele și ne-am depărtat, fiecare pe marginea lui de pat, ca doi străini. Dimineaţa mi-a dat un sărut cast, semn de iertare, sau de uitare și mi-a preparat micul dejun.

Un timp am încercat, cu tactul și discreţia cuvenite, să-i fac educaţia. Nu depunea niciun efort să-mi vină în întâmpinare, absolut niciunul. Nu se schimba nici cu un milimetru de la o zi la alta, de la o săptămână la alta. Se convinsese că așa e bine, că așa trebuie să fie, că dreptatea e de partea ei. Ce voiam, ce-i ceream? își făcea datoria de soţie, nu avea nimic să-și reproșeze. Nu înţelegeam că soţia e ceva curat, aproape sfânt? Că nu trebuie întinată, înjosită? Soţia nu e femeia de o noapte, vânzătoare ambulanta de plăceri, amantă nesăbuită, deșucheată care te satură, de care te saturi. Soţia e tovarășa de drum, tovarășa de viaţă. E prietena, sprijinul, sfătuitorul, fiinţa cu care împărţi succesele, necazurile, bucuriile, nenorocirile, tinereţea, maturitatea, bătrâneţea, cutare, cutare, cutare… Nu accepta să se lase târâtă nu știu unde, să abdice de la un știu ce. Cum și-ar mai păstra

respectul soţului, încrederea lui? Datoria ei e să se gândească la tot, să vadă departe, căci avem un drum lung de străbătut și viaţa e plină de neprevăzuturi, de capcane. Cam asta încerca în esenţă să-mi explice din când în când, prin viu grai, dar mai ales prin felul de a fi, prin reţinerile când involuntare, candide, când conștiente, încăpăţânate. Instructajul nu dădea niciun rezultat. Lipsă de interes, contemplaţie pasivă, din când în când sfidătoare. Devenisem nervos, taciturn, agresiv. Buna-cuviinţă și o ciudată timiditate mă împiedicau să mă plâng, să acuz, să mă dezlănţui. Începusem s-o urăsc, deși doream din tot sufletul s-o iubesc. Mă umilea. Îmi inculca rușine pentru că eram altfel alcătuit, aveam alt temperament. Asta nu puteam să-i iert. Să mă facă să mă rușinez pentru excesul meu de vitalitate ca de o boală, de un viciu, de o invaliditate! Mi se părea culmea nedreptăţii și perfidiei. Am trecut printr-o criză puternică în timp ce ea rămânea senină, nepăsătoare, bagatelizându-mă, făcându-mă să mă simt ridicol. Nu realiza nici pe departe proporţia frământărilor mele. În plus descopeream la ea o inimaginabilă capacitate de a segmenta viaţa. Ceea ce s-a întâmplat adineauri nu are nicio legătură cu ce va fi peste o oră, clipa de dragoste de azi-noapte nu avea nimic de-a face cu treburile casnice, rezistenţa ei într-o chestiune specială, trecătoare, nu justifica sub nicio formă rezistenţa mea în probleme serioase. „Amorul e doar o clauză, destul de neînsemnată, în contractul căsniciei”. Începusem să-mi fac drum în provincie. Scopul era unul demonstrativ – să-i arăt că mă pot dispensa, că nu mă împăcam cu regimul impus, că puteam să mă defulez aiurea. Eșec! Aceste intenţii nici măcar nu erau sesizate. Plecările îi dădeau prilejul să demonstreze cum știe să-mi poarte de grijă, cât de calificat îşi îndeplinește rolul de soţie, îmi pregătea valiza cu minuţiozitate, îmi cumpăra ciocolată, îmi făcea prăjituri de casă. Și alcătuirea trusei medicale – un întreg ceremonial. Marca puncte, acumula merite, îşi mărea activul. A-ţi conserva și manifesta nemulţumirea în atari condiţii devenea, evident, nonsens sau rea-credinţă.

A trebuit să întoarcem vizita persoanei sus-puse din minister. Am găsit acolo încă o pereche de rang similar. De altfel, fusesem înștiinţaţi. Despina exulta. S-a ocupat de toaleta mea cu o voluptate inflexibilă și inepuizabilă. Mi-a scos costumul bleumarin de la croitor, mi-a cumpărat o cămașă de mătase de la consignaţie, mi-a inspectat pantofii, mi-a ales cravata, mi-a lustruit butonii. De ea nici nu se sinchisea, n-am observat nici cele mai mici preparative, a ieșit deodată ca din cutie, numai voal, bucle aeriene de un galben stins, prospeţime, strălucire. Dar și în clipa aceea tot de mine se ocupa, de nodul cravatei, de buza puţin zgâriată cu lama, de un smoc rebel de păr. Deslușeam modul ei de a mă omagia, o supunere protectoare de stăpână-roabă, de soţie-mamă și ofranda unei frumuseţi conștiente că trebuie să cultive și să propulseze alta mai importantă. Frumuseţea ei te izbea cu atât mai mult cu cât se ignora. Trimisesem mașina să ne aștepte într-un anumit punct la dorinţa ei de a face câţiva pași pe bulevard. Defilând alături, fără grabă, cu mișcări studiate, prindea cu coada ochiului privirile insistente ale bărbaţilor. Ce femeie seducătoare nevastă-mea, mă gândeam, dar cum te pot păcăli aparenţele! Emana efluvii de feminitate enigmatică, serafică și provocatoare, languroasă și castă. Apariţie supraterestră. Eram mândru de ea, dar mă gândeam cu ciudă că e o mândrie vană. Mă luase de braţ, se sprijinea de mine elastică, ușoară. Îi simţeam prin rochie carnea fragedă, răcoroasă… Cum fusese văduvit acest trup de bucuria plăcerii? Trupul nu avea niciun cuvânt, n-o împovăra, n-o subjuga. Poate și-l admira din când în când, dar nu-l iubea. Nu conta mai mult ca o rochie elegantă, în carnea ei nu existau abisuri, habar nu avea ce gheenă ascunde materia vie, ce furtuni și incendii o mistuie. Fusese predestinată să devină călugăriţă sau mucenică. Deși, acelea trăiesc în evlavie dacă sunt cu adevărat ce pretind, în timp ce ei îi lipsea pudoarea. Paradoxal, îi lipsea. Putea să-și subaprecieze într-atât trupul încât să-l lase în poziţii nesupravegheate, de-a dreptul obscene. Din acest punct de vedere nu știa ce

e rușinea. Nu se rușina de mine și mă gândeam că îi lipsește simţul estetic elementar. Se îngrijea, știa să se facă frumoasă, să-și armonizeze veșmintele cu rafinament, dar în privinţa trupului nu știa să deosebească grotescul de natural, spontaneitatea de vulgaritate. Eram de o mie de ori mai pudic decât ea. Mă rușinam de orice gest nelalocul lui, îmi dogoreau obrajii și nu uitam mult timp senzaţia penibilă. Ea nu. În rest... I-aș fi iertat și aceste neglijenţe, scăpări și lipsa, totala lipsă de fantezie erotică, paralizanta stângăcie. Dacă i-aș fi putut surprinde o cât de mică emoţie senzorială. Să nu mă fi izbit mereu de pasivitate și apatie, de insensibilitatea de păpușă de cauciuc.

Cum spuneam, la persoana sus-pusă am mai cunoscut o pereche. Bărbatul robust, de o maturitate supracoaptă, arab sau ţigan la origine, se dovedea greoi în toate, în gândire, în mișcare, în priviri, în vorbe. Un fierar în haine de seară, printre cristaluri. Consoarta, Venus din Millo. Trup antic, pietros, cu măsuri generoase, fără nimic planturos, lăbărţat. Brună și solistă de operă. Cu prietenii mai vechi m-am sărutat zgomotos, cu noile cunoștinţe am fost rezervat. Taurul înţepenit ne privea fără nicio expresie. Gazda s-a așezat lângă mine în living. Parfumul mă deranja, dar sub el femeia iradia căldură. Așa cum nu putea face Despina. Am recepţionat semnalul biologic, desigur involuntar, cu o mare amărăciune.

Nu-mi făceam închipuiri, nu băteam câmpii. Femeie adevărată, nu surogat, deosebirea îţi sărea în ochi de la prima vedere. La masă a stat lângă mine cealaltă, cântăreaţa. Nu mai fusesem la operă din studenţie, rezulta că se afirmase după, nu o cunoșteam. A scos din poșetă un set de fotografii color înfăţișând-o în rol de ţigancă. Un ilic scurt abia îi acoperea bustul opulent lăsând plexul gol iar fusta largă roșie începea abia sub pântecul frumos arcuit ca un scut de zeiţă războinică. Când i-a venit rândul să le privească, spre stupefacţia mea, Despina a exclamat: „Așa ceva i-ar place lui Sergiu. Genul lui sunt arzoaiele”. Prietenul râdea amplu, s-a ridicat de la locul lui, mi-a prins

capul pe la spate în palme și mi s-a culcat pe umăr. Mă făcusem roșu ca racul și nu puteam scoate decât silabe neinteligibile. Cântăreaţa mă studia cu o curiozitate sarcastică. Ce-i venise Despinei? înnebunise subit? O formă puerilă de răzbunare? Simţise dilema mea, mai degrabă opţiunea mea, și mă dăduse pe faţă ca să mă anihileze? Când am dansat cu solista, ispititoarea protuberanţă din fotografie s-a lipit de mine. Îşi trăda toate contururile, făcându-mi-le cunoscute milimetru cu milimetru. Nu mă simţeam în apele mele, mă prinsese pe picior greșit. Dar de unde ar fi putut să știe? Nu întrezăream nicio intenţie, îmi sărea în ochi „deosebirea”, doar atât. Știam acest gen de femeie, îl cunoscusem cu vârf și îndesat. Alesesem nesilit de nimeni genul. Despina. Da, dar îmi închipuisem altceva. Solista ne-a adresat invitaţia formală la un spectacol. Din nou m-a uimit Despina, în primul rând pretextând că nu înţelege opera, deși o prefera oricărui alt gen interpretativ, și în al doilea rând asigurând-o că în ce mă privește voi da curs negreșit invitaţiei. La plecare, în timp ce îi sărutam mâna, femeia mi-a reamintit: „Vă aștept.

Sper ca după aceea să aflu opinia dumneavoastră. Sunt nerăbdătoare”. Vorbise cu voce înceată încât în hărmălaia despărţirii nu am auzit-o decât eu. Privindu-mă, genele i-au tremurat repede și un zâmbet trufaș i-a arcuit buzele foarte roșii. Asta însemna că pusese ochii pe mine? Inima mi-a bătut mai repede și palmele mi s-au umezit. În mașină, pe drum, m-am ţinut departe de Despina de parcă aveam să ascund ceva sau luasem un virus și mă temeam să n-o molipsesc. După câteva zile am primit biletul la operă într-un plic de hârtie bună căptușit cu foiţă mov, vag parfumat. Mă hotărâsem să mă duc și intenţionam să nu-i spun nimic Despinei. Nu m-am dus. Începuse o furibundă campanie de producţie, serile îmi erau ocupate, aproape nu mai puteam părăsi fabrica. Asta să fi fost motivul? Cu persoana sus-pusă din ministerul tutelar am continuat să ne vizităm. Cu cealaltă pereche nu ne-am mai întâlnit și nu știu cum s-a făcut că nimeni n-a mai adus vorba de ea. Se

înţelesese ceva? De altfel, după doi sau trei ani, cu totul întâmplător am aflat că Venus cea neagră rămăsese în Occident.

Cum am depășit criza? Pentru că am depășit-o (deși acesta nu e decât un fel de a vorbi). Așa cum tocmai recomandau moraliștii și scriitorii pe atunci – prin muncă! panaceul universal al tuturor crizelor posibile. Douăsprezece, paisprezece ore de muncă pe zi într-o fabrică sunt suficiente pentru a-ţi scoate gărgăunii din cap, pentru a-ţi amorţi simţurile până la nivelul de unde Despina ajunge să pară o mesalină. Treptat m-am convins că trebuie să mă felicit alegând o astfel de femeie. Ce m-aș fi făcut cu o Venus neagră? M-ar fi mâncat fript, mi-ar fi otrăvit zilele. Cum aș mai fi putut să mă avânt în clocotul vulcanului industrial, să mi risipesc forţele cu atâta prodigalitate în bătăliile pentru plan, să acumulez meritele necesare pentru proiectarea tot mai sus? Căci după un timp mi s-a încredinţat o fabrică mai impozantă, mai grea, apoi am fost promovat în minister, trecut din nou în conducerea unei uzine, ridicat în echipa diriguitoare a trustului și, în cele din urmă, adus la postul de comandă al centralei. Deplasările mele în ţară și străinătate s-au îndesit, absenţele de acasă au devenit frecvente și lungi, nevoia de plăceri și cercul plăcerilor însuși la care aspiram s-au restrâns. Bănuise asta Despina atunci când îmi refuzase cu încăpăţânare și cea mai măruntă concesie, când nu se sinchisise de revendicările mele și nu se obosise să-și facă cel mai sumar examen? Cu timpul am descoperit că forţele ei fizice erau destul de limitate, că nu fusese înzestrată cu o vitalitate normală, dimpotrivă, în unele privinţe era din punct de vedere fizic de-a dreptul nedezvoltată, aproape infantilă, și toate aceste constatări m-au ajutat s-o înţeleg, s-o compătimesc, s-o iert. Uitarea se așterne peste toate, chiar și peste propriile-ţi drepturi legitime, peste ambiţii, orgolii, infatuări masculine, peste temperamentul cu care te-ai născut. Cu ce preţ? Rămâne de văzut, se înţelege, dar nu la asta mă refeream.

Cum spuneam, munca – mai corect ar fi ocupaţiile

publice – m-au acaparat în întregime. În ce fel s-a produs această înghiţire? Pe neobservate, din aproape în aproape. Am vrut eu să avansez în funcţii și onoruri? Nu, categoric, mai ales la început. Numirea ca director de întreprindere m-a luat prin surprindere, m-a năucit. Nici prin minte numi trecuse. Aceasta a produs prima schimbare radicală în modul meu de existenţă. Pus să conduc activitatea câtorva mii de oameni, am resimţit apariţia unei contradicţii profunde: în timp ce atât subordonaţii cât și superiorii îmi acordau importanţă, importanţa funcţiei, firește, eu continuam să nu mă iau în serios. Nu mă pregătise nimeni, nu mă pregătise viaţa. În această situaţie trăiam un fel de halucinaţie: mă apucam să vorbesc fără să știu ce am să spun, mă ascultam și nu eram deloc sigur că mă aud pe mine. Ce spune ăsta domnule, mă străfulgera câteodată, de unde le scoate? Așa o fi, sau le născocește el? în timp ce mă pregăteam să iau cuvântul, să dau indicaţii, să trag concluzii auzeam: ia să vedem ce le va spune acuma oamenilor? Cu alte cuvinte prevala psihologia de spectator, nu din masă, a unuia cu sarcini de inspecţie, de control. Nu mai aveam cu cine să mă bat, cum mă învăţase Despina, și în lipsă de adversar mă autosuspectam, mă pândeam la cotitură cum se spune, nerăbdător să mă prind cu mâţa în sac. Uneori ajungeam foarte aproape de „ţel”, ca un detectiv adulmecând urmele proaspete ale hoţului. Dar trăiam concomitent reacţiile urmăritului. Hai, hai încă niţel și te-am prins, îmi ziceam. Ai cam încurcat-o, șefule, de data asta nu mai scapi. Iar cealaltă voce: Atenţie, atenţie că ăsta te înhaţă. Nu pe-aici, pe aici se înfundă, pe dincolo, repede pe dincolo. Ieșeam la larg și răsuflăm ușurat în timp ce prima voce mormăia: Uite, afurisitul, iar mi-a alunecat printre degete. Într-o zi am încercat să-i explic Despinei obsesiva dedublare. Am pus ceva haz în cuvinte, am dat-o pe glumă, dar asemenea glume ea nu priza. „Lasă-te de jocuri de-astea, ești o persoană importantă, trebuie să fii serios”. Nu înţelegea cât e de nostim. Dacă la un moment dat oamenii ar fi auzit cele două voci, sau măcar una, în timp ce le depănam tot felul

de fraze? Un asemenea dialog. În capul vorbitorului? încet, încet vocile s-au estompat, n-am mai auzit decât glasul meu strident. Deși nu pot spune că au dispărut, cu totul, pentru totdeauna. După ani și ani, încă mai reînvia câteodată în capul meu ciorovăiala.

Despina îmi cerea să fiu serios, dar traversam dificultăţile procesului de adaptare. După asidue investigaţii am găsit raţiunea nesiguranţei. Chestiunea mi s-a lămurit într-o dimineaţă, în clipa trezirii din somn.

M-am întors spre Despina. Se deșteptase înaintea mea și stătea, liniștită cu ochii deschiși, cu privirile limpezi aţintite în tavan. „Tu știi de unde îmi vine mie greutatea de a vorbi în calitate de director?” Mi-a apăsat arătătorul pe nas ca pe o sonerie (o formă de tandreţe puerilă). „Știu, din cap. Că-ţi zboară mintea aiurea, că nu te gândești”. „Extraordinar, de unde știi? am exclamat uluit. Exact despre asta e vorba”. Îi așteptam cu sufletul la gură lămuririle. O priveam de aproape rezemat în cot și în luciul curat al ochilor mi se păru că întrezăresc scânteia inteligenţei și asta îmi dădu o senzaţie de intensă bucurie... „Păi, cred și eu. Să fii atent acolo., să nu te mai gândești la bazaconii”. M-am trântit din nou pe spate: Mă înșelasem. „Nu e asta, Despina, e un fenomen: de neidentificare”. „Nu. Te identifici cu postul, sau ce?” „Nu, cu ceea ce spun”. „Asta e chiar aiureală”. S-a așezat turcește în mijlocul patului. „Ce insinuezi? mă chestiona severă. Nu ești de acord cu ce spui?” „Neidentificare nu înseamnă dezacord. Înseamnă neasimilare. Sunt lucruri de-a gata, Despina. Un cifru pe care-l folosesc. Și nu e bine spus cifru, ăsta e numai un instrument, parolă mai degrabă. Ai zis dezacord? întrebarea îmi dă de gândit. Nici măcar nu știu dacă e acord sau dezacord. De unde să știu, dacă nu e rezultatul analizelor mele personale? Lucruri de-a gata. Negândite de mine, gândite de alţii. Eu nu fac decât să le difuzez. Dar sunt un difuzor cu creier propriu, și creierul nesolicitat, neconsultat se miră, interoghează. Acţionează paralel și în gol, ce să facă?” „Dar tu nu citești materialele înainte?” se ului dezarmată ca în faţa unui

copil tâmpit. „Ba da, dar nu sunt concluziile mele, ţi-am mai spus. Sunt idei prestabilite, prefabricate. Nu sunt rodul gândirii proprii, sunt emanaţia altei gândiri”. „Dar bine dragă, astea sunt sarcini…” Nu înţelegea nimic. „Sarcini? Cei care le dau sunt de o sută de ori mai deștepţi, mai competenţi decât mine. Dar eu nu fac decât să repet, pricepi? Nu m-am identificat. N-am avut când. Și nici nu mi-a cerut cineva. Dacă aș analiza cu capul meu poate aș ajunge la aceleași concluzii, încă nu știu. Sunt o încăpere goală din care se transmit la microfon știri, noţiuni, idei dar microfonul e creierul meu și nu poate să nu emită și el, în surdină, pe margine, nici el nu știe în ce calitate. De spectator, de subiect? Și eu nu am numai creier, mai am și nervi, senzaţii, o afectivitate. Astea ce fac? Rămân neconectate. Ar trebui să participe, așa ar fi firesc, dar nu sunt conectate. Înţelegi?” Despina a smuls perna și mi-a îndesat-o pe faţă. „Ala bala portocala… îţi baţi joc de mine. Na, să te saturi! Acuma gata, jos, spălarea și plecarea. Trebuie să mă ţin după tine cu bățul?” M-a hăituit, dar eu mă limpezisem, găsisem hiba. Voi fi nevoit tot timpul să mă folosesc de o gândire străină? Și cu a mea ce să fac? Se vor ivi interstiţii unde să se strecoare și ea? Voi găsi câmp liber pentru a o desfășura în voie? Nu prea vedeam cum. Datoria mea era să transmit. Dacă ar fi fost după capul meu aș fi citit primul referat ţinut în ședinţa tehnică, cel pentru care fusesem ciufulit. Ăla da, reprezenta produsul creierului meu, în el credeam și cu mintea și cu inima. Pentru el aș fi pus în joc toată fiinţa. Să-l scot din nou la iveală? Un simţ necunoscut mă oprea, simţul prudenţei.

Ca director mai aveam un handicap. Nu știam să-mi critic colaboratorii. La critici generale mă puteam preta, nu mă dădeam în lături să citesc și o listă de nume într-un context negativ. Dar de cadrele de bază, tovarășii apropiaţi de muncă, cei pe care, vrând-nevrând, trebuia să mă bazez, nu mă puteam atinge. Reușisem să depistez repede și cu cea mai mare precizie defectele lor. Unul indolent, lasă-mă să te las, bun numai de promisiuni! Mergeam pe

urmele lui și găseam terenul nedefrișat, bălării, bălțoace, paragină. Făceam gălăgie dar nu-l vizam pe el personal și măgarul se făcea că nici usturoi n-a mâncat nici gura nu-i miroase. Altul mă bombarda cu tot felul de minciuni și în timp ce mă trombonea se uita ţintă la mine cu acea francheţe senină, neșovăitoare, răspicată, proprie omului cinstit. Știam și tăceam. Îmi era rușine să mă uit în ochii lui de teamă să nu vadă că știu. Halal director! Unul dintre adjuncţi îşi aranja pe la minister tot felul de deplasări în străinătate. Ar fi stat numai peste graniţă, nu atât pentru că-l interesa ceva anume, ci ca să scape de roboteală, să doarmă prin hoteluri străine și să tragă la măsea. Venea la mine și se plângea că nu știe ce să mai facă, ministrul adjunct îl exploata ca pe un hamal, avea probleme și cu familia, îi venea să-și ia lumea în cap. Viclean, mă ruga să intervin pentru el, să dau telefon ministrului, să-l salvez. Îmi declinam competenţa și îl căinam ca un prost. Cam în stilul ăsta îmi impuneam autoritatea faţă de colaboratori. Nu curajul îmi lipsea, nici spiritul polemic. Pe o idee, pe un fapt mă angajam în dispute vehement. Pe acest plan repede au învăţat să evite confruntările cu mine. Cedau imediat și regretam, îmi plăcea să mă măsor cu ei de la egal la egal. Dar critica directă, la persoană, nu o puteam face pe picior de egalitate ci de pe poziţia funcţiei, implicând folosirea autorităţii. Și îmi era rușine să o folosesc. Ca și când eu aș fi avut un gârbaci în mână iar ei ar fi stat aplecaţi cu spinările goale. Rușine mai veche, desigur, dar scoasă la iveală de noua situaţie. Ajungeam până acolo încât preferam s-o încasez eu, să-mi asum în faţa forurilor superioare gafele făcute de ei și să tac mai departe. Nu mă pricepeam nici să dau ordine. Dacă-mi stătea în putinţă să fac eu treaba altora mă înhămam bucuros, numai să nu fiu nevoit să poruncesc. Cu atât mai mult când subordonaţii eșuau într-o întreprindere. Decât să le blamez munca proastă, să-i văd plecând capul vinovaţi, cu acea privire leșinată de câine bătut, de slugă pocăită, decât să le suport dezamăgirea, de multe ori puneam mâna și îndreptam singur sau luam totul de la

capăt. Dacă nevoile serviciului mă determinau să chem un om și, între patru ochi, să-i atrag atenţia asupra unei greșeli, să-i comunic o măsură neplăcută, o sancţiune sau doar să-i aduc la cunoștinţă că cererea nu-i fusese satisfăcută, eram pierdut. Respectivul mă găsea complet dezarmat. Din această cauză nu o dată rolurile se inversau, eu deveneam cel mustrat, pus la colţ, înfrânt. Numai prin ședinţe mă mai umflam în pene, făceam pe intransigentul, dar nici ședinţele nu-mi plăceau, mă duceam ca la tăiere, într-un cuvânt, n-aveam nici cea mai mică aptitudine de conducător.

IX

Rușinos, timid până la neghiobie, preocupat peste măsură de ce puteau spune oamenii despre mine, înfricoșat de riscul de a abuza de funcţie, persecutat de ideea că nu o merit, sigur că e provizorie, o simplă eroare a forurilor tutelare, lipsit de încredere în puterile mele, așteptând din zi în zi restabilirea normalului, adică revenirea la vechea stare, pot fi întrebat pe bună dreptate: „Cum ai rezistat, domnule? Și mai ales cum ai urcat mai departe?” Da, aceasta este întrebarea. Oricât de necrezut, de miraculos ar părea, nevolnicia mea trecea neobservată. Situaţiile în care nu mă dovedeam capabil să mă descurc se rezolvau de la sine. Dacă nu aveam puterea să-mi critic colaboratorii, o făceau între ei. Se încăierau și se mușcau la sânge, nu-și iertau nimic. Dacă eu mă simţeam neputincios să dau ordine, dădeau ei în numele meu și o făceau cu virulenţa celor setoși de mărire și cu aplombul unei îndelungate experienţe administrative insuficient puse în valoare. Dacă eu nu făceam faţă confruntării de la om la om, se găsea întotdeauna cineva să mă suplinească – și dacă o ceream și dacă nu – cu vârf și îndesat, încât nimic nu rămânea nepus la punct, nicio veste proastă nu-și ocolea destinatarul. Chiar și ședinţele, dacă eu pregetam să le ţin, anumite resorturi nu făceau decât să le programeze, să le organizeze, să mă împingă și să mă așeze în scaunul central din prezidiu. Depănând în minte perioada aceea mă văd ca pe un pescăruș imobil,

suspendat de vânt deasupra mării. Cine nu a văzut pasărea planând peste ape fără să dea din aripi, abandonată naturii și natura susţinând-o, renunţând la sine și șinele supravieţuind în virtutea inerţiei? E nevoie să îndeplinești anumite condiţii pentru a te bucura de asemenea graţii din partea naturii? Probabil. Și nu e exclus să fie tocmai acelea îndeplinite de mine fără să știu, așa cum nu știe pescărușul dar o face dintr-o intuiţie ancestrală, ca să se apere de furtună, să-și cruţe forţele în lupta cu o fatalitate de un milion de ori mai puternică decât fragilele, bietele-i aripi. Și în fond e atât de simplu. Ca să planezi se cere să fii mai ușor decât aerul, ceea ce înseamnă nu numai oase subţiri și goale, un penaj diafan, dar și descotorosirea de balastul voinţei, al rezistenţei și opoziţiei, al nebuniei de a arăta că vrei, că poţi, că te miști în virtutea propriilor forţe. În al doilea rând, să fie vânt, curenţi de aer, ca să ai pe ce să te sprijini după ce ai înţeles că poţi supravieţui nu opunându-te, nu înverșunându-te, ci lăsându-te la cheremul voinţei străine, culcându-te pe ea ca pe un braţ vânjos, ca pe o altă aripă mai mare, atotcuprinzătoare, inconștient miloasă în turbarea de care e cuprinsă. În sfârșit, să nu ai sub tine creste ascuţite, solul dur al ţinuturilor înalte, ci marea, hăul lichid pe care – oricât ar fi de mânios, oricât de înspăimântător ar mugi în spume – poţi să cazi, să-ţi strângi aripile și să te așezi întocmai ca pe un cuibar, rezistând atât cât puful de pe burtă te izolează de frigul umed, și încredinţându-te apoi din nou patului aerian zburător. Evident, nu cunoșteam legea plutirii, nu dispuneam de nicio tactică, se îmbinau în mine conștiinţa slăbiciunii cu simţul conservării și prin aceasta mă apropiam de condiţia pescărușului. Se pare că, ajunse la aceeași condiţie, vieţuitoarele se comportă similar.

Am dibuit că există și o inerţie a mecanismului. Nu spun am observat sau am înţeles pentru că de-abia acum faptele – pe atunci întâmplătoare, izolate, succedându-se precipitat și în totală dezordine – mi se înfăţișează coerent, sub forma unei fenomenologii sociale. Am dibuit în sensul că piciorul deosebea singur solul rezistent de cel friabil

sau alunecos și, prin pipăit, îşi alegea locul unde să calce, de unde să facă următorul pas. Mai ales în sensul că anumiţi centri din creier au prins de veste la timp că și dacă mă abţineam să mă mișc, târât de un misterios fluviu nevăzut, nu stăteam locului nicio clipă. Aș fi înclinat să asemui irezistibila mișcare mecanică ce mă livra cu un conveier, o fâșie umblătoare. Aș mai adăuga, îngustă, incomodă, lipsită de bare laterale pentru mâini, de rezemătoare. Tot secretul în atari condiţii e să-ţi păstrezi echilibrul, să nu te lași descumpănit și rostogolit la meandre. Prezenta dificultăţi deosebite echilibristica? De bună seamă. Dar nu de natură să depășească puterea de adaptare a unui organism obișnuit. Dacă luăm lucrurile la propriu, ce persoană cu aparatul locomotor sănătos nu ar reuși să se menţină pe banda rulantă, balansându-se pe un picior și pe celălalt, bătând ușor aerul cu braţele și răsucindu-și trunchiul astfel ca centrul degreutatesăcadămereupe mijlocul transportorului? Privind lucrurile prin această prismă aș zice că esenţial era să fii proiectat pe conveier, să ajungi pe fâșie. Asta însemna privilegiul de a beneficia de mișcarea mecanismului. În caz contrar s-ar fi impus să alerg pe jos, ceea ce e aproape de domeniul fanteziei luând în consideraţie atât terenul extrem de accidentat cât și viteza cu care trebuia să mă deplasez. Condiţia parcurgerii spaţiului respectiv era deci transportorul automat. Cam asta înţeleg prin inerţia mecanismului. Dacă natura te-a înzestrat cu reflexe normale ca să nu te răstorni singur, mecanismul te duce de la sine. Firește, cu excepţia cazurilor când ceva îl blochează, dar nu merită să discutăm despre excepţii. Ce înseamnă reflexe normale, cum s-ar traduce abilitatea păstrării echilibrului? în cazul meu, pentru că de el este vorba, aceasta a însemnat, după ce am ieșit din starea de buimăceală inițială, cel puţin trei lucruri. Mai întâi nu aveam voie să obosesc. Nimic nu mi-a apărut mai compromiţător decât lamentaţia, gâfâiala, pierderea cadenţei. Intrasem într-un maraton. Nu se punea problema al câtelea ies, ci să mă menţin în pluton. Orice

rămânere în urmă sărea în ochi și conform unui regulament nescris era socotită descalificantă. Rezistenţa, iată condiţia esenţială a menţinerii pe conveier pentru a beneficia de principiul inerţiei mecanismului. Chiar și un scurt și nevinovat căscat, ascuns după palmă, putea să-mi fie fatal. Toţi în jur prezentau cearcăne vineţii, obraz pământiu, nisipos, premature riduri orizontale pe frunte. Nu mă îngrijora clauza. Dispuneam de suficientă energie; oricât aș fi consumat nu ajungeam la fundul sacului și mărturisesc, caracterul de sport de performanţă mă incita, îmi sporea resursele. Mă dădeam în vânt după nopţi pierdute la fabrică, bineînţeles când se știa și mai sus, căci altfel nu aveau niciun haz. Fiind vorba de spectacol nu-mi plăcea să joc cu sala goală. Grozav mă simţeam dimineaţa când, întorcându-mă acasă, o găseam pe Despina în capot așteptându-mă, venindu-mi în întâmpinare cu o expresie de îngrijorare admirativă, agăţându-se de mine cum fac suporterii cu cursierii ajunși primii la potou. Într-adevăr, purtam o cupă în braţe, un trofeu al forţei și invincibilităţii. Dezmierdându-mă, se prefăcea că mă jelește și îngrozindu-se de starea mea, mirându-se că mă mai ţin pe picioare, ghiceam că-mi pipăie mușchii și-mi apreciază cu mândrie categoria. În timp ce-mi făceam dușul și mă bărbieream îmi pregătea lenjeria și hainele de schimb. Când reapăream proaspăt, refăcut, bun pentru o nouă rundă, mă aplauda și îmi deschidea larg ușa pentru a mă duce să câștig încă o performanţă. Oi fi fost ridicol? După ce mă dădeam jos din mașină zăboveam un minut în stradă. Îmi plimbam palma pe ţepii bărbii crescute în timpul nopţii – o barbă tare, albastră cum au morţii înainte de a li se face toaleta de înhumare –, îmi treceam degetele prin părul câlţos, înăsprit de transpiraţie, îmi lărgeam și mai mult gulerul descheiat al cămășii murdare, atingând în treacăt nodul desfăcut și strâmbat al cravatei, și surâdeam superior feţelor odihnite, destinse, ochilor inocenţi, lipsiţi de adâncime, abia curăţaţi de pânza somnului. Bărbaţii cu obrazul lucios, cu părul bine pieptănat și cămășile scrobite, femeile unduind sub rochiile ușoare, colorate,

frumos netezite cu fierul de călcat înainte de a fi îmbrăcate, mi se păreau păpuși mari coborâte din galantarul unui magazin universal. Mi se dezvăluia stupiditatea somnului, nu doar în sensul că reducea dintr-odată la jumătate viaţa conștientă, ci pentru că aplatiza fiinţa umană, o golea de mistere, de dramatism, ștergea de pe chipuri urmele marilor frământări existenţiale, făcea din om animalul domestic cel mai banal. Iubeam noctambulii înecaţi în lumina spectrală a halelor și birourilor, pe cei cu ochii arși de pata galbenă aruncată de veioză pe filele cărţii, pe mistuiţii de iubiri demonice adorându-și îngenuncheaţi în văgăuna nopţii amanteleidoli cu trupuri nemilos atacate de efemer, jucătorii de cărţi, sclavi deopotrivă supuși și revoltaţi ai norocului. Pe ceilalţi – mărunte și docile vieţuitoare respectând religios ciclul tiranic al luminii și întunericului, prăbușindu-se în nemișcare și nesimţire biologică – îi dispreţuiam ca pe o plebe nesemnificativă, lipsită de vocaţia veghii. Credeam că lucrurile mari, demne de numele de om, numai noaptea se pot săvârși, în timp ce lumea horcăie cloroformizată în interludiul dintre vacarmuri, când planeta, universul sunt bântuite de tăcere. Evident, în raport cu ce făceam, cu serviciul anost din ultimul schimb, aceste reprezentări erau caraghioase. Prostul urcat pe un deal detestă omenirea rămasă la rostul ei pe câmpie. Sentimentul nu corespundea, de bună seamă, modului în care îmi realizam veghea, corespundea nevoii de veghe, aspiraţiei de a construi un arc de cerc peste secvenţele convenţionale ale timpului, de a bea cucuta nopţii și a mă împărtăși din spasmul marilor spirite neliniștite, torturate de sensul existenţei și al creaţiei. Serviciul la fabrică constituia un substitut, înlocuia prăbușirea mea nocturnă pe o carte, pe o filă albă, pe o masă de joc sau de beţie, pe un trup iubit. Păcălea cu chiu cu vai o sete de absolut, amorţea dragostea pentru tărâmul copleșitor al singularităţii. Dar de unde și până unde această nevoie, această sete? se poate pune întrebarea. Îmi cer scuze, nu era aici locul să vorbesc de ele, am făcut-o pentru ca stigmatul ridicolului

să nu se așeze pe acest moment, de teama că mai târziu n-ar mai putea schimba impresia, n-aș mai reuși să dreg ce am stricat. Deși, la drept vorbind, făcând această precizare nu numai că nu am înlăturat riscul ridicolului, dar l-am mărit, am așezat ridicolul într-o lumină și mai crudă. Căci numai un neghiob putea confunda în așa hal planurile și putea găsi abisuri existenţiale în treburile de rutină cu care mă îndeletniceam când rămâneam noaptea la fabrică. Singura scuză e că dușul și toate celelalte îmi modificau radical umoarea. După o oră jumătate sau două, când ieșeam pentru a traversa strada în sens invers, spre locul unde staţiona mașina, eram cu totul alt om. Strălucirea luminii solare pe caldarâm, pe copaci, pe ziduri mă ameţea și mă euforiza de parcă aș fi dat pe gât o cupă mare de șampanie. Aceleași figuri de mai înainte mă întâmpinau acum încărcate de misterul tonic al zilei, alt mister de care mă îndrăgostisem subit. Rămâneam un minut sau două nemișcat, cercetând cu aviditate forfota pestriţă a trupurilor, încercând să descifrez sensul forţei miraculoase ce sălăşluia în ele, le punea în mișcare și le atribuia splendoarea viului. Tânjeam după această turmă, mi-ar fi plăcut să galopez în mijlocul ei, să mă frec de trupurile încărcate de electricitate nervoasă, să mă pierd spre un orizont necunoscut în acest ghem flexibil, palpitând de voinţă, libertate și plăcere de a trăi. Când mă hotărâm să mă urnesc din loc, pe faţa mea se putea citi un sentiment diametral opus celui de la venire, unul de regret, de tristeţe și umilitate.

Seara următoare făceam o vizită sau primeam musafiri. Despina lărgea relaţiile noastre, îmi încropea o mică viaţă mondenă, manifesta cea mai mare grijă să nu mucegăiesc, să nu mă rutinez, să nu cad pradă automatismului administrativ. Cunoștea, sau așa pretindea, șefuleţi plafonaţi de timpuriu, îmbătrâniţi devreme în micul lor post, cu personalitatea dezagregată, sclerozaţi, secaţi și știa ce are de făcut pentru a mă feri de un asemenea destin. La modestele noastre întâlniri cu muzică, bancuri, canastă și un pic de dans, cea mai mare

satisfacţie a ei era să spună „Știţi, Sergiu a lucrat toată noaptea. Aţi zice? A, dar e frecvent la el. Se lasă prea mult solicitat de fabrică, nu găsiţi?” Dacă se afla de faţă persoana sus-pusă hohoteam tinerește: „La vârsta mea, Despina? Nici nu merită să vorbim”. El da impresia că se pregătește de plecare. „Cred, scumpa mea, că e timpul să ne retragem. Nu că aș lua drept apropouri cuvintele Despinei, dar efectiv și eroii muncii trebuie să doarmă”. Protestam și el mă contrazicea vehement deși nu avea chef să plece și nici nu pleca. Mă tachina: „Oricum trebuie să reţii, Despina s-a plâns că te epuizezi. În locul tău n-aș ignora o asemenea remarcă, aș lua-o ca o primă sesizare. Toată arta în viaţă, Sergiu, este să nu neglijezi niciunul din lucrurile esenţiale, să nu te dăruiești unei cauze în dauna alteia”. „Lasă, lasă că și tu – sărea nevastă-sa – dai sfaturi altora dar…” El râdea cu subînţeles și o mângâia pe braţul subţire întotdeauna bronzat. Nu se potriveau deloc și totuși se înţelegeau de minune. Ea avea nerv, energie statică (nu se manifesta, dar scânteia înăbușit) și o zăbală nevăzută o cabra permanent. Extrem de îngrijită, de o eleganţă studiată, eleganţă neglijentă dacă se potrivește o asemenea expresie la femei, cred că a jucat un timp rolul de mentor al Despinei, dar nu în sensul curent, ci pe dos. Pornind de la principiul ei de eleganţă, Despina scotea efecte opuse. Aceea fiind o vergea elastică dar tare, vibrând tot timpul, gata în orice moment să se destindă ca un arc și să azvârle săgeata într-o direcţie necunoscută, Despina reușea să semene cu o undină plutind despletită, cu tălpile-i fermecate, doar la câţiva centimetri de pământ. (cum se acomodase „pursângele” feminin cu un soţ lax, un tel de cadână intelectuală, cum suporta pe frâu, fără să se smulgă, mâna lui moale, aeriană, imponderabilă? Enigmă. „Trebuie să recunoști, scumpa mea, că dacă alte merite nu am, această artă o posed” și ea îşi lăsa pentru o clipă, îmblânzită, capul cu părul negru, greu, pe mâna lui, ceea ce luam drept semn al recunoaşterii, al confirmării. „Dar tu cum faci? îl chestiona Despina. Te pricepi mai bine să-i folosești pe alţii? în minister s-o putea, dar când erai la

fabrică?” „Eu n-am fost în fabrică, Despina. Am sărit peste această etapă, cum să-i zic eu… ingrată”. „Se poate și așa?” devenea ea foarte atentă. El râdea lung, în volute ample, râsul fiindu-i cel mai expresiv și nuanţat mod de comunicare, și răspundea evaziv… „Atunci s-a putut”. Folosindu-se de mâini, de ochi, de tot felul de zâmbete pentru a atenua, îndepărta, pentru a strecura dubii sau, dimpotrivă, certitudini unde cuvintele aveau un sens contrar, jucând deci o adevărată pantomimă, adăuga: „Eu nu vreau să-l influenţez pe bărbatul tău în niciun fel, îţi dai seama, n-am niciun interes, nu e căderea mea și nu-mi stă în caracter… Evident, el îşi face datoria, și nu vrea să-l flatez! cu brio, convins că știe ce face, de altfel se cunoaşte și se apreciază lucrul acesta și…” Despina, temându-se că a pierdut șirul îl întrerupea. „Ai vrut să spui altceva, că nu-l influenţezi dar…” Nu-și pierduse șirul, tărăgăna dinadins, aștepta să fie întrerupt, interogat, somat, ţinea să i se smulgă părerea cu cleștele din gură. Mare viclean. Cedând cu greu, punând între noi tampoanele, amortizoarele a o sută de gesturi vătuite, glăsuia: „Efortul, după mine, e un pachet de acţiuni sigure depuse în seifurile viitorului. Dar unii știţi cum fac? Voi aţi citit mult, cunoaşteţi… Până să ajungă să taie cupoane, să încaseze dividende, clachează. Haaa, haaa, haaa. Râdea moale, ondulat, prelung. Viaţa are și ea plăcerile ei, prieteni… și munca e o plăcere bineînţeles, haaa, haaa, haaa… dar omul ca fiinţă unilaterală, unidimensională, vă spun sincer, nu e pe gustul meu – ce să fac? am și eu gusturile mele –, ba chiar mă sperie”. Mă uitam la nevastă-sa, se confunda integral cu această opinie. Aici, mă gândeam, aici se ascunde liantul, secretul aderenţei, pactul. Ciudaţi oameni! Distonau și se completau într-un chip uimitor. În pofida aparenţelor, legătura era solidă. Ea și-ar fi putut găsi un exemplar masculin pe măsură și totuși a ales altfel, fascinată nu numai de bani, sunt absolut sigur, ci și de poezia lui decadentă, de căldura amăgitoare a vorbelor șlefuite, înmuiate, de toleranţa vederilor largi în contrast total – dar foarte, foarte bine atenuat – cu orientările și curentele de

gândire și etică ale epocii, de capacitatea de a se menţine pe creasta valului și în același timp de a contempla de pe ţărm, cu ironie, cu cinism uneori, în numele multilateralităţii omului. Aş fi avut mult de învăţat >5»

de la el, de la ei amândoi. N-am făcut-o. De ce? Pentru că Despina se interpunea între noi, foarte abil, disimulat, dar persistent, tenace. Ceva o speria în structura lor psihică și morală. Intuia disponibilitatea existenţială, deși nu făceau nimic ieșit din comun – cel puţin atât cât am fost prieteni s-au comportat absolut normal – cu excepţia faptului că le plăcea să-și petreacă serile în compania unor oameni inteligenţi și să… Da, asta era, o neliniștea plăcerea reală cu care beau, mâncau, discutau, jucau cărţi, ascultau muzică, dansau. Trăiau cu intensitate aceste „digresiuni" (așa le botezase Despina), în asta consta decadenţa. Fără îndoială, dacă ar fi putut ar fi făcut mai mult – aici virtual Despina avea dreptate –, constituiau tipul de oameni gata să se lase târâţi într-o viitoare mult mai mare. Despina îi cultiva cu asiduitate pentru că această relaţie îmi era utilă din punct de vedere profesional. În același timp decretase că reprezentau exemplul rău și ţinea să mă avertizeze asupra fiecăruia din componente. El: suficient, lipsit de ambiţie, flasc, palavragiu, cu o morală dubioasă, delăsător; i se va înfunda. Drumul meu urma să fie altul – curat, ascendent, ferm. Deși nu mult mai vârstnic, se afla la amurg, eu nici măcar la zenit. El se putea resemna, eu nu, el se înfunda în mlaștina unor plăceri minore, eu aveam „un ţel". Ea: o damă deghizată, o mâţă sălbatică ascunzându-și ghearele. Mă avertiza, ori de câte ori surprindea o „cordialitate depășită" în relaţiile dintre noi, că dacă soţului i-a adus servicii, pe mine nu ar avea decât intenţia să mă discrediteze. Obiceiurile lor i-au sugerat însă modul cel mai potrivit de a-mi organiza viaţa. Văzând că felul acesta de existenţă îmi surâde dintr-un anumit punct de vedere – în sensul că nu puteam concepe nici eu omul ca fiinţă unidimensională –, s-a gândit să mi-l reconstituie. Desigur, pe alte baze, de natură să intre și în vederile ei, și mai ales

să-mi „Garanteze securitatea”. De aceea, când după aproximativ trei ani de la promovarea mea ca director de fabrică, persoana sus-pusă a fost dislocată și plasată cu vreo două trepte mai jos, Despina i-a închis ușa în nas. Mi-a părut rău, dar n-am avut ce să fac, ea manevra relaţiile de familie și în această calitate a apreciat, după un calcul amănunţit, că în noile împrejurări, ca urmare a schimbării raportului de forţe, prietenia respectivă, nu numai că nu mă mai favoriza, dar putea să mă dezavantajeze sensibil. În plus, scăpăm și de influenţa morală nefastă, de o permanentă incitaţie spre decadenţă și morbiditate…

A doua concluzie desprinsă pe baza observaţiei și a experienţei proprii, recunosc, mai dificil de cristalizat decât prima, aș formula-o în felul următor. „Să nu-ţi schimbi poziţia pe conveier”. Ce înseamnă asta? înseamnă a nu te lăsa condus de impulsuri necontrolate. De curiozitatea, să zicem, de a ridica un picior și a rămâne sprijinit numai în celălalt. În clipa aceea echilibrul s-a dus și… zdronc! Sau a nu-ţi băga în cap că propulsia îţi aparţine, a nu uita o secundă că ești tractat, remorcat, aeropurtat. A nu fetișiza noţiunea „bizuirea pe forţele proprii” căci ea e valabilă doar în măsura în care îţi propui să nu depinzi de „o parte”, nu de „tot”. Mai înseamnă. Înfrânarea dorinţei de a întrerupe transportul sau călătoria, cum vrem să-i zicem, chiar numai pentru o fracţiune de minut, de a face o haltă pentru respiraţie și dezmorţire, sau și mai rău, pentru adâncirea în contemplare. E vorba aşadar, de tăria de a suporta plictiseala inevitabilă a drumului, monotonia lui și de a nu te întreba, pradă neliniștii, cât mai durează și unde duce (De altfel tot nu ai cum să-ţi răspunzi, nimeni nu-ţi poate spune.) Și de rezistenţa nelimitată la amorţeala mușchilor încordaţi să facă faţă balansului. Cu alte cuvinte, acceptarea mișcării – ca sens (inclusiv zigzagurile), ca durată și ca destinaţie. Dar încercările mele de teoretizare sunt, cred, neconcludente și de aceea voi exemplifica.

De mai mult timp, colaboratorii îmi băteau capul că inginerul X face numai boacăne și pe deasupra e și

potlogar. Le indicasem să-i vorbească, să-i facă educaţia, să i ajute, să-l ameninţe, mă rog, ce se indică în asemenea cazuri. Ei o ţineau morţiș: nu s-a îndreptat, ăsta nu se mai îndreaptă nici la paștele cailor, devine și mai rău, a și devenit, e mai i au decât data trecută. Parcă se vorbiseră, nu venea unul tău a sa se plângă de inginerul X, când mi-era lumea mai dragă îmi dădeau peste nas cu el. Cum o să întronăm noi disciplină, boceau, dacă ăsta îşi face de cap nederanjat? Dar de alţii de ce nu vă legaţi? Aţi cășunat pe ăsta? Toţi sunt albi, numai el e negru, cum vine asta? Da, toţi erau buni, foarte buni, riscam să-i stricăm și pe ei dacă-l mai toleram pe X. în condiţiile date nu mai garantau de nimeni, întregul colectiv îl vedeau ameninţat să se vicieze și să se descompună, dezastrul ne pândea pe la colţuri, atârna deasupra capetelor. Văzând că nu prea-mi dă oala în fiert să-l chem și să-l fac bucăţi, cum sugerau, că nu emit ucaz de drastică pedepsire, că nu mă înfior de grozăviile ce ne așteptau, au schimbat tactica. Unul din colaboratori a intrat într-o dimineaţă la mine foarte tulburat, cu faţa palidă și privirile fixe, și aplecându-se peste masă dramatic, mi-a împărtășit că în fabrică nu se mai poate respira. „Ce e dragă, ce s-a întâmplat?” „Se vorbește că nu-l dăm afară fiindcă e nepotul tovarășului Y”. „Care tovarăș Y?” „De la trust”. Ca un făcut, a mai intrat unul și apoi încă unul și au început să presare sare pe rană. A, nu ştiaţi? Păi demult comentează oamenii. N-am vrut să vă spunem ca să nu… Acum le-a ajuns și lor la gât. Îmi ajunsese și mie. Și mă nimeriseră, ai naibii, în locul sensibil. Imediat mi-a apărut o coamă mare de leu în jurul grumazului și cu un calm rău prevestitor am întrebat abia auzit. „Și ce dacă e nepotul tovarășului Y?” Apoi un răget cumplit a zgâlţâit pereţii. „Ce? El pe asta se bizuie? îmi pare foarte rău că mi-aţi ţinut secret. Asta chiar e inadmisibil. Păi dacă o să facem în nădragi de frica fiecărui unchi, ce mai rămâne din principialitate? Avem o răspundere aici, o etică, avem…” Nu știu ce le-am mai spus că avem pentru că devenisem de-o elocinţă năprasnică. Colaboratorii mă priveau într-o tăcere mormântală, cu un

licăr de admiraţie și mândrie; când și când, îşi plecau capul cu un nedisimulat sentiment de vinovăţie. Dar nu atât cu ei mă răfuiam prin tiradele impetuoase, ci cu „unchiul” cocoţat undeva deasupra mea și care, voit sau nu, patrona, în fabrica ce mi se încredinţase, dezmăţul, sfidarea, lucruri incalificabile. Nici nu-l văzusem la faţă pe inginerul X dar onoarea mea fusese călcată în picioare, mă aflam în faţa unui principiu terfelit, a unui complot abject, se pusese în joc prestigiul instituţiei și al conducerii. „Daţi-mi imediat să-i semnez concedierea. De mâine să nu mai intre în fabrică, aici este unitate de stat, proprietate a întregului popor, nu feuda nu știu cui”. S-au cărat cu toţii precipitat, băgasem groaza în ei. Rămas singur am ridicat marţial capul și am făcut câţiva paşi napoleonieni prin încăpere. Așa, așa se rezolvau la noi problemele, acesta era stilul nostru de conducere. Mă simţeam blindat într-o cuirasă de principii inexpugnabilă. Să încerce careva… să îndrăznească numai! Aveam de partea mea dreptatea. Și mă confundam total cu fabrica. Fabrica mă vrusese? bine! o voi apăra cu pieptul – nu voi avea nimic mai scump decât interesele ei, binele ei, curăţenia ei etică. Nimeni să nu-și bage aici nasul lui murdar! Feudă spusesem? N-au făcut decât să întoarcă vârful suliţei spre pieptul meu. Trustul a ordonat ancheta, ancheta a stabilit netemeinicia sancţiunii, arbitrarul concedierii destoinicului specialist. Colaboratorii apropiaţi s-au volatilizat, a dispărut care-ncotro a văzut cu ochii. Am rămas să dau socoteala singur, și din „armura inexpugnabilă” n-a mai rămas ale i urmă. Era adevărat că n-am schimbat nici două vorbe cu victima despotismului meu? Era! Și că nu m-am deranjat să mă duc până în secţie să întreb lucrătorii? Da! Atunci pe ce temei am dat ordinul? Pe niciunul, evident. Ce figură de idiot trebuie să fi făcut! Un cocoș cu creasta și penajul smulse. Să aduc vorba de principii? Ce principii, după ce săvârșești o samavolnicie, o fărădelege? Mai ai creditul moral? „Dumneata confunzi fabrica, unitate economică de stat, proprietate a întregului popor cu averea personală, cu o feudă?” Exact vorbele mele. „Nimeni nu e pus pe viaţă

într-o funcţie, și mai ales de neînlocuit”. Avertisment. Și nu transparent, pe șleau. „Nimeni nu e de capul lui, nimeni nu poate face ce-i trece prin minte”. Clar! Principialitatea se afla de partea tovarășului Y. Ce nepotism, ce favoritism? prostii, fantasmagorii. Mi se rătăcise mintea. „Îl reintegrezi în funcţie și dacă se verifică elogiile tovarășilor de muncă, și nu vedem niciun motiv ca ei să fi exagerat, îl avansezi”. „Îl avansez, tovarăși, aveţi toată încrederea, la noi e mare nevoie de cadre capabile”. „Așa!” în final, șeful comisiei de anchetă mi-a strâns mâna mai îmbunat și mi-a aruncat un vag surâs ironic. „Ei, măcar să-ţi fie de învăţătură, citeam pe faţa lui, măcar să-ţi vie mintea la cap. Altfel…!”

Unui adjunct de la trust nu-i plăcea să vorbească la telefon. Celor mai mari nu îndrăznea să le telefoneze. „Cum să-i deranjezi pe tovarăși? Cine știe ce ocupaţii importante au, analizează o problemă, trasează sarcini, critică, sunt enervaţi și tu, ca musca, bâzzz, pe capul lor. Alo, tovarășul? La aparat beizadea Mitică. Lipsă de respect! Dacă ai ceva, du-te domnule, anunţă-te, bate la ușă, salută frumos și spune tovarășului ce ai de spus civilizat, respectuos, privindu-l în faţă, nu așa pe nevăzute, orăcăind din aia ca din butoi”. Cu atât mai valabil devenea acest considerent fată de subordonaţi. „Ai ceva cu mine, deplasează-te, că nu te dor picioarele. Chiar dacă ești la capătul Bucureștiului, de-aia ţi-a pus statul mașină la dispoziţie”. În schimb, te-ai fi așteptat ca el să-i sune pe cei mai mici ori de câte ori ar fi avut nevoie, doar criteriul ierarhic nu mai era încălcat, n-ar mai fi fost justificată reticenţa. Lui nu-i plăcea însă telefonul, cât putea se ferea să pună mâna pe receptor. Suna fata și-i poruncea „Cheamă-l pe cutare până la mine. Acum”. Acest „acum” însemna că respectivul trebuie să lase totul baltă, să se năpustească pe ușă și cu cel mai rapid mijloc la îndemână să se îndrepte spre obiectiv. Firește, de acest tratament, de efectele maniei respectivului nu scăpăm nici eu. Când îmi era lumea mai dragă, după ce abia se așezaseră în jurul mesei persoanele convocate la ședinţă și eu spusesem un

cuvânt introductiv, sau în momentul celei mai înfocate pledoarii în faţa unui auditoriu încă nelămurit, sau după primele fraze critice într-o chestiune complicată – și în câte alte situaţii similare – vedeam capul fetei strecurat în deschizătura ușii: „Sunteţi chemat la trust la tovarășul adjunct. Acum!” Acest „acum” îmi devenise îngrozitor de nesuferit. „Dar ce, domnule, arde, piere lumea, ce se întâmplă? îmi vărsăm năduful pe fată, nu fără dorinţa ascunsă de a remarca cei de faţă cât sunt de băţos. Nu vezi ce fac acum? Și apoi decis, inflexibil, luându-mi răspunderea pentru consecinţe: Când termin!” Fata nu se intimida, nu renunţa, știa lecţia. „Secretara a spus «acum». Am chemat mașina”. „Ufff”, scoteam un șuvoi lung de aer sonor. Îmi aruncam ochii în tavan ceea ce însemna și exasperare și implorarea divinităţii, le adresam tuturor o scuză mută din priviri, lăsam să-mi cadă pleoapele peste ochi și, cu umerii și braţele căzute, cu o expresie de luptător înfrânt de fatalitate, îmi luam mapa și ieșeam (ai drumul, cu așteptatul, cu discuţia, pierdeam două trei ore, aproape o dimineaţă. Nu mă alegeam cu nimic. Vei de area unei cifre, repetarea unei sarcini transmise cu câteva zile în urmă, revederea unei poziţii de plan deja a< ««plate. Se întâmpla să și uite pentru ce m-a chem.it se pei md. În mi știu câţi prin biroul lui –, și atunci mă ţinea în pl «toate, «lupa un moment de așteptare, se ridică şi mă mobiliza energic: „Harnagea, luaţi toate măsurile, situaţia la voi e oscilantă (dar la ce întreprindere nu era?), trebuie neapărat să atingeţi plafonul. Atenţie la schimbul trei, acolo sunt încă rezerve”. Aprobam plictisit. Uite, domnule, pentru ce mă pune ăsta pe drumuri, pentru ce-mi las eu treaba, de ce-mi dă mie statul leafă, nu mai vorbesc, lui. Într-o zi mi-a sărit muştarul, am făcut urât. Fusesem de dimineaţă la el, la prima oră, arsesem gazul pe acolo vreo două ceasuri și acum, spre prânz, mă chema din nou. Ei nu, totul are o limită! Discutam cu șefii de secţii problema stocurilor, primisem sarcina să predăm supranormativul și n-aveam cui. Bătaie de cap, alergătură. Mă durea creierul, nu vedeam nicio ieșire. Și tronc: la

trust, la cutare… „acum”. „Ieși afară, i-am strigat fetei turbat, să nu mai îndrăznești să vii cu chestii de-astea la mine”. „Dar, tovarăşu’…” „Niciun tovarăș. Ei drăcia dracului! Dar ce sunt eu, paţachină? Tai frunză la câini? Dacă ai chef, du-te tu”. „Dar tovarăşu’…” „Am terminat. Pe mine mă plătește statul să produc, nu să mă plimb prin București cu mașina și să fac vizite. Ce e asta, bătaie de joc? N-am fost dimineaţă? Fiecare avem un program, o activitate, convocăm şedinţe, chemăm oameni. Nu una, două, la trust, la tovarășul cutare. «Acum!» Gata, am terminat! Nu sunt trepăduș, nu sunt sluga nimănui. Spune-i din partea mea că nu vin. Să mă reclame unde o vrea. Iar pe tine dacă te mai prind că intri să-mi spui că mă cheamă la trust, te dau afară din serviciu. Uite, să fim înţeleși”. Fata s-a retras uluită, înmuiată ca o cârpă. Asta mi-a plăcut, aș fi vrut s-o văd căzând lată la podea. Prea multe zile fripte îmi făcuse, prea abuzase de răbdarea mea. Nu m-am calmat nici după ce a ieșit. Am continuat să comentez încercând să-i atrag în discuţie și pe ceilalţi, căutându-le privirile furișate în lături sau aţintite în lemnul mesei. La interogaţiile pline de demnitate și de logică adresate tuturor, am primit doar câteva mormăieli anonime, ininteligibile.

Nu-mi păsa de neutralitatea și tăcerea lor, am continuat ședinţa, dar într-o stingherealã mohorâtă. Supraapreciasem zâmbetele lor slugarnice, aprobatoare și semnificativ-amuzate etalate în împrejurările când ironizam tacit mania adjunctului de la trust dar răspundeam chemării lui. Curtoazia nu presupunea atunci niciun risc. Acum se schimbau lucrurile. În noua situaţie riscasem și trebuia să-mi asum riscul singur. Nu știu cum s-a descurcat fata, nici n-am întrebat-o, dar peste două zile am fost convocat la adjunct în mod protocolar, prin secretariatul trustului. Nu mi-a întins mâna. M-a făcut să aștept pe scaunul meu strâmt până când a terminat de citit un dosar întreg. M-a privit un minut prin ochelari, impenetrabil, în timp ce mă făceam tot mai mic, și după ce a considerat că m-am micșorat destul, m-a întrebat ca prin

vis cu o voce stinsă, bătrânească: „Ce e, Harnagea, te-ai răsculat?” Deci nu punea în cauză doar absenţa, se referea la reprezentaţie, fusese informat. Ah, oamenii! Dar nu-mi rămânea timp să filosofez asupra nimicniciei. Aveam de făcut faţă unei situaţii grele. Văzând că perseverez în tăcere încurcat și rușinat, a continuat: „Tu cum înţelegi, Harnagea, îndeplinirea sarcinilor care-ţi stau în faţă? (când vrei le îndeplinești, iar când nu, nu? Da? După cum ai tu dispoziţie?” Capul meu păcătos se pleca și vocea adjunctului căpăta o nuanţă de duioșie amară. „Iar când te cheamă șefii să-ţi traseze noi sarcini tu te superi pe ei că te deranjează și refuzi să te duci?” Bărbia mi se sprijinea în piept și ochii mi se umeziseră de remușcare. „Ce crezi tu, Harnagea, că suntem noi, liber profesioniști… prinţi moștenitori… sau ce? Spune Harnagea, spune. Cum ai știut să te răscoli, trebuie să știi să și răspunzi”. „Nu m-am răsculat, tovarășe director general”. Făceam ca recrutul care-l avansează pe plutonier la gradul de căpitan. Dar nu se prindea. Adjunctul de la trust avea un punctaj, o tematică și obișnuit cu disciplina și ordinea nici nu concepea să nu le ducă la bun sfârșit. Salvarea a fost sentimentalismul meu, l-a contaminat întrucâtva. Duioșia bătrânului – prefăcută, evident, dar asta n-avea nicio importanţă – mi-a frânt inima. „Altul chiar pentru mai puţin te-ar fi dat afară, Harnagea”. Mă compătimea. Abia mă stăpâneam să nu-i iau mâna și să i-o duc la piept, ca unui tată iertător. După vârstă putea chiar să-mi fie tată și eu îi necinstisem părul alb.

I-am cerut scuze, am dat totul pe firea mea pripită, pe un temperament labil, pe nevroza astenică mai veche (îşi scotea capul din când în când și șmecheria, nici ea nu mă părăsea și se împletea de minune cu emotivitatea).

Mi-a dat un avertisment. La sfârșit mi-a recomandat fără nicio urmă de duioșie părintească: „Să nu mai uiţi niciodată, Harnagea, că noi suntem soldaţi și când sună goarna sărim. Unde om fi și orice om face. Ne ducem unde suntem chemaţi, unde suntem trimiși. Ordinele nu le discutăm, Harnagea. Ele sunt sfinte pentru noi și le

îndeplinim întocmai. Altfel, Harnagea…” Am aprobat totul, i-am strâns mâna cu efuziune și m-am retras mișcat și întărit, mai înţelept și mai puternic.

Nu luasem niciodată cuvântul la consfătuirile de la trust cu șefii de unităţi. De data aceasta mă pregătisem. O fracţiune de secundă a lipsit să nu vorbesc primul. Fusese altul mai iute de mână, nu mi-a plăcut însă ce a spus. Parcă i se încleiase creierul. O frază cât de cât limpede nu fusese în stare să scoată și pe deasupra, din cauza exprimării încâlcite – credeam eu –, lăsase impresia că justifică niște lipsuri ale trustului, deși ele ne creau tuturor dificultăţi. Mi-a atras atenţia pentru că și eu tot asupra acestei teme îmi propusesem să mă opresc, printre altele, dar de pe poziţii critice. Mi-am notat în carnet o frază sarcastică la adresa colegului și datorită concentrării am pierdut rândul. Ascultându-l și pe al doilea, tot atât de nesărat, m-am decis să mă rezervpentru mai la urmă, urmând să speculez cuprinzător prostia antevorbitorilor. Mi-am revizuit punctajul. Debutam printr-o incursiune inedită în problema tehnologiei, propunând trustului, după o susţinută canonadă teoretică de natură să-mi acrediteze competenţa în materie, schimbări radicale. Revedeam mulţumit ideile principale, sigur că voi face senzaţie. Partea a doua o consacram „spunerii adevărului pe nume”. Aveam convingerea că numai superficialitatea colegilor explica tăcerea așternută de mai multă vreme asupra neregulilor birocratice ale trustului. Îmi închipuiam că nici conducerea nu dispune de o vizibilitate prea bună a stărilor de lucruri și nu mă îndoiam că-mi va fi recunoscătoare pentru modul sintetic, simplu și direct în care aveam să i deschid ochii, în general credeam pe vremea aceea că adevărul plutește în ceaţă și se relevă numai minţilor pătrunzătoare, iar datoria acestora este să-l scoată la iveală în interesul și spre satisfacţia tuturor. Odată înfăţișat în simplitatea sa esenţială urma să fie îmbrăţișat cu entuziasm general și transformat într-o pârghie miraculoasă a progresului Pe mine mă vedeam, în reveriile-mi ascunse, în postura de peuiillot de adevăruri

rare și preţioase, refuzate privii iloi obișnuit «un scufundător de mare adâncime, din acela ce adu «la suprafaţă, după nu știu câte minute de oprire a respiraţiei, perla născută pe fundul oceanului. Bineînţeles, această performanţă urma să-mi procure simpatia și gratitudinea forurilor în drept, dimpreună cu o binemeritată glorie și cu plăcerea de a oferi semenilor instrumentul perfecţionării. Mă consideram predestinat nobilei misiuni de semănător dezinteresat al mirificei seminţe a binelui. Recapitulând partea teoretică a cuvântului pătrunsă de spirit novator, și ascultând banalităţile debitate în jurul meu, am anticipat bucuria orgolioasă de care aveam să am parte. Știam că voi fi eclatant și mă decisesem să culeg aplauzele cu cea mai mare modestie. Totuși, o îndoială s-a strecurat în cugetul meu. În mediul dat, neinspirat, arid, dizertaţia savantă nu se va lovi ca nuca în perete?

Mi-am amintit de repetatele dușuri reci primite la fabrică pe când eram încă novice, de interpretarea dată „elevaţiei”, gustului teoriei. Uitasem de făgăduiala de a renunţa la fantezie. Faptul că mă aflam în alt for nu schimba lucrurile, nu mă dezlega de angajament. Am devenit circumspect. Nu întrezăream la colegii mei nici urmă de fantezie, nici cea mai slabă intenţie de a epata. De ce? Fiindcă erau proști? Or fi fost și din ăștia, dar cei mai mulţi aveau glagorie, posedau o experienţă bogată, din acest punct de vedere îmi erau superiori. Oameni trecuţi prin ciur și dârmon. Atunci? I-am cercetat mai atent. Placiditatea lor ascundea un gând. Care? Nu știam, dar însăși convingerea că-l au a fost suficientă să mă facă prudent. M-am grăbit să tai cu două linii oblice prima și cea mai originală parte a punctajului. Toată speranţa mi-o puneam acum în spunerea adevărului pe nume. Intrasem într-o stare de nerăbdare, mă furnicau degetele și prin anumite gesturi am atras atenţia prezidiului, făcându-i cunoscut că următorul vorbitor doresc să fiu eu. Cineva a șoptit numele meu celui ce conducea ședinţa și acesta și l-a notat. Nu mai ascultam ce spunea omul aflat în picioare foarte aproape de mine. Mă apucasem să-mi rotunjesc în

cap câteva frumoase fraze de început. A trebuit să întrerup însă operaţiunea pentru că vorbea cineva de la prezidiu, directorul general în persoană. Nu înţelegeam la ce se referă, m-a frapat severitatea glasului, cuvintele tăiate în piatră. Nu mică mi-a fost surprinderea descoperind că în centrul mânioasei replici se afla „adevărul”, „adevărul meu”, căruia tocmai mă pregăteam să-i spun pe nume. Nu mi-a trebuit mult să deduc faptul că antevorbitorul împrăștiase în sală câteva frânturi. Că era vorba doar de frânturi, m-a edificat directorul general, pentru că el repeta cuvânt cu cuvânt propoziţiile incriminate. Dar ce spusese? O bagatelă contribuţia colegului! Am răsuflat ușurat, nu-mi ratase intervenţia, nu-mi furase poanta. Caimacul îmi rămânea, coroniţa gloriei tot eu aveam s-o primesc. Directorul general lega între ele acele firimituri și făcea un mic cocoloș. Începuse să-l rostogolească încolo și încoace trăgând în el cu un pistol automat de calibru mare. Bolul închegat de directorul general, parcă mai adăugând ceva și de la el, era pipernicit. Abia un fetus al adevărului matur, bine dezvoltat, închis între coperţile carnetului meu, așteptând un semn să iasă la iveală, să surprindă și să izbăvea se...1 sala. După ce a terminat cu părerile nefericitului antevorbitor, uitându-se pe hârtii, conducătorul ședinţei a rostit < 11 vocea stăpânită și egală de mai înainte: „Are cuvântul tovarășul Sergiu Harnagea”. „Vă rog să mă scuzaţi, am glăsuit de „cut și respectuos, numai dulceaţă și candoare, problemele au fost atinse și n-aș vrea să repet. Renunţ... Data viitoare.1». u data viitoare să te grăbești, să te scoli mai de dimineaţă” m-a sancţionat flegmatic directorul general și toţi au râs cu voci îngroșate de încordare. Da, da, o să mă grăbesc, cum să nu... l-am asigurat în gând. O să mai mă auzi tu pe mine când ţioi vedea ceafa. Multă vreme nici că m-a auzit, ca și ceilalţi. Nu vorbeam decât întrebat și atunci strictul necesar, corect, la obiect, și mai ales fără sclipiri, fără adevăruri eclatante.

„Ce faceţi cu audienţa aia? m-a întrebat secretara. Tovarășa a revenit. O primiţi sau nu? Să știu ce-i spun”.

„Bine, să vie, am cedat plictisit. Ce-ai zis că e? Cercetătoare, matematiciană? Ce legătură am eu cu...? Fie, uite, mâine pe la zece dimineaţa”. Bănuiam că vrea să se angajeze la noi sau așa ceva. Întâmplarea a făcut să mă găsească, puteam să fiu chemat undeva sau să fi intrat într-o ședinţă neprogramată. De statură mijlocie, blondă, taior bleumarin, suplă. Cam atât am reţinut. Nu făcea parte din categoria femeilor careţi sar în ochi. Probabil necesita observaţii îndelungate, ceea ce avea particular, calităţi sau defecte, se lăsa anevoios deslușit. Există oameni-surpriză, când îi vezi prima dată nu-ţi spun nimic, dar după un timp, când reușești să-i cunoști, rămâi consternat de originalitatea personalităţii, înclin să cred că aparţinea acestui gen, căci din felul cum vorbea – simplu, fără înfloriturі, liniar dar cursiv – se putea deduce că e stăpână pe ea. Poate nu-i plăcea să se dea în vileag. O prezumţie. S-a așezat pe scaun cu gesturi puţine, decente, a făcut o oarecare introducere, de bun-simţ am apreciat, scuzându-se că mă va pune în faţa unei situaţii neobișnuite, adăugând cu o ușoară ironie că nu îndrăznește să se imagineze în postura mea pentru că asta i-ar lua curajul și, probabil, și-ar da seama de enormitatea demersului. În acest caz s-ar opri aici, ar cere iertare și ar pleca, aș lua-o drept nebună, n-ar avea nicio importanţă. Refuza să se gândească, rămânea, se crampona deasupra logicii, cu toate că... nu se poate spune că nu a gândit, că nu a paragândit, dar... și... S-a încurcat. Vorbea cu capul în jos și degetele frământau ceva, cureaua de la poșetă. Am observat că-i tremură mâinile, că tremură toată. Mi s-a făcut milă, mi-am închipuit că i s-a întâmplat vreo nenorocire și i-am oferit un pahar cu apă. Nu mi-a răspuns, probabil nu m-a auzit, s-a stăpânit cât a putut, și-a ridicat privirile, m-a atins cu ele în treacăt și aţintindu-le alături a vorbit. Mi-a rămas în minte o voce mică, melodioasă, cenzurată; îi punea surdină ori de câte ori o silabă se încărca de elan și se ridica deasupra celorlalte. A vorbit mult dar textual nu mai reţin decât aceste cuvinte. „Am făcut o pasiune pentru dumneavoastră” (formulă suptă

direct din codul manierelor elegante și inspirată de literatura sentimental-erotică a colecţiei „Cincisprezece lei”). De bună seamă restul trebuie să fi fost explicaţii, motivaţii. Ba nu, uite că memoria funcţionează, scoate ca o sondă părăsită, dintr-un zăcământ presupus epuizat, un galon de amintiri. Și-a făcut autobiografia în date sumare, s-a autodescris. Ce muncește, ce preferinţe are, ce cullm a... Dar a nu mă insei, mi-a furnizat ceva informaţii și despre starea Matei tala. În sfârșit, a trebuit să tacă, isprăvise. Abia atunci în a pl ivit. Surâdea. Scăpase, se ușurase. Sărise din avion, reușise să deschidă și parașuta, deși habar nu avea e um se manevează și acum se afla din nou cu picioarele pe sol Vrui se landul meu și întreaga ei fiinţă îmi dădea de veste < a aşteaptă Da. se impunea să spun ceva, nu puteam să tai la ne l-ai ai sau să declar: „Audienţa s-a încheiat. Răspunsul o.1 I pl imiţi prin poștă sau prin secretară”. Nu m-am gândit de mult la întâmplarea aceea, nimic nu mi-a mai evocat o A> um sânii cum mă inundă, ca o apă fiartă, rușinea. Din cap până în picioare. Nu cred că există pe lume fiinţă omenească, oricât de inteligentă, de evoluată, care să nu atingă din când în când limitele stupidităţii, să nu fie de un număr de ori în viaţă imbecilă. Ce să facem? Viaţa nu e o lecţie s-o înveţi pe de rost. Suntem pregătiţi doar pentru împrejurări de rutină. Nu o dată ne regăsim în banca de școală primară silabisind. Am pus capăt așteptării femeii și am vorbit. Doctoral, condescendent și foarte, foarte galant. Esenţa a fost cam următoarea: V-am ascultat cu atenţie. Înţeleg că v-a fost teamă să nu râd de dumneavoastră. De ce? Găsesc sentimentul dumneavoastră foarte normal, mai mult, frumos. Nimic mai firesc decât să avem pasiuni, să iubim. E foarte, foarte omenesc. După mine, dintre toate, iubirea e cea mai nobilă. Vă onorează. De asemenea, curajul de a spune... o virtute. Prin urmare, nu văd de ce v-aţi simţi rușinată. Să se rușineze cei sterili, sufletele uscate. Bineînţeles, pentru mine e o surpriză. Dar vă asigur, plăcută. E măgulitor să afli că ai devenit obiectul unei pasiuni. Nu pot decât să vă mulţumesc. Vă sunt

îndatorat. (Da, am pronunţat aceste vorbe nătângi.) înţelegeţi, mi-ar fi foarte greu să vă spun mai mult acum. Daţi-mi timp să mă obișnuiesc cu gândul... să reflectez. Propriu-zis, nu vă cunosc. Poate nici dumneavoastră pe mine. Negaţi. Aș putea ști în ce împrejurări m-aţi... Doriţi să păstraţi secretul. Ha, ha, ha. Deocamdată... Vă înţeleg, vă înţeleg. Când am să vă comunic? Acesta e numărul dumneavoastră de telefon? Mulţumesc. Da, poate am să sun... Doriţi să sunaţi dumneavoastră? De acord, de acord. Devenise volubilă. Se molipsise de la mine. Punea întrebări, dădea scurte răspunsuri spirituale, râdea stăpânit. Și pe deasupra mă învăluia într-o privire posesivă, nu afectuoasă, aș zice exigentă. Dumnezeu știe de ce. Căpătase ceva drepturi asupra mea? Am condus-o la ușă, galant, cu pași înceţi, elastici, într-un balans vag romantic, cu capul plecat, gânditor, i-am strâns mâna și am salutat-o ceremonios ca un gentleman din secolul trecut. Rămas singur ce ar fi trebuit să fac? Să râd, nu? Să mă tăvălesc pe jos, să mă ţin cu mâna de burtă. Orice om cu un elementar simţ al umorului așa ar fi procedat. Și așa crezusem și eu că voi face, abia așteptasem momentul, căci o parte a creierului realiza, în timp ce debitam idioţenii, că particip la ceva absolut neverosimil. Eram implicat într-o farsă grosolană și n-aveam voie să râd atâta timp cât strania persoană rămânea de faţă. Nebunie? – îmi trecu prin minte. Nu părea. Extravaganţă, mai degrabă. Tipul de om care nu știe ce e frica de ridicol. Curaj, tupeu depășind orice limite, dublate de o ingenuitate derutantă. Ei bine, acum puteam să mă amuz în deplină libertate, puteam s-o chem pe secretară și să ne distrăm copios. împotriva oricăror așteptări, n-am făcut-o. După cum se vede, m-am răzgândit. Am renunţat să mai dau curs propensiunii spre umor.

M-am orientat în altă direcţie. Am zâmbit flatat, m-am plimbat puţin prin birou adnm. mdii mi vârfurile pantofilor, m-am oglindit în sticla fereştici deschiae. Ihn! Chestia se cuvenea examinată mai îndeaproape N aveam timp, o lăsam pentru mai târziu Iniţial avii Ncsem Intenţia

să-i povestesc Despinei incidentul, nu alai pentru al stârni ilaritatea, cât pentru a-i releva o nouă e limon, i-a existenţei mele. Am păstrat tăcere. Ce însemna asta' Am devenit conștient că în capul meu imolţi a. un în l conturează un plan. Un spiriduș îşi vârâse mada riirul aventurii. De ce să dau cu piciorul orbește, mașinal, în virtutea unui reflex discutabil, ofertei atât de îndrăzneţe, de directe, de necondiţionate ce mi se făcuse? E drept, în ce mă privește, nu se afla la mijloc nici umbră de sentiment. Dar ea era posesoarea unei pasiuni și cine știe ce surpriză se putea ascunde aici. Ia să nu ne pripim noi, să mai stăm niţel în expectativă, să păstrăm cazul în rezervă, de tranșat putem să-l tranșăm oricând. După câteva zile, fata mi-a comunicat că tovarășa respectivă a întrebat dacă există vreun răspuns. M-am cam scuturat. Brrr! în ce termeni se tratau lucrurile. Dar nici nu-mi displăcea pe de-a-ntregul perseverenţa ei, și mai ales graba. După aceea mi-a trimis prin cineva o scrisoare conţinând un poem (poate un cântec), cu siguranţă reprodus de undeva. Foarte străvezie aluzia. Ce aluzie, apel. Versurile mă chemau să mă arunc în braţele plăcerii, să mă înfrupt din nepreţuita comoară a amorului. Cam vetuste, dar, în cazul dat, asta trecea pe planul al doilea. Chestiunea evolua ademenitor și, mărturisesc, nu contrar așteptărilor mele. Secretara începuse să se uite la mine cam chiorâș și stânjeneala și contrarietatea ei, aceasta din urmă bine strunită, s-au accentuat în ziua când i-am aruncat cu o indiferenţă studiată că „dacă tovarășa aceea mai revine să-i transmită că răspunsul este pozitiv". Lucrurile se precipitau. La numai două zile am primit o nouă scrisoare – de data aceasta conţinea versuri proprii, o mică odă, se înţelege stângace, dar bine simţită și o adresă. Odată cu scrisoarea, secretara mi-a înmânat și un pacheţel, ușor, delicat, și am citit pe chipul ei cât de mult o rodea curiozitatea să știe ce ascunde. Am găsit o cravată roșie, croșetată de mână, din fir de mătase. Am pus-o în seif și m-am grăbit spre ședinţa de partid. Urma să reflectez mai târziu la ce aveam de făcut.

Nu cercetasem ordinea de zi. Subiectul cel mai gras al ședinţei îl constituia adulterul unui inginer. Cazul se complica prin aceea că și „ea” lucra în întreprinderea noastră. Nevasta prinsese de veste, reclamase la minister și la raion. A fost o discuţie îngrozitoare, a durat toată după amiaza, s-au audiat martori, s-au produs dovezi. De la raion ţinuse să participe personal grasul, mare amator de picanterii. Instrumentase procesul după stilul magistraturii militare, folosind procedura de război aplicată actelor de înaltă trădare. Cu inventivitatea-i diabolică a reușit să facă din mărunta idilă (după unii mai mult decât justificată de condiţia joasă, sub toate aspectele, a „nevestei”) o monstruoasă crimă politică, un atentat la orânduirea socialistă. Reieșea că, ridicându-și privirea spre frumoșii ochi ai inginerei, vampirul sfidase clasa muncitoare, călcase în picioare tot ce avea mai sfânt mișcarea comunistă, îşi dăduse în vileag mentalitatea obscurantistă, reacţionară, putreziciunea pătrunsă până în măduva oaselor. Toată lumea a ridicat mâna pentru „vot de blam cu avertisment” și o lespede grea a fost așezată peste dosarul nefericitului sentimental. Dar grindina nu l-a lovit numai pe păcătosul dat în vileag, ea mi-a învineţit și mie carnea. Vârfurile otrăvite ale săgeţilor se înfigeau și în pieptul meu, ghioaga ghintuită îmi zdrobea și mie umerii, șira spinării, epitetele infamante se lipeau și pe fruntea mea, stigmatizându-mă. Oare știa? mă întrebam micșorându-mă involuntar în scaun. Îmi urmărise mișcările, îmi citise gândurile? Ce conta că încă nu săvârșisem „crima”? Răul înmugurise, meritam pedeapsa. Gândul vinovat se izbea ca o pasăre cu aripa îngheţată de ușa de fier a seifului. Acolo se afla corpul delict, obiectul compromiţător ce mă putea duce la ghilotină și cât mai rămânea în acel loc nu puteam avea liniște. Am stat ca pe ghimpi și la sfârșit m-am repezit ca un apucat, am scos cravata și cele două scrisori, am luat foarfecă de birou și deasupra WC-ului le-am tăiat în fâșii subţiri după care, eliberat, ca nou-născut, am tras zgomotos apa. Dorul de aventură s-a stins ca scânteia sub o ploaie torenţială. Și nici nu fusese dor de o aventură,

doar un mic joc al simţului libertăţii, vanitatea de a nu fi mai prejos decât femeia nepăsătoare la oprelişti, dispreţuind canoanele, chiar și pe acela al ridicolului. I-am dat fetei dispoziţiuni, cu voce glacială, să-i comunice tovarășei cu pricina, când va mai reveni, că am fost permutat în provincie. Și nu mi-a păsat de sarcasmul privirilor atotștiutoare.

Nu luasem concediu de la intrarea în fabrică. Diagnosticându-mă surmenat, Despina m-a pus să cer câteva zile și, cu toate că sezonul se terminase, să mă duc la mare. Mi-a recomandat să fac băi de aer și să dorm. M-am conformat fără entuziasm, mă dezobișnuisem să mă descurc singur în viaţa particulară și apoi ce nevoie aveam de băi de aer? Vigoarea nu-mi slăbise, puteam foarte bine să-i dau înainte. Forul tutelar mi-a aprobat cererea cu consemnul de a telefona zilnic pentru orice eventualitate. Am beneficiat de o vreme neobișnuit de frumoasă iar cu singurătatea m-am deprins repede. Contrar instrucţiunilor ziua citeam – ieșeam doar pentru a lua prânzul la singura cârciumă neînchisă – iar seara, până noaptea târziu, ghemuit pe o bancă, priveam marea. Ce aveam de văzut? Propriile-mi gânduri. Nu mai gândisem demult, vreau să spun nu-mi mai lăsasem gândurile să zboare în voia lor – gândisem sub imperiul necesităţii, dirijat, parcelat, cronometrat. Luna deschidea pe ape o cale luminoasă, pe ea veneau gândurile în cârduri. Găseam o similitudine între mine și apele nemărginite, tăcute, pustii, nemângâiate. Când fascicolul lunar spărgea întunericul, o tristeţe sfâșietoare se așternea peste întinderea lichidă; atunci marea trăia și gândea ca și mine. Treptat mi s-a conturat ideea fraternităţii regnurilor. Marea mă privea îndurerată, ca o soră lipsită de grai, înlănţuită de fatalitatea geologică, prizoniera destinului. Îi înţelegeam tristeţea dar nu puteam s-o ajut, nu puteam rupe vraja. Mă desprinsesem din lumea ei demult, dobândisem ceea ce se numește conștiinţa de sine. Mă consideram vinovat că o uitasem. Când mă întorceam în odaie încercam să aștern pe hârtie gândul nebulos și uneori mă prindeau zorile

chinuindu-mă cu natura vrăjmașă a cuvântului. Așa se face că am uitat de telefonul zilnic, ba nu i-am mai telefonat nici Despinei, iar ea nu mă putea căuta căci nu aveam acces decât la cabina publică. Nici nu mi-am dat seama cum a trecut vremea, când s-au făcut zece zile. Cura balneară, în loc să mă fortifice, mă slăbea. Mi se topise energia. În loc să dorin cea mai mare parte a timpului, cum mi se indicase, îmi redusesem somnul la câteva ore. Mă simţeam bine, dom voinţa mi se anemia. Ezitam mult să mă ridic din pat. să i<. din casa Pe de altă parte, mă comparam mereu cu elementelenatul 11 și asta mă timora. Faţă de o rază de soare, de <, u< mă lăsam mângâiat cu un sentiment filial, mă vedeam de o mie de in I mai slab, efemer, perisabil. Uitasem de faluie a. de De până Marea, luna, lumina obosită a toamnei mă toi… m, mit spălau creierul. În cea de a zecea zi dimineaţa… md ine mai somnolam, pentru prima dată cineva mi-a balul în ușă. M-am urnit greu și fără nicio curio/itali I» rspinal „Ești bolnav? m-a interogat fără nicio introdu «ci, ţine, ce ţi s-a întâmplat?” Nu mă aflam în starea sufletească potrivită să fac faţă interogatoriului. S-a îndreptat spre patul desfăcut. A cules foile de hârtie împrăștiate pe jos fără să le cerceteze. „Ce sunt astea? Lor le-ai spus?” „Cui lor, Despina?” „Trustului. Trebuia să vii de trei zile. Trebuia să telefonezi”. S-a așezat pe scaun.

„Explică-te!” mi-a poruncit. „Am uitat, Despina. Timpul trece repede”. Nu-i venea să-și creadă urechilor. Aiuram? Ce vorbe erau astea? Cum am uitat? Uitasem de serviciu, de fabrică, de angajamentul faţă de șefi? Uitasem de ea? De ea? Am căutat s-o dreg. Nu uitasem propriu-zis, o moleșeală, influenţa mării, poate. M-a descusut, a reflectat. S-a mai îmbunat. „Te-ai întins la somn, nu?” Aprobam bucuros. „Cel puţin te-ai odihnit ca lumea?” Am asigurat-o că-mi refăcusem forţele pe deplin. „Să vedem cum o scoatem la capăt cu trustul. Directorul general e supărat. S-au găsit și binevoitori… Hai îmbracă-te. Telefonezi imediat. Să-i spui că ai avut o criză de tahicardie și că doctorul… există pe aici vreun doctor? Nu?

Vom scoate un certificat de tahicardie cronică. Nu râde. Trebuie să împrăștii impresia proastă”. Chiar atât de serioasă era situaţia? Da, da, atât, mă moraliza, numai că nu-mi dădeam eu seama, trăiam cu capul în nori. Tocmai acum să ratez? Când se întrezărea perspectiva să urc o nouă treaptă? Vorbea de parcă avea avansarea în mână. Am dat s-o îmbrăţișez dar m-a respins. „Îmbrăcarea, telefonul, nu uita boala și... scuze, scuze măgulitoare”. M-am îmbrăcat sub privirile exigente, nerăbdătoare, am telefonat, m-am scuzat faţă de șef cât am putut mai bine, m-am angajat să aduc dovada. În tren Despina și-a amintit de teancul de foi scrise, le-a scos din poșetă și a citit câte ceva. „Cu prostiile astea ţi-ai pierdut vremea?” Mi le-a înapoiat decepţionată.

Am încercat să-i explic fraternitatea regnurilor. „Sunt momente, Despina, când aproape capeţi certitudinea că marea are viaţă. Numai că nu poate vorbi. La fel ca un câine inteligent... te privește în ochi, vrea să spună ceva, și suferă, lăcrimează că n-are grai. Cu deosebire că marea e și mai singură, mai neînţeleasă. Știi când îi surprinzi cel mai bine tristeţea? Când răsare luna şi întinde irealul ei covor auriu până departe... ca un drum în neant. Drumul reîntoarcerii noastre în sânul naturii”. A surâs și și-a băgat palma în mâinile mele, cum obișnuia. „Știu, și mie îmi place la mare. Dar în toiul verii, să mă coacă soarele. Pe mine mă tonifică. Va trebui să mergem într-o vară să ne bronzăm, să ne facem harapi. E grozav să te plimbi cu picioarele prin apa călduţă de la mal. Te înţeleg foarte bine... dar când e cazul, Sergiu, și fără să neglijăm obligaţiile, să ne expunem la...” Mi-am întors capul spre fereastră și am privit câmpia monotonă. Mi se făcuse greaţă de povestea cu fraternitatea. Am rupt hârtiile, am deschis geamul și le-am azvârlit în șuvoiul de aer ce se freca de vagon și le ducea înapoi. Pentru prima dată am recunoscut undeva, la adâncimi foarte mari, că mintea Despinei are ceva de iască.

Încurajată de lepădarea de „prostii”, mi-a inlaţișat conceptul tactic despre avansare. Gata cu prudenţa, ui

modestia, cu nebeligeranţa. Dobândisem destulă experienţa Timiditatea nu duce nicăieri. Tăcerea prin şedinţe, din oo de o anumită limită, te cufundă iremediabil în anonimat Venise momentul să trec la ofensivă. Nu să mă menţin, să mă afirm. Mi-a explicat detaliat lansarea în postiua!< „mare competenţă tehnică”. Ce învăţasem trebuia valonii, îi pe plan superior. Am asigurat-o că am înţeles Inţeh. În Recentul incident îmi apărea ca ultima tentaţie a alunei ai n de pe conveier. Deţineam tabloul complet al tipurilor de primejdii posibile. În centrul lui se afla ispita de a face ceţi trece prin cap. Ca atare, mă vedeam copt să mă avânt, apt să trec în etapa nouă. Păzea domnilor, vine din urmă Sergiu Harnagea. N-aţi auzit de el? O să auziţi cu siguranţă. Hotărârea mea fusese luată. Dacă e bal, bal să fie. Înainte, deci! Despina îmi călăuzea paşii. Uriaşul dus de mână de un copil. Confortabil, forţele şi le păstrează pentru ridicarea greutăţilor la spectacolele cu public. Aşa am făcut şi eu şi am fost aplaudat, m-am acoperit de glorie. Anii s-au scurs, am trecut pe alte conveiere, mai mari, mai sofisticate, căptuşite cu pluş, dar tot în baza impulsului iniţial am înaintat. Primele lecţii îmi intraseră în sânge, orice s-ar fi întâmplat nu-mi mai puteam pierde echilibrul. Ajunsesem în stare să sar din mers de pe unul pe altul, nu mai riscam să-mi abat privirile, să calc neatent, greşit. Sergiu Harnagea s-a înfipt bine pe picioare.

(Tot ce spune Sergiu e adevărat, dar ca în orice adevăr omenesc limitat, relativ, aici se strecoară şi o eroare. Involuntară sau nu, ce contează? întru totul de acord că s-a lăsat târât. Dar nu numai de Despina, cum dă să se înţeleagă. Despina a avut rolul ei foarte mare, fără ea Sergiu ar fi rămas de căruţă. Despina i-a inculcat „conştiinţa obligaţiei” care a ţinut loc de ideal – o obligaţie abstractă, căci aşa cum va reieşi mai târziu, Sergiu n-a ştiut niciodată cu exactitate faţă de cine e dator şi nici măcar nu şi-a pus, mult timp, această întrebare. Tot Despina i-a dat iluzia răsplăţii pentru datoria împlinită, dar asta elucidează el mai târziu. Aşa cum spuneam însă,

influenţa Despinei nu explică total nici acceptarea căii, nici succesul repurtat. În contact cu viaţa, cu parcela de viaţă unde a pătruns, în laboratorul psihic al lui Sergiu s-au produs schimbări. Din diferitele împrejurări și fapte relatate rezultă clar că pe neobservate a devenit ambiţios. Deși ar părea paradoxal – după mine e în firea lucrurilor –, ambiţia a atras după sine lașitatea. Se umilea în faţa celorlalţi de frica Despinei? Se umilea în faţa Despinei de frica celorlalţi? Speculaţii. Sergiu e un arhetip: intrând în joc uită regulile jocului sau observă că alţii nu le respectă și procedează în consecinţă (de fapt chiar acestea erau regulile dar nu știa el). Se spune că flexibilitatea (nu poate fi eliminată de aici nici șira spinării) este un atribut al inteligenţei. Dar nu și al superficialităţii? S-ar părea că cele două trăsături umane sunt antinomice, dar cât de frecvent le vedeam mariate… Un arhetip al inteligenţei superficiale? în orice mariaj dintre calităţi și defecte poate interveni criza, divorţul. Depinde de starea echilibrului, de cine strică echilibrul. La aceasta mă gândesc, deși prematur, când încerc să mai aduc o lumină cât de mică în destinul lui Sergiu.)

Colecţia

JURNALUL CĂRŢILOR ESENŢIALE

Radu Sorescu / Petre Ţuţea. Viaţa și opera
Zaharia Stancu / Jocul cu moartea

1. Mihail Sebastian *I* Orașul cu salcâmi
2. Ioan Slavici / închisorile mele
3. Gib I. Mihăescu / Donna Alba

Liviu Rebreanu / Ion

4. Cella Serghi / Pânza de păianjen
5. Zaharia Stancu / Desculţ
6. Henriette Yvonne Stahl *I* între zi și noapte

Mihail Sebastian *I* De două mii de ani

7. George Călinescu *I* Cartea nunţii
8. Cella Serghi / Pe firul de păianjen al memoriei
9. Fănuș Neagu / îngerul a strigat

Ioan Slavici / Mara

10. Lucia Demetrius / Triptic – Vol. 1 – Oglinzi aburite

11. Lucia Demetrius / Triptic – vol. 2 – Portretele au coborât din rame
12. Lucia Demetrius / Triptic – voi. 3 – Ultimul vlăstar
13. Ioan Slavici / Cel din urmă Armaș
14. Zaharia Stancu / Dulăii
Liviu Rebreanu / Răscoala
15. George Călinescu / Enigma Otiliei
Panait Istrati / Ciulinii Bărăganului
16. Grigore Băjenaru / Cişmigiu & Comp
17. Ioan Slavici / Pădureanca
18. Fănuș Neagu / Scaunul singurătăţii
19. Grigore Băjenaru / Bună dimineaţa, băieţi!
20. Gheorghe Zmeoreanu / Regele și regina sistemului solar
21. Liviu Rebreanu / Ciuleandra
22. Panait Istrati / în lumea Mediteranei. Răsărit de soare
23. Panait Istrati / în lumea Mediteranei. Apus de soare
24. Cella Serghi / Genţiane
25. George Călinescu / Bietul Ioanide, vol I
26. George Călinescu / Bietul Ioanide, voi 2
27. Mihail Sebastian / Cum am devenit huligan
28. Liviu Rebreanu / Pădurea spânzuraţilor
29. Panait Istrati / Domniţa din Snagov
30. Gib I. Mihăescu / Zilele și nopţile unui student Intăr/lal
31. George Călinescu / Scrinul negru, vol 1
32. George Călinescu / Scrinul negru, voi 2
33. Gib I. Mihăescu / Femeia de ciocolată
34. Panait Istrati / Haiducii
Henriette Yvonne Stahl / Steaua robilor
35. Damian Stănoiu *I* Pocăinţa stareţului
36. Liviu Rebreanu / Adam și Eva
37. Ioan Slavici *I* Din două lumi
38. Cezar Petrescu *I* Oraș patriarhal
39. Damian Stănoiu *I* Alegere de stareţă
40. Panait Istrati / Trecut și viitor. Pagini autobiografice

41. Eugen Lovinescu / Bizu
42. Duiliu Zamfirescu / Frica
43. Radu Rosetti / Povești moldovenești
44. Sorin Titel / Clipa cea repede
45. Cella Serghi / Iubiri paralele
46. Eliza Roha / Asasinat la Cracovia
47. Liviu Rebreanu / Gorila
48. Cella Serghi / Aceasta dulce povară, tinereţea
49. Panait Istrati / Mihail
50. Max Blecher *I* Inimi cicatrizate
51. Eugen Cojocaru / Rezistenţa veselă
52. Eliza Roha / Insomniile unui prinţ valah
53. Panait Istrati / Pescuitorul de bureţi
54. Henriette Yvonne Stahl *I* Drum de foc
55. Ion Minulescu / Casa cu geamurile portocalii
56. Duiliu Zamfirescu / în carantină
57. Cella Serghi *I* Mirona
58. Mihail Sebastian / Accidentul
59. George Coșbuc *I* Povestea unei coroane de oţel
60. Sorin Titel *I* Clipa cea repede
61. Radu Rosetti / Alte povești moldovenești
62. Henriette Yvonne Stahl / Marea bucurie
63. Sorin Titel / Noaptea inocenţilor
64. Petre Bellu / Apărarea are cuvântul
65. G. M. Zamfirescu / Maidanul cu dragoste, vol 1
66. G. M. Zamfirescu / Maidanul cu dragoste, voi 2
67. Ioan Slavici / Moara cu noroc
68. Panait Istrati / Moș Anghel
69. Damian Stănoiu / O zi mitropolit
70. Cezar Petrescu / Calea Victoriei
71. Zaharia Stancu / Uruma
72. Max Blecher *I* întâmplări în irealitatea imediată
73. Gib I. Mihăescu / Rusoaica
74. George Topârceanu / Pirin Pianina
75. Octavian Goga / Cântece fără ţară
76. Liviu Rebreanu / Jar
77. Ion Marin lovescu / Nuntă cu bucluc
78. Sorin Titel / Femeie, iată fiul tău

Cezar Petrescu *I* Duminica orbului
79. Damian Stănoiu *I* Ucenicii sfântului Antonie
80. Panait Istrati / Codin
Emil Lungeanu / Jocul
81. Eugen Lovinescu / Firu-n patru
82. Pillat Ion / Biserica de altă dată
83. Ion Minulescu / Corigent la limba română
84. Mihai Eminescu / Articole politice
85. Eugen Lovinescu / Mili
86. Sidonia Drăgușanu / Doamna cu ochelari negri
87. Ioan Slavici / Budulea Taichii
88. Panait Istrati / Chira Chiralina
89. Sorin Titel / Pasărea și umbra
Dinu Săraru / Ultimul ţăran din Slatioara
90. Max Blecher *I* Vizuina luminată
91. Eugen Lovinescu / Diana
92. Sidonia Drăgușanu / Jurnalul Aurorei Serafim
93. Mihail Sebastian *I* Femei
94. Emil Gârleanu / Cea dintâi durere
95. Erwin Lucian Bureriu / Mânecă pe marginea șoselei
96. Dimitrie Bolintineanu / Doritorii nebuni
97. Margareta Sterian / Castelul de apă
98. Panait Istrati / Neranţula
99. Vladimir Beșleagă / Acest Petre
100. George Mihail Zamfirescu / Madona cu trandafiri
101. George Topârceanu / Memorii de război
102. Ioan Slavici / Din păcat în păcat
103. Ana Dobre-Pelin / Secretele Otiliei
104. Henriette Yvonne Stahl / Lena, fata lui Angliei Mărgărit
105. Erwin Lucian Bureriu / Evadare din speranţă
106. Damian Stănoiu / Duhovnicul maicilor
107. Lidia Vianu / Prizonieră în oglindă
108. Aureliu Goci / Magistrul și discipolii
109. Ion Minulescu / Nu sunt ce par a fi…
110. Emil Lungeanu / în ostrov la marca albă
111. Sorin Titel / Copacul

112. Erwin Lucian Bureriu / Amfiloh
113. Eliza Roha / Deceniul obsedat
114. Eliza Roha / Femeia în verde
115. Eliza Roha / Zodia proscrișilor
116. Eliza Roha / Destine în derivă
117. Liviu Rebreanu / Amândoi
118. Petre Bellu / După moartea Mihaelei
119. Victor Ion Popa / Ghicește-mi în cafea
120. Jean Bart / Europolis
V. Demetrius *I* Tinereţea Casandrei
Dan Șalapa / Constantin Roiban. Jurnal de front
121. Pavel Dan / Iobagii
122. Anton Holban / Preludiu sentimental
123. Damian Stănoiu / București-Sinaia
124. George Mihail Zamfirescu / Cântecul destinelor
125. Petre Bellu / Câine vagabond
126. Eugen Lovinescu / Acord final
127. Ion Gorun / Alb și negru
128. Eliza Roha / Pălăria albastră
129. Panait Istrati / Biroul de plasare
130. Sorin Titel / Valsuri nobile și sentimentale
131. Liviu Rebreanu / Crăișorul Horia
132. George Mihail Zamfirescu / Sfânta mare nerușinare, vol 1
133. George Mihail Zamfirescu / Sfânta mare nerușinare, voi 2
134. Dan Șalapa / Vânătoare de săgeţi
135. Panait Istrati / Ţaţa Manca
136. V. Demetrius / Monahul Damian
/ Damian Stănoiu / Călugări și ispite
150 / Garabet Ibrăileanu / Adela
151 / Sidonia Drăgușanu / într-o gară mică
152 / Petre Bellu / Cazul doamnei Predescu
/ Gib I. Mihăescu / Braţul Andromedei
153 / Mihail Soare / Dragoste, pupeze și colaci
156/Ion Lazu/250
/ Damian Stănoiu / Necazurile părintelui Ghedeon
/ N.D. Cocea / Fecior de slugă

157 / Mircea Streinul / Ion Aluion
158 / Petre Bellu / O crimă lângă Brașov
159 / V. Demetrius / Domnul deputat
160 / Gib I. Mihăescu / La „Grandiflora”.
161 / Paula Romanescu / Zăvor de iarbă
/ Dan Șalapa / Anti-Eminescu. Premisele unui asasinat politic
162 / Alexandru Vlahuţă / Dan
163 / N.D. Cocea / Pentr-un petec de negreaţă
164 / Ioan Slavici / Corbei
165 / George Mihail Zamfirescu / Bariera
166 / Damian Stănoiu / Dâmboviţă apă dulce
167 / Mateiu Caragiale / Craii de curte veche
168 / Lucia Demetrius / Lumea începe cu mine
169 / Ion Lazu / Odiseea plăcilor memoriale
170 / Panait Istrati / Casa Thüringer
171 / Sorin Titel / Reîntoarcerea posibilă
172 / Ioan Slavici / Prinţesa
173 / Mircea Streinul / Soarele răsare noaptea
I Damian Stănoiu *I* Furtună în iad
/ N.D. Cocea / Vinul de viaţă lungă
/ Nicolae Gane / Păcate mărturisite
174 / Sorin Titel / Lunga călătorie a prizonierului
175 / Alexandru Vlahuţă / Din trecutul nostru
176 / Damian Stănoiu / Parada norocului sau Casino Victoria
177 / Anton Holban / Ioana
178 / Ioan Slavici / împăcare
179 / Nae Ionescu / Roza Vânturilor
180 / Mircea Streinul / Viaţa în pădure
181 / Demetru Iordana / Fata doctorului Ambrozie
182 / Damian Stănoiu / Camere mobilate
183 / Pavel Dan / Urcan bătrânul
184 / Cezar Petrescu / Baletul mecanic
185 / Ion Lazu / Capcana de piatră
186 / Mihai Eminescu / Poezii
187 / Damian Stănoiu / Haine vechi
188 / Mihai Eminescu / Proză

189 / Sorin Titel / Dejunul pe iarbă
190 / Mircea Damian *I* Viaţa unui băiat de ţară
191 / Victor Ion Popa / Bătaia
192 / Ioan Slavici / Din bătrâni, Vol. 1
193 / Ioan Slavici / Din bătrâni, Voi. 2
/ Damian Stănoiu / Apostoli mincinoși
194 / D.I. Atanasiu / Femeia, eterna poveste
195 / Victor Ion Popa / Velerim și Veler Doamne
196 / Sorin Titel / Ţara îndepărtată
197 / Ion Lazu / Ruptura
198 / George Coșbuc / Din ţara Basarabilor
/ V. Demetrius / Pentru părerea lumii
199 / V. Demetrius / Puterea vrăjilor
200 / Cezar Petrescu / Greta Garbo
209*1* N.D. Cocea *I* Nea Nae
/ Damian Stănoiu *I* Cazul maicii Varvara
210 / D.I. Atanasiu *I* Nyusu
211 / Barbu Ştefănescu Delavrancea *I* Sultănica
212 / Damian Stănoiu *I* Pensionarii
213 / Ioan Slavici *I* Vecinii
214 / Mircea Streinul *I* Lupul din Ţara Huţulilor
/ Dimitrie Bolintineanu *I* Manoil
215 / Stoian Gh. Tudor / Hotel Maidan
216 / Mircea Damian *I* Celula No. 13
217 / Emil Lungeanu / Viitorul a trecut pe aici
220*1* Octav Șuluţiu *I* Ambigen
/ Paul Constant / Haiducii
I LL. Caragiale *I* Teatru
221 *I* Mircea Damian *I* Rogojina
I Alexandru Macedonski *I* Poesii
222 / Mihai Eminescu *I* Economia naţională
223 *I* Damian Stănoiu *I* Pe străzile capitalei
224 *I* Victor Ion Popa *I* Floare de oţel
225 *I* Barbu Ştefănescu Delavrancea *I* Trilogia Moldovei
226 *I* Sorin Titel *I* Melancolie
230*1* Paul Constant *I* Stâlpi de foc
I Mircea Damian *I* Om

I Ioan Slavici / Gura satului
231 *I* Eliza Roha *I* Zborul, vol. 1, Ultimul om
I Eliza Roha *I* Zborul, vol. 2, Carusel
232 *I* Eliza Roha *I* Zborul, vol. 3, Zborul
236*1* Damian Stănoiu *I* O noapte cu ghinion
I Duiliu Zamfirescu *I* îndreptări
237 *I* Virgil Carianopol / Scrisori către plante
/ Ioan Slavici *I* Drame istorice. Teatru
238 / Tim. Pleșa / Maria sa, cetăţeanul
239 / Paul Constant / Iancu Jianu
240 / Anton Holban / O moarte care nu dovedește nimic
241 / Jean Bart / Datorii uitate
242 / Victor Ion Popa / Sfârlează cu fofează
243 / Lili Popescu / Magda – vânzătoarea de Matze
244 / Ștefan Mitroi / Tatăl fiilor mei
245 / Dumitru Popescu / Timpul lepros
246 / Dumitru Popescu / Spaţiile dintre negru și alb. Dialog printre gratii
247 / Dumitru Popescu / Amurg istoric, Vol. 1
248 / Dumitru Popescu / Amurg istoric, Voi. 2
249 / Dumitru Popescu / Teatrul vârstelor
250 / Mircea Streinul / Drama Casei Timoteu
251 / Jean Bart *I* Peste ocean
252 / Dinu Săraru / Dragostea și Revoluţia, Vol. 1 – Toamna roșie
253 / Dinu Săraru / Dragostea și Revoluţia, Voi. 2 – Cei care plătesc cu viaţa
254 / Dinu Săraru / Dragostea și Revoluţia, Voi. 3 – Speranţa
255 / Radu Sorescu / Despre curve și tâlhari
256 / Dinu Săraru / Clipa
257 / Ion Pillat / Caietul verde
258 / Marin Sorescu / Ferestre
259 / Nicolae Coande / Dumnezeu poet și protector al lumii
260 / Nicolae N. Beldiceanu / Fântâna balaurului
261 / Octavian Goga / Ne cheamă pământul
262 / Anton Holban / Parada dascălilor, Romanul lui Mirel

263 / Florin George Moldovan *I* Icoane pe sticlă
264 / Nicolae N. Beldiceanu / Chipuri de la mahala
267*1* Ion Pillat / împlinire
268*1* Jean Bart *I* Jurnal de bord
269*1* Liviu Rebreanu / Proștii
I Eliza Roha *I* Patru zile în paradis
270 *I* Mircea Damian *I* De-a curmezișul
I Emil Lungeanu *I* Enigma
271 *I* Dimitrie Bolintineanu *I* Elena
272 *I* Eugen Lovinescu / Bălăuca
275*1* George Coșbuc / Balade și idile
276 *I* Radu Rosetti *I* Cu paloșul, Vol 1
277*1* Radu Rosetti / Cu paloșul, Vol 2
/ Lucian Bureriu / Adolescentul gârlic
278 / Lucian Bureriu / Zborurile negre
279 / Nicolae N. Beldiceanu / Taina
280 / Ion Pillat / Pe Argeș în sus
281 / Virgil Carianopol / Scriitori care au devenit amintiri
282 / George Coșbuc / Joile rele
283 / Liviu Rebreanu / Calvarul
284 / Emil Lungeanu / Fotografia unui strigăt
285 / Liviu Rebreanu / Golanii
286 / George Coșbuc / Războiul nostru pentru neatârnare
287 / Anton Holban / Teatru
288 / Nicolae N. Beldiceanu / Ospăţul
289 / Ion Pillat / Umbra timpului
290 / Anton Holban / Jocurile Daniei
291 / Victor Ion Popa / Casa cu 8 femei
292 / Dan Pavel / Urcan bătrânul
293 / Nicolae N. Beldiceanu / La un han, odată
294 / Ion Pillat / Visări păgâne
295 / Emil Lungeanu / Graffiti
296 / Duiliu Zamfirescu / în faţa vieţii
297 / Mihai Eminescu / Frumoasă-i… Poezii postume
298 / Ioan Slavici / Hanul ciorilor
299 / Ion Minulescu / Bărbierul regelui Midas

300 / Sorin Titel / Scenarii de film
301 / George Coșbuc / Cântece de vitejie
302 / Gib I. Mihăescu / Vedenia
303 / Ion Gorun / Obraze și măști
304 / Nicolae N. Beldiceanu / Chilia dragostei
305 / Ion Pillat / Amăgiri
306 / Duiliu Zamfirescu / Anna
307 / Emil Lungeanu / Jurnalul lui Henry Wilde
309*1* Duiliu Zamfirescu / Viaţa la ţară
/ Ion Minulescu / Romanţe pentru mai târziu
310 / Eugen Lovinescu / Mite
/ Radu Rosetti / Păcatele slugerului
311 / Victor Ion Popa / Un om îndurerat
312 / Duiliu Zamfirescu / Tănase Scatiu
313 / Liviu Rebreanu / Catastrofa
/ Duiliu Zamfirescu / Lume nouă și lume veche
314 / Emil Lungeanu / Profesorul de frig
315 / Gib I. Mihăescu / Figurina
316 / Grigore Băjenaru / Banul Mărăcine
317 / Mircea Damian *I* Două și-un căţel
318 / Duiliu Zamfirescu / în război
319 / Ion Minulescu / Cetiţi-le noaptea
320 / Ion Minulescu / Strofe pentru toată lumea
321 / Teodor Scorţescu / Concilia prădată
322 / Bucura Dumbravă / Haiducul
323 / Dan Pavel / Iobagii
324 / George Coșbuc / Vrăji și farmece
325 / Gib I. Mihăescu / Noaptea focurilor
326 / Bucura Dumbravă / Pandurul
327 / Ioan M. Bujoreanu / Mistere din București
328 / Mircea Damian *I* București
329 *I* Vasile Alecsandri / Coana Chiriţa
330 *I* Ion Minulescu *I* Roșu, galben și albastru
331 *I* Emil Lungeanu / Oxford contra Stratford
332 / George Coșbuc / Ziarul unui pierde-vară
333 / Duiliu Zamfirescu / Lydda
334 / Emil Lungeanu / Teatru
335 / Gib I. Mihăescu / Nuvele regăsite

336 / Nicolae Gane / Duduca Bălașa
337 / George Coșbuc / Fire de tort
338 / Alexandru Macedonski / Poema rondelurilor
339 / Ion Minulescu / Nevasta cantonierului
340 / Nicolae Gane / Domniţa Ruxandra
341 / Ion Bucheru / Tatăl băiatului altuia
342 / Octavian Goga / Teatru
343 / Octavian Goga / Rugăciune
344 / George Coșbuc / Inima mamei
345 / Nicolae Gane / Stejarul din Borzeşti
346 / Alexandru Macedonski / Flori sacre
347 / Gib I. Mihăescu / Teatru
348 / Dumitru Popescu / Pumnul și palma, Vol. 1
349 / Dumitru Popescu / Pumnul și palma, Voi. 2
350 / Dumitru Popescu / Pumnul și palma, Voi. 3
351 / Sidonia Drăgușanu / Una din noi e de prisos
352 / Dumitru Popescu / Drumuri europene
353 / Dumitru Popescu / Diformitatea liniilor în portret
357*1* Monica Nunweiller *I* Drumul meu cu Irene *I* Damian Stănoiu *I* Eros în mănăstire *I* Dumitru Popescu *I* Elefanţii de porţelan, Vol. 1
358 *I* Dumitru Popescu *I* Elefanţii de porţelan, Vol. 2
359 / Dumitru Popescu *I* Vitralii incolore
360 *I* Ioan Drăgoi *I* Buzunarul cu greieri
361 *I* Erwin Lucian Bureriu *I* Vânătoare fără sfârșit
362 / V. Demetrius *I* Isprăvile lui Petre Nicodim
365*1* Dinu Săraru *I* Măgura Slătioarei și poveștile ei / Dinu Săraru / Trilogia ţărănească, Vol. 1, Niște ţărani
366 / Dinu Săraru / Trilogia ţărănească, Voi. 2, Iarba vântului
367 / Dinu Săraru / Trilogia ţărănească, Voi. 3, Crimă penliu pământ
368 / Dumitru Popescu / Biletul la control!
369 / Mircea Micu / Patima
370 / Daniel Dăian / Alto
371 / Alexandru Macedonski / Excelsior
372 / Vasile Vasiescu / Recurs la Brâncuși

373 / Nicolae Dan Fruntelată / Mistreţul e l’I l „–
374 / Dumitru Popescu / Pamella
375 / Mircea Micu / întâmplări cu → < ilitoil. va l!
376 / Mircea Micu / întâmplări cu mi Hlm I, voi)
377 / Mircea Micu / întâmplăil» u iuhui ţi alli nllu ut
/ Scarlat Demetreii u / Viaţa dim oh» d →. u.»
/ Gheorghe Smcorcanu / 1
Împlinite ale lui Nicolae Va» Amlii
/ Mihai F.minesi u / Atât dr «lui» – u pe «o».
378 / Filimon Nicolae / (Im nil va – hi ţ m-l
379 / Alexandru Ma» rdmu. ÎI / Prima va iha
380 / Ion (tot un / (aia» u mi haul
381 / Emil I ungeanu / Paiado Rul grimmilm
382 / Octavian (îogd / I >în lat g
383 / Damian Stanolu / I în lui mârul» lliv
384 / Nicolae N. Beldiieanu / înlir I» ui şi Nl» nu
385 / Octavian (yoga / I) în Umbli «i /i» lui ihn
386 / Erwin l ucian Burei lu’ / I rul» lin» lugap*»
387 / Damian Stanolu / I >emoiiul lui e miln
388 / Octavian (îoga / Ne» hramA păm Aiind
389 / Ion Bucheru / A meritat f
394/Erwin Lucian Bureriu / Homanih II
/ Ioan Slavici / La crue ea din al
/ Dumitru Ion Dincă / Mal muli» I» u!
395 / Gheorghe Filip / Trâmbiţa pl iim» l» i uM –
396 / Ion Bucheru / Audienţe» u i Imlaţi
397 / Ioan Slavici / Norocul
/ Scarlat Demetrescu /1) în taluri» i» u» a.». «d
I Scarlat Demetrescu *I* Din tainele vieţii și ale universului, Vol. 2
I Scarlat Demetrescu *I* Din tainele vieţii și ale universului, Vol. 3
398 / Alexandru Macedonski / Thalassa
399 *I* Ioan Slavici *I* Scormon
I Ion Brad *I* Romanul de familie vol.l
400 / Ion Brad *I* Romanul de familie vol.2
401 *I* Ion Brad / Romanul de familie vol.3
402 / Ion Brad *I* Raiul răspopiţilor

403 *I* Ioan Slavici *I* Vatra părăsită
404 *I* Sorin M. Rădulescu *I* Amintiri din Cotroceni... Vol.2
411/ Sorin M. Rădulescu *I* Amintiri din Cotroceni... Vol.3
/ Dumitru Popescu *I* Eclipsă în „cetatea soarelui".
412 / Ioan Slavici *I* Teatru. Comedii
/ Eliza Roha / Patru zile în paradis
413 / Damian Stănoiu / Amintiri din mănăstire
414 / Lazăr Bădescu / Magistrat
/ Dimitrie R. Rosetti / între Capșa și Palat
415 / A.E. Cristea, M. Marinescu, M. Mitran / Dunărea, aurul României
416 / Petre Uglis Delapecica / Jurnal de război
417 / Dumitru Popescu / Muzeul de ceară. Vol. 1
418 / Dumitru Popescu / Muzeul de ceară. Voi. 2
419 / Dumitru Popescu / Cenușa din ornic
420 / Alexandru Vlahuţă / România pitorească
421 / Florin Anghel Vedeanu / Povestiri stinghere
422 / Florin Anghel Vedeanu / Marșul invalizilor
423 / Dumitru Popescu / Focul de paie. Vol. 1
424 / Dumitru Popescu / Focul de paie. Voi. 2
425 / Constantin Marafet / Ochiul Chirei
426 / Nicolae Coande / Manualul vânătorului de poeţi, Vol. 1
427 / Nicolae Coande / Manualul vânătorului de poeţi, Voi. 2
428 / Nicolae Coande / Manualul vânătorului de poeţi, Voi. 3
429 / Ion Toma Ionescu / Tobârlanii
430 / Dumitru Manolache / Nunta lui Bacaliu.

Tiparul executat de EDITURA HOFFMAN SRL contactediturahoffman.ro www.Editura Hoffman.ro

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul Uniunii Scriitorilor din România